

MODRÝ PTÁK

ANNA JÜRGENOVÁ

MLADÁ FRONTA PRAHA 1961

Prolog

Les tu byl od počátku. Zrodil se se zemí, dávno před člověkem. Za oněch pradávných časů chtěl se jednou Veliký duch vydat na pout' světem, aby se přesvědčil, jaké je jeho dílo. Vyslal bílého ptáka, který rozesel po zemi kapky vody z nebeského pramene. Všude tam, kam kapky dopadly, povstaly potoky a řeky, které prostoupily les jako žilky javorový list. Zeměmi, kde vody a lesy nešumí, Veliký duch na své pouti neprošel. Mezi ty však země Indiánů nepatří, protože tam rostly stromy od počátku věku tak hustě jako tráva na prérii. Nad lesem přelétalo bezpočet zim a lét. Hrstka Indiánů, která tu lila, nerušila jeho bytí, a zvířata byla jeho součástí, jako je listí součástí stromu.

Avšak jednoho dne se objevili lidé se světlou pokožkou a do Zelené pokrývky lesa vysekali železnými sekerami průseky, Zpočátku malé a nepatrné, jež bylo sotva postřehnout. Průseky se šířily jako podzimní požár po prerii a les se dal na útěk. Ale bílí lidé mu šli v patách, a stromy unikaly dál, až k prvním řetězům hor. Ani tady nedošel les pokoje, protože osadníci ho sledovali do údolí řeky Juniaty mezi horami Alleghanskými a pohořím Willsovým.

Nejprve zmizeli Indiáni, potom odtáhla zvěř. Poslední zůstaly stromy. Ale náš příběh začíná dlouho předtím, než se daly i ony na ústup, v prvních letech války o Severní Ameriku, v roce 1755.

© Anně Júrgenová, 1950
Translation © Břetislav Chrtěk, 1961
Ilustrace © Jan Javorský, 1961

Úvodem:

Možná bys rád věděl, co je na příběhu o „Modrém ptákoví“ pravdy. Je jenom smyšlený, jako tolik jiných vyprávění o Indiánech, anebo se to skutečně stalo?

Tak tedy, ten počátek s mobilizací pensylvánské milice, s chlapcovým zajetím, bitvou u Monongahely a konec s pochodem plukovníka Bouqueta, to jsou skutečné události, které se přesně tak odehrály ve francouzsko-anglické válce (1755—1763). Osudů, jaké protívá v našem vyprávění Jiří Ruster, bylo tenkrát na tucty. Ani dospělí si už nemohli po svém osvobození Bouquetem zvyknout na poměry u svých bílých příbuzných a vraceli se nazpátek ke svému indiánskému kmeni, který je adoptoval.

Ale, namítneš mi, že jindy čteš o docela jiných Indiánech, než o kterých tady píše: o lovcích buvolů, kteří cválají s oštěpy na svých ořích, bydlí v kožených, pestře pomalovaných týpí (stanech) a nosí pérové vlečky sahající až napatý. Pročpak v našem vyprávění tito jízdní Indiáni nevystupují?

To souvisí s krajem, v němž leží „Luční břeh“ a „Úrodná země“. Celé údolí řeky Ohio i se svými přítoky, také tedy s řekou Jelení oko a Bobří řekou, patří totiž k lesnatému území amerického východu, které leží mezi Atlantským oceánem a řekou Mississippi. Toto území bylo porostlé, když přišli Evropané a ještě dlouho potom, jediným obrovským pralesem. Teprve na druhém břehu Mississippi začínaly veliké prairie, které se táhly jako ohromné travnaté plání až ke Skalistým horám. Tady přebývaly jezdecké rody Siouxu. Jako polokočovníci putovali tito Indiáni za stády buvolů a rozbíjeli své stany tam, kde byl právě dobrý lov.

Naproti tomu na východe v lesnatých krajích sídlily kmeny s úplně jinou kulturou. ěde bydlili Indiáni ve stálých vesnicích a pěstovali celou řadu polních plodin, především kukuřici, boby a tykve. Protože Železo naprosto neznali, museli namáhavě mýtit zemi kolem svých osad kamennými sekerami. Vymýcená pole pak obdělávali jednoduchými háky ze dřeva a z kostí. Obdělávání pudy bylo záležitostí žen; mužové chodili na lov a chytali ryby.

Jednotlivé lesní kmeny dosáhly v pěstování polních plodin značného pokroku, nejvíce Irokézové, svaz pěti rodů na jižním pobřeží jezera Ontario, v západní části dnešního státu New York. Když na podzim roku 1779 vtrhl do jejich země s trestnou výpravou generál Sullivan, nemohl se dost vynadivit velikosti polí. Ujišťoval, že jeho vojáci spálili čtyřicet tisíc metrů kukuřice na polích a porazili v sadech švestkové stromy, z nichž některé byly staré nejméně padesát let.

Obydlí těchto lesních Indiánů se velmi lišila. Irokézové stavěli podélné domy s plochými sedlovými střechami; proto nazývali svůj svaz jednoduše „Dlouhý dům“. Jiné kmeny — např. Lenapové — bydlily ve vigvamech, malých, kupolovitých chatrčích, které se podobaly plochým úlům a byly pokryty březovou kůrou. Ve velkých irokézských domech bydleli vždy pohromadě příslušníci jednoho rodu, většinou více sester se svými muži a dětmi. (Irokézové žili v matriarchátu.) Ve vigvamu bydlel naproti tomu pouze jediný manželský pár se svým potomstvem. Kožený stan prerijských Indiánů se tu nevyskytoval, stejně tak jako jejich nádherné ozdoby z pér. Muži lesních Indiánů nosili pouze jednotlivá péra. Pouze Katawbové, rozptýlený siouxský rod, se ke svátečním příležitostem zdobili čelenkou z orlích per a i jinak se svými mravy a zvyky lišili velmi od Irokézů.

Koní používaly kmeny z lesního kraje k nošení nákladů, nikoli k ježdění. Výjimky se činily u nemocných, kteří nemohli chodit. Delší cesty podnikali Indiáni po vodě. Proto sídlili většinou u řek nebo potoků. Jako píрко lehký člun z březové kůry, nejlepší vynález kultury lesního kraje, mohl proplouvat i po nejmenších potocích.

Ze slovní zásoby těchto Indiánů jsou nám mnohá slova známá: tak např. tomahavk, mokasíny, legginy a vampum. Tomahavk — původně těžká dřevená palice — byl nahrazen brzo po příchodu Evropanů tak zvanou sekerou z hudsonské zátoky, což byl druh sekery s topůrkem tři čtvrté metru dlouhým.

Jako obuv sloužily mokasíny. Sestávaly -většinou z jediného kusu

kůže, který byl zpracován jako uzavřený pantofel a úplně obemknul nohu. Jako kalhot používali Indiáni leggin, dvou kožených nohavic, které sahaly až ke kyčlím a byly připevněny k opasku. Mezi stehny pak procházel ještě zvláštní šátek. Pod vlivem Evropanů se ovšem začaly brzo nosit krátké kalhoty, košile a kazajky.

Náčelníci vsí se mezi sebou dorozumívali jakýmsi obrazovým písmem, které se vyrývalo do březové kůry. Při zvláště důležitých příležitostech byli vysíláni poslové s vampumovým opaskem. Tento opasek sestával z malých broušených lastur, které byly provrtány a spojeny nitěmi. Střídáním bílých a černých vampumových perel se docílil na takovém opasku sled obrazců. Každý obrazec znamenal jednu vetu. Když posel odevzdával svůj vampumový opasek, mohl z obrazců předčítat své poselství jako vety v knize.

Evropané narazili poprvé na tyto lesní kmeny pěstující kukuřici, když začali krátce po roce 1600 dobývat Severní Ameriku. Na obsazení kontinentu se podílely dva národy: Francouzi, kteří se uchytili na řece Sv. Lorence v Kanadě, a Angličané, kteří pronikali do nitra země z atlantského pobřeží jižně a severně od dnešního Nového Yorku.

Původní obyvatelé museli pod jejich tlakem couvat, protože převaha střelných zbraní a rychle přibývající počet bělochů přivedly Indiány brzy do beznadějně situace. Atlantské kmeny táhly přes pohoří Alleghany do území mezi Ohiem a Erijským jezerem. Tady došlo v průběhu času ke kmenovému promíšení jednotlivých irokézských rodin, Šóniů, Lenapů, Wyandotů, Ottawu. Poznenáhlu se tyto kmeny stále více mísily. Nakonec existovaly vesnice, ve kterých bydlely pohromadě dvě nebo tři skupiny obyvatelstva, hovořící rozličnými jazyky.

Tyto indiánské kmeny, stlačené dohromady na území Ohia, své bílé protivníky znaly a přesně je rozlišovaly. Věděli, že Francouzi jsou jiný národ než Angličané, které podle červených uniforem vojáků nazývaly jednoduše červenokabátníky.

Ale vedle obou těchto bělošských národů poznali Indiáni ještě třetí skupinu Evropanů, která se během času vy tvořila jako něco zvláštního: hraničáře čili Dlouhé nože, jak se nazývali podle dýk za opaskem. Tito lidé tvořili nejkrajnější předvoj anglických vetřelců, tvrdý, hrubý lid, který si v divočině stavěl své sruby, kácel v okolí les, sel trochu kukuřice a jinak byl živ z lovu.

Jakmile za nimi přišla následující vlna osídlenců, táhli dále, hlouběji do divočiny, a stavěli si nové domovy. V Indiánech viděli hraničáři

jenom „bezceňnou pakáž“, která se mohla beztravně odstřelovat. Tito lidé se dopouštěli hrůzných krvavých činů, které Indiáni v sebeobraně opláceli stejnou mincí. Hraničáři byli ovšem ve výhodě, neboť se mohli opírat o opevněné pevnosti, ve kterých byly vojenské posádky.

A tak v roce 1755, když začal boj mezi Angličany a Francouzi o opanování Severní Ameriky, skýtalo území Ohia obraz pestré směsice. Mezi Ohiem a Erijským jezerem sídlily zbytky zatlačených indiánských kmenů. Proti nim, na hřebenu Alleghanského pohoří, už stáli Dlouhé nože, posilováni neustále novými osadníky ze zázemí a pobřeží*. Na severu, u řeky sv. Vavřince, sídlili Francouzi* Ti posunuli řetěz pevností až k Erijskému jezeru (Presque Ile) a dále na jih do údolí Ohia (du Quesne).

Angličané a Francouzi bojovali o velký kontinent celá léta. Nakonec Francouzi podlehli a celá Severní Amerika se stala anglickou.

O Indiány, jimž tato zem patřila, se nestaral nikdo. Sloužili jako spojenci oběma stranám. Irokézové drželi s Angličany, všechny ostatní kmeny se přimkly k Francouzům. Jen málo rudých mužů tušilo, že jsou Indiáni oběma stranami zneužíváni a že nejednotnost byla příčinou zániku původního obyvatelstva.

Anna Jürgenová

NEJDŘÍVE USLYŠEL JIŘÍ ZUŘIVÝ, PŘERÝVANÝ štěkot. Ještě v polospánku se vztyčil a zahleděl se upřeně do potmělé místnosti. Z hromady sesutých polen v krbu vyrážel nejistý paprsek světla a kreslil na podlaze, právě u stolu, žlutavý, chvějivý obrazec. Něco se tam hýbalo. Chlapec se rázem úplně probal. To byl přece pes Raf! Stál tu se zježenou srstí a štěkal na dveře, jako by za nimi číhalo něco neznámého. Jeho štěkot na chvílku utichl.

Jiří slyšel, jak na lůžku u stěny šustí sláma. Vyskočilo tam světélko a rozzářilo se: matka zapálila svíci, přilepila ji do tykvvové misky a postavila ji na kamennou římsu krbu. Chlapec šátral po svých kalhotách a chtěl se zeptat, co se děje, ale slova mu uvízla v hrdle, protože celá místnost se otřásla dunivou' ranou, která dopadla na dveře. Zdálo se, že se pouhým tím zaduněním rozsypou všechna prkna.

Hrůza vrhla chlapce zpět na lůžko; zpola ohlušen slyšel,

jak se vedle něho dal do pláče malý Petr, a to ho opět vzpamatovalo. U Folků a u Schneiderů to také začalo tím, že vyrazili dveře! Rychle přitiskl bratříčka do slámy: „Indiáni! Nesmíš ani hlesnout!”

Všiml si ještě, jak chlapec se strachy rozšířenýma očima pevně sevřel ústa, pak zaslechl matčin hlas: „Jiří, kde je otcova pistole?” Chtěl křiknout: na římse krbu! ale jako by mu někdo stáhl hrdlo, protože mezi trámovými stěnami chaty zahřměla podruhé a potřetí dunivá ozvěna zuřivých úderů.

Chlapec vyběhl ke krbu, strhl zbraň s římsy, podivil se, jak matka klidně prohlédla zápalku na pánvičce, a se svíčkou klopýtal za ní, když se rozběhla k druhé průčelní stěně.

„Zůstaň se světlem tady!” křikla ještě matka, než zmizela v přístavku.

K obytné místnosti byla přistavěna stáj, a odtud bylo možno škvírou střílet na vchod do domu.

Jiří zůstal poslušně stát. Ruka, v níž držel tykvovou misku se svíčkou, se mu prudce třásla. Do praskavých ran sekery, které dopadaly stále rychleji na prkna dveří, zněl pronikavý nárek obou sester: „Mami, mami!” Kdyby už alespoň matka vystřelila!

Těžké prásknutí pistole přehlušilo náhle hluk. Výstřel zaduněl chlapi v uších jako vodopád. Pustil se jako omámený za matkou, která se spěšně vracela do obytné místnosti srubu a pokoušela se přisunout ke dveřím stůl. Jiří pochopil. Pomohl jí zdvíhat a tlačit, až se těžká sukovitá deska překlopila na dveře. Nahoru, na trnože, které vyčnívaly do místnosti, vyletěly ještě dvě lavice.

Teď se matka opět chopila pistole, odměřila prach, upěchovala kuli a natáhla kohoutek. Zůstala stát u krbu, oči upřené na dveře, v ruce zbraň. Naslouchala, a světlo kreslilo její veliký, obrovitý stín na stěnu a na strop.

Dusné, tísnivé ticho ulehlo ztěžka mezi trámové stěny. Sestry přestaly křičet a zvenčí se neozval ani hlásek. To ticho se vkrádalo jako smrtelná výstraha, působilo hrůzněji a mučivěji než hlučné nebezpečí, které ještě před chvílkou bušilo do prken dveří. Svíce namáhavě blikala ve vzduchu, horkém k zadušení. Minuty se nekonečně vlekly.

Ostrý, krátký úder, který zazněl z půdy, je vyděsil. Ještě než stačili pronést slůvko, ozval se podruhé.

„Honem na půdu! Podívej se, co se děje!”

Chlapec se rozběhl do rohu k žebříku a obratně jako kočka se vyšplhal nahoru. Pod střechem sálalo nesnesitelné horko. Ve tmě nebylo nic vidět. Sehnut tápal Jiří po nízké půdě. Uzoučkou škvírou mezi šindeli padalo světlo. Bylo slyšet slabé praskání.

Tu se chlapce zmocnilo ochromující zděšení. Vrhł se k žebříku neohlížeje se na trámy střešní vazby, na které hlavou narážel, a křičel pronikavým hlasem: „Zápalné šípy! Střecha hoří!”

Za okamžik poté stála matka u padacích dveří a podala mu sekeru: „Vyrázej šindele! Podám ti nahoru vědra s vodou!”

Jiří utíkal se sekerou zpátky na místo, kudy vnikal příšerný paprsek světla, a bušil vši silou do krytiny. Hikorová prkénka byla jen volně zavěšena na laťoví a odlétala jako proužky papíru. Rány byly dobře mířené; jen několik hořících šindelů uvázlo na okraji střechy. Uhasínaly se sykotem pod přívalem vody, kterou Jiří vyléval po svahu střechy.

„Je po ohni,” řekl do otvoru, kudy matka, stojíc jednou nohou na žebříku, právě podávala druhé vědro.

„Vidíš něco? Ale buď opatrný.”

Jiří opatrně vyhlédl přes okraj otvoru ve střeše do světlého šera červnové noci. Lehký vánek šuměl ve stéblech kukuřičného pole. Na jeho druhé straně čněl nehybně a hrozivě okraj lesa. Chlapec se rozhlížel kolem dokola, ale nespatrił nic podezřelého. Jestlipak už byli Indiáni pryč? Zřejmě už bylo k ránu, protože nebe nad vrcholky stromů na východě žloutlo.

Tu se dala část černého okraje lesa do pohybu, jako by se chtěla přivalit až k domu. Jiří rozevřel doširoka oči: jezdcí, a celý oddíl! Rozpoznal dlouhé hlavně ručnic. To přijížděl otec a Ondřej, nejstarší bratr Jiřího, kteří odjeli včera večer na shromáždění milice. Teď také zaslechl hlasy: „Haló! Haló!”

Jiří běžel k žebříku. „Přijíždí otec s Ondřejem a ještě nějakí muži!”

Rázem byla barikáda odklizená a závora odstrčena.

Když otec vkročil do dveří, klesla matka na stoličku. „To je dobře, že jsi zase tady, Johne! Málem už bylo pozdě!“ A Jiří spatřil s údivem, jak se otec sklonil a matku políbil. Nepamatoval se, že by byl někdy viděl mezi rodiči nějaké něžnosti.

Za několik okamžiků naplnila srub živá směsice hlasů. Muži postavili stůl a lavice opět na místo; každou chvíli vylezla některá sestra otcí na klín a od krbu se linula vůně pečené slaniny.

„Podívej se, co jsem našel! Leželo to hned u dveří!“ obrátil se Jiří na staršího bratra a položil na stůl sekeru na dlouhém topůrku.

Ondřej zbraň vzal a otáčel jí v ruce. Místo, na kterém bylo železné ostří nasazeno na topor, bylo zesíleno jeleními šlachami a na držadle se leskl obraz želvy namalovaný červenou barvou; byl to ovál, na jehož okraji bylo šest teček, které tvořily nohy, hlavu a ocas.

„Ten tomahawk patřil některému muži z rodu Želvy,“ pravil rozvážlivě Ondřej.

„Prosím tě!“ přerušil jej hrubý hlas. „Jakýpak rod Želvy? Ta rudá pakáž je všechna stejná! Když slyšeli, že se vracíme, práskli do bot. Mají štěstí, že se za nimi nemůžeme pustit.“

Ten, kdo hovořil, byl již postarší muž; šedivé strnisko vousů mu divoce obrůstalo téměř celý obličej, z něhož bylo vidět pouze nos a oči. Odkušlal si a chtěl pokračovat, ale to už také přicházela matka s pánví a všichni se hrnuli ke stolu. Staroch smetl tomahawk na zem, aby bylo místo pro slaninu a kukuřičný chléb.

Po snídani se pustil vousáč znovu do hovoru. „Tady nemůže tvoje rodina zůstat, Johne.“

„Asi to tak bude... Nikdy bych byl neuvěřil, že se ti rudí psi odváží tak blízko k pevnosti...“

Staroch znovu halasil: „Ty žiješ, Johne, určitě na měsíci! Už od jara je celá hranice v ohni a ty tu sedíš v nejhustším lese...“

Dva tři jiné hlasy se přidaly. „To je jenom tím, že ty svíčkové báby ve Filadelfii nehnou ani prstem!“

„Ne, protože Francouzi se teď usadili ve Fort du Quesne a štvou tu indiánskou sebranku na nás! Začalo to už tenkrát, když vyhnali kapitána Trenta a ty jeho velkohubé Viržňany z Ohia.“

„Ach, ten starý osel! Vystaví na Ohio pevnost a nechá ji Francouzům. My to teď musíme vylízat!“

„Tiše, muži, jen klid. Generál Braddock se už dal na pochod a po francouzské nádheře v údolí Ohia už brzo bude veta!“

„Ale tak dlouho tu Rusterovi zůstat nemohou. Ti rudí psi se přece mohou vrátit každý večer, a kdoví, zda by to dopadlo ještě jednou tak dobře jako dnes v noci.“

„Můžeme se přece prozatím odstěhovat k Ráchel,“ navrhla matka. „To je moje sestra, která se provdala do Raystownu,“ připojila na vysvětlenou hostům.

Ale otec odmítl: „Ondřej a já musíme k oddílu pro stavbu cest. Potřebují ještě padesát mužů posily, aby byla přísunová cesta pro generála Braddocka hotova co nejrychleji. Chceš se přestěhovat s dětmi sama?“

Zamyšleně se odmlčeli. Pak začal opět staroch: „Máš pravdu, Johne, shromáždění milice určilo, že každá rodina musí vyslat dva muže. Ale kdopak říká, že musíš jet ty? Mimo Ondřeje můžeš přece poslat svého druhorozeného. Vždyť dnes v noci docela dobře ukázal, že je vněm kus mužského!“

Staroch mrkl na Jiřího, vzal ho za paži a přitáhl ke stolu. Všichni si ho prohlíželi a chlapec se začervenal jako pivoňka.

„Můj bože, vždyť je mu teprve devět let,“ namítla matka.

Šedivec zabručel: „Hloupá huso! Tady na hranicích musí být dospělý každý devítiletý, jinak si srazí vaz. Tamhle ve Filadelfii teď učí děti psát a číst. Chraň nás bůh před takovými zbytečnými módami. Lepší je střílet a jezdit na koni.“

„Jezdit na koni už umím,“ řekl Jiří pyšně.

„Nu vidíš,“ smál se staroch a obrátil se znovu na otce, „ke dřevorubcům pošli Jiřího a sám zůstaň tady. Jako spojku mohou chlapce potřebovat všude.“

Ať o tom uvažovali jak chtěli, nejlepší řešení pro rodinu Johna Rustera bylo, aby oba starší synové, polodospělý Ondřej a devítiletý Jiří, odešli k oddílu pro stavbu silnice, kdežto rodiče s ostatními dětmi se přestěhují do Raystownu.

Rozloučení se odbylo ve spěchu a bez zbytečných slov. Osadníci nerozmazlovali své děti láskou a něžnostmi; naopak, o to víc se pod šindelovými střechami dařilo tvrdým slovům a výpraskům. Otec jim osedlal koně a řekl stručně: „Mnoho štěstí, chlapci!“

Matka zabalila a převázala pokrývky a pohladila Jiřího po plavých vlasech. Větší bratr mu pomohl při nasedání, protože tu nebyl žádný pařez, na který by si mohl stoupnout. Pak se stará, spolehlivá hnědá kobyla dala do klusu za skupinou hraničářů, kteří mířili v dlouhé řadě k lesu. Ondřej jel na konci.

„Na shledanou u tety Ráchel,“ volal Petr, který právě hnal z pastvy obě krávy. Bratří na něho zamávali: „Na shledanou.“

Jiří slyšel ještě chvíli zvuk kravských zvonců. Pak svět lidí zmizel a nad chlapcem se zavřely zelené vlny lesa.

Slunce už vystoupilo nad vrcholky stromů, ale tady, v úzké roklině cesty, se dosud na listech třpytily kapky rosy a země vydechovala chlad a vlhkost. Jezdci se pohybovali takřka neslyšně, jen tu a tam zazvonila podkova o kámen, zaskřípělo řemení uzdy, zavržalo sedlo. Někdy se ozvalo volání, které varovalo před větví vyčnívající do cesty.

Jiří se oddal svým myšlenkám. Milicionáři se chtěli dostat k Juniatě a pak dál k Alleghanám. Kde asi ležela ta francouzská pevnost, o které hovořili? „Fort du Quesne...“ znělo mu dosud v uších. Tam pochodoval generál Braddock se svým vojskem.

Stežka trochu stoupala a vyústila na holém návrší. Před jezdci se otevřelo údolí Juniaty. Ranní slunce rozhodilo po zeleném světě zlaté jiskry, zrcadlo řeky zářilo o závod s oblohou a v porostu u břehů rámusily divoké kachny. Na východě na vysokém ostrohu ležel Raystown. Pevnost se svými příkopy a palisádovým ohrazením zakrývala těch několik málo domků, které u ní hledaly útočiště. Jiří viděl jen komíny, z nichž stoupaly pletence kouře do jitřního vzduchu.

Kouř se vznášel nad střechami jako závoj, jako by chtěl ochránit nepatrnou lidskou osadu proti nesmírnému vlnobití lesa, stékajícímu s hor a valícímu se údolím po svazích pa-

horku. Pro chlapce, který znal jen osamělost hraničářských dvorců, znamenalo těch dvanáct či patnáct domků město, 'jediné, které kdy spatřil.

Přimhouřil oči a odhodil s čela kadeř vlasů; známý obraz údolí porušilo něco neobvyklého. Podél řeky, po lukách, křovinami a lesem se táhl směrem k jezdcům průsek. Bílé pahýly právě pokácených stromů, hromady větví a odvalené kmeny vyznačovaly tuto linku, kterou tudy táhla lidská ruka.

„To je přísunová silnice. Založili ji dřevorubci. Má vést až ke Krocani stopě,“ poznamenal Ondřej.

Na otázky nezbývalo času, protože oddíl sjížděl k řece. Právě tady, na tomto místě, vedla nová cesta brodem na druhý břeh a odtud běžela dále na západ, stále dál na západ.

Tady se-loňského roku utopil povozník, který chtěl projet řekou v době podzimních záplav. „Buďto projedu, anebo pojedu do pekla,“ křičel prý, když jej lidé varovali, a za

okamžik poté byl opravdu „v pekle“. „Na mou pravdu pravdoucí, zrovna v tom šeredném místě,“ končila vždy teta Ráchel, když o tom vyprávěla.

Jiří si mohl oči vykoukat. Dosud tu totiž nikdy nebyl a teď doufal v tajemné hrůze, že spatří ještě nějaké stopy po onom neštěstí, které bylo po měsíce předmětem denních hovorů v Raystownu a okolí. Ke svému zklamání nespatriil nic, ani jedinké kolo od vozu.

Ale utopit se tu opravdu člověk mohl; i teď v létě sahala voda koním téměř po břicha. Chlapec trochu pokrčil nohy a popleskal své zvíře po šíji. Jaké štěstí, že mu dal otec tu starou, klidnou kobylu.

Na protějším břehu se protlačil s koněm po bok Ondřejovi a začal ho trápit otázkami. Bratr napolo spal a rozhovořoval se jen pozvolna, „Ach co, ten utopený povozník je už dávno v hrobě a rozbitým vozem si lidé zatopili. Jak daleko je to ke Krocání stopě, to nevím sám. Tam je soutok pramenných potoků řeky Yo (Ondřej mínil Yohoganiu), daleko za Alleghanskými horami. — Zda je tam také les? Pravděpodobně... samozřejmě, co by tam jiného mělo být? Proč generál Braddock nepochoduje přes Raystown?“

Průvodcovo zvolání přerušilo rozhovor. Jezdci sesedli na otevřeném místě ke krátkému odpočinku. Jiří sklouzl s trochou námahy se širokého koňského hřbetu. Ondřej přitáhl bratra k místu, kde byl písek: „Podívej se, já ti to vysvětlím.“

Naškrábal hůlkou na zemi čáry. „Tohle je Monongahela, která přitéká z jihu, a takhle teče Alleghany, která pramení na severu. Tam, kde se obě stékají, vzniká veliké Ohio. A právě v úhlu mezi oběma řekami leží Fort du Quesne, hlavní opěrný bod Francouzů. Odtud nám posílají na krk Indiány od té doby, co vypukla válka. Tu pevnost musíme dostat, jinak tu nebudeme mít nikdy klid, a proto táhne Braddock z Virginie se šestnácti sty muži podél Yo ke Quesne. Cestu máme vykácet proto, aby provincie Pensylvánie mohla posílat k Yo zásoby. Mimo to chce postavit tisíc mužů milice. Aby byla cesta co nejdříve hotova, povolali včera ještě padesát mužů posily.“

Jiří všemu nerozuměl a vlastně už ani neposlouchal, protože

těch šestnáct set vojáků mu stále vězelo v hlavě. To byla přece nepředstavitelná masa. V raystovské pevnosti neviděl nikdy víc než čtyřicet mužů posádky.

„Ale pak bude přece brzo po válce,“ skočil bratrovi do řeči.

„Taky si myslím,“ zabručel Ondřej a vyšvihl se opět na svého koně.

Odpoledne začala jako obrovská zubatá zeď vystupovat stále zřetelněji východní strana Alleghanských hor, přes kterou se jako skokem přehoupl les.

Oddíl pro stavbu cest se dostal právě ke strži, ústící na širokou, otevřenou pastvinu na druhé straně návrší.

Muži se musili dát ihned do díla. Večer klesl Jiří, k smrti unavený a zabalený do příkrývky, na hromadu čerstvě osekáných větví, které sloužily za lůžko.

Časně zrána, ihned po budíčku, jej zavolal vedoucí dřevorubců: „Pojď sem, chlapče, a dávej dobrý pozor: za námi na cestě jsou spízní vozy se zásobami potravin. Jed zpátky a pobídni je ke spěchu, že mají přijet tak rychle, jak jen mohou. My tu nemůžeme mařit čas lovem a chytáním ryb, ale hladovět také nemůžeme. Rozuměl jsi?“

Jiří ze sebe vyrazil hlasité „ano“ a ihned se dal do cvalu. Hořel horlivostí a pýchou na své poslání.

Silnici — široký, hrubý průsek — by našel i slepý; v případě nutnosti mohlo mezi pařezy projet i spřežení.

Klonilo se už k poledni, když posel zahlédl zásobovací kolonu. Lopotila se právě při průjezdu druhým brodem nad Raystownem. Kočí zapřáhli k prvnímu vozu osm volů; vzadu brzdilo dvanáct mužů s dlouhým lanem, upevněným k vozu, aby náklad nesjel příliš rychle dolů po svažujícím se břehu. Pak zabrala zvířata. Přední spřežení vkročilo do řeky a zarazilo se, když mu voda vystoupila až k postroji.

Pod přívalem řevu, kleteb a práskání bičů opřela se zvířata opět do postrojů a nemotorná korba s kulatou střechou z plachtoviny se konečně vykolébala po protějším svahu nahoru. Vedoucí povozník, malý, hranatý muž s rudými vlasy, se vztekal mezi kočími a uklidnil se teprve když náklad stál bezpečně na druhém břehu. Voli byli vypřaženi, aby přepravili na druhou stranu další vůz.

Jiří se protlačil k vedoucímu a vyřídil mu své poselství. Muž, jemuž rudé ježaté vlasy stály na hlavě jako hřebíky, se na něho podíval, jako by ho chtěl sežrat. „Tak rychle, jak je to jen možné, ha, ha. Vyříd' jim, že přiletíme, jen co narostou volům křídla.“

Ale pak posměváček přece jen vyjasnil tvář a přátelsky se podíval na malého chlapce, který na něho zíral poněkud ustrašeně. „Přijel jsi sám?“ ptal se změněným tónem. Jiří přikývl. Hrubián se opět zamračil. „Ti zatracení blázní. Poslat bez doprovodu takové dítě, když tu za každým keřem slídí ta rudá sběh. Tihle volí mají víc rozumu.“ Rozmýšlel se a pak křikl: „Arnolde!“ Přišel mladý muž. „Vezmi si koně a jed' s tím chlapcem napřed ke stavebnímu oddílu. Dřív než zítra odpoledne tam být nemůžeme. Než půjdeš, prohlédni si pušku.“

Jiří se zatvářil uraženě: „Ale já přece mohu jet nazpátek sám.“

Vedoucí se zasmál. „Já vím, já vím, maličký. Ale nevím, jestli tam dojedeš. V téhle krajině se to lip cestuje ve dvou. Šťastnou cestu.“

Jiří byl rozzlobený a sliboval si, že s tím Arnoldem nepromluví ani slůvko. Ale průvodce vykládal tak bezelstně a věděl toho tolik o generálu Braddockovi, že se Jiřího vztek brzy vykouřil. Stromy už vrhaly dlouhé stíny, když míjeli neobyčejně vysokou hromadu větvoví a křovisek.

Arnold mu právě podával krajíc kukuřičného chleba, když tu vyšlehly ze záseku tři dlouhé, rudé, ohnivé paprsky. Jiří cítil, jak se jeho kůň vzepjal, a viděl, jak se Arnold řítí ze sedla. Svět se bleskurychle obrátil vzhůru nohama, stromy se náhle postavily na hlavu, obloha byla vespod, a pak tvrdý úder zhasl jeho vědomí. Jeho smysly pocítily ještě rezavou bolest v pravé noze.

Co už nespatriil, byli tři Indiáni, kteří vyskočili z křovin a vytáhli jej zpod mrtvého koně. Pěst jednoho z nich svírala tomahavk a právě tam, kde se dotýkal palec a ukazováček, svítila na topůrku rudá želva.

Příští dny prolétly kolem Jiřího jako stíny. Chlapci to připadalo, jako by se byl zřítíl do propasti, do jiného světa, hluboko pod důvěrně známou a spolehlivou zemi. V jeho vzpomínkách uvázly pouze střípky, útržky obrazů, které se k sobě nehodily.

Černě a rudě pomalované tváře, pronikavý křik, večerní tábory, zelené přítmi, které se čas od času protrhlo a odhalilo výhled na nekonečné vlnění horských hřbetů, seřazených řetězovitě za sebou a zahalených do sametové příkrývky nekonečného lesa.

Pohmožděná noha byla nemožně oteklá. Chlapec se octl opět na hřbetě koně, ale nikoli na své staré klisně. Kdesi už tohoto koně, na němž jel, viděl, ale jeho bolavá hlava ne a ne se rozpomenout. Maně si vzpomněl na Arnolda. Neseděl on na tomto plosákovi? Ale kde zůstal Arnold? V píchání, bušení a hučení a ve chvílkách dřimoty se skutečnost propadla jako v pěnivém vodopádu.

Teprve třetího dne se hučení v jeho lebce pomalu utišilo a svět nabyl opět své podoby a barvy. Viděl, jak před ním po stezce kráčí v zástupu několik Indiánů, viděl, jak se kývají péra na zpola vyholených hlavách, jak tančí skvrny slunečního světla na rudohnědých zádech a jak na nohavicích vlaje dlouhé třepení.

Jiří hleděl upřeně kupředu. Zelené přítmi zmizelo a jasné odpolední nebe náhle bolestně oslnilo oči. Oddíl se zastavil. Z chlapcova hrdla se vydral překvapený výkřik: v úpadu údolí před ním ležel Raystown! Jasně poznával čtverhran pevnosti s rohovými baštami; ležel tu jako poduška s povytaženými cípy. Palisádová ohrada a příkopy, kouřící komíny kasárenských budov, Juniata! Tam byli rodiče a sourozenci, jeho bloudění bylo u konce! Chlapec si oddechl a zaplavil jej pocit štěstí. Zdalipak mu matka opekla slaninu?

Ale kde stál dům tety Ráchel? Jiří si zastínil rukou oči před sluncem, ale nebylo to nic platné, mimo pevnost nemohl objevit žádnou budovu. Vzhůru po úbočí doliny se táhlo množství malých černých polokoulí, mezi nimiž kouřily ohně a pobíhali lidé. A co to bylo tady vpravo za širokou řekou, do které ústila Juniata?

Jiřímu poklesla ruka. Všechna krev mu vyprchala z tváře a v uších mu zazněl Ondřejův hlas: „Z jihu přitéká Monongahela, od severu Alleghany. Tam, kde se stékají, vzniká veliké Ohio, a v úhlu mezi oběma řekami leží Fort du Quesne..." To byla jistě francouzská pevnost! Ty malé polokoule nebyly nic jiného než indiánské chýše. Tam bydlela ta rudá sebranka, kterou posílali Francouzi na krk pensylvánským hraničářům.

Na chlapce padla nepřemožitelná tesknost; sotva vnímal, že se jeho kuň dal znovu do klusu. Teď vzplál z jedné bašty široký, rudý ohnivý pás; zahřmění dělového výstřelu se pomalu valilo mezi pahorky a splynulo s troubením rohů a vířením bubnů.

Dva rudí muži vedli Jiřího přes hluše dunící dřevěný most do pevnosti k dlouhé budově, která se přimykala k zadnímu valu. Chlapec se dal bez vůle zvednout a odnést do domu. Cítil, jak pod ním zachrastila sláma, slyšel tlumené otázky v cizí řeči, ale jeho smysly už nic z toho nechápaly. Kde byl asi Raystown?

„Pojď, ty ospalče, kohouti jsou už dávno vzhůru!" volal matčin hlas.

Chlapec se vynořil na povrch světa jako z hluboké studny. Sen se rozptýlil, ale kohoutí kokrhání zůstalo. Teď mu od povědělo další. Jiří naslouchal. Kde vlastně ležel? Řadou malých okének kreslilo slunce

na zemi zlaté čtverce; ozvalo se hlasité chrápání, tu a tam vyhledala zpod příkrývky rozježená hlava. Ach tak — lazaret v du Quesne.

Chlapec opět klesl nazpátek. Venku zazněl rachot ranního výstřelu a píseň rohů zdravila nový den. Slyšel víření bubnů a dupání nastupující posádky.

Starý, kulhající invalida přinesl řídkou ranní polévku, ve vodě vařený ječmen, a Jiří ji spěšně spolykal. Brzo potom staroch něco zavolal; hovor a rozprávky oněměly, dveře se otevřely a vstoupil dobře oblečený pán, podobný důstojníkům z Raystownu. Pod modrým třírohým kloboukem se kudrnatila pečlivě nakadeřená paruka, z výstřihu kabátu se řinuly krajky, bílé punčochy zářily neposkvrněnou čistotou.

Byl to vojenský lékař. Šel od lůžka k lůžku a držel si při tom u nosu šáteček. Chlapec musil ukázat nohu. Lékař se dotkl dvěma prsty kotníku, stiskl bolavé místo a promluvil několik slov s invalidou.

Zanedlouho potom se kulhavec objevil s miskou vody, lahví a obvazy, pečlivě omyl otok, natřel jej pálivou tekutinou a zavinul nohu obvazem. Zachmuřená tvář tohoto ošetřovatele se docela hodila k jeho mlčenlivosti, ale zdálo se, že svému řemeslu rozumí. Jiří ucítil znatelnou úlevu.

Právě se uveleboval na slámě, když vešli tři muži, kteří zřejmě patřili k posádce pevnosti, protože měli na sobě modré kabátce stejno kroje. Jeden z nich měl na hlavě klobouk se zlatými prýmkami. Obrátili se na invalidu a ten je vedl k Jiřího lůžku.

Chlapec zůstal jako by ho udeřil, když náhle uslyšel slova své mateřštiny. Jeden z vojáků jej oslovil anglicky, a jen když se bavil s oběma ostatními, mluvil jakousi nosovou řečí, již Jiří nerozuměl.

„Kde tě Indiáni zajali?"

„Na horním brodu Juniaty."

„Jak daleko je vykáčena nová cesta?"

Chlapec tušil, že má být podroben výslechu a uvažoval. Tlumočník zpozoroval jeho váhání a prudce se na něho obořil: „Neopovažuj se lhát, nebo se budeš houpat na nejbližším stromě!"

„Nová cesta dosahuje teď až za Alleghany.“

„Kolik mužů milice se ještě přidalo k Braddockovi?“

Tato otázka roztrhla závoj, který halil vzpomínky; minulost se objevila chlapci čistá a jasná. Jak na to jen mohl zapomenout: generál Braddock byl přece na pochodu a s ním pensylvánská milice!

„Tři sta mužů,“ řekl rychle. Tlumočník se na něj přísně podíval.

„A jak je to s výzbrojí? Má každý pušku?“

„Samozřejmě, že má každý pušku.“

Jiří sice milici neviděl, ale hraničář bez pušky prostě neexistoval. Tlumočník hovořil s oběma ostatními, položil ještě několik bezvýznamných otázek a odešel i se svými průvodci.

Chlapec se v nitru radoval. Generál Braddock přijde se šestnácti sty muži a pak bude volný! Těch několik dní to ještě vydrží.

Odpoledne se objevila nová návštěva. Jakýsi Indián si přisedl na Jiřího lůžko ze slámy. Jiří hleděl na muže upřeně; odkudsi toho návštěvníka znal. Ten obličej se dvěma černými příčnými pruhy od jedné tváře ke druhé a tu pronikavě modrou bederní zástěrku už spatřil.

Jiří si prohlédl člověka nehybně sedícího na zkřížených nohou ještě jednou. Indiánova tvář měla v sobě — způsobovaly to těsně u sebe posazené oči a úzký nos, který visel nad ústy jako dravci zoban — něco supího. Vlasy měl ostříhány nakrátko až na uzel, který trůnil na temeni. Nad ním se rozpínala čtyři vraní pera. Teď už chlapec také věděl, kde si těchto per všiml: Indián patřil ke skupině, která ho zajala. A tento muž hovořil také obstojně anglicky; mohl se ho hned zeptat na novinky.

„Víš, kde je teď Braddockovo vojsko?“

Návštěvník vytáhl nůž a načrtl na jílové podlaze hrubou mapu. Chlapec mu docela dobře rozuměl, ačkoli Indián zřejmě nemohl vyslovit R a místo toho říkal stále L.

„Braddock teď táhne mezi Kaštanovými horami a Yohoganiou k Monongahele. Pozorujeme ho denně. Jeho bojovníci chodí hustě vedle sebe a za sebou jako vraní hejna, když večer

letí ke stromům, na kterých spí. My Braddockovy lidi obklíčíme a postřílíme jako holuby.“

„Vy a zastřelit Braddocka? Nikdy!“

„Můj přítel je ještě velmi mladý a prudký. Válečník nekřičí, válečník mlčí.“

Indián si nacpal rozvážně dýmku a vypustil několik obláček kouře. „Může už můj malý bratr našlápnout na nohu, anebo nemůže chodit?“

„Ještě to dost bolí!“

„Najdu v lese nějaké byliny na obklad, ty hned pomohou.“

„Ošetřovatel mi přece dává obklady, jistě se to zlepší.“

Jiřímu nebylo při otázkách toho muže dobře. Co záleží Indiánovi na jeho noze? Chlapec umkl a oddechl si, když se pomalovaná návštěva zvedla a rozvážnou chůzí opustila místnost.

V příštích dnech se kotník rychle hojil; brzo mohl pacient poskakovat o holi a přinášet si z kuchyně sám jídlo. Kuchař pracoval v jednom z rohových kasematů, který vyčníval v podobě trojúhelníku z palisádové hradby. Několik stupňů vedlo nahoru na valy; nahoře na baště stálo dělo. Jiří by si je byl rád prohlédl zblízka, ale strážný jej zahnal, když se pokoušel vylézt nahoru.

Ráno šestého dne po příchodu probudil chlapce mohutný hluk; nad pevností visel mrak neklidu, výkřiků a výstřelů z pušek. Čekal na jitřní výstřel a rachot bubnů, ale nedočkal se. Nakonec se o holi dovlekl přede dveře a hned za nemocnicí vylezl na násep. Hluk se ozýval od hlavní brány.

Jiří se opatrně dobelhal k baště za domem velitele a hleděl přes špice kůlů. U brány se hemžili a míhali Indiáni, kteří procházeli husím pochodem okolo skladiště a brali si tam pouzdra na prach, ručnice a váčky s kulemi. Venku už stál oddíl francouzské posádky, mnohem méně nápadné ve svých tmavých kabátcích než opeřené a pomalované pomocné oddíly.

Zmatek se pomalu uspořádával. Vojáci se dali na pochod; několik Indiánů tvořilo bojové zajištění, kdežto hlavní masa šla v dlouhých řadách vzadu.

To způsobil Braddock! Generál nemohl být daleko. Ale co proti němu chtělo pořídit těch pár lidí? Ty přece vyřídí sama milice. Zdalipak tu bude Braddock už večer?

Hodiny se pomalu vlekly. Oběda se Jiří vzrušen očekáváním ani nedotkl. Ranní hluk se proměnil v tíživé, tísnivé ticho; klid prostranství mezi budovami rušilo pouze kdákání slepic, které se slunily v horkém písku dvora. Lesy na protějším břehu řeky stanuly v nehybném mlčení, jako by napjatě naslouchaly, co se děje na jihu.

Blížilo se už k odpoledni, když vzplanul v pevnosti ruch. Jiří se spěšně vybelhal před dveře. Před strážnicí u brány zazněly vzrušené hlasy. Vojáci přebíhali přes dvůr. Také kuchař běžel rozčileně kolem a mával naběračkou. Chlapec jej zadržel. Kuchař uměl trochu anglicky a Jiří se s ním spřátelil.

„Co se děje?“

Muž se zastavil. „Právě hlásila spojka, že Braddockovy oddíly jsou obklíčeny a budou úplně zničeny.“

Chlapec hleděl na kuchaře s otevřenými ústy, pak se do-vlekl s třesoucími se koleny k náspu a posadil se. Jeho myšlenky se proplétaly v divokém tanci, v němž se stále opakovala věta: To nemůže být pravda... To nemůže být pravda...

Hleděl duchem nepřítomen na hejno slepic u svých nohou. Ztratil úplně pojem času. Seděl celé hodiny v myšlenkách, až ho z nich vyplašil hluk a křik; vylezl na svah a doplížil se k baště u brány.

Byl jako u vidění; po mostě táhl právě kořistí obtížený houfec Indiánů. Na bodácích se klátily granátnické čepice a paruky, na tmavých hlavách trůnily premované klobouky, na dlouhých tyčích se třepotaly skalpy. Pronikavý křik sílil každou minutu. Přicházely nové houfy. Šarlatově červené kabátce anglických pěšáků a azurově modré dělostřelců v podivuhodné směsici s ozdobami z peří a koženými kalhotami. Po celém údolí se rozléhala nepravidelná střelba. Zblízka i zdaleka se valila ozvěna oslavných salv.

Najednou ucítil chlapec na své šiji pěst. „Ty všiváku, co tu děláš?“ A už letěl po schodech dolů. Děla se měla zúčastnit oslavné palby a stráž jej překvapila na baště.

Na kasárním dvoře se pyšnili Indiáni důstojnickými klobouky a Šerpami, prostranství bylo poseto divokou změtí polních kotlů, šavlí, schránek na střelivo a brašen, a k vítěznému řevu se teď přidal ještě hlas děl, která duněním oznamovala lesům a slunci triumf nad anglickým vojskem.

Jiří se vrhl na lůžko a zacpal si uši.

Když noc už alespoň zčásti ztlumila jásot, zazněl do slábnoucího hluku nový tón: strašlivý, do morku kostí pronikající křik. Chlapec se zděsil, protože z četných historek věděl, co to znamenalo. Indiáni upalovali své zajatce. Francouzská posádka v tom svým rudým spojencům zřejmě ani v nejmenším nebránila. Chlapcovo vnímání, vyprovokované nesčíslnými představami hrůz, ochablo teprve k ránu. Upadl v krátký, neklidný spánek.

Když se probudil, padl jeho první pohled na tvář se dvěma příčnými pruhy, které stoupaly jako příčle žebříku k očím posazeným blízko u sebe. Nic jej nemohlo jasněji upamatovat na včerejší den, kdy ztroskotaly všechny naděje. Se strachem hleděl na svého známého.

„Co mám teď dělat? Mohu zůstat tady?“

Indián zvedl pravou ruku a pohyboval jí několikrát sem a tam před obličejem, přičemž obrátil dlaň navenek. Jiří nevěděl, že toto gesto znamená „ne“, ale příští slova mu uspořila přemýšlení.

„Jestliže se můj malý bratr cítí lépe, pak musí odejít s Indiány a stát se sám rudým mužem. Bude přijat místo zemřelého syna.“

Návštěvník ještě něco povídal, ale Jiří nechápal smysl jeho vět. V mozku mu uvázlo pouze: „odejít s Indiány...“ Řev a výkřiky mučených obětí mu dosud zněly v uších; jistě ho chtějí také upálit.

Jak často mluvili rodiče o té „rudé sebrance“; každý večer doma zavírali dveře na závoru a zkoušeli pušku. Tenkrát, když se rozkřikla zpráva o přepadu rodiny Folkových, tajně tam zaběhl. Chalupa ještě stála, peří z rozpáraných peřin bylo rozsypáno až u dveří a na stěně hned pod oknem lpěly veliké krvavé skvrny. Těmto vrahům byl teď vydán! Chlapec se roztrásl hrůzou a děsem.

K polednímu se Jiří vybelhal o holi ven a sháněl se u kuchyně po kuchaři. Nakonec jej našel a zatahal jej za rukáv: „Nemohu zůstat tady u vás v pevnosti? Nepotřebuješ tu někoho?“

Muž pocítil trochu soucitu, když viděl prosící oči; ale potřásl hlavou. „Ne, milý chlapče, tady se nedá nic dělat. Rudoši si dělají nárok na každého zajatce a důstojníci si dají pozor, aby se nedostali do sporu se spojeneckými kmeny kvůli takovému skřítkovi, jako jsi ty.“

Jiří se schoulil a odplížil se. Večer seděl dlouho na náspu a hleděl k východu. Tam někde ležel Raystown, dál než večernice, která na něho pomžikávala nad nočními, tmavými lesy.

Ráno třetího dne po Braddockově porážce Indián s vraními pery chlapce odvedl. Kráčeli přes most ke břehu řeky.

Na svahu stály už jen holé kostry stanů z kůry, na ušlapané trávě ležely zbytky popelu, kusy dřeva, cáry kozí a ohlodané kosti. Většina válečnicků již odtáhla.

V mělké vodě při břehu se kolébaly dva čluny, téměř třikrát delší než dospělý muž a v prostředku široce rozevřené jako koš na prádlo. Pracovala tam skupina Indiánů. Ženy stály až po kolena ve vodě a skládaly do kanoí velké svitky kůry, kotle, hrnce, sekery, pušky a ukořistěné předměty, zatím co muži zadržovali vysoko zahnuté přední vaznice, aby plavidla neujela.

Jiří teď na pokyn vstoupil do prvního člunu. Noha jej stále ještě bolela; potácel se mezi nákladem svitků a balíků, člun se rozhoupal, ženy vřeštěly. Vtom mu supí tvář uštědřila ránu pádlem, která jej, jak byl dlouhý, srazila do vody. Vzlykot svíral Jiřímu hrdlo, ale kanoucí voda zakryla jeho slzy.

„Musíš se hned posadit,“ zavrčel na něho jeho známý a pomohl mu zase do kanoe.

Chlapec byl hořem tak otupělý, že sotva pocítoval teplo červencového slunce, které mu vysoušelo šaty. Všiml si jen jediného. Okraj kanoe byl zesílen pouze jednou latí, vlastní stěny pak tvořila pouze kůra tenká jako papír, vyztužená dřevěnými příčnými žebry. Žádný div, že se tato věčička, lehoučká jako pírkó, rozhoupala! Ale odkud to měl vědět?

Mučivá bázeň před nastávající smrtí v ohni přivedla zajatce do mráкотného stavu, do něhož jenom zřídka pronikal svět zvenčí. Zelená úpatí hor, která se střemhlav vrhala do proudu, žhoucí poledne nad blyskotavou vodní hladinou, chladivé zastávky ve vrbovém a topolovém houští, jiskřivé plochy, stokrát širší než Juniata, to vše naplňovalo hodiny mezi jitem a večerem.

Raystown se vzdaloval víc a víc. Večer chlapec usínal pod příkrývkou pláčem. Jeho myšlenky bloudily přes nedohledné lesy a hory, než našly domovský srub, který byl za tisícerými obzory stále a stále menší. Obrovské úseky cesty, jež urazili denně po proudu řeky, zhasínaly jiskřičku naděje spjatou se slovem návrat. Jinak nezbyvalo nic než touha po životě a ta způsobovala, že bezmocný chlapec, hnaný vstříc neznámým osudům, si pokaždé oddechl, když opět zaplály večerní táborové ohně mezi křovinami a rákosím na břehu řeky.

„Bohudík, dnes ještě nejsme u cíle.“ Život se prodloužil ještě o jeden den. Co hrozilo na konci cesty, na to se stěží odvážil pomyslit.

Jednoho rána odbočila flotila do přítoku a břehy se znenáhla zužovaly. Veslaři tři dny veslovali proti proudu. Na přídi a na zádi klečeli muži a pádlovali. Bylo podivuhodné, jak dlouho vydrželi Indiáni v tomto nepohodlném postoji, jak obratně objížděli jednotlivé kmeny stromů, plující po vodě s větvemi pokrytými plstnatými, zelenými řasami. Řeka teď protékala lukami. Najednou se břeh zvedl a pak se rozdělil do širokého údolí, jako by chtěl dohonit les, který se modral daleko vzadu nad dalším obzorem.

Odpoledne čtvrtého dne si Jiří všiml, jak jeho průvodci ožili, jak na sebe pokřikovali a jak se pádla rychleji nořila do vody. Na pravém břehu se blýskla sytá zeleň kukuřičných polí. Zpod stromů vyhlížela obydlí z kůry, jaká chlapec spatřil s bušícím srdcem už včera a předevěčím. Pole tu neměla konce. Do svítící zeleně klasů se mísila jiná zeleň: pole se širokolistou dýní, pruhy tabákových trsů a řady slunečnic. Po nejbližším návrší se táhlo stromořadí švestkových stromů.

Ale teď se Jiřímu srdce málem zastavilo, protože za mírným návrším se objevily dvě chaty se sedlovou střechou, a čluny

zabočily ke břehu. Ze člunu se vznesl pronikavý, vysoký výkřik, a země mu odpověděla.

Prispěchaly ženy a děti, mnohobarevná změť pestře vyšíváných košil a suknic, matně se lesknoucích stříbrných přívěsků na tmavohnědé kůži a žlutých náramků na nahých pažích. Ze všech stran se s vytím sbíhali černí psi, podobní vlkům; v tom rámusu neslyšel Člověk vlastního slova.

Čluny byly za smíchu, výskotu a křiku vyloženy, vytaženy na břeh a překlopeny. Na cizího chlapce se upíraly zvědavé pohledy, ale nikdo k němu nepřistoupil, i děti zůstávaly opodál.

Jiří stál v tom hemžení bezmocný a nešťastný, až jej muž se supím nosem přivedl k tmavovlasé, tělnatější ženě. Prohodili mezi sebou několik vět, potom Indiánka [vzala vylekaného chlapce za ruku a šla s ním k domům.

Jiří opatrně pohlédl do její tváře a byl překvapen. Poprvé za tolik dní hleděl na nepomalovaný obličej, jehož kůže hrála přirozenou rudohnědou barvou. Proti pomalovaným průvodcům zdála se mu tato žena jako člověk z masa a krve.

Indiánka zřejmě radostné překvapení dítěte vycítila. Hovořila na chlapce řečí plnou zvonivých samohlásek, ale on z ní, žel, ničemu nerozuměl. Tím zřetelněji zato hovořila o dobrých úmyslech její tvář. Mezi nízkým čelem a širokými lícemi se usmívaly dvě tmavé oči; nos jako brambůrek a dvojité brada zářily přízní a dobrosrdečností.

Ustrašeného chlapce zalila teplá vlna důvěřivosti. Uchopil pevněji mozolnatou, tvrdou ruku a přitiskl se ke své průvodkyni. Vždyť mu bylo teprve devět let! A to bezmocné dítě teď pocítilo dech bezpečí. Trýznivé myšlenky na mučednickou smrt odlétly jako hejno vran.

Za dveřmi zmizelo náhle sluncem prozářené odpoledne v polotemnu místnosti bez oken. Jiří, slepý jako krtek, tápal za ženou a držel se jí při tom za modrou, volnou halenu, která jí sahala až po kolena. Po několika krocích si zvykl na příšeří, kde se mísily široké pruhy světla, padajícího z několika otvorů ve střeše, s mihotáním zapálené louče.

Chlapec si všiml, že je v široké chodbě, která probíhala po celé délce domu a končila na protější straně ve světlém obděl-

niku druhých dveří. Napravo i nalevo se otvíraly malé komory, podobné stáním pro koně v raystovské stáji, jenže o hodně nižší. Na chodbě hořelo několik ohňů, vzdálených od sebe vždy šest nebo sedm kroků. Ve vzduchu se vznášela lehká, kořená vůně dřeva.

U druhého ohně se žena zastavila a pokynula Jiřímu, aby vstoupil do místnosti na pravé straně. Chlapec, ještě úplně omámený, poslechl, ale klopýtl, protože komora byla oddělena od prostřední chodby mohutným hranolovitým prahem. Průvodkyně jej hbitě uchopila za kazajku a zachytila jej, aby neupadl; pak jej přitlačila na širokou, nízkou lavici, vedoucí kolem dokola po stěnách malé místnosti. Ucítil pod sebou něco chlupatého, měkkého; nahmatl rukou hustou, chundelatou medvědí kožešinu.

Indiánka nyní sáhla nahoru k velmi nízkému stropu. Tyče, které jej nesly, byly pokryty prkny nebo deskami jen zčásti, takže mezerou mezi nimi se dalo pohodlně sáhnout nahoru. Nahoře na půdě bylo uloženo zřejmě všelijaké nářadí, protože žena odtud vytáhla rákosový košík.

Zarachotily misky a nůž, a pak chlapec ucítil v ruce kukuřičnou placku, která se leskla sádlem. Nic mu z těch prvních dní ve vesnici, která se jmenovala Luční břeh a ležela u říčky Jelení oko, neutkvělo ve vzpomínkách tak zřetelně jako tento kousek chleba, který mu jeho adoptivní teta Okrouhlý mrak namazala medvědím sádlem.

Z kuchyňského kotle, který bublal nad ohněm, naplnila žena misku a postavila ji u lavice. Pak se přehrabovala v koši, nenašla ale, co hledala, a několikrát zavolala: „Malio, Malio.“

Po chodbě se přihnalo děvče o něco starší než Jiří. Vstoupilo, pomohlo horlivě hledat a nakonec našlo ztracený předmět: lopatkovitou dřevěnou lžici.

Jiří se začal zabývat svou miskou, ale lahodná kaše z kukuřičné krupice a masa se nedala spořádat tak rychle; lopatka byla totiž tak veliká, že se sotva vešla do úst a potom se právě tak těžko vyndávala. V ruce cítil Jiří něco silného, co nepatřilo k obyčejnému držadlu lžice; podržel je u ohně a objevil, že konec držadla je jemně vyřezán v podobě ptáčka. Dívka si

chlapce pozorně prohlížela, ale Jiří od své misky sotva vzhlédl a o maličkou, jejíž žlutá volná halenka svítila v pološeru jako světlá skvrna, nedbal.

Na chodbě se ozývaly kroky; objevilo se několik dětí; okolo kotle se protáhl pes; z vedlejších místností bylo slyšet tlumený hovor, poznenáhlu se tišil víc a víc...

A pak spadl Jiří do černé propasti. Napětí a vzrušení minulých dní se rozplynulo ve spánku těžkém jako olovo. Už ani nevnímal, že mu někdo vsunul pod hlavu kožešinu.

Chlapce probudil rytmický tlukot se zřetelně oddělenými dvojitými údery. Naslouchal tomu tlumenému klapotu, který se ozýval zvenčí. A teď zaklepal pravidelný takt také z větší dálky.

Jiří si lámal hlavu: co to mohlo být? A kde to vlastně je? Před ním plápolal oheň, jehož kouř visel pod otvorem ve střeše jako modrý závoj. Z otvoru prolínalo tlumené denní světlo. Vzhlédl: s tyčí pod střešou visely svazky bylin, suché listí a třapce na nit rozcupovaných šlach. Díval se mezi trámy na spodní stranu střechy, neboť strop jeho komůrky z poloviny chyběl. Nevyndala odtamtud včera večer ta žena misku a lžící s ptáčkem?

Pomalou se rozpomínal: Cesta po řece ve člunu tedy skončila... Naslouchal, avšak v domě se nic nepohnulo. Vstal, přikradl se prostřední chodbou ke dveřím a vykoukl ven.

Před domem spatřil svou opatrovnici s jinou ženou, jak stojí u dutého špalku a střídavě do něho tlučou dřevěnými palicemi: tak-tak, tak-tak. Tloučky byly vprostřed zúženy, aby je bylo možno lépe uchopit do ruky. Jiří si vzpomněl na přesýpací hodiny u tety Ráchel; ano, tak palice vypadaly; jako dvě části protáhlých přesýpacích hodin.

Vrátil se do domu, posadil se na vysoký práh, rozhlížel se a zvědavě ohmatával stěny. Celý dům byl zřejmě zhotoven z velkých pásů kůry, připevněných na kostru z tyčí a fošen. Nikde neprosvítala ani skulinka, ne jako doma u rodičů ve srubu, který se nepodařilo nikdy utěsnit přes všechno ucpávání mechem. Na okamžik zalétly jeho myšlenky do Raystownu. Kde jsou asi rodiče?

Tlučení ustalo. Zakrátko potom zasvítla na chodbě modrá

košile a bílá čelní páska jeho ochránkyně. Ozvala se přátelská slova a pod kotlem zapraskaly čerstvě přiložené větve. Jiří toužebně pokukoval po páře, která se spolu s kouřem vznášela v kotoučích k otvoru ve střeše a vzpomínal na kukuřičnou kaši a maso. Jak teď má té dobré Indiánce říkat? Nejlepší zřejmě bude „teto“, i když jeho opravdovskou tetou není. Ale místo aby sáhla po misce, naznačila mu žena posuňky, že se má svléknout. Odložil kazajku a kalhoty, a ona mu zato připevnila jako jediný kus šatstva koženou zástěrku. Pak ho pomalovala pestrými mastmi ze všech možných hrnců. Chlapec se ptal, ale odpovědi mu šuměly kolem uší, nerozuměl jim. Konečně byla hotova, uchopila ho za ruku a postrčila ke dveřím.

Chlapec si ani nepovšiml, jaké je zářivé jitro. Strach, který ho mučil po cestě, se dostavil znovu hned, jakmile spatřil na břehu řeky stát několik desítek Indiánů. Tváře jim zářily čerstvým pomalováním a z uzlů na temeni jim trčela pestrá pera. S ramen mužů vlály šarlatově červené a azurově modré kabátce stejnokrojů.

Ale chlapec z toho mnoho nevnímal. Obklopila ho tři děvčata, stejně velká jako on, a táhla ho k vodě. Nepadlo ani slovo. Zajatec se ohlédl s prosbou o pomoc na svou ochránkyni, ale už ji neviděl. Bránil se vši silou, vzpíral se nohama do písku, lehal si na záda, ale děvčata jej krok za krokem vlekla a strhávala dále do řeky, až byli nakonec po pás ve vodě.

Nyní se ho pokoušela potopit. Chlapec se hrůzou roztřásl po celém těle. Chtějí tě utopit, pomyslně si, a bránil se ještě náruživěji. Trhal sebou a mlátil kolem sebe, ale děvčata jej držela zpředu, zezadu, zprava i zleva a tlačila mu hlavu dolů. Ve hluku a křiku té tahanice neslyšel hlasitý smích, který se ozýval z břehu.

Zoufale odhadoval vzdálenost na druhý břeh, zda by mohl přeplavat, a sebral znovu všechny síly. Tu uslyšel u ucha hlas: „Nic se ti nestane!”

Prekvapeně vzhlédl; kdo to tu mluví anglicky? To bylo přece to děvče ze včerejšího večera, na které volala teta „Malio!”

Vzdal se odporu a dal se potopit. Zatím co lapal po vzduchu, prskal a vyplivoval vodu, tři malé Indiánky ho důkladně dřely a drhly. Pomalování se úplně rozplynulo. Pak jej odvedly ke břehu a celé shromáždění zamířilo k jednomu domku.

Také tato chata byla postavena z plátů kůry, navázaných na tyče. Vnitřek tvořil jediný nízký sál, v jehož středu hořel oheň. A tady také stála teta! Děvčata osušila chlapce velkými chocholy z peří, a teta mu pomohla obléci nové, docela nezvyklé kusy šatstva. Nejprve to byl pár leggin, těsně přiléhavých kožených kamaší, které dosahovaly až k břichu, pak úzký kus plátna, který procházel mezi nohama a vpředu a vzadu splýval přes opasek, konečně košile z červené látky a pár mokasinů s pestrými, vyšívanými manžetami.

Jakmile jej nový oblek proměnil v indiánského chlapce, musel se posadit se zkříženýma nohama na rohožku u ohně. Ostatní muži se rovněž usadili kolem dokola na zem, zapálili si dýmky a mlčky kouřili.

Když se chlapec rozhlížel po vážném a slavnostním kruhu, utkvěl jeho pohled na muže, jehož ramena vězela v modrém stejnokrojovém kabátci. To přece byl zase ten muž se supí tváří, co ho udeřil pádlem a po příjezdu sem přivedl k tetě?! Chlapec si ho pokradmu prohlížel: ty blízko u sebe posazené oči a ten tenký, ohnutý nos by přece měl znát? Rumělkové skvrny, které teď zdobily tváře namísto dvou černých příčných

pruhů, jej nemohly oklamat. Na ten ostře řezaný obličej jen tak hned nezapomene.

Nyní mu náčelník, z jehož vlasů svázaných do uzlu vyčnívalo šest velkých orlích per, odevzdal váček z kožišiny s hubkou, ocílkou a křesadlem a k tomu malý tomahavk. Pak začal mluvit a chlapcův známý se supím nosem překládal větu po větě lámanou angličtinou bez R.

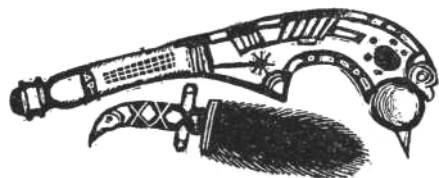
„Synu můj, jsi teď masem z našeho masa a kostí z našich kostí. Dnešní slavnost odplavila ze tvých žil každou kapku bílé krve. Jsi nyní přijat do národa Irokézů,² jak bílí říkají synům Dlouhého domu, a od nyníška jsi jedním z nás. Milujeme tě a naší povinností je ti pomáhat a bránit tě jako každého z nás.“

Jiří při těchto slovech cítil, že jeho strach ze smrti upálením je navždycky rozptýlen. Na slavnostní hostině, která následovala, se dosyta najedl. Když se k poledni vracel s tetou a s Malíí zpátky k obytnému domu, odvážně a důvěřivě se rozhlížel kolem sebe. Chata byla pokryta opravdovou sedlovou střechou, která se velmi ploše svažovala na obě strany. Kůrové pláty stěn byly upevněny latěmi a tyčemi a hned nade dveřmi byla namalována červená želva.

Jiří nevěřil svým očím. Viděl opět sekeru ležící doma ve srubu na stole. Honem se podíval na držadlo svého tomahavku: také tam se leskl čerstvou červení ovál se šesti tečkami na kraji.

Zmaten překročil chlapec práh Dlouhého domu.

Byl u rodiny Želvy.³

JIRÍ SE MUSEL PO DRUHÉ UČIT CHODIT, NE-
boť klopytal na každém kroku. Musel se jako dorůstající dítě učit poznávat svět, svět plný neznámých vůní a zvuků, nástrojů a prací, posuňků a slov, svět, kde s obtížemi bloudil, než se mu každodenní život vesnice stal důvěrně známou hudbou.

Nezapomněl nikdy na první dojmy nového života: temný dům s pachem dřeva a kouře, uspávající tlukot moždířů na kukuřici, pleskavý a klokotavý zvuk vody v dýňovém džbánu a jasný křik dětí, které volaly jeho indiánské jméno: „Modrý pták! Malý Modrý pták!“

Obtížné oťukávání cesty do nového světa začalo ihned po přijímací slavnosti. Chlapec polekaně vyskočil z prahu komory, na kterém proseděl v nehybném zamyšlení celé odpoledne, protože u ohně se objevil muž se supí tváří, jako by tam patřil.

Jiří běžel ke dveřím a hledal venku Malii, ale nenašel ji. A tak mu prozatím nebylo jasné, co jeho starý známý v Želvím domě pohledával. Tlukot hmoždířů na kukuřici jej přivolal nazpátek k domu; rychle se přidružil k tetě, která mu dovolila, aby si také několikrát udeřil palicí. Jak byla těžká! Zakrátko se unavil. Vyhladovělý šel za tetou do domu.

Velký kuchyňský kotel byl vyškrábán, naplněn krupicí a vodou a zavěšen opět na tyč položenou napříč nad ohněm na dvou vidlicích větví. Chlapec čekal toužebně na přípravu k večeři, ale nikdo se k tomu neměl. Muž se supí tváří sáhl po míse, kde byly zbytky od oběda, pohodlně snědl polovinu a pak se položil na spací lavici. Teta nejedla nic.

právě když se chystala ulehnout, objevila se Malia, upravila si kožišiny a jako blesk zmizela pod svou pokrývkou. Široká, kolem dokola se táhnoucí lavice v nízké místnosti sloužila za lůžko celé rodině.

Jiří pokukoval žádostivě po kotli, potom zklamaně vlezl na svou medvědí kůži. Vysvlekl si kožené kamaše, které ho celý den dřely, právě tak i košili. V krku jako by měl knedlík. Ach, kdyby tak mohl být v Raystownu!

Upadl do mráкотného spánku, ale brzy se opět hladem probudil. Neměl by snad vzbudit Malii? Ležela naproti němu u druhé stěny. Nakonec ho trápil kručící žaludek tak, že vstal a tiše se k ní plížil. Tenká prkna, která tvořila podlahu místnosti, skřípala; proto se opatrně spustil na kolena a potichoučku lezl dále.

V posledním záblesku ohně našel spící dívku. Její hlava ležela trochu na stranu na zaječí kůži vycpané mechem. Několik pramenů vlasů jí padlo do obličeje a zpod lehké rohože vyhlédlo oblé rameno, kde byla sepjata košile.

Jiří zatahal za rohož. Tichý dech ihned ustal, objevila se ruka, závoj černých vlasů zmizel a dvojice tmavých očí na něho tázavě pohlédla. Chlapec zašeptal:

„Malio, já mám takový hlad.“

„Hlad? Ty hlupáku, tak se přece najez!“

„Ano, ale copak smím ke kotli? Dneska jsem od poledne nic neměl.“

„Od dnešního poledne?“

Dívka se posadila. „Pojď,“ řekla krátce a šla k ohni. Strčila do kotle prst, ochutnala a zašklebila se. Pak se obrátila ke druhému hrnci, který visel na tyči. Byla to veliká měděná nádoba se sklápěcím držadlem.

Jiří si všiml, že vedle tety vařila na ohni ještě jiná žena, a to v kotli, jehož obsah právě Malia zkoumala. Ochutnala a zdálo se, zeje spokojena, protože naplnila misku až po okraj.

„Malio, ten kotel přece není náš!“

„Ale ty máš přece hlad!“

„Ano, to mám.“

Jiří váhal. Rodiče mu stále kladli na srdce, že krást je velký hřích — aleje tomu tak i tady, u té rudé sebranky?

To slovo zabořilo jako osten. Dalo se to snad říci o Malii? Vždyť tak přece vůbec nevypadala.

„Tak už jez,“ přerušila jeho úvahy. Tu se chlapec lačně pustil do kukuřičné kaše.

Dívka se schoulila na zkřížených nohou k němu a přiložila dřevo, aby se kaše přes noc nepřestala vařit.

„Pročpak ses nenajedl dříve?“

„Myslel jsem, že budeme jíst všichni společně!“

„Všichni společně! Bílí jedí všichni společně?“

Jiří přikývl. Malii začal v hrdle klokotat smích, ale ještě včas si přidržela ruku před ústy.

„U nás jedí nejdříve muži, potom ženy a děti. Ale jenom v poledne. Jinak jí každý, kdy chce. Stačí, když si zajdeš ke kotli a vezmeš si.“

Dívka přitlumila hlas ještě více. „Víš, strýček Zachmuřený den jí velmi často a teta pak hubuje.“

Neobvyklé slovo uvázlo v Jiřího sluchu. „Strýček Zachmuřený den? Kdo to je?“

Malia ukázala do místnosti, kde spali u zadní stěny dospělí: „Nu, tamten strýček!“

Použila indiánského slova, ale chlapec pochopil, že mínila muže se supí tváří.

„Myslel jsem, že je to tvůj otec.“

Dívka si znovu přitiskla ruku na ústa, aby nevyprskla ve smích.

Kdyby Jiří byl už tehdy rozuměl irokézské řeči, bylo by mu bývalo jasné, jaký přesný příbuzenský vztah označovalo to cizí slovo; znamenalo totiž „matčín bratr“. Ale teď si teprve musel dát vysvětlit, že tady nešlo o rodinu rodičů a dětí, nýbrž že Zachmuřený den byl Maliiin strýc z matčiny strany, že teta se jmenuje Okrouhlý mrak a že v ostatních komorách domu bydlí ještě dvě sestry Okrouhlého mraku se svými rodinami.

Malia byla stále živější, obličej její temně zbarvil. Zdálo se, že ví o všech místnostech i obyvatelích domu prostě vše.

„Nejstarší tetina sestra má letos vrchní dozor nad poli. A víš, dcera druhé tetiny sestry je hrozně líná. Posledně rozštípala jednoduše stahovací tyč, místo aby si donesla dříví.“

Když přišla v poledne bouřka, všichni tyč marně hledali, a otvorem ve střeše přšelo, jen se lilo."

Z komůrek se ozývalo chrápání. Chodbou províval tichý větřík. Plápolavý odlesk ohně přeběhl po dívce, hrál si chvíli na temném prahu, poskočil nahoru a dolů po veřejích, chvějivý a plný záhad jako tajemství irokézského dlouhého domu, která poprvé dolehla k naslouchajícímu chlapci. Najednou zaskřípěl plát kůry u východu.

„Duše mrtvých zavírají dveře," zamumlala Malia, vstala a natáhla se po svazku visícím s tyčí pod stropem. „Je to moc vysoko, pomoz mi přece."

Když Jiří zvedl její lehké tělo do výšky, uvolnily dívčiny obratné ruce svazek, který visel v temnu podstřeší jako neurčitá, světlá skvrna.

Chlapec zahlédl v jejích hnědých prstech kytičku malých bělozelených rostlin. Malia vnořila nos hluboko do žlutých hvězdiček květů, pak několikrát přejela kyticí Jiřímu po obličejí a položila květiny na práh.

„To nemají duchové rádi, teď zůstanou venku," zašeptala a vklouzla opět pod rohož.

Chlapci její slova vířila hlavou. Ze svého lůžka viděl, jak se v mihotání ohně rozsvěcují a opět mizejí žluté květy. Cítil kořenou vůni stonků a listů. Proti kterým duchům měly asi tyto květiny pomáhat? Mínila snad Malia čarodějnice? Jestlipak jsou i tady čarodějnice? Ten muž se supí tváří vypadal málem jako čaroděj. To tedy byl strýček Zachmuřený den. , A co mělo znamenat mít vrchní dozor nad poli? A na co tu potřebují stahovací tyč?

Hloubající chlapec netušil, že jej osud zavál k irokézské rodině, houževnatě spějící na starých zvycích, která tu v širé, mírně zvlněné zemi Ohia žila jako přední stráž Dlouhého domu uprostřed jiných Indiánů, Leni-Lenapů a Wyandotů.⁴

Dveře do nového života se chlapci otvíraly jen pozvolna a téměř s odporem. Sotva odpadla první vlna nových dojmů, dostavil se stesk po domově spolu s tísnivým zármutkem a sklíčeností. Malá komůrka s hnědým trámem na prahu byla Jiřího posledním spolehlivým útočištěm. Tady znal všechno: stěny z kůrových plátů, nízkou lavici na spaní, pokrytou ro-

hožemi, skřípavá prkna podlahy a svazky koření v podstřeší.

Ale za prahem už začínala cizota, protože dům byl plný záhad. Na druhé straně chodby zívala protilehlá komora jako černá, mrtvá jeskyně. Nikdo tam nebydlel. Teta používala této komory jako zásobárny. Vězel v ní ostrý pach suchého dřeva, sušeného ovoce a v kouři konzervované kůže.

Jednou odpoledne šel Jiří s náručí chraští po chodbě a chtěl je vysypat na hromadu přes práh komory na zásoby. Tu zahlédl v příšeří nějaký pohyb. Zbystřil zrak a spatřil ženu z poslední jizby, která právě nabírala do pytlíku kukuřici.

Honem vyběhl ven a překvapil Malii novinkou.

„Ty, Malio, Růžový červánek krade kukuřici v komůrce naproti nám, z toho velikého koše."

„Ty hlupáku, to je přece její kukuřice."

„Ale teta z toho koše také bere... ?"

„Ano, je to zrovna tak tetina kukuřice."

Chlapec zíral na dívku nechápavě, až mu to Malia vysvětlila.

„Ale pochop to přece: v komoře jsou zásoby, které patří společně celému domu. Každý si z nich může vzít, kolik potřebuje."

„Cože, každý si z nich může vzít? A co kdyby si někdo vzal všechno?"

„Nesmysl, tolik přece nikdo nepotřebuje. Každý si vezme jen to, co skutečně potřebuje."

Jiří pomalu pochopil, že to nebyla krádež a že tetině sestře Růžovému červánku ukřivdil. Malia asi něco vyprávěla i ostatním, protože večer před spaním se teta smála, až se jí otřásalo břicho; dokonce i hubený Zachmuřený den se ušklíbal úzkými rty.

Ale tento smích neurážel, protože v něm zaznívala dobromyslná shovívavost. Mnohem horší byl smích, kterým při každé příležitosti zahrnovali nováčka kamarádi, s nimiž si hrával.

Mladší chlapci se pravidelně ráno scházivali ke střelbě lukem. Zachmuřený den pak namaloval červenou barvou na stěnu domu kruh a střelci museli před snídaní tento cíl třikrát zasáhnout.

V prvním týdnu střílel Jiří většinou vedle, tupé cvičné šípy buď nedolétaly, anebo přelétaly, a smích nebral konce.

Naštěstí nerozuměl slovům, kterými strýc doprovázel střely minuvší cíl.

„Jeleni by měli ohromnou radost, kdyby se setkali s takovýmhle lovcem,“ říkával Zachmuřený den, a Jiří tušil, že nesrozumitelné strýcovy hlásky neobsahují žádné lichotky. Nejraději by si byl při těchto polozpěvavých, nepochopitelných větách zacpal uši. Cizí řeč způsobovala, že se mu cizí okolí ještě více odcizovalo. Jeho spolubydlíci slyšali zřejmě neradi, když užíval anglických slov.

A tak se Jiří upnul na Maliu, aby se od ní naučil nejběžnějším irokézským slovním obrátům. Znova a znova si dával opakovat jednotlivá rčení, ale netrpělivá dívka často křičela: „Ty hlupáku!“

Jak často musel chlapec toto „hlupáku“ slychat.

Po snídani děti skotačily ve vodě. Jiří by byl nejraději zůstal doma, ale teta jej posílala každý den k řece, jako by nevěděla, jak mu bylo trpké jít se koupat. Jiří plaval jako kachna, ale ostatní uměli kousky, jaké nikdy neviděl.

Ze všeho nejnepříjemnější byla hra „na vnoučka“. Každý při ní musel přeplavat řeku na zádech, s kuličkou z bláta na palci pravé nohy. Umění bylo v tom, že musel nohu stále držet nad vodou, aby se „vnouček“, jak se říkalo kuličce z bláta, nerozpustil. To Jiří nikdy nedokázal; pokaždé ho polila hrůza, když někdo navrhl, že si zaplavou „vnoučka“. Buď se mu přes palec přelily vlny, anebo mu bláto spadlo samo, anebo mu některý rošťák potopil nohu pod vodu.

V takovémto škodolibém rošťáctví vynikal obzvláště Šilhavý lišák, chlapec ze sousedního domu. Své jméno nedostal neprávem; také Jiří se musel dát do smíchu, když viděl toho podsaditého tlouštíka poprvé. Černé kštice vlasů mu splývaly hluboko do obličejce a oči vypadaly jako by hledaly cestu ven po pravé a levé straně této opony. Mimoto měl šilháček nohy bočité jako žebra kanoe.

Lišák si všiml smíchu nového chlapce ze Želvího domu a od té chvíle jej pronásledoval svou nepřízní. Téměř každý den se s Jiřím do sebe dostali; jednou potopil do vody jeho „vnouč-

ka“, po druhé na něj volal „hlupáku“, po třetí do něho naschvál strčil, když mířil při střelbě lukem. Jiří uhýbal tomu uličníkovi z cesty jak jen mohl, ale bylo to málo platné, protože Šilhavý lišák bydlel hned u tetina švestkového sadu.

Vesnice se táhla jednou řadou na půl hodiny cesty po spodní terase říčního břehu. Domy byly od sebe vzdáleny sto až sto padesát kroků, odděleny poli a zahradami, skupinami stromů a palouky.

Želví rodina bydlela přibližně uprostřed řady, hned vedle poradního domu. Směrem po proudu řeky se pak táhl švestkový sad, a za sadem stál vigvam jedné rodiny Leni-Lenapů, malá, kupolovitá chata z kůry, podobající se pletenému úlu. K těmto lidem patřil také Šilhavý lišák.

Jiří se cítil v bezpečí až když ležel na lavici pro spaní; tady v komůrce nebylo chybných výstřelů, nebyli tu „vnoučci“ ani zlomyslní chlapci ze sousedství. Tady mohl nerušené promýšlet plány na útěk. Nějak se přece zase musí dostat domů... Kanoe jely na západ, než zabočily z Ohia do té malé říčky, musel by tedy běžet na východ, směrem k vycházejícímu slunci. Ale když se v noci probudil a v přerývaném štěkání psů uslyšel vzdálené, smutné vytí vlků, ztratil odvahu. Znal příliš dobře ještě z rodného srubu to hrůzu nahánějící, protáhlé „hua-á-á-á“.

Avšak jednoho rána se všechny úvahy krvavě zakončily, a souviselo to se psy. O tato ubohá zvířata se nikdo nestaral; potulovala se všude, drala se v houfech do domů a slídila kolem ohňů po něčem k snědku, dokud je někdo, kdo ztratil trpělivost, nevypráskal. Za chvíli tu byla zas a čenichala kolem, dokud se znovu někdo nerozzlobil a nevyprovodil je novým výpraskem. Tu se dala s vytím na útěk.

Jenom teta s nimi měla ve své dobrosrdečnosti větší trpělivost. Používala totiž psů místo ručníku, jak si Jiří ke svému podivení všiml. Tu a tam zajely její krátké tlusté ruce do kožichu nejbližšího zvířete, aby si tak utřela tuk a popel do srsti na hřbetě. Ale ani u ní nedostali tito pomocníci v domácnosti k jídlu téměř nic.

Jednomu z těch vlčích psů dal Jiří jméno Raf, protože měl na čele dvě bílé skvrnky, právě tak jako špic v Raystownu.

Když začal chlapec nosit svému Rafovi chlebové kůrky a kosti, neznala oddanost zvířete mezí. Čtyřnohý přítel sice musel být na noc venku, ale zato se po celý den od svého nového pána ani nehnul. Od ranní střelby, kdy se nad řekou a lukami začala trhat mlha, až do večera, kdy se šlo naposled pro vodu, pobývali ti dva nerozlučně spolu.

Celé hodiny sedával Jiří se svým novým přítelem pod stromy v švestkovém sadě a přemýšlel, jak by mohli spolu prchnout. „Vždyť ty tu máš politováníhodný život, Rafe. V Raystowinu se budeš mít daleko lip, tam budeš moci spát i pod mou postelí.“

Věrné zvíře nastavovalo špičaté slechy a vrtělo radostně ocasem.

I sám Šilhavý lišák zkusil na vlastní kůži, že jeho protivník dostal pomocníka. Neboť když se jednou opět potají plížil, aby strčil do Jiřího při míření, zpozoroval Raf jeho úmysl, vrhl se se štěkáním na potměšilce a kousl ho do nohy. Do krve pokousaný kluk odkulhal, vrhaje po psu temné pohledy.

Raf dostal od Zachmuřeného dne svůj díl, ale to ještě zhoršilo situaci, protože Šilhavý lišák si teď hrál na uraženou nevinnost a byl ještě drzejší. Naproti tomu Jiří obdařil v duchu strýce všemi možnými nadávkami. Cítil vůči svému trapiči ještě větší nejistotu; možná, že i jemu hrozí výprask, kdyby jednou se Šilhavým lišákem zúčtoval.

Jednoho dne při střelbě z luku vyšlehlo s námahou utajované hoře plápolavým, žhavým, stravujícím plamenem. Šilhavému lišáku snad stouplo do hlavy, že třikrát po sobě zasáhl cíl; snad už dávno vyměnil své špatné úmysly za ještě ohavnější — zkrátka, vzal ostrý šíp a prohnal jej Rafovým tělem, dříve než mu v tom mohl někdo zabránit. Pes se zhroutil. Potom se ještě jednou zdvihl a pokoušel se dolézt ke svému pánovi. Avšak po několika potácivých krocích padl na bok. Ještě několikrát sebou trhl — a pak už zůstal tiše ležet.

Jiří stál několik okamžiků jako strnulý. Najednou vyrazilo z jeho hrdla hvízdavé sípání. Odhodil luk a jako panther se vrhl na škodolibého střelce. Nahromaděná zuřivost vybuchla s nelidským řevem.

Napadený se skácel nazad jako by byl zasažen padajícím

balvanem. A teď dopadaly Jiřího pěsti na strachem znetvořenou tvář pod ním, jeho prsty se začaly do krku a do šíje, jeho kolena se zaryla do sípající hrudi.

Jeden z větších chlapců je chtěl roztrhnout, ale byl odhozen zuřivou ranou pěští. Jiřího paže pracovaly jako křídla větrného mlýna, rány dopadaly hustě jako krupobití. Šilhavému lišákovi se řinula krev z nosu a úst a z hrdla se dralo zdušené chroptění. Ostatní děti se rozprchly a volaly dospělé.

Mužům, kteří přispěchali, se sotva podařilo vyprostit zbitého Lišáka z rukou zuřícího chlapce, a Jiřímu se jen pomalu vracelo jasné vědomí. Dovlekl mrtvého Rafá na rukou domů. Malia mu pomáhala druha pohřbít. —

Po celý den se chlapec jídla ani nedotkl. Nevšiml si ani, že v jeho misce ležel obzvláště veliký kus masa, neslyšel, jak všichni soucitně tlumí hlas, necítil dvojitou kožišinu na svém lůžku. Viděl jen umírajícího psa a znetvořený obličej vrahův. Ach, ta krvavá pakáž! Kdyby jen byl v Raystownu!

Druhý den ráno jej teta poslala s Malii na dříví. Chtěla ho vytrhnout z omámení prací. Ale právě to bylo nad Jiřího síly. Předevčírem běžel ještě Raf s ním — tady byl pařez, u jehož kořenů hrabal. Chlapec se vrhl na zem. Bylo to jako křečový záchvat.

První, co začal vnímat, když záchvat pominul, bylo jemné hlazení a silná kořená vůně. Jiří se obrátil a spatřil Maliu. Seděla na zemi a v ruce držela několik stonků šípového kořene.⁵ Tenké lodyhy zářily jako tmavomodré hroty kopí. Dívka nepromluvila ani slovo, avšak její oči byly plné slz. Osamělého chlapce zalil hřejivý cit: přece jen nebyl vyvržen tak docela z rodiny lidí.

Malia převázala dřevo řemenem. „Zůstaň ještě chvilku tady, ostatní tě teď nemusí vidět.“ S těmi slovy se zvedla. Jiří přemýšlel. Malia měla pravdu, určitě by se mu ostatní chlapci pro jeho uplakaný obličej vysmáli; po-

kládalo se totiž za zbabělost, dal-li někdo na sobě znát bolest a žal.

Znovu se mu stáhlo hrdlo. Tu mu napadla jako blesk myšlenka na útěk. Teď by se měl dát na útěk a vydat se na cestu domů.

Bez dalšího rozvažování vyrazil — do zelené hlubiny lesa.

Když jej les přijal, všechno s něho spadlo jako břímě. Raději ať ho roztrhají vlci, než znovu vidět Šilhavého lišáka, toho věčného trapiče, to strašidlo každého nového dne. Ale to už teď bylo všechno pryč.

Chlapce zaplavila vlna stesku po domově, div neklesl. Kolik dní mu asi bude trvat cesta do Raystownu? Zdalipak ještě rodiče bydlí u tety Rachel?

Dral se téměř beze smyslů vysokým kapradím, klouzal po hladké spleti hadovitých kořenů, opět se vzchopil a vnikal hlouběji pod obrovskou klenbu stromů. Cesta byla zatarasena ohromným pněm, porostlým mechem a zpola zpráchnivělým. Ale čemu se tady dalo říkat cesta?

Jiří se zastavil a pohlédl vzhůru. Shora prosakovalo zelenavé světlo; větve obepínalo divoké víno a silné vrstvy listů nepropouštěly sluneční paprsky. Mezi mocnými sloupy dubů a kaštanů se vlnil vzduch jako hluboká zelená voda a byl vlhký, dusný a plný par. Kde je teď slunce?

Chlapec zmateně klopýtal okolo padlého stromu a putoval dále. Napadlo ho, že by teď vlastně měl běžet kus cesty potokem, aby smazal všechny stopy, ale dole v rokli se temnělo křoví v neproniknutelné spleti.

Jiří začal opět stoupat po svahu pahorku; potokem se mohl za dne ještě klidně brodit... Indiáni přece jeho zmizení před večerem nezpozorují, a do té doby už bude dávno za horami.

V polovici svahu narazil na úzkou zvířecí stezku, vyšlapanou losy a jeleny. Prohlédl si mech na kmenech a došel k závěru, že stezka vede přímo na východ. Pospíchal podél vymleté stružky, vinoucí se po svahu hustou spleť vějířovitého kapradí, úponků rostlin, kmenů a listů.

V teplém dusnu se neozval ani hlásek. Tiché hlasy veverek klid nerušily. Zvířat, která se objevovala a opět mizela ve větvo-

vi jako šedivé, rezavě hnědé a černé skvrny, si chlapec nevšiml. Šel jako ve snu. Jenom jednou jej pobídlo hlasité praskání lámaného podrostu k bezhlavému úprku; utíkal, dokud jej píchání v plicích nepřimělo, aby šel krokem. Rozhlížel se bázlivě kolem, ale neviděl nic než obyčejný les. Co to jen bylo?

Slunce překročilo nejvyšší polední bod své dráhy, když stezka vyústila na malou lučinu. V úmorném horku se stébla trávy schylovala k zemi. Proti vlhkému dusnu lesa působil nehybný suchý žár mýtiny jako dech právě otevřené pece. Chlapec se vyčerpaně schoulil ve stínu stromů a hleděl chvíli bez hnutí do žhavého oparu, který tančil nad stébly trávy.

Vzduch se rozechvěl hlubokým, zesilujícím hukotem, který opět zanikl. Jiří se vztyčil a zbystril sluch. Tu se to ozvalo znovu, silněji a silněji a opět zanikalo. Bouřka to nebyla, protože hrom zní nepravidelněji. V tomto hukotu se zřetelně ozývalo rychlé víření, jako by za obzorem někdo tloukl do obrovského bubnu. Znělo to jako vodní bubny ve vsi, ale ty by nebylo slyšet tak daleko.

Neviditelný bubeník se opět chopil svých paliček a zvuk jeho bubnu opět zmíral, jako by sestupoval po odvráceném úbočí hory. Uschlá stébla trávy stála bez hnutí, jako by naslouchala odumírajícímu hukotu. Ticho dolehlo na chlapce ještě tíživěji. Co když Indiáni ve vsi objevili jeho útěk a bijí na poplach?

Náhle jej přepadla ledová hrůza. Zachmuřený den by ho určitě zabil. Mlčení sluncem prohřáté louky jako by uprchlíka ochromovalo. Téměř si oddychl, když se nad vrcholky stromů ozvalo znovu rytmické dunění.

Spěšně proběhl mýtinou. Několik kroků před protějším okrajem lesa zděšeně uskočil — byl by málem šlápl do klubka hadů, kteří si v poledním žáru vyhřívali své pestré, lomenou čarou zdobené hřbety. Vyhnul se jim s potlačeným výkřikem. Dřív, než se znovu vnořil do lesa, prohlédl si pečlivě stezku.

Zelený soumrak jako by zahnal úděs z mýtiny i tajemné zvuky bubnu. Ačkoli se Jiří několikrát zastavil a naslouchal, neslyšel nic než tiché hlasy jednotlivých ptáků a přebíhání veverek.

Chlapec utíkal, dokud rozeznával stezku. Pod silným přístřeším listí se brzo setmělo, ale ještě než zmizel poslední paprsek, našel chlapec štíhlý kaštanový strom, kam se dalo lehko vylézt. V útrokách mu hlodal trýznivý hlad, protože od rána nejedl nic než několik jahod, utržených po cestě.

Jiří si vyčítal tak nepromyšlený útěk. Kdybych si byl vzal s sebou ze Želvího domu alespoň plný pytlík kukuřice! Luk a šipy také nemám, jenom tomahavk. Nechal jsem tam křesadlo i ocílku — ani oheň si nemohu rozdělat...

Unaven k smrti a hladov vylezl chlapec na strom, našel si silnou větev, kde se dalo sedět, a přivázal se opaskem, aby nespádl. Byla to nepohodlná poloha na spaní, nohy a ruce ho brněly, a ačkoliv byl vyčerpán, musel se stále pohybovat, aby si znovu rozproudil krev. Nakonec už bolest nemohl snést. Tu sklouzl obezřele dolů a posadil se pod strom, opřen zády o jeho kmen.

V lese se probudil strašidelný život. Vítr hrál v korunách stromů jako na varhany a přehlušoval vrzání cikád. Listí šustělo jako v těžkém lijáku. Opuštěný chlapec sevřel tomahavk a hleděl upřeně do temnoty, která se kolem něho klenula jako jeskyně.

Tu se z větvoví nad ním ozval chraptivý vráskot. Jiřímu se rozjektaly zuby. Upokojoval sám sebe, zeje to sýček; z večera na zahradě rodného srubu znělo toto rezavé ječení téměř příjemně. A toto tiché prskání — to mohl být výr, jak prolétal bezhlučně mezi kmeny. Avšak jakkoli se chlapec snažil vysvětlit si hlasy z temnot, přesto na něho dotíral strach ze všech stran.

Jen kdyby ho alespoň tak nebolely nohy; mohl se sotva pohnout. Ale potom, přes všechnu bolest, se bleskem postavil a vyšvihl se na spodní větev, protože nyní se zřetelně mezi nočními hlasy ozvalo protáhlé, chraptivé vytí vlka. Šedivci vyšli na lov.

Chlapec zůstal sedět přivázan na strom, dokud se nerozbřesklo a dokud se nerozprostřelo ticho bílého dne. Polomrtev slezl uprchlík ze svého nočního útulku a dlouho mu trvalo, než rozhýbal strnulé údy. Po nějaké chvíli se píchání a trnutí

zmírnilo, ale oproti včerejšku podobal se dnešní pochod spíše ploužení.

Slunce asi páliło nad vrcholky stromů nesnesitelným žárem, protože tady dole bylo dusno, které se věšelo na údy jako centové závaží. Jiřímu připadalo, jako by běžel vroucí tmavozelenou vodou. Malátně se ploužil dál až do poledne.

Stezka vedla po svahu a dole přetínala malý potůček. Chlapec se ještě, než jej opustily síly, dostal ke břehu, potom padl do písku. Bezmyšlenkovitě stál mokasíny a ponořil nohy do vody. Co to ještě v potoce chtěl? Něco s potokem bylo... Ještě včera to věděl. Vzpomínal, ale myšlení mu vypovědělo.

Doplazil se po čtyřech do stínu jakéhosi křoviska a zemdeně se natáhl. Několik padlých stromů vyrvalo tady u potoka mezeru v lesní zeleni, na hřebenech vln se blyskotal široký proud slunečního světla a vrhal zlaté oštěpy do stěn listoví. Chlapec prodřímával polední úpal napůl v mrákotách.

A tu se znovu ozvalo víření bubnů v dálce! Zesilující se zvuk pronikl na malou mýtinku u potoka, zvolna zanikal a vracel se s novou silou zpátky. Zdálo se, že neviditelnému bubeníkovi žár nevadí; jeho volání z dálek neustále doléhalo ke sluchu vyčerpaného chlapce.

Jiří byl příliš vysílen, než aby si toho ještě všímal. Byl v zajetí šalivých, zmatených obrazů. Měl dojem, že slyší bubnovat budíček v Raystownu, a čekal na troubení rohů, které dávaly znamení k nástupu. Jak často slýchal tento budíček, když byl v Raystownu na návštěvě! To už teta Ráchel rámusila v kuchyni, vůně pečené slaniny vanula až k jeho lůžku, a k tomu vířily bubny přesně jako Ted'. A byl tam ovšem taky Raf...

Šťastný chlapec nastavil svůj obličej mokrému, studenému psímu čumáku. Probral se pořádně teprve když zvíře vyrazilo táhlé zavytí. Zděšeně se napřimil; Raf měl přece bílé skvrny nad očima! To přece nebyl Raf! Tohoto psa vůbec neznal! To byl zřejmě nějaký indiánský vlčák! Sen o Raystownu se rozplynul.

A teď se nehlučně blížil nějaký stín. Všechna krev se chlapci nahrnula k srdci, seděl jako ohromen. Když vzhledl, spatřil naprosto cizí obličej. Ne, ten kdo tu u něho v dřepu seděl, to nebyl Zachmuřený den, ačkoli měl bronzovou indiánskou plet'

a na hlavě se mu pohupovala péra. Tato tvář s mohutnou bradou byla téměř čtverhranná.

Pár malých černých očí si chlapce zkoumavě prohlížel, pak se vztáhla tmavá ruka a pohladila Jiřího po tvářích, pomalu a něžně, a znova a znova. Objevil se kus chleba a studeného masa. V ústech vyčerpaného chlapce se octla malá sousta a Jiří začal mechanicky žvýkat.

Chlapec uvažoval: odkudpak asi mohl být ten Indián, který tu před ním seděl a krmil ho? Probíral všechny obyvatele Želvího domu, ale nevzpomněl si, že by ho byl viděl; ani jinde ve vesnici nikdy tohoto muže nepotkal. Možná, že pocházel z nějaké jiné osady?

Když dojedl chléb, vstal. Zapotácel se a udělal několik nejistých kroků. Tu jej Indián vzal bez dlouhých okolků na záda. Jiří objal pažemi cizincův krk a pod rukama ucítil chladný kov; okolo hnědé šije se vinul řetěz s velkými stříbrnými přívěsky, jaký Irokézové s oblibou nosili. S kožené čepičky mu splývala hnědě a bíle skvrnitá péra; jen jedno trčelo vzhůru a lechtalo Jiřího na nose, jako by ho chtělo škádlit.

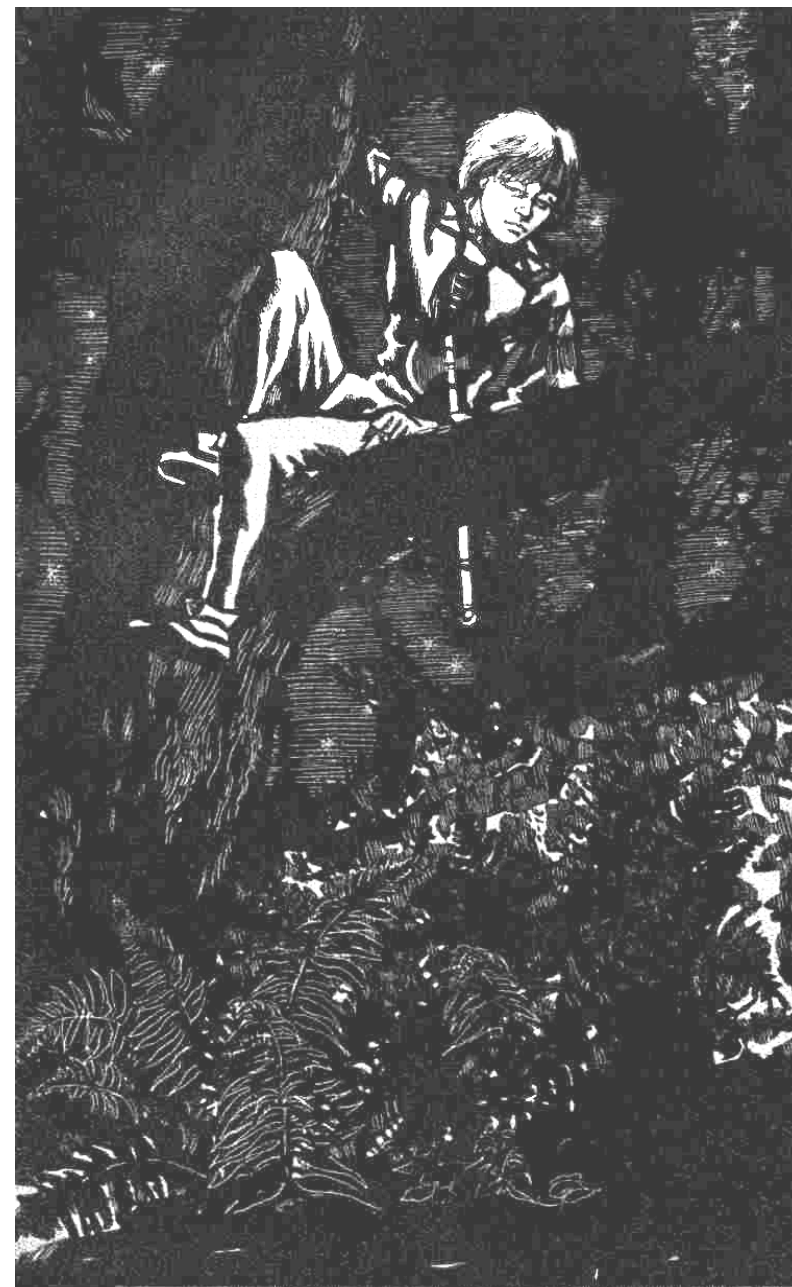
Na chlapce padla blažená dřímota; bylo mu tak dobře na širokých zádech, která se mírně pohupovala v rytmu dlouhého kroku. Jenom jednoho si ještě všiml, než ho přemohl spánek: vraceli se stejnou stezkou, kudy přišel — zpátky na Luční břeh.

Vědomí se Jiřímu vrátilo až tehdy, když sklouzl na zem přede dveřmi Želvího domu. Malia vykřikla radostí, teta jej málem umačkala v náručí — a Zachmuřený den?

Chlapec hleděl se strachem na strýce, který stál nehybně u prahu komůrky, u nohou psa se dvěma bílými skvrnami na čele. Když se tulák přiblížil, zvedl Zachmuřený den psa a položil jej Jiřímu do náručí. „To je tvůj nový pes. Bude patřit tobě.“

Chlapec stál překvapen, pak se v něm cosi uvolnilo. Hleděl z jedné tváře na druhou a styděl se. Kolikrát strýci potajmu nadával, a teď slyší hřejivá, dobrá slova plynoucí ze strýcových přísných úst.

Zachmuřený den sběhal celou vesnici, aby našel psa, který by se podobal Rafovi. Konečně jej objevil v posledním domě a vyměnil za bobří kožišinu.

„Viděli jsme, jak bylo tvé srdce těžké, a chtěli jsme setřít tvé slzy. Hrob starého Rafá jsme pokryli čerstvou hlínou, navršili na něj listí a zasadili stromy.“

Tak hovořil strýc — jako náčelník na poradním shromáždění. A pocuchaná vraní péra na temeni k tomu přikyvovala, jako by chtěla jeho slova dotvrdit. Kdo by si to byl o Zachmuřeném dnu pomyslíl?

O útěku nepadlo ani slovo. Na Indiána, který ho přinesl, Jiří úplně zapomněl. Spánek zakryl všechno: neviditelné bubny, cizího člověka, ba dokonce i nového Rafá.

Slunce příštího jitra zazářilo do proměněného světa. Ale kolik se toho opravdu změnilo, to se dovídal Jiří teprve pozvolna. Teta ho nechala dlouho spát a po snídani ho poslala s Malií na pole do hlídačské boudy.

„Špačci a vrány vyzobou všechnu kukuřici — dělejte pořádný rámus, nebo nám nic nezůstane!“

Přede dveřmi se Jiří zarazil: mezi muži, kteří pokuřovali v průčelí domu, seděl ten Indián ze včerejška. Jiří se podíval ještě jednou, ale nápadná, rozložitá postava a smělá tvář se silnou bradou vylučovaly záměnu; tento muž ho sem přinesl na svých zádech.

Jiří běžel mlčky a zamyšleně se svou kamarádkou na pole. Za chvíli už seděli na plošině z neotesaných větví a klepali holemi na prkénka a plašili nad kukuřicí hejna špačků. Klapačky zaznívaly i odjinud; klapot se teď ozýval do letního ticha a horka po celý den, zaháněje opeřené zloděje.

Lehký větřík pohupoval v dlouhých vlnách kukuřičným mořem a zdálo se, jako by z jeho okraje vyplouvaly sluncem ozářené lodi mraků plnými plachtami na nebe... Od líne se vlekoucí řeky přilétala s pískotem hejna komárů a chlapec už nic nenamítal proti tetiným pestrým mastem; pomalování barvou totiž pomáhalo proti obtížnému bodavému hmyzu.

Jiřího myšlenky se zatoulaly k Želvímu domu. „Malio, víš, kdo je ten muž, který mne včera přinesl?“

„To je můj otec.“

„Cože to říkáš? Tvůj otec?“

„Ano, tak to je. Když jsem se vrátila domů s dřívím, pásli se už oba nákladní koně ve švestkovém sadě. Hned jsem vě-

děla, že se vrátil z cesty na jih a že mne chce s sebou odvézt. Když ses nevracel, vypravil se včera ráno na cestu, aby tě našel."

Jiří zapomněl na pole i na zlodějské špačky; klapačka mu vypadla z ruky. Tady se objevovali lidé, kteří žili denně v myšlenkách jeho adoptivní rodiny a o jejichž existenci neměl ani potuchy. Pokládal Želví dům za něco neproměnného.

„Ty jsi mi přece říkala, že Zachmuřený den a Okrouhlý mrak jsou tvůj strýc a teta. Myslel jsem tedy, že jsou tvoji rodiče mrtvi."

„Ne, můj otec a matka žijí u Bobří řeky."

„Ale pročpak jsi tedy zde?"

„Já jsem tu jen na návštěvě. Strýc je bratr mé matky a pozval mne na tu dobu, co musel otec odjet na jih s poselstvím Dlouhého domu."

„Pověz mi, prosím tě: ty teď odejdeš z Lučního břehu?"

„Ano, matka mne čeká. Víš, matka také pochází z Želvího rodu; jmenuje se Zářící polední slunce..."

Jiří už nic z toho, co dívka vyprávěla, neslyšel. Na zářícím, modravém nebi se náhle objevily stíny. Život bez Malie si chlapec nedovedl představit. Temný dům by bez jejich rychlých kroků a jejího jasného hlasu ještě více ztemněl. Vzpomínal na první noc, kdy mu podala naplněnou misku, na to, jak společně chodili na dříví, jak hlídali na poli i jak chodili na jahody. Měl si snad hrát se Šilhavým lišákem anebo s ostatními chlapci, kteří na něho neustále pokřikovali „hlupáku"?

Stísněn a smuten přenechal Malii hlídání. Ve švestkovém sadě potkal tetu a otevřel jí své srdce. Okrouhlý mrak mu dobře rozuměla a zdálo se, zeje právě tak málo potěšena nadcházející změnou. Mluvila s chlapcem lámanou směsí angličtiny a irokézštiny.

Jiří rozuměl z její řeči jen něčemu. Pochytil, že Maliin otec je náčelníkem a že se jmenuje Malý medvěd, ale podstata řeči mu unikla. Teta se také vyjadřovala velmi opatrně, bála se švagra, protože se jí rád smál. Malý medvěd dovedl být velmi kousavý. Zachmuřenému dnu s jeho nuznými pocuchanými havraními pery neřekl nikdy jinak než „nositel skvostné pernaté ozdoby", ale to chlapec nemusel vědět.

U oběda Jiří poznal, jaké úctě se host v Želvím domě těší. Komora byla vyložena do bělá vydělanými kůžemi a rodina setrvala okolo ohně na svých rákosových rohožích v naprostém mlčení; ba ani Malia neproněsla jediné slovíčko. Postava návštěvníkova čněla mezi nimi jako mohutný kmen. Koženou čepičku s orlími pery odložil. Zachmuřený den nacpal horlivě dýmku, vyfoukl několik obláčků a podal ji úslužně náčelníkovi.

Když Jiří vstoupil, přerušila teta mlčení tichou, téměř pokornou větou: „To je náš nový syn." Host zabručel několik slov a Okrouhlý mrak zrudla rozpaky.

„To vím od včerejška. Moje švagrová může být přesvědčena o mé dobré paměti," řekl náčelník, a teta jen doufala, že chlapec této jízlivé lichotce neporozuměl.

Po jídle vyšli muži před jižní dveře, aby si zakouřili. Když chtěl Jiří znovu odejít na pole, zadržel ho náčelník pokynem.

„Synu můj, teď zviš, pro jakou stezku jsi určen. Víš, že většina Irokézů není přáteli Francouzů a zůstala proto, když vypukla válka, doma. Ale pověřil jsem svého švagra," ukázal přitom na Zachmuřený den, — „aby přijal některého ze zajatců místo mého syna, který odešel na dlouhou pouť. Mé volání bylo vyslyšeno. Můj práh nezaroste trávou a já budu mít oporu ve svém stáří. To bylo vše, co jsem ti chtěl říci."

Zachmuřený den tato slova tlumočil, a chlapec jako by jasnovidně ihned pochopil jejich smysl. Ve vzpomínkách se mu vybavil ten den v nemocnici v du Quesne, kdy jej Zachmuřený den po druhé navštívil. „Jít s Indiány a sám se stát Rudým mužem — budeš přijat namísto zemřelého syna," řekl tenkrát. Bylo tedy už od počátku určeno, že se stane členem rodiny náčelníka Malého medvěda, a nový otec neodveze s sebou jen Maliu, nýbrž i jeho. Proto také za ním náčelník spěchal, když se dal na útěk. Jemu totiž především záleželo na tom, aby přivedl nazpět svého budoucího syna.

Jiřímu prolétla rychle hlavou myšlenka, zda tam, kde teď bude bydlet, bude příležitost k útěku lepší než tady, u potoka Jelení oko. Ale potom si uvědomil, že zůstane přece s Maliou, že na něho nikdo nebude pokřikovat „hlupáku" a že z jeho okolí zmizí škaredý úšklebek Šilhavého lišáka.

Rozloučení bylo přesto těžké. Jak byl chlapci, který se v tetině náruči sotva ubránil slzám, cizí rodny srub s tím strachem z „krvavých pohanských psů“.

Okrouhlý mrak zřejmě zapoměla na všechny obavy ze švagrových posměšných poznámek. Zachmuřený den nepohnul ani brvou, ale jeho havraní pera se chvěla. Při odjezdu ještě dlouho slyšeli volání příbuzných. Vesnické děti, které je doprovázely, se vrátily až od okraje lesa. Malý medvěd se pustil na sever.

Zdalo se téměř, že toto léto je naplněno dojmů jako plod, který má puknout; takovou silou na chlapce doléhaly obrazy z té cesty. Později sice vybledly, protože zářivý zjev jeho adoptivní matky Poledního slunce přehlušil všechny ostatní dojmy prvních dní mezi Indiány, ale v této chvíli působily obzvlášť bezprostředně.

Z Lučního břehu byl Jiří zvyklý vídat za lány polí na terasovitých březích řeky pouze stromy. Také z Juniaty neznal nic než nepřerušovanou příkryvku lesa, ve které nepatrné obydlené mýtiny téměř zanikaly. Nyní spatřil poprvé ve svém životě daleké, širé plochy trávy, ležící jako ostrovy v nekonečném lese.

Byly to poslední zakrnělé výběžky obrovských rovin Západu, které zasahovaly do kraje severně od Ohia, malé drobečky ve srovnání s prériemi, avšak chlapec jimi byl nadšen.

Zůstal stát jako omámený, když kolem poledne druhého dne vyšli z lesa a najednou se objevila obrovská plocha trávy vysoké po kolena, orámovaná až v nedohledné dálce tmavým pásem stromů. Čára, která toto travnaté moře ohraničovala, byla rozmazána vlněním horkého vzduchu nad stébly: země bez lesů byla snad nekonečná.

Jiří trhal stébla žlutnoucí už na sklonku léta; dával se do běhu jako divoké hříbě za rychle prchajícími stády jelenů; nejraději by se byl dal do hlasitého křiku pod vysokou kopulí nebe, na které hořelo mohutné slunce.

Pak se svět opět ponořil do zeleného přítmí; široko rozprostřené střecheví bílého dubu, kaštanu, jasanu, sykomory

a buku se střídalo s neproniknutelným divokým houštím na bažinách, úzká, listím zarostlá údolíčka pomalu protékajících potoků s plochami jezer, na jejichž odtoku stavěli své hráze bobří. Na úbočích zrála trnka, jejíž šarlatově rudé kuličky tečkovaly spleť křovisek.

Malý medvěd šel s puškou napřed lovit. Nalézal vděčné cíle mezi prchající divokou zvěří. Stále bylo dost kozí, které bylo nutno oškrábat a sušit, a oba koně nakonec už náklad sotva nesli.

Poněvadž náčelník anglicky neuměl, Jiří musel využít všech svých znalostí irokézské řeči, ale zato se naučil řeči rychleji než u Zachmuřeného dne. Malý medvěd měl nadbytek jedné vlastnosti, které se Malii nedostávalo: trpělivosti. Nikdy mu nebylo zatěžko opravovat Jiřího výslovnost a nutil ho znovu a znovu opakovat jednotlivá slova. Nakonec zakázal dcerce mluvit anglicky, aby si nový syn na zvuk řeči rychleji zvykl.

Na pochodu upozorňoval chlapce na spoustu užitečných věcí: „Vrcholky o samotě stojících smrků se sklánějí vždycky k východu, nejsilnější větve rostou na jižní straně stromů a polštářky mechu najdeš nejčastěji mezi kořeny na severu.“

Jednou měli očistit velikou, světlou, načervenalou kůži, kterou přinesl otec navečer do ležení. Jiří si ji zvědavě prohlížel. „Jakápak to asi je kůže?“ uslyšel náhle hlas Malého medvěda. Chlapec uvažoval; podobnou srst mají přece krávy. Byla to snad buvolí kůže? V okolí Raystownu už buvoli nebyli, ale dospělí o tom divokém hovězím dobytku často vyprávěli.

„To je určitě buvolí kůže,“

„Buvol má přece docela jinou barvu.“

„Ještě jsem nikdy žádného neviděl.“

„Nu, uvidíš jich později ještě dost, až budeme lovit u velkého lizu. Ne, tohle je kůže z vapiti.“

Vapiti! Tento obrovský jelen se na Juniatě také ještě vyskytoval, avšak stal se velmi plachým a obezřelým. Někdy se na podzim nesl nad lesy zvláštní řev, jako by někdo smutným, vysokým tónem zadul do rohu. „To je vapiti,“ říkal pak Ondřej. Takhle tedy jelen vypadal.

Poněkud zahanben svou nevědomostí vzhlédl Jiří k náčelníkovi; v blízkosti adoptivního otce jej vždycky přepadala jistá plachost. K tomu se ještě družil neurčitý strach z jeho výsměchu, zvláště poté, co na počátku cesty utřil od náčelníka palčivou lekci.

Tenkrát, když se utábořili, museli ještě dopravit do tábora losa, kterého otec zastřelil na sklonku dne. Koně si potřebovali odpočinout; zabalili proto nejlepší kusy masa a neslije na zádech do ležení. Jiřího břemeno tížilo, jako by vážilo půl metráku. Stěžoval si: „Je to na mne příliš těžké a tolik mne bolí nohy.“ Malý medvěd mu beze slova odebral část břemene a naložil je Malii, která už vlekla veliký ranec. Jiří by se byl nejraději propadl do země. Něžná, štíhlá sestřina postava se přece musela pod dvojitým břemenem zhroutit! Ale Malia došla do tábora bez jediné zastávky na odpočinek. Nikdy se už sice o tom nemluvalo, ale Jiří si už víckrát nestěžoval...

Pozoroval stále znovu a znovu, kolik věcí dělá špatně. Jednou odpočívali, bylo už k poledni. Jiří seděl u ohně sám, obracel kousky masa nabodnuté na rožni a přikládal suché chrástí, aby oheň hořel hezky vysokým plamenem. Malý medvěd chodil po lese a Malia hledala dikobrazí ostny na vyšívání.⁷

Raf náhle zavrčel — byl to nástupce starého, nezapomenutelného druha — chlapec vzhlédl a viděl, že přichází někdo cizí. Rolničkami pošíty lem kožených kalhot prozrazoval Wyandota. Poutník odložil zavazadlo a mlčky přikročil k ohni.

Jiří věděl, co se teď patřilo: „Jsi vítán, posad' se.“ Muž se s krátkým „hau“ posadil. Chlapec vyhledal velký, dobře propečený kus hřbetu a podal jej nabodnutý na dřevěné tříse

hostovi. Cizinci zřejmě chutnalo. „Jsem ti vděčen, můj synu“, řekl několikrát, když maso dojedl a zapálil si dýmku. Řekl ještě, že míří na severozápad k zátoce Divokého ptactva, a dal se zase na cestu.

Jiří o tomto setkání odpoledne vyprávěl a dostalo se mu chvály od Malého medvěda.

„To jsi udělal dobře. Jistě jsi mu dal s sebou ještě javorový cukr a medvědí sádlo?“

„Ne, protože cukru je tu už jenom jediná krabička a medvědího sádla si přece chceme udělat zásobu.“

„Chováš se stále jako běloch! Copak sis ještě nevšiml, že dáváme cizincům to nejlepší, když vejdou do našich dveří?“

Chlapec si samozřejmě všiml, jak štedře hostila Okrouhlý mrak návštěvníky, ale teprve teď mu bylo jasné, že za tetinou laskavostí stojí zákon. Sklopil hlavu: „Ano, všiml jsem si toho.“

„Pak se také uč jednat jako muž a ne jako bleďá tvář.“

Nejkrásnější chvíle byly u večerního táborového ohně mezi loukou a lesem. Na třískách zastrčených šikmo do země syčely a prskaly plátky pečené, nad plameny se rojil a třepotal všelijaký hmyz a z inkoustové temnoty na druhé straně ohně doléhalo funění a chroupání pasoucích se koní.

Když pak záře ohně pohasínala, Jiří ještě dlouho bděl. Působila na něj ohromná dálka jiskřivých hvězd. Rukou se dotýkal srsti spícího Rafá. Připadalo mu, že se země pod mocnou klenbou oblohy přikrčuje, jako by chtěla docela zmizet. Ale pak se vzchopila a pozvedla svůj hlas: nejdříve zašuměl noční vítr, potom zatroubil jelen a nakonec zaznělo nad temným lesem daleké vytí vlků.

Jen onen buben, to rytmické víření, které zaslechl na svém útěku, chlapec víckrát neslyšel. Jednou se na to zeptal náčelníka. Malý medvěd hned věděl, co měl na mysli: „Neviditelný buben je slyšet pouze v horách na východě. Jsou to bubny ze země duchů, kterými se těší duchové zemřelých. Tam je všechno obráceně: svítí-li tady slunce, tam se tmí noc. Proto také ve dne slyšíme, jak duchové v noci tančí.“

Chlapec užasle poslouchal. Neříkal nic, ale utkvěl v něm zbytek něčeho tajemného, co nebylo vysvětleno. Ani Malý medvěd, ani chlapec netušili, že v údolích lesního kraje na

východě narážejí na sebe studené a teplé proudy vzduchu, a tím že se vytvářejí zvuky, které obluzují lidi.

Čím více pronikali na sever, tím byla krajina jednotvárnější. Pahorkatina kolem řeky Jelení oko ustoupila širé, jako talíř ploché nížině s mnoha bažinami a lučinami.

„Zítřka budeme u nebesky modré vody,“ tvrdila Malia. Nebylo jasné, odkud to věděla, protože nic nenasvědčovalo, že by se krajina měla změnit.

Ale okolo poledne příštího dne vyšli náhle z lesa na širé pobřeží. Do poutníků se opřel silný vítr. Chlapec zíral se zatajeným dechem na vodu, která narážela na břeh vysokými pěnivými vlnami. Věděl ovšem, že na severu země jsou veliká jezera, ale toto zde, to byl přece oceán! Hleděl s úžasem, jak se bílé pruhy pěny valí do prohlubní, jak se převalují a vsakují do písku. Slyšel, jak pod sluncem ozářenými mraky křičí rackové, nesoucí se do dalek jako větrem bičovaný val bílých čepic vln.

Na noc si vyhledali úkryt v pobřežním lese. K ránu se vítr utišil, nezměrná plocha se leskla nebeskou modří, cáry mlhy spočívaly na vodě jako písčiny tonoucích ostrovů a nad břehy plachtily ohromní ptáci.

„To jsou orli,“ zjistil Jiří. „Copak tu dělají?“

Malý medvěd se usmál: „Sám uvidíš.“

V kalužinách na břehu se zmítala spousta ryb vyvržených bouří a ptáci si je teď odnášeli. Malia vylovila dva obzvláště veliké bílé lososy a zabalila je do zeleného listí. Večer je snědli, chutnali výtečně.

Malá kolona táhla několik dnů beze spěchu podél pobřeží Erijského jezera. Pak se obrátili do vnitrozemí k říčce, která proudila zalesněnými pahorky k jihu. Jiřího lákal háj jedlých kaštanů, chtěl si je nasbírat; ale Malia ho pobízela ke spěchu. Modrý pták si konečně všiml, proč začala tak spěchat. Za lesíkem se prostírala veliká mýtina, a tam uprostřed stálo pod buky několik dlouhých domů se špičatou střechou, jako měl Želví dům u řeky Jelení oko. Před poutníky stála mezi posečenými poli a očesanými zahradami osada „Úrodná země“, Maliin domov.

PŘI VSTUPU JE OBKLOPIL TEPLÝ DECH ZŠEŘE-
lého domu. Široká chodba, namodralý kouř z dříví, potemnělé komory jako u
tety. Jiří spatřil Malii v náručí veliké ženy, pak jej obejmula vůně jako z
čerstvě pečeného kukuřičného chleba a hluboký měkký hlas šeptal něžná
slůvka.

Malý medvěd vypadal, jako by nic z toho všeho neviděl. Stál jako z.
kamene u ohně a jenom poznamenal: „Vrátil jsem se,“ načež hlas odpověděl
„Mám radost, že jsi přišel.“

Zatím co se příchozí rozesadili na práh a spací lavici — Jiří stísněn starým,
a přece úplně novým prostředím—zalovila žena velkou lžící v kotli, vyndala
malé balíčky listí, sejmula z nich obal a pokropila to slunečnicovým olejem.

„Hm, koláče v listí,“ mínila Malia nadšeně, „ty jsi nás viděla?“

„Duch snů mi oznámil váš příchod,“ smála se matka. Její velké, silné ruce
pracovaly klidně, docela jinak než krátké, tlust'oučké prsty tetiny. Dlouhé
rukávy žluté haleny pevně obepínaly ruce a nenamáčely se svými širokými
cípy do každé misky, jako tomu bylo u Okrouhlého mraku. Matka vypadala
jako úplný protiklad tety. Vlasy tvořily na šíji pevný uzel a nevlály volně
kolem; její modrá sukně, její mokašiny i kamaše byly bez nejmenší
poskvrnky, jako by se jí prach a popel zdaleka vyhýbaly.

S obvyklým „díky tobě“ se náčelník zvedl a odešel před jižní vchod, aby si
zakouřil. Tu se nahrnul ke kotli děti. Už když jedl koláč, cítil chlapec chuť
koření, které dlouho postrá-

dal, ale teprve když jedl divoké brambory s medvědí sádlem, poznal, co
mu tak dlouho chybělo: sůl.

Okrouhlý mrak kořenila všechno javorovým cukrem, dokonce i maso, ale
Maliina matka měla zřejmě sůl. Vzpomínal si, jakým byla tato bílá zrnečka
vzácným zbožím v Raystownu; dováželi je na nákladních koních hluboko z
vnitrozemí. Jakpak se asi tato vzácnost dostala sem?

Chlapec pohlédl toužebně na kotel, ale přemohl se a připojil se k Malii nu
„díky tobě“, byl příliš plachý, než aby se odvážil ještě jednou poprosit. Ale
hospodyně vynechala obvyklé „je dobře“, místo toho uchopila misku a
naplnila ji znovu bramborami, masem a tukem.

Jiří překvapeně vzhlédl. Teta jej až příliš často poučovala, jak by to bylo
zlé, kdyby mnoho jedl, anebo kdyby se dokonce přejídal, a při jejích
výchovných zásadách mu dosti často kručelo v břiše. Ale tady to vypadalo
asi úplně jinak; matka mu zřejmě zrovna četla myšlenky. Naplnil jej teplý
pocit vděčnosti a jeho ostýchavost se o něco zmenšila. Poprvé po dlouhé
době pocítil něco víc než pouhou péči: vstoupil do okruhu lásky, která
přebývá pouze v matčině srdci.

Malia se smála: „Vezme si tě Sagodakwus.“ To bylo strašidlo, které, dalo-
li se věřit tetě, číhalo na všechny děti, které hodně jedly. Ale Maliina
veselost dostala ihned sprchu:

„Moje dcera bude mlčet, má-li její bratr hlad. Měla se lépe starat o
mokašiny mého syna.“

Jiří pohlédl na své kožené střevice; vypadaly rozhodně zle. Sestra zrudla
rozpaky. Měl s ní soucit a pokoušel se o výmluvu: „Vyškvařila pro tebe
přece tolik sádla.“ Malia s ulehčením vyběhla ven, aby přinesla nádobu z
dikobrazí kůže, plnou sádla.

Když byla pryč, matka začala: „Ušiju ti nové mokašiny a šaty, protože jsi
tu teď místo mého syna. Utonul minulého jara při sbírání naplaveného dříví,
když řeka vystoupila tak, že jsme museli vyklidit domy. Bylo to dobré dítě a
ty musíš být také dobrý. Jsi můj syn a já jsem tvoje matka.“

Ženiny velké oči se zarosily; chlapec vycítil její pohnutí a přimkl se k ní.

„A Raf se mnou smí spát taky?“

„Ale ovšem. Vyklidíme zpod lavice dřevo, aby si tam mohl zalézt.“

Bylo to nádherné lože a Jiří byl šťasten, když v noci slyšel, jak jeho čtyřnohý kamarád funí docela blizoučko pod ním. Kdyby se toho byl dožil ještě starý Raf!

Opuštěný chlapec bez domova našel nové hnízdo, ne jenom pod střešou Dlouhého domu, mezi vlněním kukuřičných polí a v lese na stezkách, kudy chodila zvěř, nýbrž i v teple mateřského srdce.

Jak rychle se teď naučil rozeznávat nízké světnice a tmavé tváře. To trvalo v Lučním břehu u tety celé týdny. Tady věděl už za několik dní, kdo bydlí v komůrkách po pravé i levé straně chodby, jak se jmenují matčiny sestry, které vařily na ostatních ohních v chodbě, či je to hlas, co tak skřípavě přeskakuje, a komu patří hluboký smích.

První noc jej vzbudil vzdálený dětský výskot; slyšel, že otec bručí něco o „uřvanci“, a jak jej matka šeptem uklidňuje. Křik vycházel z komůrky tety Laně. Malý medvěd říkával opovrzhlivě „stará laň“, což vyvolávalo u tety stále slzy vzteku.

Po dlouhých letech bezdětného manželství se Lani konečně narodilo děvčátko, které hýčkala opičí láskou. Když Jiří později na tuto tetu vzpomínal, viděl ji stále, jak klečí u zavěšeného kolébkového prkna a jak uhazuje slinami vlásky svého děťátka. Všeobecně se o ní mnoho nevědělo, protože se stále zdržovala poněkud stranou a zřídka s někým hovořila. Její muž byl tak pod pantoflem, že k nejhlubšímu opovržení ostatních mužů pracoval s ní téměř po všechn čas na poli.

Nejvíce to zlobilo dědečka Bílý vlas, který sedával ponejvíce u jižního vchodu, škrabal se ve vlasech, pokašlával a mumlal si cosi o zkáze mravů, i když ho nikdo neposlouchal. Dědeček bydlel u tety Rudé oko a asi měl příčinu ke svým nářkům.

Teta se snadno rozčilila a u svých dětí neznala míry v jídle. Nejmenší se podobal přímo nafouklé volské žábě; Sagodakwus by byl měl v této světnici bohatou kořist.

O dvě komůrky dále bydlela teta Bílý dub se svými syny Kolouchem a Černým kopytem. Byla vdova a svou dobro-

srdečností velmi připomínala Okrouhlý mrak. Tak jednou večer, když Jiří vyhrál ve hře s miskou a kostkami, překvapila ho pytlíčkem lesních ořechů. S Kolouchem se Jiří ihned spřátelil, protože byli přibližně stejného stáří.

Malia prozradila, jak přišel k tomu zvláštnímu jménu: bratranec našel jednou jako malý hoch v lese srnčí mládě a celý rozradován je chtěl odnést domů. Ale zvíře ho tak pokopalo, že s pláčem utekl. Od té doby se mu říkalo: „Ten, kterého kopl skvrnitý kolouch.“

Jiří si brzy získal jeho srdce, protože mu nikdy neříkal plným jménem. Chlapci si navzájem pomáhali při práci. Jiřího tělo se napřímilo jako uvolněné pero. Dělal všechno, co viděl své nové matce na očích. Když spustil liják, zavíral střešní otvor nad ohništěm. Teď už si dovedl bezvadně poradit se stahovací tyčí, kterou se dal opatrně nadzvednout a posouvat kůrový plát na střeše.

Běhal neúnavně do lesa, sbíral suché dříví a rovnal je do zásoby na zimu v jižní místnosti. Bylo to především bukové, javorové, hikorové a dubové dřevo, které hořelo bez velikého jiskření a vydávalo málo kouře. Jilm, kaštan, borovici a cedr neměla matka ráda, protože příliš jiskřily a mohly snadno způsobit požár domu.

Chlapec sice čas od času promýšlel své plány na útěk, ale spíše jen ze zvyku. Vídal na všech ohních veliké měděné kotle se sklapovacími držadly, ve špižírnicích sudy se železnými obručemi a v rukou většiny mužů křesací pušky, kožené váčky s olověnými kulemi a s prachem. Uvažoval, že do vsi tedy jistě přicházejí obchodníci a vyměňují tyto věci za kůže. Je ovšem také možné, že Indiáni jezdí do nějaké obchodní stanice a tam sami toto evropské zboží nakupují. Kdo to mohl vědět?

Chlapec se styděl zeptat, aby — jak se ospravedlňoval sám před sebou — neprozradil své plány, ale ve skutečnosti také proto, že mu na plánech k útěku stále méně záleželo. Mimoto se už podzim chýlil ke konci a zima byla přede dveřmi. Příštího jara by bylo jistě počasí jeho plánům příznivější.

Neměl potuchy o ničem z hlubokých proměn, které v něm samém probíhaly. Nepřišlo mu nikdy na mysl, že rodný srub

Jeho dětských let se nepozorovaně začíná propadat do zapomnění. Nenapadlo ho nikdy, jak již odvykl svému starému jménu a jak si zvykl na své nové „Modrý pták“.

Tady, ve vesnici na Bobří řece, se opakoval známý obraz z Lučního břehu: řada dlouhých stavení, mezi nimi palouky porostlé travou, kopřivami a křovisky. U severního konce řady ležely malé kopulovité vigvamy, ve kterých bydleli Leni-Lenapové. Také tady, na Úrodné zemi, bydleli spolu s Irokézy. Stačilo jen vyhlédnout ze severních dveří a již jsi spatřil jejich rozčuchané chýše z březové kůry.

Poměr Želvího domu k sousedům byl docela zvláštní.

Nade dveřmi sousedního domu se skvěl červený sokol, a ačkoli tam bydlel rod otcův, jeho sestry se svými rodinami, děti Želvy a děti Sokola se hašteřily a vadily, kde jenom mohly.

„To jsou jenom mladší bratřanci,“ říkala Malia pohrdavě.

V každé vsi se rody dělily na dvě skupiny: na jedné straně Želvy, Bobří, Medvědi a Vlci, „starší bratřanci“; na druhé straně Jeleni, Sluky, Volavky a Sokoli, „mladší bratřanci“. Děti obou skupin byly stále mezi sebou ve válce. Ale odkud měl Modrý pták vědět to, co věděl každý irokézský chlapec?

Malia jej jednoho dne našla, jak si myl u řeky krk. „Chlapci ze sousedství stále říkají, že mám strašně špinavý a zaneřáděný krk,“ prohlásil na udivenou sestřinu otázku. Dívka nevěděla, má-li se smát nebo zlobit. „Ale tím tě jenom zlobí, protože patříš k Želvímu rodu!“ Jiří zůstal zmateně a bezradně stát, až mu otec vyjasnil i tuto záhadu.

„Když Veliký duch stvořil želvy, usadil je v jezeře, kde mohly svobodně žít. Avšak zvířata nebyla se svým bydlením docela spokojena. Nařikala si obzvláště na kamenité dno, kde se příliš tvrdě leželo: Nakonec snesla všechnu hlínu z prémie kolem dokola a vystlala jí dno jezera. Natahala tam všechno, co se dalo, až tam bylo tak málo vody, že jezero jednoho horkého léta úplně vyschlo. Obyvatelé se rozhodli, že si najdou nové jezero. Jeden moudrý starý brach radil, aby to

podnikli společně, aby tak lépe mohli odolávat nebezpečím putování. Zvedl se všeobecný souhlas, ale brzo nato ještě hlasitější hádka. Každý chtěl vést ty ostatní a myslel si, že by to sám dovedl nejlépe. Rádce je marně napomínal, jeho hlas utonul ve všeobecném rámusu. Nakonec se jej zmocnila zlost. „Vy blázni, stydím se, že patříš mezi vás, nechci už být želvou! c A s hrozným praskotem odhodil svůj krunýř. Vyskočil z něho pomalovaný válečník v plné zbroji. Želvy se strašně polekaly a rozutekly se na všechny strany; moudrý rádce se však stal praotcem rodu Želvy. Ale všem pak zůstal od nošení bláta špinavý krk a musí si jej každý den mýt," zamrkal vypravěč na chlapce. „Nějakému Sokolovi se to stát nemůže, rozumíš?"

Jiří rozuměl. Ale proč nepatřil k rodu Sokola jako otec? Děti v irokézských rodinách však vždy následují matku, u Želv právě tak jako u Vlků, Medvědů, Jelenů a jak se všichni jmenují. Pouze matky rozhodovaly pod dlouhou střechou, i tady na Úrodné zemi u Bobří řeky.

Obdělávaná pole, patřící vesnici, tvořila kolem ní ohromný polokruh, olemovaný kolem dokola lesem. Pouze po pravé straně pole nebyla, protože tam se půda, pokrytá širými lukami, svažovala k Sovímu potoku, který pomalu plynul pod starými, rozsochatými vrbami k Bobří řece.

Tudy nechodil Modrý pták rád. „Sovy, které tam hnízdí, jsou čarodějnice," tvrdila Malia. „Některé stařeny se proměňují v takové sýčky a pak houkají na pastvinách."

„Cožpak už jsi vůbec někdy viděla nějakou čarodějnici?" chtěl vědět bratr.

„Ano. Jednou jsem se vracela pozdě se džbánem vody domů, a bylo už tma. Tu najednou vidím, jak se mezi buky potuluje žena a té vycházel z úst plamének. Samozřejmě že jsem letěla jako blesk a potom jsem nemohla dechu popadnout."

Modrý pták odporoval. „To je přece nesmysl. Čarodějnice nejsou. Viděla jsi jistě nějaké světlušky."

Malia ztratila jistotu, ale přesto chlapec nechodil rád na dříví k Sovímu potoku, nýbrž raději k lesu. Tam, daleko na okraji polí, se prostíraly malé zahrádky, které si každá žena obdělávala sama pro sebe, jakmile byla práce na společných rodových polích hotova.

Tady měla kousíček půdy také matka. Už z dálky bylo vidět kůl, který tam stál. Na jeho špičce byla tabulka z kůry, kde byl namalován kruh s paprsky a želva. Kresba oznamovala, že toto pole patří Polednímu slunci z rodu Želvy, a to hned každý pochopil, protože znamení zářícího slunce se k matce tak dobře hodilo. Tabulka teď visela rozervána podzimní bouří; napřesrok na jaře ji už jistě nikdo nerozezná.

Když šel jednou Modrý pták kolem kůlu s nákladem dřeva, bleskl mu hlavou nápad. „Namaluji novou tabulku a dám ji matce k vánocům," řekl si. Tento nápad ho vzrušil. V Raystownu dostával na vánoce vždycky nějaké dárky: hrst ořechů anebo nové kalhoty z doma utkaného plátna. Ale zvláštní na tom bylo, že jej doma nikdy nenapadlo, aby dal něco sám. Vzpomínka rychle zanikla; nová tabulka jej cele zaujala.

Kolouch musel pomoci. Veliký kus suché březové kůry a červenou barvu našli brzy. A pak šli do světničky tety Bílý dub a začali zkoušet a malovat. Vypadalo to tak jednoduše, ale dva první pokusy se nezdařily. Teprve když Černé kopyto, velký Kolouchův bratr, vyřezal tenkou hůlčičku na nanášení barvy, kresba se podařila.

Rozzářen radostí pozoroval Modrý pták své dílo, ale pak mu najednou poklesly ruce; mají tady vůbec nějaké vánoce? Ptal se Koloucha, ale bratranec z namáhavého vysvětlování nic nepochopil a nakonec mávl rukou: „Nic takového neznáme."

Modrý pták se zaraženě odvrátil do své komůrky, schoval tabulku pod medvědí kůži a zahloubal se. V Dlouhém domě nejsou vánoce; ach, tady je vůbec všechno tak jiné než v Raystownu. Přes nekonečné lesy a horské hřbety dýchla na chlapce hřejivá vzpomínka. Viděl, jak hoří malé žluté svíčky v tykvových mističkách, slyšel, jak otec předčítá z tlusté knihy a jak sourozenci zpívají. Osamělé dítě zalila vlna stesku po domově.

„Vnikl snad do srdce mého syna zármutek?" ozval se náhle matčin měkký hlas. Chlapec vzhlédl, popadl hnědou ruku a dal se odvést k ohni. Zatím co Polední slunce čistila kotel od zbytků kaše, rozlamoval Modrý pták svazek chrastí na malé kousky.

„Slyšela už někdy moje matka něco o vánocích?“

„Ne. Co jeto?“

Chlapec se znovu pokoušel jí to vysvětlit. Bylo to přece jenom těžké, vykládat takové samozřejmé věci. Ale najednou mu matka vzala slovo z úst.

„Můj syn myslí slavnost Nového roku. Ano, tu také slavíme, v Dlouhém měsíci, když stojí souhvězdí Kuřátek zrovna nad kouřovým otvorem. To potom zvou strýčkové lidi do poradního domu a tančíme tanec s pery na počest Velikého ducha Owaniyo. Děkujeme mu, že ještě žijeme, že jsme spatřili Nový rok a že bude opět růst kukuřice, tykev a boby.“

„Jací jsou to strýčkové, kteří zvou do poradního domu?“

„Nejsou to samozřejmě žádní opravdoví strýčkové; jen se jim tak říká, když chodí po vsi s dlouhými holemi.“

„Dávají vám něco? U nás dostávají děti vždycky nějaký dárek.“

„Tady také, ovšem ne od strýčků. Děti běhají přestrojeny za žebráky od domu k domu a prosí o javorový cukr, ořechy a koláče.“

„Zpívá se u vás také na Nový rok? Vždyť zpěv je z toho skoro nejhezčí.“

„To máš pravdu. Bez písní by to nebyl opravdový Nový rok. Nejdříve zpívají předzpěváci a pak se k nim přidávají ostatní při díkůvzdání duchu Owaniyo. Víš, Nový rok vlastně oslavujeme proto, že se znovu rodí Oterongtongnia.“

„Kdopak to je? To jméno jsem ještě nikdy neslyšel.“

„To věřím. Bílí lidé nevědí o Awenhai nic.“

Chlapecovy oči spočinuly tázavě na matce, která říkala taková podivná slova. Otvorem pro kouř nahlíželo dovnitř mrazivé zimní nebe, ale zmizelo právě za mrakem kouře vystupujícím z veliké otepi chrástí. Vyskočily červené plaménky, přeskakovaly z větve na větev a nakonec se spojily v praskající oheň, který vydechoval horký dech přímo do tváře šedivé, studené zimě.

Matka nalila do kotle vodu ze dvou tykvových lahví a zavěsila ho nad plameny. Chlapec se v teple blaženě protahoval. Polední slunce se posadila na vysoký práh komory a začala loupat pletenec kukuřičných palic. Zatím co pod jejíma sil-

nýma rukama odskakovala žlutá zrna do koše, začala opět hovořit.

„Awenhai je naše pramáti. Když přišla na náš svět, neměla ani chatrč, ani oheň, ani kousek jídla. Hned po svém příchodu porodila dvě děti, dvojčata-chlapce, ale byla tak chudá, že nemohla maličké ani zabalit do kožišin. Abys věděl, tenkrát nebylo ještě slunko a země byla temná a studená. Tu jí pomohla zvířata, postavila malý domek, zažehla oheň a uvařila kukuřičnou kaši. Jeden z dvojčat byl dobrý Oterongtongnia, ‚malý javorový stromeček‘, který přinesl slunce a který dává zemi, aby se vždy znovu zazelenala. Narodí se každou zimu znovu, právě když slavíme Nový rok.“

Chlapec hleděl překvapeně na matku: to přece znal, o tom už několikrát slyšel, jenomže s jinými jmény. A v tlusté knize, kterou měli rodiče, byl také obraz ubohé stáje s nemluvnátkem v jeslích a se zvířaty. Honem vpadl matce do řeči: „A neměla Awenhai s sebou také soumara?“

Polední slunce se usmála: „O tom nic nevím; vím jenom, že přišla se svými dětmi na tento svět zcela chudá a opuštěná.“

„Nepřišla z ciziny?“

„Ne, přilétla na naši zem ze světa tam nahoře. Stojí tam ohromný strom, jehož bílé květy září světlem jasným jako slunce. U tohoto světelného stromu přebývali Ongwe, pra-bytosti, a k nim patřila také Awenhai. Jednoho dne dal náčelník prabytostí vyvrátit strom z kořene a dovolil všem svým lidem, aby se tím otvorem podívali. Awenhai se příliš naklonila, náhle ji někdo strčil a spadla na naši zem. Od té doby je u nás, a dokud se zelenají louky a byliny, dokud les nosí své listí, dotud se bude její syn Javorový stromek každý rok znovu rodit. To je vůle tvůrce Owaniyo.“

Modrý pták naslouchal tichému hlasu. Tady, pod dlouhou střechou, zněla vánoční pohádka jinak než ve srubu v Raystownu, ale přece jen prošla srdcem chlapce jako známý tón, jako částečná útěcha. Snad jsem přece jen nemaloval tu tabulku nadarmo, myslel si.

Po této rozmluvě s matkou dny rychle ubíhaly. Přešel „Měsíc malého mrazu“ a přišel „Trošku dlouhý měsíc“, po kterém následoval vytoužený „Dlouhý měsíc“. Děti nevy-

cházely ze vzrušení, zdálo se jim pouze o Novém roce a řehtaly všude svými řehtačkami z jasanové kůry, naplněnými třešňovými peckami. Také Malia a Kolouch nemluvili o ničem jiném. Trápili matku, aby jim udělala žebrácké masky, jednoduché čtvercové modré nebo červené kusy látky s vystřiženými otvory pro oči, a stále jen probírali řadu příbuzných, kteří byli loni nejštědřejší.

Malia vykládala svému adoptivnímu bratrovi, že otcův rod obdaruje děti nejštědřeji. „Od otcových sester v Sokolím domě jsem toho dostala vždycky nejvíc, posledně dokonce kus javorového cukru, veliký jako moje ruka. Také letos tam půjdeme nejdřív.“

Nakonec se nemohl dočkat onoho vytouženého dne ani Modrý pták. Sourozenci stále trápili matku: „Přijdou zítra strýčkové?“ a Malia každou chvíli bratrovi připomínala: „Jen drž pevně Rafá! Znamená to neštěstí, když strýčka kousne pes. Takové psy zabíjejí a celá slavnost se odloží.“

Dlouhý měsíc začal třesutým mrazem. Ohně teď hořely po celou noc; jakmile se někdo vzbudil, přiložil pár větví. Kouřový otvor byl zakryt až na malou mezeru. I lovci zůstali doma, protože padající sníh zavál všechny stopy divoké zvěře.

Jednoho jitra, když děti seděly u ohně a jedly kukuřičný chléb, ozval se venku silný, hlasitý zpěv.

„Strýčkové!“ vykřikla Malia a vyskočila. Také Raf se vztyčil a chtěl se hnát k východu, ale Modrý pták ho ještě stačil popadnout a uklidnit.

Zpěv náhle skončil, na stěnu domu zabušily údery, pak se otevřely dveře a dovnitř vstoupili — spolu s ledovým závanem sněhu a mrazu — dva muži v dlouhých buvolích kožích. Zastavili se u prvního ohně. Plápolavé světlo se mihalo po žlutých kukuřičných věncích na hlavách a po podivných červených značkách na dlouhých palicích na drčení kukuřice, které drželi v rukou do modra promrzlých. Mluvčí přednesl hlasitě své pozvání:

„Moji synovci, moji synovci, moje neteře, moje neteře! Dáváme vám na vědomost, že podle našeho starého mravu začíná Nový rok. Prosíme vás všechny, abyste se jej zúčastnili. Slyšte, slyšte, slyšte! Upravte své domy! Odklid'te špinu!

Nic nesmí bránit a kazit slavnosti! Taková je vůle Velikého ducha Owaniyo!”

Po této řeči začali strýčkové zpívat další píseň a obrátili se k odchodu. Sotva vyšli poslové ze dveří, Raf se vyškubl a hnal se za nimi. Modrý pták a Malia upustili své krajíce a utíkali za ním, ale než bys řekl švec, byl pes ze dveří.

Chlapci se srdce leknutím málem zastavilo. Jen aby nekousl některého strýčka, pomyslel si v obavách a vyřítit se ven. Ale zdálo se, že pes ví, co se patří; obíhal okolo poslů s veselým štěkotem, válel se ve sněhu a čumákem a tlapkami vyhazoval do výšky bílé vločky.

Malia se otřásala smíchem. „Vždyť on má jen radost, že začal Nový rok,“ volala. Modrý pták zapomněl na svůj strach a dal se také do smíchu, vždyť Rafova veselost byla nakažlivá. Nakonec se váleli ve sněhu všichni tři a strýčkové zatím pokračovali se svými červeně pomalovanými dlouhými palicemi a kukuřičnými věnci ve své pouti od domu k domu.

Svěží, jasné jitra, do modra vymetené nebe a zářivé zimní slunce odnesly poslední zbytek stesku po domově; vždyť i tady byly vánoce. Sotva dechu popadaje utíkal chlapec za sestrou nazpátek k Želvímu domu, v jehož dveřích stála matka. Polední slunce se smála, pomohla jim oklepat sníh a odvedla je k ohni.

„Jen se podívej na své lůžko,“ pravila a postrčila chlapce do komory. Chlapec zůstal stát tiše jako do země vrostlý a nevěřil svým očím. Na medvědí kůži ležel nový oblek; pár mokasinů z losí kůže, ozdobených žlutými dikobrazími ostny — mnohem silnějších, než byly ty prošoupané a stále promočené boty z jelenice — legginy zdobené černými buvolími chlupy na postranních švech, krátké kožené kalhoty, košile z červeného plátna a dokonce i čepice z bobří kožišiny.

Chlapec se zarděl radostí. Pak vyhrabal svou tabulku s namalovanou želvou a smějícím se sluníčkem. Podal svůj dárek matce. Věděla okamžitě, k čemu ta pomalovaná kůra je. „Na té staré tabulce už je sotva co znát,“ povídala.

Modrý pták objal pažemi rudohnědou šíji a přitiskl se obličejem na tmavou tvář; nevypravil ze sebe ani hlásku, ale Polední slunce pochopila i beze slov, co chtěl říci.

Malý medvěd zakašlal. Matka se s jemným usmáním vymanila a vstala; otec takové něžnosti neuznával. Říkal: „Fňukání nesluší téměř dospělému muži.“ Avšak dnes neřekl nic, snad, že byl Nový rok a že strýčkové ohlašovali ve vsi slavnost.

Modrý pták si šaty okamžitě oblékl. Děti ze Želvího domu se chtěly vypravit hned po obědě ven s kolednickými maskami a košíčky, a tak nesměl Modrý pták převlékáním ztrácet čas. A nové věci musely být přece dneska zasvěceny.

Vzácné bobří ocasy, které matka dnes vytáhla z kotle a rozdělovala, chutnaly sourozencům jako každé obyčejné jídlo, protože se už chvěli nedočkavostí a mysli na bůhvíco. Malý medvěd jim dal ještě řehtačky s třešňovými peckami, a pak se vydali na cestu, obličej zakryté plátěnými maskami — klubko čtrnácti dětí, z nichž nejmenšímu byly sotva čtyři roky a větším asi tolik jako Malii, Modrému ptáku a Kolouchovi.

Nejprve se přirozeně šlo do sousedního domu Sokolů. Chvilku stáli, chřestili a zpívali přede dveřmi: „Ye ho, ye ho, ho ye.“ Pak vešli dovnitř a volali: „Zdravíme své tety a strýce k Novému roku.“

Hospodyně vyšly na práh a ze všech komor vyhlédly přátelské tváře. „To jsou přece naše děti,“ pravily obě tety, když spatřily Malii a Modrého ptáka, a daly oběma sourozencům do košíčků zvláště velikou hrst ořechů. Hodné tetičky poznaly synovce i neteř ihned, přes všechno maskování; vždyť to byly otcovy sestry, a to bylo víc než sestry matčiny, protože otcův rod obdarovával koledující děti nejštědřeji.

Obdarované děti vesele zatančily kolem ohniště. Potom běžely k dalšímu domu, naplňující jasný mrazivý den hlukem svých hlasů. Stromy vrhaly na sníh tmavomodré stíny, tu a tam prolomilo ticho vraní „krá, krá“ a z dálky zazníval křik dalších maskovaných koledníků, kteří chodili po vsi.

Slunce už se sklánělo, když děti Želvy náhle narazily na chlapce a děvčata ze sousedního domu, kteří také byli na koledě. „Mladší bratrance!“ křikla Malia. Druhá strana nezůstala dlužná odpověď: „Máte umazané krky! Máte krky samou špínu!“

„Vy máte zase křivý zobák! Vy kluci brkati!“ ozvala se odpověď.

Modrý pták ani nevěděl, jak se to rychle semklo. Než se mohl vzpamatovat, byl uprostřed pranice. Zahlédl ještě, jak Kolouch strčil do jednoho kluka ze Sokolího domu, pak ucítil, jak mu kdosi vyrval košík — a už byl v chumlu. Srazil se s nějakým děvčetem a upadl přitom do sněhu. Byl pošlapán spoustou malých nožek, našťástí obutých jen v lehké mokasíny. Konečně se opět zvedl, ale teprve teď se dostal do varu.

Také ostatní bojovali jako posedlí, dokonce i ti čtyřletí. Stáli mezi nohama velkých a bušili do sebe svými řehtačkami. Ba i děvčata škrábala a kousala jako divoké kočky.

Sokoli nakonec vyklidili bitevní pole, utekli a z bezpečné vzdálenosti pokřikovali nadávky. Želví děti udýchané a rudé v obličejích se prohlížely. Modrý pták měl opět v ruce svůj košík. Jak se k němu ten ztracený poklad zase dostal, to ani sám nevěděl. Vítězové rychle posbírali ztracené věci nepřátelských sousedů: kukuřičné koláče, suché švestky, ořechy, kusy cukru.

Hovořili rozčileně jeden přes druhého, a tu zpozoroval Modrý pták něco strašného: pravý rukáv jeho nové košile byl odshora až dolů roztrhnut, a na bobrové čapce praskl celý šev. Nemohl leknutím ani mluvit. Bezradně se díval na Malii; po sestřině čele se táhl velký škrábanec, ale šaty byly celé. Kolouch měl na nohavici skobu, ale to nebylo žádné neštěstí, protože to byly staré, obnošené šaty.

Modrý pták zoufale ohmatával košili i čepici, jako by mohl ty díry opět scelit. Vnímal jen napůl, jak ho Malia utěšovala: „Vždyť to není tak hrozné!“

Kdyby byl teď v Raystownu, dostal by pořádný výprask, a chlapec cítil, že by to byl výprask zasloužený. Co asi řekne matka, až uvidí takhle zřízené nové šaty? Nevezme Malý medvěd hůl?

Mlčky a stísněně klusal za ostatními a proklouzl do Želvího domu poslední.

Ale dopadlo to všechno jinak. Náčelník se usmíval: „Nu, vypadáte, jako byste potkali mladší bratrance, což?“ Vzal dokonce Malii na kolena, což jinak nedělal. Zářící Polední slunce se srdečně smála: „Jen se na to podívejte: ta látka od

bílých obchodníků nevydrží ani jednu pranici. Nebud' smutný, zašiju ti to a při nejbližší příležitosti dostaneš koženou košili."

Modrý pták hleděl nedůvěřivě z jednoho na druhého. Nevěděl dosud, že tyto pranice mezi příbuznými patří k Novému roku, že každá irokézská matka je připravena o prvním svátku na trhance a díry, a že mu Polední slunce nechtěla kalit radost z dárků, a proto ho nechala běhat v nových šatech. Ale ačkoli o tom nic netušil, vycit'oval přece lásku svých indiánských rodičů a s úlevou se posadil na svou rohož. Málokdy mu chutnalo něco tak dobře jako ořechy, které si rozlouskal prvního dne nového roku u ohně v Želvím domě.

Příštího jitra přišli strýčkové zase a prohrabali svými holemi popel kuchyňského ohniště. Matka nechala — stejně jako všechny ostatní ženy v domě — oheň vyhasnout, a strýčkové foukli trochu studeného popelu z ohniště na hlavy dětí. Říkali při tom: „Abyste byly zdravé a abyste rostly jako javorové stromky."

Potom v Želvím domě zapálili nový oheň, ale ne křesadlem,

ocílkou a troudem, nýbrž starodávným nástrojem, který otec snesl z půdy. Bylo to sosnové prkno s mnoha malými prohlubeninami a zašpičatělá dubová hůlka.

Od chvíle, co plameny ne-šlehalý svými zlatými jazyky a kouřovým otvorem pronikalo pouze chladné modré světlo, panovalo na chodbě mrazivé přítmí. Přesto však spatřil Modrý pták v polotmě, jak otec nasadil oblou hůlku do pro-hlubinky prkna a nepředstavitelně rychle jí otáčel v rukou. ! Vystoupil proužek kouře, bylo ho spíše cítit než vidět, a postupně sílil. Náhle vyskočily

z vrtu jiskřičky, nejprve jen několik, potom celý déšť zlatých teček.

Matka přitiskla k prknu svazeček suchého mechu; tiše to zapraskalo a náhle vzplanulo. Plamenný jazyk se rychle rozběhl pod nově přiloženým palivem, olizoval kousky kůry a třísky, a pak se proměnil ve velký žlutý plamen. Všichni zůstali chvíli zamyšleně stát kolem ohně. „Nový život — nové světlo," řekl otec slavnostně.

V chodbě a ve studených komůrkách se rozproudilo teplo. Ohnivé odlesky tančily pod střechou očazenou do černá a v jejich světle zasvítily žluté kytice kukuřice, zavěšené na tyčích. Domem se neslo jako předzvěst nadcházející slavnosti tiché bzučivé zpívání.

Děti horlivě pomáhaly. Každá matka dnes pověsila nad oheň nejméně dva kotle, protože se dnes kromě jemného medvědího nebo jeleního masa vařil ještě „maskový" puding z kukuřičné mouky, javorového cukru a slunečnicového oleje. Ten vařili pouze o svátcích, když po domech chodily cizí tváře, posvátné masky. A tuto noc měly přece přijít! Bylo věci cti každé hospodyně, aby podala tanečnickům v maskách co největší misku slavnostního pudingu.

Ale část ho snědli už předtím. Měla-li Malia pravdu, chutnal lépe než ořechy s cukrem a medvědíím sádlem. Sestra pravdu měla, a co by se Modrého ptáka týkalo, nezbylo by na masky nic.

Odpoledne se objevila teta Rudé oko se svým maličkým, Volskou žábou, jak Modrý pták toto vypasené děcko pojmenoval. Ve skutečnosti se maličký jmenoval Sněžný pták. Choval se velmi způsobně a dřepěl tiše na své rohoži. Ostatní matčiny sestry bylo vidět zřídka. Teta Laň nepřišla téměř nikdy. Malý medvěd nesnášel nepřetržitý brekot její dcerky a dovedl to dát velmi zřetelně na srozuměnou.

Teta Rudé oko překypovala jako vždycky vesnickými klepy; znala každý koutek, každý roh, každý dům a věděla přesně, co se kde od nepaměti přihodilo. Věděla všechno o vraních stromech na pohřebišti, o nočních světélkách v kaštanovém lese a o rokli, kde jsou pohřbeni kamenní obři.

Tetiny historky byly nakažlivé; dokonce i otec se dal do

vypravení. Mezitím pilně obraceli řízky pečené, které syčely nabodnuty na dřevěných třískách nad ohněm. Sotva se jeden opekl, zmizel rychle spolu se sladkými ořechy v něčích ústech.

Malia, Kolouch a Modrý pták hráli v kostky. Muselo se při tom udeřit dřevěným talířkem s pomalovanými švestkovými peckami o zem tak, aby pecky vyskočily. Dopadla-li většina černou stranou nahoru, znamenalo to bod. I od ostatních ohňů se ozývaly tupé úderu dřevěných talířků a do toho tiché povzbuzování hráčů anebo radostný smích. Bylo podivuhodné, že i dnes byl pod dlouhou střešou takový klid, ačkoliv si tu hrálo tolik dětí.

K večeru zalezl unavený Modrý pták na svou medvědí kůži. Chvilku naslouchal povídání, které sem zalétalo od ohně, a pozoroval stíny, které putovaly po stěnách útulné komůrky. Potom usnul.

Probudila ho řada rachotivých výstřelů z pušky, hlasité rány na stěny domu a halasná změť mnoha hlasů. Dokořán rozevřenými dveřmi se vhrnul dovnitř závan mrazivého větru a s ním řada masek. Podivuhodně vyřezávané a křiklavě pomalované dřevěné tváře s úšklebkem svých křivých úst a vyceněných zubů nahlížely do místnosti. Masky tančily a výskaly na chodbě, foukaly popel na Želví lid, přály mu bohatou úrodu v nastávajícím roce a druhými dveřmi se vyřítily ven. Misky s pudíngem zmizely s nimi.

Děti očekávaly tuto návštěvu celé vzrušené. Maskám musely něco vzít — to přinášelo štěstí. Každý chlapec a každé děvče drželi v ruce ostrou třísku a číhali na příležitost. Modrý pták se nejprve polekal, když se z temna chodby vynořily dřevěné pitvory, ale ještě v posledním okamžiku zachytil jeden z kukuřičných pletenců, které splývaly jako vlasy s hlav podivných postav, a kousek si uřízl. Kolouch ukořistil polovičku opasku. Malia útržek příkrývky, ba i Sněžný pták držel v pěstičkách trošku kukuřičné slámy a spokojeně se usmíval.

Teta Rudé oko byla celá bez sebe radostí a hýčkala maličkého: „Odkud má můj brouček tu slámičku?“ ptala se neustále, až otec poznamenal: „Musíme jít spát, nebo zítra usneme při tanci s péry.“ Teta Rudé oko se odmlčela uprostřed

svého jásotu, popadla Sněžného ptáka do náruče a zmizela s takřka pokorným přáním dobré noci. Děti si uložily své útržky pro štěstí pod kožišinu, vylezly si na lůžko a v mžiku usnuly. Modrému ptákovi se zdály nejprve divoké, zmatené sny. Pak se najednou octl pod množstvím nohou, které po něm šlapaly, všechny v malých měkkých mokasínech. Konečně se mohl zvednout. Všichni kamarádi, kteří si s ním hráli, kolem něho skákali a křičeli: „Modrý pták je náš bratranec! Modrý pták je náš bratranec!“

Chlapec se naráz probral. Opravdu někdo volal: Malia ho budila. Dnes se šlo časně ráno do poradního domu, na velký tanec s péry. V tomto domě se nejen radili náčelníci o svých plánech; když bylo příliš zima, scházela se tam k oslavě svátků celá osada.

Sníh křupal pod nohama, když Želví lidé vykročili ze dveří. Ledovou mlhu prozařovaly tmavočerveným světlem dva ohromné ohně u poradního domu a přičarovávaly tak trochu tepla a pocitu pohodlí do studeného zimního jitra. Ozýval se výskot, křik dětí a štěkot psů. Nad ohni klokotalo v obrovských kotlích společné jídlo, ze kterého si později každý rod vzal svůj díl.

Modrý pták se držel matky za ruku. Vešli východním vchodem do poradního domu, jehož vnitřek byl bez mezistěn, jako nějaký sál. Žár z dřevěných špalků, které hořely uprostřed, prohříval i nejbvzdálenější kout.

Lidé se pomalu usazovali na lavicích podél stěn. Zpěváci s chřestidly z želvích krunýřů seděli uprostřed u ohně. Panovalo naprosté ticho. Nikdo nepromluvil ani slůvko.

Tu se zvedl náčelník a přistoupil k hořící hranici. „Přátelé, shromáždili jsme se tu, abychom uctili Velikého ducha. Owaniyo. Podle svého starého mravu mu věnujeme tanec s péry. Ten se musí konat před polednem, protože Owaniyo vidí vše ráno; potom odpočívá. Obdarovává nás zemí a plodinami, abychom se jimi živili, a za to mu chceme poděkovat.“

Několik výstřelů zvenčí ohlásilo, že se blíží tanečníci. Západním vchodem vstoupila do domu skupina asi třiceti vybraných mladých mužů, všichni nejslavnostněji vystrojeni, na hlavě čepičky s péry a na opascích zvonečky. V taneční-

kovi, který tančil hned jako druhý v dlouhé řadě, poznal Modrý pták Kolouchova bratra, Černé kopyto.

Tanečníci stáli okamžik tiše, pak se ozvala tlumeným rytmem chřestidla a řada mladých mužů zakroužila pomalým krokem kolem ohně. Přitom zpívali zpěváci první sloku díkůvzdání.

*My, kteří jsme se tu shromáždili,
dekujeme Velikému duchu,
ze žijeme, abychom jej uctívali.*

Jakmile sloka skončila, tanečníci rychle vykročili, zvedali nohy do výše a patami v rytmu chřestidel lehce a půvabně přidupávali. Tanečníci se pohupovali v kruhu měkkým, vlnovitým pohybem a vyzařovala z nich radost a veselí.

Po dvou rychlých kolech začali zpěváci opět zpěv díků a tanečníci znovu zpomalili krok. Tak se střídalo díkůvzdání s rychlým tancem v nekonečném sledu. Neúnavně bzučel zpěv a právě tak neúnavně kroužila dlouhá řada kolem ohně. Zvonečky cinkaly, tanečníci vyráželi rytmické „haho“, diváci je stále povzbuzovali a všech se zmocňovalo radostné nadšení.

Při posledním kole vyzval náčelník přítomné, aby se připojili a vzdali rovněž v tanci díky Velikému duchovi. Matka se zvedla. Modrý pták na ni nejistě pohlédl, ale ona ho povzbudivě pohládila po vlasech: „Jenom to zkus, však ono to půjde.“

A šlo to opravdu, protože rytmus chřestidel vedl nohy sám. Modrý pták tančil mezi posledními, s většími dětmi. Náhle si všiml chlapce, který tančil před ním. Pohyboval se tak zvláště, trochu kolébavě na křivých nohou. Modrý pták hleděl na střapatou hlavu před sebou jako uřknutý: vypadala přece jako... to přece musí... ano, nebyl to nikdo jiný než Šilhavý lišák! Modrý pták vystoupil z řady a táhl s sebou Koloucha.

„Řekni mi, odkdypak je tady?“

„Přišel na podzim s rodiči. Bydlí v jednom z lenapských vigvamů u pohřebiště. Ty ho znáš?“

„Znám ho od Jelení řeky, zastřelil mi tam Rafá.“

„Co, tvého Rafá? Vždyť ten přece ještě žije!“

„Ach, toho nynějšího Rafá nemyslím, ale toho starého, ten

měl zrovna takové bílé skvrny nad očima. Ale já mu, klukovi, dal, co se do něj vešlo. Pořád mne zlobil a při koupání mi vždycky potápěl mého ‚vnoučka‘.“

„No, tady si to nezkusí. Nebo ti pomohu.“

Modrý pták měl zkaženou náladu. Kdo by si byl pomyslel, že Nový rok takhle skončí? Slaměné vlasy masek měly přece přinášet štěstí, a tady se najednou objevil Šilhavý lišák... Vzpomínka na první ošklivé týdny na Lučním břehu se opět probudila. Zdálo se, že nový rok ani nezačne, že zůstane všechno při starém.

Velké dřevěné masky, zabaleny do svých červených pláštů, spaly už opět na půdě. Ten tmavý prostor nad komorami pro spaní, to bylo místo plné tajemství. Z prahu komory mohl Modrý pták dosáhnout právě konečky prstů ke stropu, ale nahoru se sám dostat nemohl. Když bylo třeba něco z půdy podat, otec ho zvedl, a v mžiku byl nahoře.

Směrem k chodbě, kde hořely ohně, zel v půdě veliký otvor, čím dále dozadu, tím více se půda snižovala, až se nakonec spojila se stropem komory. Vpředu u kraje stály dřevěné jídelní misky. Odtud také brala matka lžíce, které rozdávala ke každému jídlu. Dále vzadu, kam už musel Modrý pták lézt po čtyřech, ležely všemožné nástroje a krámy: rozlámané šípy, luky, oštěpy k lovu ryb, motyky a palice na kukuřici. Docela vzadu spaly velké dřevěné masky. Probouzely se zase až s příštím Novým rokem, kdy je sundali na Slavnost masek.

Mezi maskami* leželo také dlouhé kožené pouzdro se sněhovými hady. To se odtud teď v novém roce velmi často vyndávalo, protože stále mrzlo a bylo sucho, což bylo počasí jako stvořené pro hru se sněhovými hady. Patřilo k ní modré nebe, jiskřivý led a bledé zimní slunce*

Hadi, to nebylo nic jiného než tenké dřevěné tyče, dlouhé jako dospělý člověk, které se při hře proháněly dlouhým žlábkem. Čím byly stěny korýtky hladší, tím rychleji jím tyče s tlustými hlavicemi svištěly. Ten, komu tyč dolétla nejdále, získával bod.

Nejčastěji proti sobě hrály bratrancké rody, protože hra „na sněhové hady“ byla pravou irokézskou zábavou. „Lena-

pové nemají o takové hře ani ponětí' prohlašoval otec. Malý medvěd byl bezpochyby nejlepším hráčem ze starších bratranců, ovládal všechny zvláštnosti hry a nikdy neztrácel klid.

Večer musel Modrý pták vylézt na půdu, odtáhnout pouzdro se sněhovými hady k okraji a pomalu je spouštět do rukou otcí, který stál dole. U ohně pak dlouhé pouzdro rozbalili. Ve vnitřních kapsách byly zastrčeny vždy tři tyče. Malý medvěd s nimi zacházel velmi pečlivě.

„Vidíš," vysvětloval chlapci, „především se musí dřevo dobře namastit." Přitom vtíral hadříkem do tyče horké medvědí sádlo, počínaje na horním tlustém konci a pomalu přecházející k tenkému. „Nesmí se k tomu používat jen tak jakéhokoli tuku. Na prachový sníh je nejlepší medvědí sádlo, na zmrzlý, tvrdý sníh kachní sádlo a na mokřý slunečnicový olej."

Modrý pták směl pomáhat při natírání a pak „hady", pečlivě roztříděné podle druhu dřeva, opět zastrčit do kapes. „Jasanoví hadi klouzají nejlépe na prachovém sněhu, duboví jsou nejlepší na mokřý sníh," vysvětloval otec.

Jasanové tyče potřebovali už příštího jitra; chlapci táhli sytkým sněhem silný, těžký špalek, a vyorali tak směrem k řece dlouhou, mírně se svažující stružku. Tam, kde vyoraný příkop končil a vyústoval na led Bobří řeky, udupali Modrý pták a Kolouch čtvercovou plochu, širokou deset kroků. Tady sněhové hadi přistávali, když se konečně unavení po cestě dlouhou stružkou zastavili. Tam, kde hůl zůstala ležet, udělal rozhodčí čáru.

Chlapci znova a znova protahovali špalek úzkým příkopem, dokud nebyly stěny hladké a pevné. Hráči, kteří se poznenáhlu scházeli, jim radili: „Pořádně tu stružku vyhladíte, nebo z ní hadi vyskočí uprostřed jízdy! Seběmenší kousíček ledu nebo hrbolek může hůl vyhodit z dráhy."

Objevil se tu také Šilhavý lišák a nabízel svou pomoc. Modrý pták po něm vrhal zuřivé pohledy, ale lenapský chlapec se choval tak zdvořile a skromně, jako by byl na všechno zlé zapomněl.

Konečně, konečně snad byla stružka dostatečně hladká.

Modrý pták a Kolouch běželi honem nazpátek k začátku příkopu, kde už stáli hráči a čekali na zahájení.

Otec zahajoval hru. Vyjmul namaštěnou jasanovou tyč z kapsy dlouhého koženého pouzdra, uchopil ji palcem a ukazováčkem levé ruky uprostřed a konec tyče opřel o pokrčený ukazováček pravé ruky. Krátký rozběh na tři kroky, daleký rozmach rukou dozadu, a už svištěl sněhový had stružkou. Hůl se rozlétla, dotýkajíc se hned pravé, hned levé stěny. Často se tlustý přední konec zvedl z příkopu jako hlava hada, který vyhlíží cíl. Modrému ptákovi se opravdu zdálo, že vidí plazícího se hada.

Chlapci utíkali opět ke konci dráhy, kde značil rozhodčí čarami na udupaném sněhu, jak daleko tyč doletěla. Modrý pták viděl už z dálky, že u cíle stojí Šilhavý lišák. „Ten lump si hraje na důležitého," zabručel. Kolouch se posmíval: „Toho jistě matka ani jednou neutřela, když ležel v kolébce."

„Jak to? Vypravoval ti to někdo?"

„Ale kdež! To přece vidíš na nohou. Máje proto tak křivé, že si mezi ně v kolébce pořád dělal; z toho se mu tak prohnuly..."

Modrý pták se připojil ke Kolouchovu smíchu. Kdyby to jen byl věděl dříve!

Od stružky se nesl sykot dojíždějícího hada. Najednou to zaprašťelo, hůl se vzpříčila, náhle vylétla z příkopu a zapadla o kus dále do měkkého sněhu. Šilhavý lišák k ní horlivě běžel, uchopil ji a chtěl donést k rozhodčímu. Všichni začali křičet: „Otrávil hada! Otrávil hada!"

Lišák pustil zděšeně tyč z rukou. Myslel to dobře a nechápal, proč se ostatní tak rozčilují. Ale Modrý pták to pochopil hned. Otec mu důtklivě kladl na srdce, aby se nikdy sněhového hada nedotýkal. „To smějí udělat pouze hráči a rozhodčí, jinak se had otráví, jak se říká." To samozřejmě Lenap nevěděl; Lenapové ostatně neměli o této hře ani ponětí.

Chlapci se s křikem hnali za zmateným Lišákem, který vzal do zaječích: „Otrávil hada! Otrávil hada!" Modrý pták se obzvláště snažil, aby prchajícího dohonil, ale ten odtud utíkal vyděšeně a rychle jako opravdový zajíc. Jenom Raf kolem

Lišáka se štěkotem poskakoval a poháněl ho ke stále většímu spěchu. Konečně se vzdal honby i pes a navrátil se ke svému pánovi.

Modrý pták se zastavil. „Tebe zřejmě matka neutírala!“ křičel z plna hrdla. Lenapský chlapec hrozil pěstmi a z bezpečné vzdálenosti pokřikoval všemožné nadávky. Modrý pták je sotva zaslechl; nevšimal si ani nenávistných pohledů pronásledovaného.

Po hře na „sněhové hady“ svého starého protivníka nepotkal, až při onom lovu, kdy Malý medvěd Šilhavého lišáka vzal s sebou, protože tolik prosil a žebrel.

Několik dní svítilo šalebné slunce a sněhová příkrývka začala roztávat. Po nočních mrazech se roztálá vrstva proměnila v jakousi kůru, do které se nohy při každém kroku s praskáním a skřípěním bořily. Na tuto pokrývku napadal syplý sníh, ale ne v tak vysoké vrstvě, aby utlumil zvuk kroků.

„Nedá se nic dělat,“ mínil k večeru rozmrzele Malý medvěd. „Zvěř nás uslyší už z dálky. Musíme zase domů.“

Náčelník šel vpředu. Modrý pták poslední. Před ním běžel Šilhavý lišák. Procházeli právě porostem bílých dubů s hustým podrostem dřínu, když zrak Modrého ptáka utkvěl na několika osamělých zimostrázových bobulích. Kuličky veliké jako třešně svítily šarlatovou červení ze sněhu; sníh, který je přikrýval, slunce rozpustilo. Podíval se pozorněji: u bobulí byla stopa. Jestlipak to nebyl mýval? Samozřejmě, tak hustě u sebe posazené drápy má jen on. Kdyby tak mohl zvíře dostat!

Šilhavý lišák právě zmizel v křovinách, ale to Modrého ptáka neznepokojovalo, protože stopu lovců mohlo přece sledovat malé děcko. Mimoto měl s sebou Rafá. Chlapec si ještě jednou prohlédl mývali otisky. Nevšiml si, že Šilhavý lišák ulomil větev a táhl ji za sebou, aby tak zakryl stopu. Chlapec zůstal vzadu a šel horlivě po stopách zvířete, které vedly právě opačným směrem.

Po chvíli se zastavil pod dubem, na jehož kmeni byly zře-

telné škrábance. Chlapec zajásal; tady zřejmě mýval přebýval; když lezl nahoru, rozdrásal kůru. Malý lovec zabušil do kmene tomahavkem, ale nic se nepohnulo. Zaškrábal po kůře — bez výsledku; neukázal se ani kousíček šedožlutého kožichu. Modrý pták se tedy pokoušel vylézt, ale na hladkém povrchu kmene se nemohl ničeho zachytit.

Rozhlédl se. Začalo velmi hustě sněžit a pod holými korunami se už téměř stmívalo. „Nemá to význam, zítra se sem musím vypravit znovu,“ utěšoval se a dal se na cestu k domovu. Svě vlastní stopy mohl sledovat snadno, ale brzo došel na místo mezi duby, kde otisky končily. Vypadalo to, jako by je byl zavál padající sníh.

Několik kroků opodál však stopa začínala znovu. Raf běžel kousek opačným směrem, zastavil se, zaštěkal, jako by chtěl pána přivolat. Modrý pták svého čtyřnohého druha nechápal. Stopa byla přece jasná, tak proč chce jít opačným směrem? Přivolał zdráhajícího se psa k sobě a šel po stopě dvojnásob rychle. Náhle se zastavil.

Tuto dvojistou břízu, která se rozdělovala kousíček od země, znal. Tudy už dnes jednou šel. Že by se byl vracel po vlastní stopě?

Vířící vločky poznenáhlu zakrývaly šlápoty a padající soumrak všechno smazal stejnoměrnou, rychle tmavnoucí šedí.

Raf kňučel, přeběhl několikrát v kruhu s čenichem u země, posadil se a vyrazil dlouhé zavytí. Zdálo se, že je stejně bezradný jako jeho pán. Modrý pták změnil nazdařbůh směr, ale stopy svých průvodců neobjevil.

Kdybych měl s sebou křesadlo a ocílku, mohl bych si rozdělat oheň, uvažoval. Přepadl jej strach, protože v této zimě znamenala noc bez tepla jistou smrt zmrznutím. „Haló,“ vykřikl, co měl sil, ale vítr jeho volání odnesl. Spěchal dále.

Větev ho udeřila silně do tváře a přivedla jej opět k sobě. Pobíhat nemělo smyslu. Vánice zhoustla a v korunách se lámaly a praskaly větve, kterými cloumala bouře.

V posledním mizejícím zásvitu denního světla objevil Modrý pták na loket široký otvor, zející mezi kořeny velikého stromu. Instinktivně jako zvěř hledající záchranu vlezl do

otvoru a našel nezavátou, suchou jeskyni, kam se právě vešel, skrčil-li kolena. Na zemi ležely ztrouchnivělé větve a suché listí. Tady zůstanu; vchod zatarasím větvemi, a tak se zabezpečím proti sněhu i proti vlkům, pomyslel si. Raf byl zřejmě téhož názoru, protože se už ani nepohnul a jen spokojeně zavrčel.

Chlapec ze své skrýše vylezl a z nejbližšího padlého kmene usekl několik příhodných klacků a silnou větev, zalezl opět do jeskyně, přitáhl silnou větev před vstupní otvor a upevnil ji ostatními větvemi, jak to jenom šlo. Z vnitřních stěn své komůrky seškrabal tomahavkem zpráchnivělé suché dřevo a upravil si z něho hnízdo. Pak udělal ve svém úzkém obydlí několik dřepů pro zahřátí, zabalil se do příkrývky a lehl si. Pes se přitlačil k němu, a když Modrý pták ucítil na své tváři Rafův teplý dech a hustou srst, která jej zpola zakrývala, cítil se v bezpečí. V polospánku ještě slyšel vytí rozpoutané bouře.

Když se probudil, obklopovala ho tma jako zeď: venku zuřila bouře jako včera večer. Chlapec, zavřený v úkrytu, uvažoval. Je ještě noc? Tu ho napadlo, že sníh asi ucpal všechny skuliny. Zachumlal se ještě víc a poškrabal svého druha na hlavě. „Jsi tu ještě, Rafe? Musíme ještě chvíli čekat, v tom nečase nemá cenu lézt ven.“ Odpovědělo mu tiché zakňučení a zavrčení, uklidňující a utěšující jako lidský hlas.

Chlapec upadl do dřímoty. Jak dlouho to trvalo, nevěděl. Jenom pomaloučku si uvědomoval, že nastalo ticho. Konečně vstal, hmatal po větvi u vchodu, tlačil a tahal, ale mohutná větev se ani nepohnula. Ještě včera se s tím dalo pohnout, divil se Modrý pták, a znovu se do větve opřel.

Najednou jako by ho polil vřelou vodou; vzpomněl si na chumelenici: na větvích se pravděpodobně usadila obrovská spousta sněhu a zavalila vchod. Spěšně odklidil kratší větvíčky a zkusil to ještě jednou, ale silná větev držela pevně jako skála.

Zajatec se vyčerpaně schoulil a mechanicky poplácal kňučícího Rafá po zádech. Zvíře zřejmě cítilo nebezpečí; strkalo čenichem pánovi do kolen, jako by ho chtělo pobídnout k dalšímu vypětí. Chlapec si toho nevšímal. S čela mu stékaly kapky chladného potu. Strach mu sevřel hrdlo: tady mne

nikdo nenajde, i kdyby mne kdovíjak hledali. A než na jaře sníh roztaje, umřu dávno hladem...

Myšlenky se mu rozběhly. Vzpomněl si na matku, Malii, Malého medvěda, na podivuhodné stíny, které vrhal oheň na strop, když ležel večer na lůžku. A nepomýšlel často na útěk? Jak teplý a útulný byl Želví dům, mizící teď v dálavách stejně jako raystownský srub. Jakou by měl radost, kdyby se ještě jednou mohl vrátit k Bobří řece. Pomůže mu Veliký duch? „Owaniyo je přítelem lidí a pomáhá, jsme-li v nouzi,“ říkala vždycky matka.

Chlapec se trochu uklidnil. S novou nadějí se opřel zády o zadní stěnu svého vězení a nohama se opřel do větve, která uzavírala vchod. Jeho tělo se napjalo jako luk, jak soustředil všechnu sílu do jednoho mohutného náporu.

Najednou něco povolilo. Do jeskyně proniklo šedavé světlo. Zával se pohnul o šířku dlaně. Modrý pták ustal: Světlo! Srdce se mu na chvíli zastavilo, pak popadl hlasitě štěkajícího psa a sevřel ho do náruče: „Dostaneme se zas ven! Dostaneme se zas ven!“

Zakratičko se jim podařilo vězení opustit. Venku se šelilo kalné ráno. Na větvi, která zahrazovala vchod, se nakupila po pás vysoká závěj sněhu — byl div, že se takovým břemenem dalo vůbec pohnout.

Chlapec se rozhlédl a připomenul si, co jej učil Malý medvěd: „Vrcholky smrků se nachylují k východu, větve stromů jsou nejsilnější na jižní straně, a mech se usazuje na kmenech vždycky na severní straně.“ Avšak tady to nesouhlasilo. Podle mechu se řídit nemohl, protože byl schovaný pod sněhovým krunýřem. Větve vypadaly všude stejně silné, ať ses na ně díval z kterékoli strany. A špičky smrků ukazovaly hned sem, hned tam; právě toto znamení jej nejvíce mátl.

Modrý pták zapomněl, že tato pravidla platí jen pro stromy, stojící o samotě, ale naštěstí mu světlá skvrna na nebi prozradila, kde je slunce. Vycházelo v těchto měsících na jihovýchodě. Chlapec se pustil opačným směrem. Tam někde musel narazit na Bobří řeku, kde ležela vesnice. Chůze byla spíše pomalým, obtížným broděním v hlubokém sněhu. Na někte-

rých úsecích cesty musel Rafá nést, protože pes vůbec nemohl jít.

Modrý pták uvažoval správně. Asi v poledne spatřil bílou, hladkou plochu zamrzlé řeky, a krátce nato uviděl domy. U kukuřicové sýpky, která mu pokývla přátelsky na uvítanou tlustou sněhovou čepicí, jej zpozorovaly děti. Vrhly se vstříc pohřešovanému chlapci s hlasitým radostným pokřikem, pověsily se na něho a málem jej povalily.

Tu se rozlétly dveře Želvího domu a vyběhla matka. Chlapec jí viděl na očích, že plakala. A teď přicházela také Malia a Malý medvěd, a Kolouch a tety...

Nikdo se na nic neptal, ale všichni jej zahrnovali něžnostmi. S nohou mu zmizely promočené mokasíny, hrud a tvář ovanulo sálavé teplo a v nose jej zašimrala nádherná vůně vařeného bobřího masa.

Když se najedl, vyzval jej Malý medvěd, aby vyprávěl. Modrý pták tak učinil, trochu v rozpacích před tolika posluchači, kteří jej náhle obklopili. Jakmile udělal ve vyprávění přestávku, naplnil se dům radostnými výkřiky. Posléze skončil. Tu se ozval Malý medvěd.

„Synu můj, podívej se, připravili jsme si sněžnice.8" Přitom pozdvihl široké výplety, chránící nohy před zapadnutím do sněhu. „Byli jsme téměř hotovi, když ses objevil. Ale protože jsi nebyl ze svého východního kraje takovému strádání zvyklý, neočekávali jsme, že tě spatříme živého. Teď se radujeme a jsme vděční Velikému duchu. Nekáráme tě za to, co se stalo, káráme sami sebe, protože jsme nepomyslili na to, jak rychle by mohl padající sníh zakrýt naši stopu. Když jsme tě pohřešili, hledali jsme tě, ale vítr mezitím všechno zavál. Synu můj, tvoje chování se nám velmi líbilo. Podal jsi důkaz své statečnosti a rozhodnosti. A doufáme, že ještě často vykonáš takové činy, neboť jenom ony vytvářejí velkého muže..."

Hlas Malého medvěda se dmul hrdostí nad synem. Nikdo při této příhodě nepomyslel, že by se to stalo úmyslně, každý věřil v náhodu, a špatnost Šilhavého lišáka zůstala tentokrát neodhalena.

Modrému ptákovi se všechno rozplynulo před očima. Náhle ho zamrazilo a zatoužil po svém lůžku.

Chlapec dostal těžký zápal plic. Nevnímal, že na něho masky foukají léčivý popel a že mu vyprahlým hrdlem stéká tekutý lék. Uběhlo mnoho teskných dní, než horečkou osláblé smysly nemocného začaly opět vnímat obrazy okolního světa.

Měsíce, kdy se uzdravoval, leže na své spací lavici, uchovával si Modrý pták v paměti jako poklad. Bylo to tím, že byl denně pohromadě s matkou, anebo tím, že klidně rozprávěl s otcem, který s ním často hovořil jako s dospělým? Nevěděl; věděl později jenom to, že tyto měsíce z něho udělaly Indiána.

Nejprve slýchal po ránu tiché kroky náčelníkovy, když za svítání opouštěl s puškou dům. Z ostatních komor se ozvalo několik přitlumených slov, neboť i odtud odcházeli mužové na lov. V dálce kňučeli a vrčeli psi, což velmi lákalo Rafá, aby vylezl zpod postele. Dalo to vždycky práci zatarasit mu rukama a nohama východ, aby se odtud nevyhrabal a neběžel za nimi.

Chvilku byl všude klid. Ticho bylo porušeno jenom zakňouráním maličkého dítěte a tichým vrzáním řemene, na kterém bylo zavěšeno kolébací prkno.

Potom vstávaly ženy. Modrý pták mžoural přivřenýma očima ze svého hnízda k ohni. Matka čistila na dlaň hluboké, do podlahy zapuštěné ohniště, vynesla popel, přiložila čerstvé dřevo a odsunula kryt na kouřovém otvoru. Hustý kouř se vyvalil vzhůru a nesl se v kotoučích do zimního dne, který nahlížel čtvercovým otvorem studeně a mrazivě dovnitř.

Když se plameny rozhořely, zavěsila matka kotel na hák. To se Malia nemohla nikdy naučit; zavěšovala stále hrnce na vaření dřív než dřevo prohořelo, a matka ji musela pokaždé kárat.

Teď také sklouzla ze svého lůžka sestra. Hned nato zarámusil hmoždír na kukuřici, ale chlapec ho neviděl, protože hmoždír stál za postranní stěnou komory. Nyní se ženy opět objevily. Zářící polední slunce tentokrát nenasykala do kotle krupicí, nýbrž mouku na „maskový" puding. Modrému ptákovi se v ústech sbíhaly sliny, protože to bylo jídlo pro nemocného jako stvořené, zvláště bylo-li s javorovým cukrem

a medvědí sádlem. Doufal, že se otec vrátí brzo, jinak čekávali až do poledne a teprve potom obědvali bez něho.

Chlapec se obrátil: to aby si matka a sestra všimly, že už je vzhůru. Ani se nepohnul, když ho dvě ruce pohladily po tváři. „Co se ti zdálo?“ Matka se na to nikdy nezapomněla zeptat, snům přikládala veliký význam. Potom musela jít Malia zjistit, kam se zatoulal Raf, zda si Kolouch hraje venku nebo na chodbě, kde je látková maska a kde jsou šípy — sestřička se naběhala až až.

Chlapce zaplavoval pocit ničím nerušeného bezpečí, když matka vzala do rukou šatstvo a mokasíny, dala se do spravování a vypravovala, jak jako děvčátko vedla svého otce z nitra země k Erijskému jezeru, protože starý muž si přál vidět ještě jednou před smrtí nebesky modrou vodu. „Sotva už chodil, a musela jsem ho téměř celou cestu nést. Vzala jsem ho na záda jako děcko a on se opíral o nosný řemen. Šli jsme jen pomaloučku, ale po celý život budu ráda, že opravdu ještě jednou spatřil nebesky modrou vodu. Zemřel den poté, kdy jsme tam dorazili.“

Po svém návratu poznala matka Malého medvěda a zůstala u něho. Ale to jenom naznačila a byla při tom v obličejí celá rudá.

Tak uběhlo jitro. Kolem poledne se u ohně často objevil Šilhavý lišák a s přátelským úšklebkem se vyptával, jak se nemocnému daří, pomrkáváje hned po škvařících se řízcích pečené, hned po Malii.

Modrý pták se bavil tím, že si pro něj v duchu vymýšlel nové nadávky.

„Přišel jsem se zeptat, jak se daří mému staršímu bratrovi,“ začal návštěvník pokaždé velmi zdvořile a Modrý pták si pro sebe odpovídal: „Jakýpak bratr?! Mám snad také nohy do O, nebo mi snad matka také neuklízela kolébku?“

„Doufám, že jej duch nemoci opustil,“ pokračoval pak Lišák a Modrý pták si myslil: „Ty se svým duchem nemoci! Vždyť vypadáš, jako bys sám nebyl zdrav.“ Ale poznenáhlu mu začalo být chlapce trochu líto. Nenapraskal tenkrát Lišákovi příliš?

Návštěvník zůstal na oběd jako by se to samo sebou rozumo“

mělo. Zářící polední slunce měla totiž ještě krabičku soli, poslední krabičku tohoto vzácného koření. Hospodařila s těmi tmavožlutými zrnky velmi šetrně a solila jimi vlastně jenom maso pro otce a pro Modrého ptáka. Když se ovšem objevil Šilhavý lišák, ukáplo i pro něho něco, a Modrý pták mu to přál, protože Lenapové měli v zimě málo jídla. Pěstovali mnohem méně kukuřice než Irokézové.

„Odkud máš vůbec tu sůl?“ ptal se Modrý pták matky.

„Vaříme ji u Solného potoka, který teče v horách daleko na východě. Jezdíme tam každý podzim se soumary a vozíme si odtamtud zásoby. Voda se ve velkých kotlích odpaří a zůstanou žlutá zrnka soli. Budeme se tam muset také letos na podzim vypravit.“

Otec s tím zřejmě nesouhlasil. „Raději ještě rok počkáme. V horách na východě je nejisto. Není odtud daleko k prvním bělošským pevnostem a Dlouhé nože, žijící na hranici, střílejí po všem, co nosí péra a mokasíny. My Irokézové jsme dosud zachovávali klid a nechopili se ani jednou válečné sekery, dokonce ani tehdy, když byl Braddock poražen. Jenom Lenapové bojují na straně Francouzů proti Angličanům. Ale o to se Angličané nestarají, považují nás všechny za Lenapy.“

Chlapec pozorně poslouchal, neboť to bylo poprvé, co se v jeho přítomnosti hovořilo o válce. Věděl už dávno, jak došlo k jeho zajetí na Juniatě. Tenkrát ho přepadli Lenapové a Zachmuřený den jenom táhl s nimi, protože využíval každé příležitosti, aby si opatřil skalp. Pak by směl vyměnit své ubohé havraní cáry za, orlí péra, jaká nosili opravdoví válečníci.

Ale kromě Zachmuřeného dne nedotkli se Irokézové zbraně, ačkoli bydleli na celém území Ohia pohromadě s Lenapy: na Lučním břehu, na Úrodné zemi — všude. A Lenapové byli nejzuřivějšími nepřáteli hraničářů. Neustále přepadali sruby, zabíjeli obyvatele, posazovali na střechy červeného koutu... Proč to dělali? Proč nebyli tak mírumilovní jako Irokézové?

Chlapec si dodal odvahy a zeptal se. Malý medvěd chvíli mlčel a vypouštěl ze své dýmky veliká oblaka kouře. Pak pravil: „Víš přece, že na druhé straně hor, daleko na východ, leží moře?“

„Vím to.“ Modrý pták tam nikdy nebyl, ale přesto stokrát slýchal, že z Raystownu vede cesta podél Juniaty Willsovým pohořím na východ, několik denních pochodů do vnitrozemí až k velikému městu Filadelfii. Když se šlo ještě dále na východ, došlo se nakonec k moři, k Atlantskému oceánu. To věděl. Z Raystownu bylo jistě k moři tak daleko jako sem na Bobří řeku. Kolikrát spatřil soumary a povozy přicházející z vnitrozemí — koně unavené a vyčerpané, povozy vysoko zastříkané blátem — ano, ty musely mít za sebou dalekou cestu, od moře až nahoru k Juniatě.

Malý medvěd opět začal: „Víš můj syn i to, že Lenapové bydleli dříve u východního moře?“

Modrý pták rozevřel oči a neodpověděl. Otec zřejmě odpověď neočekával.

„Tam bydleli kdysi nejen Lenapové, nýbrž i Sóniové¹⁰ a ještě mnoho jiných kmenů. Když přistáli první běloši, neměli než prázdné ruce. Bledé tváře neměly ani chatu, ve které by spaly, ani kukuřici, kterou by daly do kotle, ani kousek země, na které by něco pěstovaly. Lenapové jim potřebné dali, neboť rudý muž se rozdělil s každým, kdo trpí nouzí. Ale čím více toho Lenapové dávali, tím více lidí přistávalo a tím více bělochů vstupovalo na jejich zemi. Stále více se roztahovali, stavěli velké vesnice a zatlačovali rudé lidi nazpátek. Svými železnými sekerami káceli lesy, svými puškami stříleli zvěř — a Lenapové od nich museli nakonec utéci a opustit svou vlast. Nejprve odtáhli k hornímu toku řek, potom je běloši vyhnali i odtud, až do hor... A také tam za nimi přišli vetřelci, spálili jejich vlgvamy, vybili bobry, jeleny a medvědy a vzali jim půdu. A tak nakonec těch několik Lenapů, které bílý muž nechal naživu, odtáhlo přes hory k nám... Nám Irokézům se vedlo jinak. My jsme vždycky sídlili tady a až dosud jsme měli pokoj. Ale Lenapové nemohou být spokojeni a šťastni. Stále vzpomínají na svoji zem za horami a doufají, že jednoho dne vyženou bílé a vrátí se opět do své dřívější vlasti. Proto bledé tváře nenávidí a chápou se každé příležitosti, aby vytáhli proti nim do boje.“

Chlapce se zmocnila nejistota. Svět hraničářů — kterému tak dobře rozuměl — mu náhle ukázal svou druhou tvář. Měl

najednou nejasný pocit, jako by s lidmi v Raystownu nebylo cosi v pořádku, a nejen s nimi, ale i s těmi ostatními, kteří žijí dále na východě podél dlouhé silnice do Filadelfie, i s obyvateli Filadelfie samotné...

Chlapcův rozum to nechápal. Bránil se: „Lenapové přece bojují na straně Francouzů a Francouzi jsou přece také běloši.“

„Máš pravdu. Lenapové sice tvrdí, že Francouzi bydlí daleko odtud v Kanadě a že jsou proto jen z poloviny tak nebezpeční jako Angličané, ale ve skutečnosti jsou to právě takoví vlci. Teď se usadili v údolí Ohia a postavili tam pevnost.“

Chlapec přisvědčil. Ano, Francouzi požadovali všechnu půdu na této straně hor, ale to neměnilo nic na tom, že Lenapové byli vyhnáni ze své vlasti. Otcovy věty se chlapci vryly do srdce trýznivě těžce a trvalo dlouho, než je smazaly jiné, nové zážitky.

Rok plynul chlapci jako sen. Slabost, kterou po sobě choroba zanechala, mizela jenom pozvolna. Nejraději sedával Modrý pták u dědečka před jižním vchodem, učil se plést košíky a vydělávat kožišiny, anebo pomáhal matce v domě. Jednou chtěl běžet s Kolouchem k Sobímu potoku, ale nohy měl ještě tak slabé, že se musel už od palouku vrátit.

Z dálky viděl, jak zelený závoj kukuřice vyrůstá ve stvoly vysoké jako dospělý muž, z dálky slyšel bušení tanečních bubínků při podzimní slavnosti, ze stejné dálky jako křik táhnoucích divokých hus a troubení jelenů.

Ale oč mu byl vzdálenější svět, tím bližší mu byla matka. Když odešla s ženami na pole, čekal netrpělivě na její návrat. Ulehčené si oddechl, když otec zakázal vyvarovat po žních u Solného potoka sůl, protože by byl musel zůstat doma sám, bez matky, celé dlouhé dny.

V rozhovorech chlapce a Zářícího poledního slunce vycházely často najevo podivuhodné věci. Jednou se ptal po sestřině jméně. „Malia“ se nejmenovala žádná jiná žena ani dívka v celé osadě. I to uměla matka vysvětlit.

„To jméno dostala od jednoho z oněch černě oblečených

mužů, kteří dříve mnohdy procházeli vesnicemi na Bobří řece a vykládali zvláštní věci. Hned když se tvoje sestra narodila, přišel také jeden, stříkl na ni několik kapek vody a dal jí jméno Malia."

Chlapec naráz prohlédl. Misionář pokřtil dítě jménem „Maria" a v irokézštině, která neznala R, z toho vzniklo „Malia".

„Snad se proto také naučila od Zachmuřeného dne tak rychle anglicky. Ten cizí člověk jí jistě také vdechl jinou duši," mínila Zářící polední slunce a chlapec vycítil v matčině povzdechu tajný žal. Ano, Malia byla opravdu docela jiná než matka, taková nepokojná a netrpělivá...

Takové rozhovory uvedly chlapce do starostí i radostí Želvího domu hlouběji než cokoli jiného. Mnohé zapomněl, ale leckterá slova v něm uvízla a jenom spala, jako na půdě masky čekající na Nový rok.

KE KONCI DRUHÉ ZIMY SE MODRÝ PTÁK KONEČNĚ ÚPLNĚ UZDRAVIL. JAKO MÍZA VE STROMECH, TAK V NĚM ZNOVU STOUPAL PŘÍVAL ŽIVOTA, PŘÁVĚ TEHDY, KDYŽ SNĚHOVÁ PŘIKRÝVKA ROZTÁVALA POD JIHOZÁPADNÍM VĚTREM, A KDYŽ SUCHÝM LOŇSKÝM LISTÍM PRORAZILY SILNÉ VÝHONKY JEDLÉHO KOŘENE.

Vesnice se rozhýbala. Lidé se už nasýtli zimního zajetí. Tenčící se svazky kukuřičných klasů mizely poněáhu zpod stropu a z půdy a temný dům se protáhl a napřímil. Na zádech žen putovaly do chat velké kotouče jilmové kůry.

Malia ukázala bratrovi, jak se kusy ohýbají a skládají, aby z nich byly nádoby: „Nesmí v nich být ani dírka, ani skulinka, jinak by všechno vyteklo."

Měsíc cukru byl přede dveřmi a nastával čas vařit šťávu. K tomuto účelu měl dům tři veliké měděné kotle, které matka pečlivě vyčistila. Mužové shledávali všechno možné nádobí; nádobky z březové kůry, kožené měchy a malé soudky, jež tu zbyly ještě po nějaké návštěvě obchodníků. Když se úroda vydařila, nebylo nikdy nádob nazbyt.

Každý dům ve vesnici měl svůj vlastní javorový háj. Stromy patřící Želvímu domu rostly asi den cesty dále na východ. A potom jednoho dne stáli soumaři přede dveřmi. Na hřbety jim naložili sekery, kotle, nádoby, přikrývky a zbraně. V poledne žhnulo slunce na sníh tak, až poutníky bolely oči. „Už vaří šťávu," říkaly ženy.

Pod korunami javorového lesíka se krčily dvě chaty: kuchyně, kde se šťáva zahušťovala, a obydlí, do kterého se na-

stěhovali v týdnech, kdy se vařil cukr. Mezi stromy se rozléhal jásos dětí, ženy vymetaly z chat listí a sněh, muži štípali dřevo na topení, neboť k vaření cukru bylo potřeba dřeva, dřeva a zase dřeva. Muži pomáhali ženám jenom při této příležitosti, neboť donášení otopu byla práce ryze ženská.

Ve třech dnech skončily přípravy. Čtvrtého jitra se všichni shromáždili kolem mohutného javoru. Mezi kořeny zapláal oheň a kolem ohně ustupovala s tichým syčením sněhová pokrývka. Náčelník vystoupil beze slova z mlčícího kruhu a vysypal do plamene hrst tabáku. Pak začal mluvit a jeho hlas splýval se šuměním větru ve slavnostní zpěv díků:

*Přijmete tento kouř
ó lesy,
prosíme vás,
aby ve vás vždycky proudila
sladká šťáva javoru.
Je to vůle Velikého ducha,
aby javor
dával takovou mízu.
Veliký duchu nedopuť,
aby se dětem, které se toulají po lese,
stalo neštěstí.
Tvůj je tento den,
tvůj je ten kouř,
potěš se jím.
Děkujeme ti, Veliký duchu,
Žes na nás shlédl.
Učinili jsme, co nám bylo uloženo,
a ty jsi shlédl na to, co jsme učinili,
Tak tomu jest.*

V přestávkách mezi bručivým hlasem Malého medvěda létal do ohně nový tabák a jako modrý kouř stoupal do koruny stromu. Modrý pták poslouchal. Nerozuměl všem slovům, ale vycíťoval tajemnou rozmluvu s javorem a s pánem života.

Nábožně stál spolu s ostatními v kole, které se vytvořilo, když byl uhašen oheň v domě, kde se vařil cukr, aby tančil tanec holubů, ryb, mývalů, kachen a třesoucího se křoví. Najednou se podlaha otřásla dupáním mužů, kteří rytmicky podupávali patami, potom se opět ozval šouravý zvuk kroků žen tančících kolem lavice, kde seděli zpěváci s bubínky a chřestidly. Chorovod byl vždy znovu zastaven hlasitým zvoláním „Gwiya“ a vždy znovu se ozvaly sloky:

*Nechť vytéká ze stromů sladká míza,
pomyslí si Tvůrce, a my mu děkujeme za jeho myšlenky.
Bouře necht' ovlažují zemi
a nasatí prameny a potoky.
Hvězdy necht' ochraňují lidi
a slunce a měsíc necht' lidem svítí,
pomyslí si Tvůrce, a my mu děkujeme za jeho myšlenky.
Gwiya!*

Příštího dne začala sklizeň. Matka a tety procházely se sekerami od kmene ke kmeni, vysekávaly do javorové kůry vruby, zarážely do nich kolíky a na ně zavěšovaly nádobky z jilmové kůry. A tu se počala do nádobek řinout světlá javorová míza, nejprve po kapkách a pomalu, pak rychleji, v celých praménkách. Naplněné nádobky putovaly do kotlů v kuchyni.

Větší děti musely dávat pozor na oheň a bdít, aby neuhasí. Co chvíli míchaly houstnoucí šťávu. Modrý pták seděl celé hodiny u ohně a hleděl do vroucí, skelné šťávy, na které se rozpraskávaly bubliny. Čím hůře se dalo šťávou zamíchat, tím častěji vybíhal ven vychladit na sněhu kousek na ochutnání. Většinou mu lžiči vytrhla Malia, protože ta přirozeně všemu lépe rozuměla: „Šťáva nesmí být tekutá, musí být tuhá a pevná jako sádlo v misce, pak je to správné.“

Kolem ohňů zněly veselé hlasy žen hovořících o každé maličkosti. Chlapec žasl, čeho všeho si bylo nutno všimnout. Ze slabších kmenů se získala jenom vodnatá šťáva; stromy musely mít v průměru nejméně dvě pídě, než se směly naseknout.

Z javorů u mokřiny vařili pěkný, téměř černý cukr, ale trvalo velmi dlouho, než zhoustl. Při obzvláště studeném počasí se dalo ušetřit mnoho topiva, když dávali šťávu v širokých, mělkých nádobách zmrznout. Ledová kůra, která se přece skládala jenom z vody, se odstranila a pod ní zůstal červenohnědý sirup.

Mezi rozdmýcháváním ohně a mícháním zbývalo ještě dosti času na hraní. Chlapci se honili nejvíce mezi černými javory u mokřiny, kde hustý podrost byl jako stvořen pro objevitelské cesty. Kolouch se tu vyznal. „Jen se podívej, tadyhle je díra upíječe šťávy.“

Ukazoval na datlí díru, kterou bylo v závratné výšce sotva vidět. Těsně pod ní bušil do kůry pták s rudou hlavičkou. Po kmeni stromu se táhly spirálovitě čáry děr, odkud datel vysával sladkou šťávu.

„Jestlipak už jsou v hnízdě vajíčka? Vylezu tam.“

Na mohutný, hladký strom se vylézt nedalo, ale Kolouch si věděl rady: „Vylezu na tenhleten, dosahuje skoro až k díře,“ řekl a ukázal na tenký kmen, který sotva živořil ve stínu velikána.

Modrý pták hleděl s obavou na bratrance, jak leze nahoru a šplhá stále výš. Kolouch uměl šplhat — ostatně jako jiní chlapci — nejméně tak dobře jako veverka. Byl jakoby srostlý s větvemi a i nejtenčí výhonky mu byly dobrou oporou.

Kolouch přeskočil do koruny velkého javoru. Teď už byl u datlí díry a zajel rukou dovnitř. Dlouho se tam hrabal, a pak si Modrý pták všiml, jak bratranec trhá a cloumá ramenem a pak i celým tělem.

„Uvázla mi tam ruka!“ zavolal konečně. Znělo to jako pípání opuštěného ptáčátka. Modrý pták se polekal. Vyhoupł

se na tenký strom a vylezl až k místu, kde k němu přečnívala mohutná větev javoru. Nespouštěje zrak z kamaráda, který neučinil ani sebemenší pohyb, přeskočil k němu.

Předloktí vypadalo zle, bylo potlučené a rozškrábané. Kolouch se zachytil levičkou za pahýl a znovu se pokoušel ruku vytrhnout, ale otvor byl příliš malý.

„Jak ses tam mohl dostat? Můžeš se ještě udržet?“

„Ano. Přines mi nůž, rozšíříme díru.“

Modrý pták se opatrně vydal na zpáteční cestu a zezdola se ještě ohlédl vzhůru. Pak ho hnál strach ke kuchyni. „No konečně! Oheň už málem vyhasl. Kde vězíte?“ volali ze všech stran.

„My se hned vrátíme,“ vyhrkl chlapec a hnál se k obytné chatě. Kam jen Kolouch asi ten svůj nůž dal? Uchopil svůj vlastní a utíkal odtud rychle jako zajíc.

Bratranec stále ještě visel na stromě. Modrý pták se spěšně vyšplhal podruhé nahoru. S námahou se zachytil vedle přítele a dal se nožem opatrně do práce. Třísky se jen sypaly. Konečně byla ruka volná. Modrý pták pustil nůž a pomohl Kolouchovi přelézt na sousední strom.

Opatrně podpíral vyčerpaného chlapce a strach v něm náhle ustoupil sebevědomé jistotě. Vylezl ještě o kousek výš, aby mohl Kolouch lépe sklouznout dolů.

Z vrcholku stromu se mu otevřel daleký výhled na modravé hřbety pahorků, které na obzoru přecházely v hory. V nekonečných vlnách lesů nebylo nic, co by upoutalo zrak, jenom na jednom místě vlál praporec kouře, tenký jako čárečka.

Chlapec přimhouřil oči, aby lépe viděl, ale čárečka kouře v modravé dálce se ani nepohnula. Co to tam asi bylo? Signál bílých lovců nebo táborový oheň odpočívajících obchodníků? Tímto směrem snad byl také Solný pramen, kam se chtěla letos na podzim vydat matka vařit sůl. Tu se chlapce opět zmocnily nejasné myšlenky na útěk. Neměl by utéci od Solného pramene? Nebyl ten kouř znamením pro něho? Ale jakýpak útěk? Před zamyšleným chlapcem se objevil rays-townský srub a jemu se zdálo, že jej viděl naposled před dlouhými lety. Vždyť utéci, to by znamenalo opustit Želví dům,

matku, otce, Malíu a Koloucha! Dokonce i Šilhavý lišák mu byl najednou milý. Chlapcovy city se zmítaly v nejistotě. Netušil, jaká velká láska jej v té chvíli připoutala k novému domovu. Slezl váhavě a nerozhodně se stromu. Kolouch už na něho netrpělivě čekal.

„Prosím tě, neříkej o tom nikomu, ale opravdu ani živé duši, rozumíš?“

„Ne, nepovím nic.“

Kolouch se na druha podíval; hlas Modrého ptáka zněl tak cize, jako by byl daleko odtud. Zapřísahal bratrance ještě jednou: „Kdyby se o tom ostatní dověděli, říkali by mi určitě ‚Ten, co uvízl v datlí díře‘, a přezdívek mám už dost.“

„Ne, ne, neřeknu nic,“ uklidňoval jej Modrý pták, ale hleděl na bratrance tak nepřítomně, jako by měl na mysli něco docela jiného.

Poprvé Kolouch kamaráda nechápal; co jen to asi do něho vjelo? Obličej Modrého ptáka vypadal jako mrak, který právě táhl nad pučícím, jarním lesem.

Po sklizni cukru začalo slunce přehřívát. Zelený závoj pokryl břízy. Z rozbředlého, tajícího sněhu vyhlédla prázdná a holá pole. V tmavé ornici se dosud neukázalo ani zelené stébélko, všude trčely jen pahýly stonků loňské kukuřice. Ale Soví potok se hnál k Bobří řece s takovým spěchem, jako by se ani nemohl dočkat, až splyne se svým starším bratrem, jako by očekával něco zcela nového, nějakou základní proměnu.

Lidé ze vsi pozorovali netrpělivě, jak roku přibývá; ženy chtěly obdělat pole a muži odvézt výsledky zimního lovu na obchodní stanici. Ale nejprve se musela vsáknout sněhová voda a země proschnout. Teprve tehdy, až se mokřiny pokryly kropenatým kobercem zlatých okvěti bahenního měsíčku, zima skončí.

Větším chlapcům nastalo jaro už dříve, když táhly ryby. Břehy byly ještě olemovány křehkým, lámavým ledem, ale Kolouch běhal den co den k Sovímu potoku podívat se, zda už ryby táhnou. Putovaly po tání v hejnech proti proudu potoků, aby se tam vytrýly; ale letos se k tomu zřejmě nemohly

rozhodnout. Ale přesto se Kolouch dal do příprav. Z půdy tety Bílý dub snesl dva kornoutovité košíky z vrbového proutí.

„Potřebujeme je k lovu ryb," vysvětloval Modrému ptákovi a zaměstnal ho spravováním košíků.

Příštího rána jej vzal s sebou k Sovímu potoku. Na jednom obzvláště úzkém místě spatřil Modrý pták, jak z proudící vody vyčnívá řada kúlů. Kolouch řekl: „To je plot, který musíme spravit." Ukázal mu, jak je potřeba mezi staré kůly zastrkat nové a potom to celé proplést březovými metlami, a tak vytvořit napříč proudem hustou stěnu. Jenom uprostřed zůstal otvor.

Modrý pták si marně lámal hlavu nad účelem tohoto zařízení, a nakonec se zeptal: „Vy tu nemáte udičky? Víš, to je taková šňůrka s háčkem na konci, do toho se ryby zakousnou."

„Ano, samozřejmě, háčky máme také, ponejvíc vyřezané z kosti. Obchodníci prodávají také háčky se dvěma hroty ze železa. Na udiči bychom tedy lovit mohli. V téhle době berou ryby obzvláště dobře. Ale touhle přehradou jich nachytáme desetkrát tolik."

„Jenomže žádné nevidím. Možná, že teprve připlavou, ale...?"

„Na to se můžeš spolehnout. Jednoho dne jich tu budou celá hejna a pak si z našeho úlovku bude péci ryby celá vesnice."

Modrý pták se na bratrance podíval trochu nedůvěřivě; Kolouch rád přeháněl.

Zatím byla přehrada hotová a zadržená voda pěníla a tryskala prostředním otvorem ještě prudčeji. Kolouch vyskočil opět na břeh a spojil oba koše dohromady. Otevřenou špičku jednoho zasadil pevně do otvoru ve víku druhého a pak oba koše uvázal pod vodou k pevně zaraženým kúlům. Široký otvor prvního koše přilehl přesně na otvor v přehradě.

„Podívej, když teď potáhnou ryby směrem od Bobří řeky, budou muset proplavat otvorem v přehradě, protože jinak je koryto uzavřeno. Jakmile se octnou v prvním koši, proplavou malou dírou ve špičce do druhého kornoutu. A odtud už dál

nemohou a zpátky také ne, protože východ je příliš úzký. Mimoto se bude kos stále plnit novými rybami, až bude nacpaný k prasknutí."

„Nu, snad něco přece jen připlave."

„O to nemusíš mít žádný strach. Možná, že první chytíme už zítra."

Chlapci vyskočili ze studené vody, setřásli se sebe kapky, vklouzli do leggín a utíkali domů.

Modrý pták nemohl vzrušením ani usnout. Na hlouposti, které vykládala Malia o čarodějnicích u Sovího potoka, úplně zapomněl. Nad Soví potok nebylo v Úrodné zemi nic krásnějšího.

Hned po snídani utíkali zase ke své přehradě. Kolouch nesl veliký koš. „Na ryby," prohlásil. Ale jaké zklamání! Prázdné koše plavaly ve vodě jako by je tam právě nalíčili. „Odpoledne sem jdeme zas," řekl Kolouch trochu posmutněle.

Při obědě se objevil, jako teď často, také Šilhavý lišák. Když slyšel o rybí přehradě, prosil: „Mohu jít s vámi?" Nikdo proti tomu nebyl. Odpor Modrého ptáka vůči tomuto lenapskému chlapci zmizel za nemoci.

„Doběhnu si ještě rychle domů a jsem hned zase tady," řekl a vyrazil ze dveří. V mžiku byl nazpátek a s pištivým smíchem ukazoval křesadlo, ocílku a troudu. „Dobře, dobře," pochválil ho Kolouch. „Na to jsem vůbec nevzpomněl."

Klusali svorně k potoku. Napjatě pohlédli do vody. Vrbový košík se ponořil. V jeho výpletu se třpytily tmavé ryby s růžovými skvrnkami.

Mokasíny a leggíny odlétly prudce stranou. Chlapci ani necítili na nohou studenou vodu. Kolouch dával rozčileně pokyny. „Nejdříve přeříznout lýko, kterým je košík přivázaný — teď kousíček zpátky — a teď tahejte!"

Košík, těžký jako kámen, se vynořil a voda z něho crčela. Modrý pták ho chtěl lépe podchytit, sáhl ale vedle, a koš žbluňkl zase do potoka. „Mývale, dávej přece pozor!" zuřil Kolouch a rychle ucpal rukama otvor. Ale pět nebo šest ryb už uteklo. Opět společně zabrali a tentokrát dopravili kořist šťastně na břeh.

Modrý pták hleděl jako očarovaný na tu mrskající se šupinatou změť ve vrbovém košíku. Chvěl se loveckou vášní. Teď zvedl Kolouch špičku koše o kousek nahoru a ryby klouzaly otvorem do trávy mezi stará, suchá loňská stébla. Ryby mrskaly ocasy, vymršťovaly se a rozbíhaly se na všechny strany. Ale Lišák byl zřejmě ve svém živlu. Vytrhl z koše malou dřevěnou paličku, klekl si, popadl rybu za ploutve a dal jí prudkou ránu do hlavy.

Modrý pták ho chtěl napodobit, ale mokrý, slizký zajatec mu vyklouzl z ruky jako kousek horké medvědí slaniny a mrskal sebou po břehu dolů. Kolouch přišel na pomoc dřív, než ryba zmizela.

Konečně leželo všech osm ryb bez hnutí v trávě. Modrý pták jim zvedal ploutve a žábry, dotýkal se jejich růžově skvrnitých hřbetů a sál nádhernou čerstvou vůní vody, která z kořisti vystupovala. Oba jeho kamarádi pokračovali bedlivě v práci; bylo vidět, že lov ryb ovládají od základu. Brzo ryby očistili a vyvrhli. Lišák odběhl na místo, kde bylo staré, loňské rákosí. Vrátil se s náručí sítiny, zakřesal ocílkou o křesadlo, ale jiskra nezapálila. Běžel znovu k rákosí. Za chvíli se objevil s hrstí hořících stébel, zastrčil je pod sítinu, která předtím nechtěla vzplanout, a zapálil veselý ohníček.

Brzo se opékaly dvě ryby na šikmo postavených vrbových třískách u kraje ohniště. Lišák si opravdu věděl ve všem rady. Zacházel s kusy dřeva, noži a paličkami jako starý, zkušený rybář a usmíval se celou umazanou tváří, pokrytou popelem a sazemi, které spolu se zbytky dřívějšího pomalování jako by tvořily druhou tmavou pokožku. Chlapci lačně pozorovali, jak se ryby přismahují; všichni tři pocítili ohromný hlad.

Vzhlédli, když uslyšeli hlasitý praskot. Modrý pták se zděsil. Vždyť to hořelo rákosí, odkud před chvílí donesl Šilhavý lišák oheň. Nad Sovím potokem se válel oblak těžkého kouře, nesl se k lesu a pod ním se třepotaly dlouhé červené jazyky ohně.

„Cos tam jen dělal?“ křikl zděšeně na Lišáka. Ten potřásl lhostejně hlavou. „Asi zapadla nějaká jiskra vedle, nebo jsem ztratil hořící list.“ Kolouch jen zabručel: „Vždyť jsme dost daleko od domů. Nemůže se nic stát.“

Modrý pták jen stěží potlačil neklid. A znovu se vyděsil, když se náhle ozval hluboký hlas Malého medvěda: „Pozvete mne také?“

To ještě chybělo: otec! Chlapec svěsil hlavu. To bude asi pěkné hromobití. Ale Malý medvěd se pohodlně usadil.

„Myslel jsem si to: přišel jsem právě včas. Udělali jste pořádný oheň,“ a mrkl po praskajícím požáru rákosového houští. Pak se obdivoval rybám, jak mu je chlapci jednu po druhé ukazovali, snědl kousek upečené ryby a zase odešel.

Modrému ptákovi spadl kámen se srdce. S novou chutí odlupoval s kostiček bílé, jemné maso. Chutnalo trochu kouřem a vnější strana byla trochu spálená, ale co mohlo být lepšího než ryby, které si sami chytili a sami upekli?

„Řekni mi,“ povídal s plnými ústy, „dostanete vy vůbec někdy výprask?“

Oba chlapci na něho pohlédli, jako by hovořil nějakou cizí řečí. „Proč bychom měli být bití?“

„Já myslím, když jste snědli něco, co jste nesměli, anebo když jste neposlušní.“

„Výprask? Ne! To nedostaneme nejvýš jeden den nic jíst.“

Lišák se šklebil; nezdálo se, že by mu toto téma bylo tak docela neznámé.

„Můj otec mne potápí, když něco provedu,“ vyprávěl. „Je to ohavné, zvláště v zimě. V létě to nic není, to se klidně můžeš dát potopit; v tom vedru hned zase uschneš. V zimě se musí víc poslouchat.“

Modrý pták přemoudřelé Lišákovy rady ani nevnímal. Jeho myšlenky se zachytily skutečnosti, že tady u Indiánů výprask neexistuje. Ne, neviděl nikdy ani jednoho vyplácejícího otce nebo pohlavkující matku, ale tu a tam chlapce nebo děvče s načerněným obličejem. „Musí se postit,“ říkalo se pak. Nikdy se neptal, proč se děti se začerněnými tvářemi postily, ale teď to pochopil.

Chvilku se mu to v hlavě všechno motalo. Vzpomínal si na rodný srub, plný hluku sourozenců a četných výprasků; vzpomněl si na Želví dům, kde bydlelo třikrát tolik dětí, a ve kterém přesto šlo všechno po dobrém — bez ran.

Zamyšleně se vracel s oběma kamarády nazpátek do vesnice. Jeho oči klouzaly po dlouhých hnědých střeších z kůry, jako by viděl něco nového, něco jiného, co tu dříve nebylo.

Když přišli domů, seděl dědeček Bílý vlas přede dveřmi. Podíval se na ryby a chlapce pochválil.

„To se hodí pro muže a budoucí lovce lépe než práce na poli. V mém mládí pracovaly na poli jen ženy. Teď je u nás často vidět muže s motykou, to jsou bělošské mravy, které se u nás rozmáhají. Naši předkové nás učili, že žádný muž nemá vykonávat ženskou práci, a můj dědeček...“

Když Bílý vlas došel ke svému dědečkovi, hned tak neskončil. Kolouch a Lišák se tiše protáhli dveřmi a zmizeli, neboť dědeček přece hovořil jen s Modrým ptákem. Chlapec trpělivě poslouchal; řeč starých lidí se těšila u Indiánů velké úctě.

Ze dveří vyšla matka, postavila na rohož misku s kouřící se kukuřičnou kaší a přitáhla pevněji pokrývku kolem ramen Bílého vlasu.

Stařec se nedal ze svých vzpomínek rušit. „A ty, můj synu, si musíš pamatovat: byl jsi přijat jako muž — je nedůstojné, abys chodil na pole se ženami.“

Chlapec se žalostně podíval na matku. Dala mu už lehkou motyčku a slíbila mu, že ho vezme s sebou, jakmile veselá práce na kukuřičných polích začne. Ale tu se objevil v očích a v koutcích úst Poledního slunce malý, docela maličký úsměv a ten všechna důstojná slova smazal.

Pohlédl poněkud zmaten na dědečka: už to nebyl Bílý vlas se svým obávaným káráním, nýbrž starý, třesoucí se člověk, který lovil lžící kukuřičnou kaší. Dědečka si velmi vážil, ale rodičů víc, a nejvíc matky. Mimoděk se Modrý pták pevně chopil její dlouhé žluté haleny, když vcházel s Poledním sluncem do domu, přesně jako tenkrát, když poprvé klopytal za Okrouhlým mrakem do temné chodby.

Příštího dne ráno nemohl Modrý pták k rybí přehradě, protože musel zůstat u jižních dveří a dávat pozor na dědečka. Bílý vlas seděl na své rohoži na slunci a vyhříval se. Každou chvíli něco potřeboval, trochu tabáku, nebo druhou při-

krývku, nebo vycpanou zaječí kůži pod záda, a tu musil chlapec skočit a žádanou věc přinést.

Chlapec hleděl smutně za kamarády. Zmizeli mezi domy, ještě jednou se objevili daleko venku v polích a pak se konečně ztratili v lukách. Kolikpak ryb asi uvázlo dneska v koši? Je to k zlosti, že zrovna dnes musí dávat pozor na dědečka. Cožpak by se toho úřadu nemohly ujmout malé děti? Ale ty dělají jen hlouposti, ne, to nešlo.

Hrají si tu zase na „křivou stezku“. Utíkaly v dlouhé řadě kolem vysokého, tlustého hmoždíře, kde právě utloukala kukuřici teta Rudé oko. Každé děcko se drželo levou rukou za opasek dalšího a pravou chytalo vyskakující zrnka. Dlouhý had se bez konce otáčel kolem hmoždíře: „Yo, he, ha, Yo, he, ha...“ Tetě se z toho zřejmě musela točit hlava. A hle: bums! Uhodila palicí a zvedla pěsti. Děti se rozutekly jako hejno koroptví, pronásledovány hlasitě štěkajícím Rafem.

Modrý pták se smál; rozzuřit tetu Rudé oko bylo velmi snadné.

Teta pak dotloukla kukuřici a zmizela v domě. Nad vesnicí opět utkvělo teplé, měkké ticho jarního dne, sotva rušené štěbetáním divokých kachen v říčním rákosí, jednotvárným drhnutím rákosníků a naříkavým voláním vysoko táhnoucích hejn divokých husí. Přítomnost lidí připomínalo jenom dědečkovy tiché pokašlávání.

Vzduchem se neslo tlumené, pravidelné bušení. Chlapec zvedl hlavu: to už zase bubnovali Lenapové. Už několik dní bušili do válečných bubnů a tančili kolem červeně pomalovaných kůlů. Svolávali do zbraně k tažení na hranice, proti Dlouhým nožům, do kraje na druhé straně hor. Táhl tam, hnání neukojitelnou nenávisť, každé jaro.

Irokézové se naštěstí neúčastnili. Starší i mladší bratrance se ani letos nechopili válečné sekery. Ale Lenapy nebylo možno udržet. Pravděpodobně se už zítra vydají na pochod — dlouhý, mlčenlivý zástup válečníků s černě pomalovanými tvářemi a rudě skvrnitými pery.

Chlapcovy myšlenky se rozběhly. Věděl, co toto bubnování znamená: zuřivé bušení na dveře domů, křik vystrašených dětí, praskající plameny na šindelové krytině střechy. Kam asi Lenapové potáhnou? Možná, že na Raystown?

Ústa Modrého ptáka se úplně mimoděk otevřela: „Můžeš mi, dědečku, říci, kam vede válečná stezka Lenapů? Vráti se brzo zpátky, anebo budou dlouho pryč?“ Rozpačitě se odmlčel a Bílý vlas setrval v opovržlivém mlčení. Konečně dědeček začal a chlapec už věděl, co bude následovat.

„Vnuku, jsi ještě velmi mlád, a musíš čekat, až budeš tázán. Nesluší se, abys sám oslovoval staré lidi. Ale já ti to povím: Lenapové se vydávají na válečnou stezku proti Dlouhým nožům.“

Malé, kalné starcovy oči se podivuhodně živě obrátily na chlapce.

„Slyšel jsem, že bílí vyklidili okraj pohorí na východě. Myslíš, že vyženem Bledé tváře z celého našeho ostrova?“

„Ne, nikdy! Na to je jich příliš mnoho!“

Bílý vlas se zahloubal. Nakonec opět začal, zpola pro sebe:

„Máš pravdu — je jich mnoho. Když žil otec mého děda, bydleli Indiáni na východě u velké vody. Na travnatých rovinách se hemžili buvoli; všude kolem se potulovali jeleni a antilopy a lovci měli snadnou kořist. Tam jsme bydleli šťastně a spokojeně, až přišli Dlouhé nože a vyhnali nás. Nakonec jsme se usídlili v údolí Šóniů.“

Chlapec si vzpomněl, že Bílý vlas byl Šóni, kterého jako jinocha adoptovali Irokézové.

„Také tam jsme byli šťastni,“ pokračoval děd. „V každém potoce sídlili bobři; medvědů a jelenů bylo bezpočet. Ženy okopávaly rostoucí kukuřici, děti si hrály na slunci a jejich smích se mísil s tichým zpěvem starých mužů a žen, kteří snili o časech svého mládí. Po pahorcích chodil medicínman a hledal byliny, které měly dost síly, aby zahaly duchy nemoci. Ale také tento kraj jsme museli opustit, neboť přišli Dlouhé nože. Běloši mu teď říkají údolí Juniaty.“

Chlapec se vztyčil; jméno jeho starého domova jej celého proměnilo. Náhle opět cítil jako bílý a zapomněl na všechno: na nové rodiče, na Želví dům, na kamarády, s nimiž si hrál, i na úctu před dědem. Téměř vykřikl: „To je přece naše zem! To, co leží na druhé straně hor, patří Angličanům, červeno-kabátníkům!“

Zármutek nad tím, že se musel odříci potěšení z rybolovu, tajemná hrozba lenapských bubnů, starost o vzdálené příbuzné — to všechno se sjednotilo ve chlapcův výkřik: „To je přece naše zem!“

Ale starý Bílý vlas jej nepokáral. Přesto však tichá dědova odpověď zapůsobila na vzrušeného chlapce jako by ho udeřil.

„A kde je země Indiánu?“

Modrý pták hleděl jako omráčený na povadlé rty, ověnčené tisícem vrásek. „Tady,“ chtěl vykřiknout, ale slovo mu uvázlo v hrdle. Tady seděli Francouzi a dělali si nárok na všechnu zemi na této straně hor. To říkal i Malý medvěd; na tamté straně hor angličtí červenokabátníci, na této Francouzi, a mezi nimi Rudý muž — bez vlasti.

Ve chlapci znovu ožilo to, co mu říkal otec. Běloši přece Indiánům zemi vzali, všechnu zemi podél Juniaty a podél velké silnice k Filadelfii a za Filadelfii až k moři. Neměl děde-

ček pravdu? Neměli pravdu Lenapové? Kde byla země Indiánů?

Pole, o která se staraly ženy, ležela daleko na hranicích obce, mezi kopřivovým a palouky. Dva dny potom, co Lenapové odtáhli, vyšly hospodyně poprvé ven. Voda z roztáleného sněhu se vsákla; půda mohla být připravena pro novou setbu.

Modrý pták si vzal s sebou svou krásnou motyčku, ale brzo ji musel odložit, protože děti potřebovaly prozatím jenom své ruce. Chlapec se divil. Tady v Úrodné zemi neznali dosud ani pluh, ani brány; to chtěly ženy obdělávat kmenová pole svými malými motykami? Motyky byly vlastně udělány jenom z příhodné javorové hole, na kterou byla v pravém úhlu přivázána lopatková kost z jelena, ostrou širší stranou dolů. S takovými ubohými nástroji muselo okopávání trvat nejméně měsíc.

Ženy z Úrodné země si toto jaro zvolily Zářící polední slunce za hlavní vedoucí nad polními pracemi. Matka rozdělila veškerou práci při setbě, a podle jejích pokynů šlo všechno hladce.

Na severním konci kmenových polí, směrem k pohřebišti, ležela políčka Lenapů, ubohé malé kousíčky, kde se sotva vyplácelo zvednout motyku. Lenapové nepěstovali téměř žádnou kukuřici a jen málo tykví a bobů. U nich to vypadalo vždycky tak, jako by tu byli jen přechodně a jako by zítra měli odtáhnout, na věčném útěku před Dlouhými noži.

Hned za poli Lenapů začínala pole Irokézů. Polední slunce seřadila ženy vedle sebe. Daly se do práce se zpěvem a smíchem. Motyky kypřily půdu a staré kukuřičné pahýly jen létaly. Za ženami pobíhaly děti a snášely kořání na velké hromady. Sotva je slunce vysušilo, zapalovaly je. Nad poli směrem k vesnici a řece se nesly bílé prapory kouře.

Chlapec zíral s otevřenými ústy, když viděl, jak práce rychle pokračuje. Celou roli tu ovšem tvořila hluboká, kyprá ornice, nějakou v Raystownu, kde z pole ještě vyčnívaly pařezy pokácených stromů, které musel otec oborávat. A pak: irokézské

ženy pracovaly společně; všechny přiložily ruku k dílu na kmenových polích bez rozdílu, zda byla na řadě pole rodu Medvědů, Jelenů, Sluk, nebo Sokolů. Tak to šlo mnohem rychleji, než kdyby si byl každý rod obdělával svou půdu sám.

Pole byla právě připravena, aby přijala setbu, když se vydal Malý medvěd s dvanácti muži a téměř všemi soumary na cestu do obchodní stanice. Stanoviště obchodníků leželo pět dní cesty na sever u Erijského jezera a jmenovalo se Presque Ile. Francouzi tam měli malou posádku o dvaceti vojácích.

Sem přijížděli každý rok na jaře a na podzim obchodníci z Kanady, a když louky zaplály zlatem bahenního měsíčku a les se zazelenal, přivázely sem všechny vesnice z kraje horních Alleghan výtěžek svého lovu. Muži pak naložili veškerou kořist bobřích, kuních a loších kozí a vyměňovali je za štučky látek, sekery, kotle a střelný prach. Tyto obchodní cesty byly důležité, protože rudý lid přivykl mnohým věcem bělochů, zvláště železným nástrojům.

Zatímco otec putoval s muži do Presque Ile, pracovaly ženy bez přerušení dále. Polední slunce teď rozdělila pomocnice do skupinek po dvou, které postupovaly vzdáleny na krok od sebe přímo kupředu.

Modrý pták pomáhal matce; vedle nich pracovaly Malia a teta Rudé oko, potom Kolouch a teta Bílý dub, a za nimi po celé širé líše ostatní skupiny. Polední slunce chlapci ukázala, jak se musí s motykou pracovat.

„Teď zabíráš málo země — ne tak mnoho — jenom tak na dlaň, jako malou, plochou krtčí hromádku. Ano, tak je to správné. Teď jsi udělal velký krok a zase takový veliký kopec. Tak, a takhle pokračuj. Dávej pozor na to, abys měl stejný odstup doprava i doleva.“

Potom matka přiklekla a otevřela tři kožené měchy, které přinesla. Z prvního vyndala šest zrn kukuřice, zamačkala je palcem do kopy hlíny a upěchovala je. Potom vzala z druhého měchu pět či šest bobů a zasadila je do země uvnitř kruhu z kukuřičných zrn. Na okraj nakupené půdy zasadila několik tykvových semen.

„Pročpak to děláš?“ chtěl vědět Modrý pták.

„Zasazujeme do země vždycky pohromadě všechny naše

živitele. Když vzrostou kukuřičná stébla, mohou se po nich pnout boby. Tykev se rozleze ve volných čtvercích mezi kopkami a v létě udrží pod svými širokými listy vlhkost, aby půda nevyschla. Tak si naši živitelé navzájem pomáhají, a proto musí vždycky růst pohromadě na jednom poli."

Pokračovali krok za krokem. Druhý den ráno se Modrý pták sotva hýbal. Když se poprvé ohnul, málem hlasitě vykřikl, jak jej bolelo v zádech. Matka jen řekla: „Však to zase půjde." Měla pravdu. Za nějakou dobu píchání zmizelo a práce šla lehce jako včera.

Ve dvanácti dnech byla kmenová pole obdělána. Potom okopávaly a osívaly ženy své zahrádky na okraji vesnického katastru. Také Polední slunce obdělávala svůj kousek u kůlu, kde teď visela nově namalovaná tabulka. Chlapec tam s ní vždycky běhal.

Ještě nikdy ve svém životě neprožil kouzlo prvního ranního rozbřesku tak jako tady venku, daleko od domů. Většinou býval sám s matkou; Malia se doma starala o oheň a kotel. Ve slunci se ještě blyštěly kapky rosy, když oba ranní ptáci docházeli ke kůlu označenému želvou. Až k dlouhým střechám, za nimiž svítila Bobří řeka jako modrý pás, se rozprostírala pole, plochá jako mísa. Noční chlad stoupal s parami ze země. Vítr přinášel vůni čerstvě obdělané půdy a něžné zeleni a jemně províval jitem.

Tu a tam prosvítaly žlutými veselými skvrnkami jako blatouchy na mokřinatých lukách haleny ostatních žen. Občas zalétlo z dálky zavýsknutí; jinak nic než ticho a štěstí, že mohou být spolu. Polední slunce jednou zaspívala píseň a chlapec nezapomněl nikdy na matčin hlas pod modrem zasněného nebe.

*Už před slunka východem
na stráň vyběhnu
podívat se, jak si den
Zpívá po ránu.
Mlha jak se zvedá pak
Z luk i nad lesem
a po nebi plyne mrak
v jasnící se den,*

Často spolu hovořili: o otci, který byl tentokrát tak dlouho pryč; o Malii, která jistě zase připálí kaši; o Šilhavém lišákovi, který se tolik změnil. Jen o svých bílých příbuzných, o Raystownu, o celé minulosti nemluvil Modrý pták nikdy. Vyhýbal se tomu hovoru, jako by každé slůvko o těchto věcech vneslo nesouzvuk do toho zářivého jitra.

Otec se vrátil velmi pozdě. Na tváři mu ležel stín. Ale nikdo se na nic přirozeně neptal, i když skončilo upjaté, na slovo skoupé přivítání. Malý medvěd se jen pomalu rozhovořil. V Presque Ile bylo mnoho důvodu ke zlosti. Ať to bylo tím, že válka zvýšila ceny, anebo tím, že obchodníci byli ještě nestydatější — rozhodně však požadovali kupci letos za obyčejné zboží dvojnásobek a za střelný prach dokonce trojnásobek ceny. Hlas Malého medvěda se chvěl rozhořčením.

„V Kanadě dostanou za bobří kožešiny dvacetkrát tolik, než co dají nám. Jenom bych rád věděl, co za ně dostanou na svých ostrovech, tam za velkou vodou."

S prodejem nádherné černé lišky měli největší potíže; chytil ji do pasti Stojící jelen z rodu Volavek. Kožišina měla pouze na tlapkách a na čenichu několik stříbřitě šedých vlasů, jinak se leskla stejnoměrnou modročernou barvou.

„Protože byla na tlapách a na čenichu stříbrná, nechtěli za ni kupci dát víc než za bobří kožešiny. Nato Stojící jelen prohlásil, že kůži neprodá vůbec a odnesl si ji. Teď začali běloši hrát jinou písničku; Stojícího jelena pozvali a pohostili ho ohnivou vodou. V opilosti přivolil ke všemu, co navrhli. Druhý den ráno přišel ošálený lovec ke mně a prosil o pomoc. Hned jsem žádal, aby byla koupě zrušena. Rámusili a křičeli, a teprve když jsem pohrozil, že přerušíme obchod, povolili, i když se všelijakými nesrozumitelnými řečmi. Hovořím přece alespoň trochu francouzsky, ale pokřikovali na mne nějakou jinou řečí, asi abych jim nerozuměl."

Malý medvěd se odmlčel. Pak se neočekávaně zeptal: „Víš můj syn, co znamená ‚you Indián dog'?"

Chlapec se zarděl do krvavá. Malý medvěd sice vyslovil ta slova trochu nosově, ale přes ten zvláštní přízvuk byla srozumitelná, až příliš srozumitelná. Modrý pták hledal ve smrtelných rozpacích východisko, neboť přece nemohl přelo-

žit, co ta drzá sebranka na otce křičela. Sevřel rty. Vrhel na náčelníka žalostný pohled.

Ještě dřív než mohlo padnout další slovo, zasáhla Malia. Vyskočila a sevřela své malé ruce v pěst. „To znamená ,ty indiánský pse!“

Chlapec zděšeně pohlédl na sestru. Na okamžik to v náčelníkových zrácích zaplálo, pak se opět ovládl. „Myslel jsem si to,“ řekl lhostejně.

Otec pokračoval ve vyprávění, ale chlapec ho už příliš neposlouchal. Strašlivě se styděl. Co tito kupci pokřikovali, to bylo v Raystownu zcela běžné; o „indiánských psech“ mluvili sourozenci, rodiče, teta Ráchel, každý kdo přišel na návštěvu, jakmile se rozmluva stočila na Indiány. Jak často dříve této nadávky sám používal!

Náhle se rodný srub, ba celý Raystown vzdálil o veliký kus; minulost se náhle objevila v cizím, studeném, modrém světle. Jako bleskem si uvědomil, že ví o rudém lidu víc, že jej zná lépe a že jeho bílí příbuzní říkali nesmysly, když hovořili o Indiánech.

Vzpomněl si na černě oblečeného potulného kazatele, který jednou v raystownském srubu strávil noc. Chtěl, jak říkal, „kázat pohanům“. Tenkrát ho otec celý večer přemlouval. „Tím nic nedokážete. Z té rudé chátry pořádní lidé nebudou. Ti indiánští psi se živí jenom lovem a toulají se stále po lese; o zemědělství nemají ani ponětí. To se chcete toulat s nimi?“ Podobné řeči vedli všichni lidé v údolí Juniaty, ale kazatel se nedal odradit.

Modrý pták vzpomínal na pole s dlouhými řádky zelených stébélek a na zlaté pletence kukuřice, které visely po sklizni pod střechou a plnily dům svou vůní. Indiáni samozřejmě na lov chodili, Lenapové ještě víc než Irokézové, ale přesto — kterýpak hraničář pěstoval tolik kukuřice jako tady každý jednotlivý rod? Dalo se snad říci o rudých lidech tady na Úrodné zemi, že jsou psi?

Před očima se mu vynořila přívětivá tvář matky, která nesložila po celý den ruce v klín. Hrdlo se mu zúžilo. Objal pažemi šíji sedící ženy. Blízkost a dálka, domov a cizina, teplo a chlad si vyměnily místo. Domov, který byl až dosud vzpo-

mínkou nekonečně vzdálenou za tisícem obzorů, se stal skutečností.

Léto ubíhalo. Na černém ořešáku vyrazilo listí, rozvoněl se kvetoucí javor, po řece pluly divoké kachny s mládřaty a šipový kořen vyrazil své azurově modré stonky. Ale po měsíci „nalévajících se plodů“¹¹ se bouřky a průtrže nedostavily: dlouhotrvající sucho spalovalo pole a ničilo úrodu.

Hůře než v jiných letech trápili Indiány komáři a bodavé mušky, které sem přilétaly v celých hejnech od Sovího potoka i od Bobří řeky. Obličej a krk si museli každý druhý den natírat medvědíím sádlem, do kterého matka přimísila na prach roztlučené byliny. Tato červená mast chránila před každým bodnutím; bez ní by bylo nemožné vydržet vedra, především ty dusné noci, plné komářího pískání.

Hned po sklizni kukuřice odjel otec s výtěžkem letního lovu do obchodní stanice. Za řídké letní kožešiny se mnoho neplatilo, ale zásoby prachu a kulí musely být doplněny.

Také matka dala naložit na dva soumary kotle, sekery a kožené vaky. Ženy z Želvího domu chtěly ještě před tím, než přijdou mrazy, vařit sůl; bylo na čase, protože v rákosí na mokřinách si už stavěly svá kulatá obydlí pižmové krysy.

Ženy doprovázelo pět válečníků, aby je chránili; na tom trval otec, když se zdráháním svolil. „Solný pramen teče už u prvních sídlišť Dlouhých nožů,“ řekl. Sám jít nemohl, protože nákup nového prachu v Presque Ile byl důležitější. Lov musel vynahradit příští zimu nedostatky v úrodě.

Děti neměly ani potuchy o starostech dospělých. Měly radost, že mohou jet s sebou. Nejmenší cestovaly na zádech matek.

Když kolona vstoupila z mírně zvlněného kraje kolem Bobří řeky do předhoří Alleghan, musel Modrý pták myslet na Juniatu. Pod zamlženým modrem oblohy se vznášel podzim, zabarvuje žlutými a červenými skvrnami javory a kaštany. Mýtky porostlé trávou zmizely; nad horami a údolními se do nedohledna ujal vlády les obrovských bílých dubů, sykomor, buků a jilmů, prohořívající odumírajícím

listím divokého vína. Strmými roklinami se hadovitě vinuly zřídka používané stezky, vedoucí kolem světlých pískovcových skal a studených potoků s ocelově šedou vodou. Z východu se ozývalo pleskání křídel táhnoucích hejn holubů. Ze žádného vrcholku nebylo vidět jediný pruh kouře z ohniště. Svět tu žil jako na počátku stvoření, když opustil dlaň Velikého ducha.

Levý břeh Solného pramene přiléhal ke skalní stěně, korunované temnými jedlemi. Pravý břeh pokrýval travnatý koberec, který znenáhla mizel v podrostu háje bílých dubů. Na louce byly rozbity stany z rohoží a do země bylo zaraženo lešení na odpařovací kotle.

Koně tu měli dostatek píce a na suchém dřevu z lesa by se dalo odpařit celé moře. Divoká zvěř šlapala lovcům téměř na paty. Losi a medvědi se prodírali podrostem, po stezkách probíhali jeleni a každý druhý strom nesl stopy mývalých drápů.

Ubíhaly syté dny pomalé, pohodlné práce. Nad údolím se nepřetržitě vznášel kouř z odpařovacích ohňů jako prapor, který mává někomu na uvítanou. Mužové seděli na slunci a pokuřovali z dýmek. Děti si chytaly broučky a ženy vyškrabovaly z kotlů žlutou sůl. Černá hodinka roku!

Modrý pták pocíťoval bodavý, bolestný neklid. Staré myšlenky na útěk znovu procitly, blízkost prvních bělošských sídel, o kterých se zmínil Malý medvěd, jej podivně lákala. Chlapec sám sobě nerozuměl. Netušil, že jenom pomalu vycházel ze země nikoho mezi minulostí a budoucností a že v jejích zákopech se stále ještě pohybují staré stíny.

Chlapec začal být rozmrzelý a hašteřivý; Kolouch už starému kamarádovi vůbec nerozuměl. Ani lezení po stromech jej netěšilo od té doby, co Modrý pták slezl s prvního stromu zklamán. „Vždyť odtamtud není nic vidět.“

Ne, s vrcholků stromů v tomto nízko položeném údolí nebylo vidět vůbec nic, to spíše od jedlí nahoře, na skalní stěně. Každé ráno si Modrý pták umiňoval, že tam vyleze, ale den pak uběhl jako obyčejně.

Jednoho rána potkalo chlapce neštěstí; ztratil hrot šípů s pěkně zhotoveným zpětným háčkem, dar na rozloučenou od Zachmuřeného dne. Celé dopoledne hledal s Malíí na kraji

lesa, v podrostu a v trávě, ale nad hrotem jako by se země slehla.

Podrážděná nálada, která v Modrém ptákovi už několik dní vřela, se prodrala na povrch. „Takový krásný hrot nemá nikdo jiný ve vesnici,“ křičel na sestru, jako by ona zavinila, že jej ztratil. Dokonce Raf, horlivě pomáhající při hledání, dostal štulec.

Nakonec přišla i matka. „Našels?“ V chlapci se znovu zvedl vztek:

„Ne, samozřejmě že ne, to je všechno jen kvůli vašemu hloupému vaření soli!“

Matčiny velké oči se zamlžily, beze slova se vrátila ke kotlům. Chlapec se s úlekem probral ze své zuřivosti a chtěl se za odcházející matkou rozběhnout.

Tu ale spatřil nad její hlavou něco zvláštního: právě na okraji protějšší skalní stěny, těsně pod jedlemi, probleskovala řada červených bodů. Protáhly se v dlouhé, tenké šarlatové plaménky, které se vpalovaly do poklidné louky jako spleť ohnivých kopí. Od okraje lesa se odrazilo zapraskání nepravidelné salvy, udeřilo do pískovcových skal a ohlušilo vylekané lidi. Ozvěna bloudila ze strany na stranu, až se přehoupla přes vrcholky.

Pronikavé smrtelné křiky se mísily s bubnováním jednotlivých výstřelů. Vyvalila se tmavá oblaka kouře, obsah jednoho kotle se vylil do plamenů. Dým se nesl do výše jako smuteční prapor po neviditelném vlajkovém stožáru.

Matka upadla a zůstala ležet na boku, tváří k lesu. Halenu jí barvila pomalu se zvětšující rudá skvrna. Jakmile tichl hluk výstřelů, mizela i ochromující hrůza. Sourozenci se opět probrali ze své strnulosti, hnali se k matce, sražené střelou a klesli u ní na zem. „Utečte! schovejte se!“ vyrazila ze sebe s námahou Polední slunce.

Modrý pták se vztyčil, ale úder do nohy ho opět porazil. Nářek žen a dětí přehlušily nové výstřely. Chlapec spatřil Koloucha, jak vleče matku pryč, cítil, že Malia chce odtáhnout také jeho, ale bránil se. Upíral oči na černou stěnu jedlí nad skalním úbočím. Tam nahoře se něco začalo hýbat.

Lezlo to, skákalo a řítilo se po svahu dolů; postavy v kabátcích, bobří čepice, vysoké kamaše, matně se lesknoucí hlavně pušek! Modrý pták se chvěl. To byli běloši, hraničáři!

S vrískavým řevem se vrhli do potoka, hnali se ke břehu, mávali pažbami pušek a vytahovali dlouhé nože. Teď také chlapec zaslechl, co řvali: „Ubijte ty indiánské psy! Ubijte ty indiánské psy!"

Celé údolí začalo kroužit, stěna jedlí, louka a les se otáčely jako obrovské kolo a na dně víru spatřil chlapec tetu Rudé • oko a vedle ní malého Sněžného ptáka, který hleděl s údivem na proměněný svět. Modrý pták ještě zahlédl tetino prosebné gesto, než pažby dopadly. Pak jej Malia odvedla a víc už neviděl nic.

Namáhavé belhání, horečný útěk, mráкотné skrývání v křoviscích, dokud řev nezanikl a bandité neodtáhli; byli to lovci skalpů, kteří stříleli po všem, co mělo rudou kůži.

Nikdo je nepronásledoval. Tři muži byli mrtvi, ostatní zraněni. Matka byla těžce raněna do ramene a nemohla hýbat levou rukou. Modrému ptákovi kule jenom rozervali svaly na noze, ale kosti se nedotkla.

Ti, kdo zůstali na živu, vykopali mrtvým hrob a kamením jej zajistili před vlky. To vše se dělo v mlčenlivém spěchu. Ani ten nejmenší hlásek neprozradil přítomnost lidí. Mrtvá těla zahalili do jilmové kůry a dali k nim mokasíny, dřevěné hřebeny, měděné kotle, lžíce a misky na jídlo. Při přepadu museli zanechat na místě polovinu náradí i sůl, neboť soumaři sotva unesli raněné.

Modrý pták si jenom matně uvědomoval, co druzí dělali a co matka nařídila. V uších mu zněly modlitby jako nicotné zvuky. „Vy, naši příbuzní, jste opustili světlo světa. Opustili jste naši pramáti zemi a už nespátíte, jak se její tělo zazelená. Putujete teď do západních krajů..."

Místo toho mu v uších dosud hřměl řev banditů. Stále znova viděl hemžení kabátců nad skalní stěnou, slyšel blížící se křik, viděl tetino prosebné gesto...

Chlapce rozrazil horkost. Mezi těmi bandity by mohl být i bratr Ondřej, i otec z Raystownu. Myšlenka utonula tak rychle, jak vznikla, protože mozek se jí nechopil. Místo ní se

rychle vynořila jiná představa, která se vždy znovu vracela jako splávek udice, do níž se zakousla ryba: Lenapové měli pravdu, odpláceli jenom to, co nejprve museli tisíckrát sami zakusit. Běloši zabírali nejen půdu, ale také vraždili. Však jim to splatí, těm bílým vrahům!

Dny těžkého zpátečního pochodu plynuly při sporých, brzo uhašených ohních. Štvanci se uklidnili teprve když se vynořily dlouhé střechy Úrodné země. Tady byl domov a bezpečí.

Modrý pták pocítil jen divoké uspokojení, když ihned po svém návratu z obchodní stanice vytáhl náčelník na mstící výpravu. Poslední myšlenky na útěk se rozptýlily jako mlha na slunci. Střely hraničářů vyrvaly rány, které nezahojí už čas, ani opadající, ani narůstající rok.

POLEDNÍ SLUNCE ŘÍKALA TMAVOZELENÉ TE-
kutině, kterou vařila vždycky na jaře z kůry divoké třešně a z listů zběhovce
plazivého, hojivý balzám. Vývarem naplnila lahvičku a tu pak uložila do
váčku, který zavěsila nad své lůžko, kde byl připraven stále k použití.

Matka lahvičku pečlivě opatrovala. Skleněné věci byly považovány pod
dlouhými střechami za vzácnost, především těch několik lahví, které sem
přinesli obchodníci. Avšak matka neopatrovala tu na píd' dlouhou, trochu
zploštělou láhev proto, že byla z nenahraditelného skla, nýbrž pro její
třpytivý obsah.

Když jsi upadl venku při honičce a rozbil sis koleno, nebo ti nůž zajel do
dlaně místo do dřeva, nebo ti spadlá větev natrhla kůži na hlavě, nakapala
matka na poraněné místo trošku té tmavozelené šťávy a osušila je hrstičkou
čistého mechu. Krev přestala hned téci, bolest zmizela a rána se v několika
dnech zahojila.

Matka znala takových prostředků více. Když otec trpěl bolestí zubů —
jediná příležitost, kdy ztrácel Malý medvěd trpělivost, uvařila listí myrtového
stromu a oteklou tvář ovázala obvazem tak horkým, kolik pacient snesl.

Stalo-li se, že někoho uštkl had, musel běžet co nejrychleji domů. Pak
vyndala matka z váčku kousek hadího kořene. Chutnalo to hnusně, ale přesto
jsi musel kořen důkladně rozžvýkat a hořkou šťávu si musel spolknout.
Nakonec se rozžvýkaný kousek ještě položil na ránu a ovázal lýkem.
Pomohlo to hned. Matčiny prostředky pomáhaly vždycky.

Jenom na Modrého ptáka nechtěla tentokrát tmavě zelená šťáva účinkovat; rána se nezacelovala a její okraje byly pokryty strupy.

„Musíme dojít pro strýčka Kukuřičný stvol,“ řekla Polední slunce, když bylo šťavy už téměř na dně a Modrý pták stále ještě ležel a mohl se jen s námahou odbelhat pár kroků. Chlapec se na matku vděčně podíval, neboť Kukuřičný stvol byl znám široko daleko jako nejlepší medicinman, u něhož hledali pomoc i nemocní ze sousedních vesnic.

Zavolali strýčka a ten přišel už večer. Modrý pták si jeho příchodu ani nevšiml. Kukuřičný stvol stál náhle u ohně, zahalen do své veliké modré příkrývky, jejíž dolní okraj byl ztuhlý blátem, neboť se většinou plouhala po zemi. Nelišil se ničím od ostatních mužů: nosil stejné mokasíny a stejnou košili, která spadala přes kožené legginy jako dlouhá sukně. Jenom modrá příkrývka, splývající s ramen až k nohám, měla na sobě něco neobyčejného: velkou čtyřcípou hvězdu uprostřed zad. V ruce držel medicinman hnědou dřevěnou skříňku, kterou pečlivě postavil na zem. Pak sejmul příkrývku a pohodlně se posadil u ohně.

Polední slunce uvařila mladou divokou husu a teď oddělovala jemné maso prsíček od kostí. Chlapec zvědavě pokukoval ze svého lůžka; věděl od matky, že medicinmanovi se smí nabídnout pouze bílé maso. „Jí jenom bílé, zvěřinu s bílým peřím anebo světlým masem.“ To chlapce zvláště zajímalo. Z medicinmana se v jeho myšlenkách stala pozoruhodná bytost. Teď ke svému zklamání viděl, že na Kukuřičném stvolu nebylo vlastně nic nápadného, že jedl jako jiní lidé, ba že mu zřejmě matčina husa také chutnala, protože hlasitě mlaskal.

Po jídle poslal návštěvník Malii s tykvovým džbánem k řece. „Vejdi trochu do vody a nabírej po proudu. Dej pozor, abys nezvířila písek; voda musí být úplně čistá.“

Matka postavila před lůžko Modrého ptáka dřevěnou, krásně žilkovanou misku, a Kukuřičný stvol ránu ve stehně nemocného vymačkal. Střela hladce prošla masem a zanechala v něm dvě ošklivé díry. Bolelo to, a chlapec stiskl rty. Matka pečlivě otřela krvácející místa a Kukuřičný stvol zatím nalil do misky vodu, kterou Malia přinesla.

Pak otevřel hnědou skříňku, vyndal z ní balíček a rozbil množství hadrů, až se konečně objevil kožený váček. Malou kostěnou lžičkou z něho Kukuřičný stvol vzal nepatrné množství namodralého prášku a tři špetky odsypal do misky.

Medicinman se pozorně díval do vody a spokojeně pokývl, když prášek plaval po hladině a nepotopil se. To znamenalo, že se nemocný brzo uzdraví. Jakmile se prášek rozptýlil, vymyl Kukuřičný stvol důkladně rány a přiložil nový obvaz z březového lýka. „Zítرا potit,“ zamumlal ještě než se zvedl a tichými kroky se ponořil do tmavé chodby.

Příštího dne se bolest utišila. Kolouch odvedl bratrance severními dveřmi, kde stála parní lázeň, malá polokulovitá chatrč z tyčí, které byly zaraženy do země a ohnuty. Matka a Malia obložily až na nepatrný vchod tyčkové stěny příkrývkami a rohožemi. Těsně vedle hořel oheň, jehož teplo bylo v chladném jitra pozdního podzimu příjemné. Matka pak vzala kleštěmi z větvi do ruda rozžhavený kámen z ohniště a položila jej do parní lázně, pak ještě jeden a ještě další. „To stačí. Vlez dovnitř, ale dej pozor a nespál se o kameny!“ řekla, sundala Modrému ptáku košili a dala mu do ruky tykvovou láhev s čistou vodou.

Protáhl se s námahou dovnitř, dřep si tam a zraněnou nohu trochu natáhl. Pak nalil na žhavé kameny vodu. Kapky se se sykotem rozprskly a stoupaly do výše proměněny v páru. V maličké místnůstce se úplně zešeřilo, neboť matka zakryla závěsem i vchod.

Zavalilo jej dusivé horko, bodající tisíci jehlami. Sténal a lapal po vzduchu. Matka pozvedla pokrývku zakrývající vchod a vhodila dovnitř hrst mokrých, na drobno rozkrájených bylin. S parou se smísila jemná, aromatická vůně a hned se mu lépe dýchalo.

Cítil, jak ho začíná svědit a šimrat pokožka a jak mu ze všech pórů vyrazil pot. Občas vylil na kameny ještě trochu vody. Vyvalila se nová oblaka páry. Konečně matka strhla pokrývku ze vchodu. „Pojď ven, to stačí.“

Modrý pták vylezl ven a s Kolouchovou pomocí se vztyčil.

Ale tu se mu znovu zatajil dech, neboť ho Malia polila studenou vodou z veliké tykvové láhve. Lapal po vzduchu, hekal

a prskal, ale sestra ho bezohledně polévala znova. Pak jej osušila velkým chocholem z peří, přetáhla mu přes hlavu košili a dovedla jej zpátky na lůžko.

Když se Modrý pták kolem poledne probudil, cítil se jako znovuzrozený; tělo vypudilo všechny chorobné látky. Ať už to způsobil prášek Kukuřičného stvolu, anebo parní lázeň, anebo obojí dohromady — zranění se však rychle hojilo.

Když se Malý medvěd vrátil ze svého válečného tažení na hranice, chlapec už opět přecházel sám.

Mstícím se válečníkům vběhla do cesty zásobovací kolona, která měla obstarat přísun pro jednu z pevností. V těžké přestřelce bylo doprovodné mužstvo rozptýleno. Indiánům padlo do rukou osm nákladních koní. Vrátili se velmi spokojeni s kořistí.

Při rozdělení obdržel Želví dům dva náklady soli. To potěšilo obzvláště matku, neboť ji to zbavilo obav z nastávající zimy, alespoň pokud šlo o sůl. Po nezdařené solné výpravě chybělo toto koření všude, kam ses podíval.

A jak se mělo v zimě zabránit bez těch žlutých zrnků koním, aby nezdivočeli? V Úrodné zemi nebyly stáje pro dobytek. Koně pobíhali v zimě po lese, vyhrabávali si ze sněhu vzrostlou suchou trávu a proti chladu je chránila hustá kosmatá zimní srst. Tu a tam se objevovali ve vesnici pro trochu soli, kterou jim sypali přede dveře. Lačně ji lízali, a toto lákadlo působilo, že nikdy neodvykli domu a lidem.

Koně věděli velmi přesně, kdy jich bylo třeba. Krátce před sklizní javorového cukru většina z nich přicházela a brala na hřbet náklad. Zřídka kdy některé zvíře zdivočelo natolik, že muselo být uštváno anebo dokonce omráčeno výstřelem do šíje pod hřívou, aby se dalo chytit.

Ale když bylo dost soli, nebyla o koně starost. Ti si našli i v zimě dost potravy. Mnohem horší byl nedostatek prachu, neboť odvetná výprava na hranice zle omezila spotřebu střeliva. Na lov mnoho nezbylo, a lov přece musel letos v zimě vynést více než jindy, aby byla doplněna špatná úroda kukuřice.

Až k Novému roku to šlo obstojně, i když byly dávky prachu stále menší. Jakmile se masky opět odstěhovaly na půdu, rozhodl se otec k neobvyklému kroku. „Půjdu do Presque Ile a vypůjčím si tam několik váčků prachu. Zaplatíme je na jaře kožešinami. Oba obchodníci, kteří tam trvale bydlí, nám jistě něco dají.“

Než se otec se třemi muži vypravil na obchodní stanici, přezkoumal ještě jednou veškeré zásoby. Po odečtení množství, které potřebovali na cestu, připadl ještě na každý dům prach na čtyři výstřely. Náčelník zjistil tento zdrcující výsledek s ustaranou tváří; neřekl nic, ale každý věděl, jak šetrně musí lovci s tímto zbytkem černých zrn zacházet. Museli nyní střílet jenom na jisté a výhodné cíle.

Malý medvěd se vypravil na cestu s neobvyklým spěchem, jako by už nemohl hledět na vyhublé tváře těch, kdo zůstávali doma. Chlapec tušil, co otce pohánělo: bědný čas ledovatky byl přede dveřmi.

Modrý pták si velmi dobře vzpomínal na zlé dny loňské zimy, kdy veškerá snaha lovců ztroskotala. Ledovatka začínala většinou měsíc po novém roce, když začalo hřát slunce. Nashromážděné teplo rozpustilo horní vrstvu sněhu, ale ten ve štiplavém nočním mrazu opět zmrzl. Pokrývka byla příliš tenká a neunesla člověka. Nohy se s praskotem a skřípotem bořily a divoká zvěř utekla dávno předtím, než se lovci dostali na dostřel.

Vysoká zvěř v této době velmi trpěla. Jeleni a srnci na tom byli jako lidé, neboť se také bořili do tříštivé ledové pokrývky a rozdírali si při tom běhy do krve. Všude bylo možno vidět stopy s ostrými, krví zbarvenými okraji, a někdy se našly i zbytky padlého kusu, paroží, několik kostí, cáry šlach a kůže.

Vlci a lišky měli teď zlaté časy. Jejich širokým, srstí porostlým tlapám ledovatka nevadila, uštvali k smrti každou poraněnou srnu a nacpali si břicha k prasknutí. V žádném měsíci neměli tolik žrádla jako teď. Každou noc se ozýval z lesa jejich chraptivý štěkot a žalostné vytí.

Avšak jelenům, srnám, a lidem nastal čas nouze. Byla-li postačující sklizeň, mohli si pomoci alespoň lidé, ale když se

kukuřice špatně vydařila, vedlo se rudým lidem právě tak zle jako jelenům a srnám.

Letos v zimě přišel zlý měsíc dříve než jindy. Sotva otec odešel, nastaly nádherné jasné dny. Slunce téměř nesnesitelně zářilo na oslnivou příkrývku, nebe svítilo jasnou modří a pichlavou bělost země dělil od ledové modři bezmračné výše svou smuteční páskou pouze temný horizont lesa kolem prázdných polí. Bez oddechu hlaholilo bubnování datlů, kterým změna počasí rozproudila krev. Dokonce i vrány, poletující v hejnech mezi domy, ožily.

Zdálo se, jako by bylo slunce rozpustilo i poslední zásoby. Týden po otcově odjezdu vyškrábala matka poslední sádlo z měchů z dikobrazí kůže a poslední zrnska kukuřice se odstěhovala do hmoždíře. Také do padacích pastí, které stály na stezkách, kudy chodívala zvěř, se nechtylo nic, ba ani ten ubohý zajíc.

Polední slunce se tvářila jako obvykle vesele a mluvila o tom, že zítra půjdou na druhý břeh řeky na hikorové ořechy. Avšak chlapec viděl večer ze svého lůžka, jak se matka, kutíc cosi u ohně, náhle zarazila a zírala nehybně do plamenů. A potom — tajný pozorovatel zadržel dech — sejí z očí vyřinuly slzy. Kapky jí padaly na ruce, zatřpytily se na chvilku, jen co by srdce udeřilo, v paprsku světla a skutálely se s hnědé pokožky do popelu. Hned nato matka ze své strnulosti procitla a pracovala dále.

Chlapec nemohl v noci spát nejenom hladem; přemýšlel o tom, zda by se neměl pokusit něco ulovit sám. Až dosud jej bral otec s sebou, aby ho zaučil do zvláštností lovu. Nemohl by teď zkusit své štěstí?

Oba jediní zkušené lovci, kteří zbyli v Želvím domě, Kolouchův bratr Černé kopyto a Rychlá noha z poslední místnosti u jižních dveří, potřebovali pouze dvě pušky. A u tety Bílý dub v komoře visela přečetná stěně ještě jedna puška, ne tak těžkopádná jako ostatní hromové roury, nýbrž malá a téměř půvabná —samo nebe snad vědělo, odkud zbraň byla. Ale hodila se mu a byla nabitá. Co kdyby tu věcičku vzal a vyšel s ní do lesa... ?

Ráno, když šli ostatní přes zamrzlou řeku do hikorového

lesa na ořechy, se Modrý pták pozdržel. „Přijdu za vámi, přijdu hned za vámi," zavolal a předstíral, že má něco na práci se zásobou dřeva v jižní komoře. Díval se za nimi, jak odcházeli, jak šli pomalu unavenými kroky dolů po břehu, jak se jejich postavy na ledě řeky zmenšovaly a nakonec jak mizely jako maličké černé tečky mezi stromy.

Chlapec utíkal do komůrky tety Bílý dub, sňal pušku s věšáku, prohlédl prach na pánvičce a zabalil zámek do hadru, aby nálož nenavlhla. Zapískal na Rafá, ale pes zůstal ležet u ohně. Modrý pták zapískal ještě jednou a přistoupil blíže. Ale tu zvedl jeho druh hlavu a pohlédl na svého pána tak prosebně, že se už Modrý pták nepokoušel přimět vyhladovělé zvíře, aby vstalo. Raf jej vyprovázal tichým kňučením až ke dveřím; teprve když dveře zaklaply, žalostný hlas ustal.

Malý lovec se pustil kolem sýpky k lesu. Sýpka z tyčkového mřížoví vypadala jako prázdné jesle na seno — ano, kukuřičné palice, které tam byly kdysi poskládány, už dávno snědli.

Ostrý zimní vzduch poněkud zmírnil krutý hlad. Zrovna chlapce opíjel. Slunce nasadilo zasněženým jedlím zlaté kápě a podmalovávalo holé duby nekonečným vzorem z čar modrých stínů. Když se pod břemenem sněhu zlomila větev, zahřmělo do ticha prasknutí, jinak byl les němý, jakoby mrtvý.

Modrý pták šel na východ. Dokud svítilo slunce, nemohl zabloudit jako minulou zimu, kdy přenocoval v dutém stromě. Asi v poledne narazil na buvolí stopu. Chlapec ještě nedovedl číst stopy tak přesně jako Malý medvěd nebo Černé kopyto či jako Kolouch, a nedovedl proto určit, kolik zvířat tudy prošlo. Viděl pouze, že buvolů, kteří tu zanechali své stopy, bylo několik.

Zmocnila se jej lovecká horečka. Sevřel pevněji pušku a zrychlil chůzi. O kolik asi mohla být zvířata napřed? Asi po stu krocích našel několik kousků buvolího trusu. Byl zmrzlý na kost a musel tu být už od časného rána. Ale přesto kousky trusu dokazovaly, že ty hluboko otisknuté dvojité paznehty patřily opravdu buvolům.

Otec příkládal těmto znamením velkou důležitost a vypravoval vždycky příběh o Indiánech z kmene Katawba: „Tito úhlavní nepřátelé Irokézů se čas od času objeví v zimě i na

horní Alleghaně. Jednou si takový oddíl lstivě přivázal na nohy buvolí kopyta a vlákal stopami několik irokézských lovců do léčky. Proto je nutno si všimnout trusu, neboť Katawbové sice mohou dělat buvolí stopy, ale ne buvolí trus." — Ne, tady neběžel žádný Katawba!

Hlad začal opět hrýzt. Chlapec sebral své síly a šel po stopách. Často se zastavil a uvažoval, zda by se neměl obrátit, ale pak si vzpomněl na matčiny slzy a dal se znovu na pochod. Nakonec šly jeho nohy samy a chlapec už nemyslel docela na nic.

Několik červených kuliček, které zasvítily z houští, mu opět vrátilo vědomí. Byly to zřejmě brusinky. Zbyly od léta a ptáci je přehlédli. Lačně plody utrhl a dva z nich nacpal do úst, ale právě tak rychle je zase vyplivl, neboť na kámen zmrzlé, jako led studené bobule brusinek se nedaly žvýkat.

Modrý pták zůstal stát. Kdyby tak měl oheň! V závětří padlého stromu se temnělo místo prosté sněhu. Bez dlouhého rozmýšlení odsekl svým tomahavkem několik větví, suché dřevo naštěpal na tenké třísky, ze svého váčku vyndal křesadlo, ocílku a troud a začal křesat. Brzo zapraskaly plameny.

Chlapec rychle přistrčil zmrzlé plody na oheň a netrpělivě čekal, až změkly. Ale sotva měl horké bobule na jazyku, už je opět vyplivl. Byly nesnesitelně kyselé.

Zklamaneč se schoulil. Hlad se proměnil v tupou, ochromující ochablost a téměř neponechal vyčerpanému chlapci tolik síly, aby přiložil na oheň. S veškerým vypětím vůle se Modrý pták potácivě zvedl, usekal suché větve, kam až mohl dosáhnout, a nakupil je vedle svého lůžka. Pak sloupl z padlého stromu velký kus kůry a přitáhl si ji co nejbližší k ohni a natáhl se pod ní ke spánku.

Ráno kusy dřeva ještě doutnaly. Chlapec cítil, že je svěžejší, vzal pušku a rozhlížel se po buvolích stopách. Ale ať hledal jak hledal, nenašel je. Malý lovec se posadil a přemýšlel. Nesešel snad včera, když nebyl už zcela při smyslech, z buvolí stezky? Myšlenky se mu mátly. Těžce se vztyčil. Nemám štěstí, musím zas domů, pomyslel si.

Modrý pták pohlédl na slunce a orientoval se; jeho cesta vedla na západ a nemohl ji minout. Ne, vrátí se až příští

brzo do Želvího domu — s prázdnými rukama, nebude mít ani zajíčka, ani mývala. Zklamání mu stouplo do hrdla. Trvalo dlouho, než začal kráčet obvyklým tempem.

Náhle se zastavil: ve sněhu před ním byly stopy jelena. Vyčerpaný mozek začal opět pracovat. Sehnul se a přejel prstem po červeně zabarvených okrajích otisků. Krev se ještě lepila; zvíře s do krve sedřenými nohama tu tedy zřejmě právě prošlo.

V chlapci se probudila téměř vlčí dychtivost. Štval se rychle světlým porostem stromů dolů po stráni, po dně údolí se zamrzlým potokem a po protějším svahu vzhůru. Nevšímal si praskotu a křupání pod mokašiny, hleděl jen upřeně na červenou stopu. Praskot v houštině jej vyděsil. Křoví se rozevřelo. Vyřítit se statný jelen, dlouhými skoky přeťal mýtinu a zmizel v lese na plochem pahorku.

Chlapec hleděl jako přikován za uprchlou kořistí. Zvíře mělo ještě dosti sil, aby se zbavilo pronásledování. Po tvářích zklamaného chlapce se hnuly slzy. Vlekl se dále, k smrti unaven, aniž spatřil v myšlenkách něco jiného než Želví dům a matčinu tvář.

Na břehu Bobří řeky se probořil do jámy zaváté sněhem. Musel se vyhrabávat rukama nohama. Zůstal vyčerpaně ležet na okraji jámy, aby si oddechl.

Trvalo chvíli, než si uvědomil, že se jeho tváře dotkl proud teplého vzduchu, vystupující rovnou z temné díry. S teplem stoupal vzhůru zvláštní zvířecí pach. Modrý pták vdechl a nahlédl do jámy.

Najednou sebou trhl: v temnotě rozeznal hlavu velikého hnědého medvěda. Zvíře leželo úplně bez hnutí. Jistě spalo zimním spánkem. Jak často o tom otec vypravoval! Medvědí samice vylézaly na silné kmeny a trávily studené roční období vysoko nad zemí v dutinách stromů, aby ochránily svá mláďata před vlky; samci naproti tomu zalézali do jam a prohlubenin mezi kořeny vždycky dole na zemi.

Také tenhle chlapík se dal jednoduše zasypat sněhem, aby tu v teple a v pohodlí dodřival do jara. Až do té doby trávil z tuku, který si nashromáždil pod kůží na podzim při dobré sklizni žaludů a kaštanů.

Modrý pták znovu nahlédl dovnitř. Zvíře bylo stále ještě úplně klidné. Ruce malého lovce se třáslly, když hmátl za sebe a tápal po pušce. Odvinul hadr se zámku, nasadil ústí hlavně mezi medvědovy oči a stiskl.

Jakmile se kouř po výstřelu rozptýlil, ulomil z nejbližšího keře větev a šťouchl jí do rány, avšak hnědý kolos se už ani nepohnul. Chlapec seskočil do jámy, rozšířil rukama otvor a pokoušel se vyvléci kořist ven. Ale stejně dobře by se byl mohl pokoušet pohnout skalou — obrovské tělo se nehnulo ani o prst.

Modrý pták zase vylezl ven, zastrčil vedle jámy do sněhu větev, přihrnul sních a vydal se na cestu domů. Všechno v něm jásal: Můj první medvěd! Můj první medvěd!

Únavu jako by někdo odfoukl. Co asi řekne matka, a co teprve otec? V chůzi si šťasten pobrukoval písničku, která se zpívala v Želvím domě, když se mužové vraceli z lesa domů:

*Dnešní lov skonl šťastně
a k návratu je čas.
Zapadlo slunce jasné,
ted' svítí mísíc zas !
Úlovek přes rameno,
jsem šťasten v myšlenkách
a chválím Ducha jméno,
co sídlí na hvězdách.*

Na obloze stály dlouhé pruhy oblaků; mezi nimi prosvítaly úzké proužky slunečního zlata, Chlapec zjistil, kde stojí slunce; bylo málo po poledni. Mohli odnést medvěda ještě dnes; neležel přece daleko od vesnice.

Na chodbě na něho dolehlo pochmurné ticho. Ohně plály nízkým plamenem, jako by chtěly uhasnout. V komůrce tety Bílý dub leželi všichni na lavicích; nikdo si ho nevšiml, když tiše vstoupil a pověsil opět pušku na stěnu. Matka seděla na prahu komory. Její oči se vděčně rozzářily, když se Modrý pták se stručným „už jsem tu“ posadil k ohni.

„Poznali jsme podle chybějící pušky, že jsi šel na lov. Chtěl ses pokusit sám, milý synu, ale Rychlá noha a Černé kopyto

nepřinesli v posledních dnech domů nic. A já o tebe měla velikou starost, neboť za takových okolností se může přihodit neštěstí i tomu nejopatrnějšímu. Ted' jsem ráda, že tě opět vidím. Uvařila jsem nějaké kosti, napij se vývaru. Potom dostaneš ořechy."

Chlapec udělal poslušně to, co matka řekla. Dříve by se byl neudržel a svou novinku hned vyklopil, ale nyní věděl, jak se musí chovat v Želvím domě: tiše, zdrženlivě, vždy ne-vtíravě. Ubohá polévka z kostí mu chutnala jako nikdy předtím. Po několika doušcích se však přece jen už nemohl zdržet. Přistoupil k matce, položil jí paže kolem krku a zašeptal:

„Maminko, já jsem zastřelil medvěda."

„Co to povídáš, synu můj?"

„Zastřelil jsem medvěda."

„Víš určitě, zeje mrtvý?"

„Ano, je docela určitě mrtvý."

Polední slunce na chlapce pohlédla a něžně jej pohladila.

Přerývanými výkřiky projevovala své pohnutí.

V okamžiku se zpráva rozkřikla; chodba se naplnila radostným voláním, komůrky ožily a všichni obyvatelé Želvího domu se shromáždili před matčinou světnicí. Modrý pták musel vyprávět. Pospíchal, neboť náhle se důrazně přihlásil hlad, a pak — ta spousta zářících očí, které na něho hleděly, jej mátl. Sám dědeček neskrblil chválou: „Můj vnuku, z tebe bude řádný lovec, neboť jsi dnes ukázal, že tě ženská práce na poli nezkazila."

Pod vedením Modrého ptáka se vypravili nejsilnější pro medvěda: teta Bílý dub, Rychlá noha a jeho žena, Černé kopyto a Kolouch. Co chlapec sám nezmohl, podařilo se mnoha pažím snadno. Odvalili mohutné zvíře na vidlici silné dubové větve a vytáhli je z jámy. Při cestě domů použili větve jako saní, po kterých břemeno lehce klouzalo.

Před severním vchodem medvěda stáhli. Mohl vážit dobře třikrát tolik co dospělý muž a měl vrstvu tuku na dlaň silnou. Bylo to neobyčejně veliké a těžké zvíře.

Spěšně nakrájeli tenké plátky masa do kotlů. Ozýval se smích a žertování. „Nešetřil na kaštanec, aby pořádně ztloustl."

„Sklidili jsme sice špatnou úrodu kukuřice, ale zato jsme dostali tučně vykrmenou žaludovinu!"

„Modrý pták spadl do špižirny; musíme jej posílat častěji, má šťastné nohy!"

Když se otevřely dveře, vyvalil se do studeného zimního večera proud tepla a vůně masa, ještě mnohem krásnější, než bývala vůně svátečního jídla na Nový rok. Naštěstí byli plně zaujati namáhavou prací se stahováním a rozřezáváním kola, protože jinak by se už nemohli dočkat, až bude jídlo hotovo. Jenom psi nečekali; lapali po odhozených drobtech, prali se o ně a počínali si jako zběsilí. I Raf už neměl po únavě ani potuchy.

Sousedé si odnesli velké mísy masa; ostatní rodiny nesměly hladovět, když želví lid měl co jíst. Otcovy sestry ze Sokolího domu přinesly zprávu, že lovci z rodu Jelena složili čtyři buvoly, mezi nimi dvě tučné krávy: „Zvěř jim vběhla rovnou na mušku; nemuseli udělat ani krok a mohli počkat, až byla dost blízko."

„Možná, že to byli ti buvoli, které Modrý pták tak dlouho pronásledoval," uvažoval Kolouch. Avšak než se k tomu mohl někdo vyjádřit, zavolala matka k jídlu.

Polední slunce přidělila každému tři čtyři plátky masa. „Víc dnes nedostanete," prohlásila rozhodně. „Máte příliš vyhladovělý žaludek."

Modrý pták pokukoval toužebně po kotli, ale brzo pozoroval, jak i po tomto střídém jídle se mu v těle rozlilo blažené teplo. Po chodbě i po komůrkách se rozprostřelo syté ticho; bylo slyšet jen praskání ohňů a lupání kostí, kterými se zabývali ve svých koutech psi.

Matka se obrátila na chlapce: „Kůži z tvého medvěda dostane dědeček. Kožešina prvního zvířete, které složí budoucí lovec, připadá vždy starým, bezmocným lidem. Ale drápy patří tobě; dostaneš z nich náhrdelník. Veliké špičáky navléknu mezi ně. To ti bude vždycky připomínat tvého prvního medvěda."

Matka vytrhala obratně z tlap dlouhé šavlovité rohovinové drápy. Šilhavý lišák hleděl s obdivem a zároveň závistivě, jak hromádka drápů stále roste. Přidal se k obyvatelům Želvího

domu hned, když vlekli medvěda na větví kolem lenapských vigvamů, a teď tu zůstal, aby se zúčastnil oslavy. Vždyť jeho druh zabil svého prvního medvěda!

„Dvacet drápů," mínil uvážlivě. „A k tomu ještě ty oba špičáky. Mohl bys mi vlastně jeden dráp dát."

Modrý pták se dlouho nerozmýšlel; dnes nemohl nikomu nic odepřít. Šilhavý lišák děkoval s takovou radostí, že zmizely i poslední stíny minulosti. Ze starého odpůrce se stal přítel.

Tu však chtěl jeden dráp také Kolouch, a úspěšný lovec nemohl odepřít bratranci, co dopřál lenapskému chlapci. A tak měl medvědí náhrdelník nakonec už jen osmnáct drápů, ale vyjímal se s oběma velikými tesáky uprostřed stále ještě dost nádherně. Vyvrtanými otvory v tlustých koncích probíhal úzký kožený řemínek, ze kterého spadávaly nažloutlé odznaky vítězství na hrud' a na záda, záříce do daleka na rudé košili.

Otec si náhrdelníku všiml hned, jakmile se vrátil. Jeho sevřená, zachmuřená tvář se rozjasnila, zeptal se a uslyšel, co se Modrému ptáku přihodilo. Náčelník řekl jen: „Jsem vděčen Zachmuřenému dnu, bez něho bys nebyl přišel pod naši střechu."

Chlapce polil palčivý ruměnc jako by byl dostal orlí péro, jedno z těch dlouhých ocasních per, které nosili jenom obzvlášť význační válečníci.

Po jídle Malý medvěd kouřil. Proti svému obyčejí začal hovořit už po prvních tazích: „Použili jste posledního prachu dobře, lepšího použití bych byl sám nenalezl. Je to teď opravdu náš poslední prach, neboť obchodníci mi nic nedali. Prý nemají sami dost, prý Indiáni chodí každý den a žebrají o prach, jak tvrdili. Nakonec nám přenechali jeden váček, požadovali však, abychom jim na jaře pětinasobně zaplatili. To jsem odmítl."

Malý medvěd se odmlčel a pohlédl na Modrého ptáka.

„Co ještě říkali obchodníci potom, to nemusíš překládat, protože jsem tomu rozuměl bez tlumočníka. Bílý muž má srdce z kamene, ať mluví jakýmkoli jazykem."

Chlapec vzpomínal na Solný pramen, na ty dlouhé červené ohnivé paprsky, které směřovaly od stěny jedlí, na řev hraničářů a uvědomil si, že otcova slova jsou správná.

Náčelník opět začal: „Vrátili jsme se oklikou, ale v Mohingu, ve vesnici dále proti proudu Bobří řeky, to vypadá stejně zle jako u nás. Také tam se lidem neurodilo, avšak darovali nám pytlíček prachu. Použijeme-li jej tak dobře jako těch posledních výstřelů, nepovede se nám špatně.“

Malý medvěd se usmál; lovecké štěstí minulých dnů zmírnilo jeho starosti. Chodbou protáhl studený vzduch. Kolouch měl přinést dříví z jižní komory a rozevřel dokořán dveře: „Padá sníh! Padá sníh!“ Všichni se honem tlačili ven.

Ve vzduchu vířily veliké vločky, tančily nahoru a dolů a klesaly nakonec na zem. Dospělí mlčeli. Hleděli k obloze a nastavovali tváře, aby se na nich rozplývaly něžné hvězdičky. Děti jásalý a honily se za padajícími bílými vločkami. Každý věděl, co to znamenalo. Byl opět sníh — nový sníh, stopařský sníh, a lovci už nebudou chodit nadarmo, čas ledovatyky pominul.

„Teď musíme hledět, abychom získali pokud možno s nejmenším množstvím prachu maso a kožišiny,“ uvažoval Malý medvěd, když lidé z Želvího rodu opět vesele seděli u ohně. To bylo pobídkou dědečkovi, který navečer rád zavítal k matce. „V mém mládí mělo pušky jen několik mužů, a také jsme hladem neumřeli. Ale tehdy se každý lovec vyznal i v lovu úhořů oštěpem, v lovení ryb pod ledem a v kladení pastí. Oštěpy a šípky zasahovaly stejně dobře jako tyhle nové hromové roury, nedělaly ale tolik rámusu. Bez novomódní pušky je dnes každý lovec jako dítě. Bílý muž nepřinesl nic dobrého.“

Děd se do nekonečna rozplýval v líčení svého mládí a jeho posluchači s úctou naslouchali. Všechno, co Bílý vlas říkal, neodpovídalo doslova skutečnosti, neboť i teď kladl každý lovec svou trať pastí, které denně obcházel a udržoval v pořádku; na každé půdě ležely stále dlouhé rybí oštěpy s udicemi nebo bez nich a každý chlapec musel umět bezpečně zasáhnout cíl nejprve lukem a šípem, než mu svěřili pušku. Ale nikdo starce nepřerušil — kterýpak dědeček by nepokládal své mládí za staré dobré časy?

„Zítřka vylovíme jezero, které nemá odtok,“ ukončil otec rozmluvu.

Modrý pták zvedl hlavu: toto jezero znal z cest k javorovému lesíku, kde vařili cukr. Pokaždé, když putovali podél jeho břehů, stočila se rozmluva na jedinečné krajinné pozoruhodnosti.

Chlapec se upamatoval na svěží, jarní obraz této krajiny: tyrkysově modrá, vejčitá vodní hladina, kolem dokola rašící listnatý les, který se nadýchnutě zrcadlil na chvějivých vlnách, přerušen pouze na jednom místě velikou loukou. Uprostřed pak nedosažitelná hromada rákosí a větví: bobří hrad.

Jezero nemělo žádný viditelný odtok a jeho hladina se přesto neměnila. O kus dále na východ vyvěral ze země silný pramen a otec se domníval, že je to ústí podzemního potoka. Kolouch tvrdil, že jednou po cestě k cukrovému lesíku hodil na led u břehu kus kůže a při zpáteční cestě že našel tentýž kus v prameni. Něco pravdy na tom být muselo, neboť v jezeře byli dokonce úhoři — a jak by se sem mohli úhoři dostat, kdyby neexistovalo nějaké spojení s nejbližším potokem? Ano, ta krajina byla velmi zvláštní.

Ale proč nerybařili nejdřív na Bobří řece?

Otec jako by chlapcovu otázku uhodl. „Na jezeře nebude led tak silný jako tady. Nevím, čím to je — snad jsou tam teplé prameny. Rozhodně nám to usnadní práci.“

Ačkoli vyrazili za ranního šera, dostihli svého cíle teprve když slunce zahalené šedivým závojem stálo na půli cesty k poledni. Nešlo to tak rychle jako jindy, protože muži byli navlečeni v tlustých medvědích kazajkách a měli na sobě legginy z buvolí kožišiny. Také pro Modrého ptáka našla matka kabátec ze sobí kůže s rukávy a kapucou: „Jinak při rybaření zmrzneš.“

Mnoho nářadí s sebou vléci nemuseli, jenom koše, sekery a několik rybích oštěpů ze silného rákosu s trojitou vidlicí z kosti s vlasově ostrými hroty. Modrý pták už jednou tato dlouhá trojhrotá kopí viděl v ruce mužů, na počátku své první zimy v „Úrodné zemi“. Ale tehdy si připadal jako cizinec a nechtěl se ptát, ačkoli by byl rád viděl, jak s nimi rybařili. Pamatoval se ještě, že rybáři tenkrát leželi na ledě

uprostřed řeky pod malými stany, zabalení důkladně do kožišin. Nu, dnes a zítra se na to pořádně podívá!

Jezero se podobalo zasněžené, jako prkno ploché louce, která se rozprostírala široko daleko. Lovci se rozdělili. Otec zamířil s Černým kopytem, Rychlou nohou, Kolouchem a Modrým ptákem přímo k bobří stavbě. Nikdo by byl nepokládal tuto divokou a neuspořádanou haldu dříví za bobří obydlí; větve ležely křížem krážem přes sebe tak vysoko, že přes ně dospělý člověk stěží viděl. To celé přikrýval vysoký sníh, odevšad vyčuhovaly zledovatělé konce klacků. Modrý pták jedním zacloumal, ale větve držela pevně a nehybně.

Černé kopyto a Rychlá noha se smáli: „Tak jednoduše to nejde.“

Potom rozdělil otec práci. „Nejprve vysekáme do ledu díry; každý si najde místo asi dvanáct kroků od kupy dřeva. Vy, chlapci, zůstanete spolu.“

Chopili se seker a začali rozbíjet lesknoucí se příkrov. Brzo se začernala voda v otvoru na loket širokém, kde se činili Modrý pták a Kolouch. Otec měl pravdu, led byl silný sotva na píd'. Mezitím vylezl Malý medvěd na bobří stavbu a mohutnými ranami odsekal špičku; sníh a větve létaly na všechny strany.

„Za chvíli vylezou,“ řekl Kolouch a odtáhl bratrance od díry v ledu.

„Ale kudy? Vždyť v hromadě dřeva není vidět žádný východ?“

„Východ je pod ledem. Vidíš, tady uvnitř té kupy rákosí mají bobří suchý pelech. Z něho vede do vody nora a tou utíkají při nebezpečí do jezera. Malý medvěd vysekával do stavby otvor, aby bobří utekli do vody.“

„No a? Utečou, a co potom?“

„Ne, to se jen tak zdá. Nevydrží dlouho pod ledem a musí přijít k našim děrám, aby se nalokali vzduchu. Ryby to nepotřebují, ale bobří musí čas od času na hladinu, jinak by se udusili. Jakmile se vynoří v otvoru, budeme je harpunovat rybím oštěpem a vytáhneme je ven.“

„Ach, tak je to. Ale co když se někdo nestrefí?“

„Dobrý lovec zasáhne vždycky. Je také možné lehnout si u díry a vytáhnout bobry rukama, ale to je nebezpečné. Mají takové veliké přední zuby. Sám jsem zažil, jak při tom jednomu muži ukousli palec. Bylo to hrozné.“

Než mohl Modrý pták odpovědět, přistoupil bez hluku otec, v ruce krátký rybí oštěp. „Musíte teď o pár kroků ustoupit a být zticha.“

Chlapci uposlechli. Napjatě hleděli do vody v díře, kde se musel bobr vynořit, aby se nadechnul. Čas ubíhal. Modrému ptákovi to připadalo nekonečně dlouhé a začalo ho zábst.

Náhle zvedl otec oštěp a bodl. Divoký pleskot, fontána kapek — a už ležel bobr na ledě. Otec mu dal ještě ránu tupým koncem tomahavku, ale to už asi nebylo nutné, neboť hroty oštěpu se zavrtaly do hlavy.

„Musíte vždycky mířit na čenich, nebo proděravíte cennou kůži na těle.“

„Já jsem vůbec neviděl, jak bobr připlul,“ přiznal se Modrý pták. Malý medvěd se smál. „Zvíře se také nevynoří, vystrčí pouze nozdry. To, že se přibližuje, se pozná podle lehkého čerení vody, roje všechno.“

Náčelník se opět přichystal, a tentokrát chlapec viděl, jak než otec bodl, proběhly po tmavém zrcadle chvějivé, nepatrné vlnky. Po tomto druhém lovu se už žádný bobr neobjevil.

Lovec svolalo tiché zapískání. Rovněž Rychlá noha a Černé kopyto dosáhli u svého otvoru úspěchu. Ulovili šest zvířat, dvě úplně dorostlá a čtyři menší, všechna s nádhernou, hustou zimní srstí. Kořist odnesli na břeh a vyrovnali do řady.

„Teď se podíváme, co dělají ostatní,“ pravil spokojeně Malý medvěd.

Modrý pták si ve své lovecké horečce ostatních mužů vůbec

nepovšiml. Nyní spatřil stejný obraz jako tehdy na ledě Bobří řeky. Na bílé ploše rozseté červené a hnědé skvrny, malé stanové kostry, pokryté příkrývkou. V těchto chatkách leželi všude na břiše muži, kterým bylo vidět jen nohy. Co tam dělali, se nedalo rozeznat.

Když přišli k prvnímu stanu, vylezl právě rybář — Mračný nos z rodu Jelenů — ven a smál se na celé kolo. Za sebou vlekl svůj oštěp. Na vidlici se třepetal veliký okoun. Sejmul rybu s vidlice a hodil ji k ostatní kořisti.

Stan stál přímo nad derou v ledě a hned vedle něho ležela už hromada sedmi či osmi na loket dlouhých ryb se žlutými bříšky, růžovými ploutvemi a tmavými skvrnitými nebo zelenavými hřbety. Kolem dokola byl sníh čistě vymeten.

„Zkus to taky,“ pobízel chlapce otec.

„Ale jakpak se to dělá?“

„Vezmeš oštěp a vsuneš jej otvorem do vody. Konec musíš > samozřejmě pevně držet. Pak se položíš tváří nad otvor. Příkrývka na stanu zadržuje denní světlo, takže můžeš vidět všechno, co se ve vodě děje. Jakmile připluje ryba, nabodneš ji a vytáhneš ji ven.“

Mračný nos podal chlapci s dobrosrdečným úsměvem oštěp. Modrý pták rychle strčil oštěp příklopem stanu do díry a vlezl dovnitř. Dlouhá násada sklouzla šikmo do vody a pod vahou hrotu se napřímila. Chlapec ležel nad otvorem a konec oštěpu držel v ruce.

Zadržel dech a hleděl do hlubiny. Světlo padalo čistě vymeteným ledem kolem stanu a pronikalo vodou pohádkovým modrozeleným jaselem, který byl v hloubce stále modřejší a nakonec přecházel v čern. Ze dna se nořily jemné, obdivuhodně propletené útvary, podobné úponkovitým rostlinám, jež zářily hned zeleně, hned žlutě.

Mezi tím trčela násada oštěpu. Také ta se třpytila měňavými tóny od nejsvětější do nejtemnější modři. Chlapec pohyboval oštěpem a nádherný pás barev se pohyboval s ním. Teď se dotkl řas a jejich stuhy se zahoupaly chvějivým zelenavým tancem v modré hlubině.

Protože ležel malý rybář v temnu pod stanem sám, mohl pečlivě pozorovat, co se v pohádkové vodě dělo. Zdálo se

mu, jako by se otevřely dveře do jiného světa, jako by byl vstoupil do kouzelné říše plné tajemství a divů.

Teď se zleva vynořil podlouhlý žlutý předmět s červeně pruhovaným hřbetem. Dvě ploutve se pohybovaly pomalu jako pádla. Chlapec údivem téměř upustil oštěp, neboť něco takového dosud nikdy nespatriil. Ryby, které viděl, jak za letních večerů vyskakují z řeky, mizely totiž jako blesk, ale tato plula pomalu a tak blízko, že by bylo možno se jí dotknout. Teď byla zelená, teď modrá, teď purpurová, teď mrskla ocasem a opět se ponořila.

A připlouvaly další a další. Pozorovatel nevycházel z obdivu. Držel oštěp pevně bez hnutí, aby nerušil život barevné hlubiny.

Náhle se ozval hlas Mračného nosu: „Můj malý bratr by mě měl opět pustit dovnitř, nebo mi všechno vyloví.“

Modrý pták se pozpátku vysoukal ze stanu a udělal místo Mračnému nosu, který po břicho vklouzl k otvoru v ledu.

„Vždyť jsi nic nechytil,“ zjistil Kolouch. „To jsi neviděl žádné ryby?“

„Ano, dokonce celou spoustu. Ale ani mne nenapadlo, abych oštěpu použil.“

„jak to? Vždyť jsi přece byl pod stanem dost dlouho?“

„Bylo toho tam dole tolik vidět! Neměl jsem ani na lov čas.“

„Tomu nerozumím. Já jsem neviděl nikdy nic jiného než ryby a pár hloupých řas, které překáží oštěpu.“

Chlapec nejistě pohlédl na bratrance; Kolouch mluvil vždycky s takovou převahou. Avšak vtom zachytil otcův pohled, souhlasné mžiknutí očních víček a prchavý, ironický úsměv, který platil Kolouchovi.

Chlapec najednou věděl, že otec mu rozuměl a že nebere bratrance slova vážně. Naplnil jej nikdy nepoznaný pocit převahy. Napřímil se. Uvědomil si, že má k otci daleko blíž než k bratraci a ostatním kamarádům.

Malý medvěd mrkl ještě jednou. „K lovení ryb pod ledem je třeba cviku. Tomu se nenaučí za jeden den. Ale teď zpátky k našim děrám, ať je vylovíme sami.“

„Copak tam jsou ještě ryby?“ ptal se Modrý pták.

„Jistě, pročpak ne?“

„Bobři je přece dávno sežrali.“

„Bobři? Jakkak jsi na to přišel?“

Chlapec vycítil z otcova hlasu údiv, ale necítil nic ze sebevědomé převahy Kolouchovy, anebo dokonce z výsměchu Maliina, která si z něho dělala legraci, když řekl něco chybného. Poprvé jasně ucítil, že s ním otec jedná jako s dospělým, ne jako s nováčkem, na kterého takovou dobu děti volávaly „hlupáku“.

Toto uznání jej povzbudilo a zamyslel se nad otázkou Malého medvěda. Odkud věděl něco o bobrech? Na Juanitě se tato zvířata vyskytovala už jen zřídka; nemohl se vlastně upamatovat na nic než na to, jak prý jsou škodlivá. Nakonec váhavě začal. „U mých bílých rodičů se vždycky tvrdilo, že bobři ničí rybí násadu, a proto prý se musí chytat.“

„To je veliký omyl. Zvířata se živí vrbovou a jilmovou kůrou, ryb a masa se nedotknou. Musíš se potom podívat k té velké louce naproti na jižním břehu, tam uvidíš dost zašpičatělých pahýlů vrb, které ostrými zuby podhlodali a porazili, aby mohli ohryzávat větve. Až doma tuhle kořist vyvrhneme, ukáži ti žaludky; pak se budeš moci podívat sám, co žerou.“

Chlapec pozorně poslouchal. Otec toho věděl o zvířatech tolik, jistě víc než všichni lidé v Raystownu dohromady.

A opravdu: z těch tří otvorů u bobřího obydlí získali právě tolik ryb jako z ostatních. Celé náklady museli večer zahrabat do sněhu na pobřeží, neboť je muži nemohli unést. Nu, zítra je také den.

Ale zítřek přinesl kořisti ještě víc, neboť chlapci směli chytat při břehu jezera úhoře. Přinesli si na to z domova zvláštní oštěpy na ryby, dlouhé rákosové hole s pěti bodci a nádhernými udicemi. Těmi píchali chlapci do děr v ledu při břehu, hluboko do tlejícího, měkkého jezerního dna. Když oštěp vytáhli, ovíjelo se okolo hrotů spousta úhořů tenkých jako hadi.

Chlapci horlivě pracovali. V poledne si rybáři upekli narychlo na praskavém ohni z rákosí několik ryb k obědu. Pak se posadili k ohni a ohřívání si nohy. Vzduchem létal hovor a smích a z dálky zaléhalo volání mužů, kteří mířili k ohni od nejbližších děr, obtěžkáni okouny, lososy, buvolními rybky a kdoví čím vším.

Chutnalo jim náramně v radostné náladě úspěšné práce. Ale nic se nedalo přirovnat k úhoří polévce s bobřím tukem a na drobno rozkrájenými drobky, kterou pak uvařila v kotli Polední slunce. Večer se nemohli dočkat, až už budou doma, i když nesli těžké koše.

„Medvědi cítí zralé kaštany!“ říkal otec pokaždé, když chlapci naléhali, aby se vyrazilo.

Trvalo šest dnů, než výlov na ledě skončil.

Z jezera bez odtoku vylovili spoustu ryb a lidé na Úrodné zemi obstojně přestáli studené měsíce. Nejprve to vypadalo, že přijde hladová zima, ale po sklizni cukru přece jen všichni mínili, že prý to byla jen hubená a nikoli hladová zima.

Lidé z vesnice byli o několik zkušeností bohatší. Otec teď věděl, že obchodníci v Presque Ile nemají pro Indiána srdce a neznají, co je soucit ani v dobách bídy. Lovci už tolik nepodceňovali rybí oštěpy a zabývali se častěji než dosud starým nářadím na půdě. Ženy se rozhodly, že v letech dobré úrody uloží více zásob, aby kukuřice vystačila nejen na jednu, nýbrž na dvě zimy.

Ale co to bylo všechno proti medvědímú náhrdelníku? Modrý pták dospěl nejdále. V těchto měsících se konečně naučil vábit divokého krocana napodobením jeho křiku a pak jej šípem sundat z větve. Bylo to těžké napodobit na rákosovou píšťalku přesně ptačí hlas, ale letos v zimě se mu to poprvé bez chyby podařilo, stejně bezvadně jako výstřel, po kterém pták spadl do houštin.

Když na okraji lesa zavlály bílé stuhy trnek, šel Modrý pták s kamarády na lov veverek jako jeden ze starších vesnických chlapců. Nestřílel už vedle jako tenkrát na Lučním břehu, když byla na zdi namalována rudá skvrna terče a Šilhavý lišák se nováčkovi posmíval.

L É T A U B Í H A L A , K A Ž D Ý P O D Z I M S E O B J E V I L N A Úrodné zemi Zachmuřený den, aby se, jak říkal, podíval na sestru a na švagra, ale ve skutečnosti kvůli dětem. Miloval sourozence, kteří kdysi pobývali tak dlouho na Lučním břehu. Především měl rád Modrého ptáka, neboť chlapce přivedl do Želvího domu, vedl jeho první kroky mezi rudým lidem a hleděl na něho bezmála jako na vlastního syna. Těšil se z toho, jak děti dorůstaly, vyptával se při každé příležitosti na jejich pokroky doma i na lovu a po návratu o tom dopodrobna vykládal Okrouhlému mraku.

Malia ani Modrý pták netušili, jakou úlohu hráli v myšlenkách tety a strýce; nevěděli nic o tom, že oba staří lidé na Lučním břehu, sami bezdětní, přenesli všechnu svou skrytou lásku na neteř a synovce a stále na ně vzpomínají. Ačkoli o tom sourozenci nevěděli, přece jen čekali každý rok na Zachmuřený den. Nikdy nepřišel bez dáreků a neskřblil chválou, když mu předváděli, čemu novému se naučili.

Jak byl chlapec hrdý, když ukázal strýci po hubené zimě medvědí náhrdelník a jaké měl Zachmuřený den oči, když mu Modrý pták o rok později ukázal svou první trať pastí! Neboť druhého jara po hubené zimě svěřil chlapci otec pět pastí, které byly pevně zakotveny na stezce, kudy často chodila divoká zvěř

Nebyly to žádné umělecké výtvořy, pouze čtyři kůly s těžkou vodorovnou padací kládou, zachycenou napjatým lanem

a podpěrovým klackem. Jakmile nějaké zvíře — norek, ondatra, mýval nebo vačice — zavadilo o šňůru, trám spadl a neopatrného čtvernožce zabil. Tyto pasti už stály několik zim, byly trvanlivé a jen zřídka selhávaly. Bylo nutno obcházet je každý den, nařizovat, když byly sklapnuté, a vybírat z nich kořist.

Právě toho dne, kdy se strýc obdivoval pastím Modrého ptáka, ležela pod jedním trámem vydra. Strýc z toho měl téměř větší radost než chlapec. Dokonce i dědeček, se kterým se Zachmuřený den často bavil, shledával na Modrém ptáku méně věcí hodných pokárání než na Kolouchovi anebo dokonce na Šilhavém lišákovi. Ten musel soustavně poslouchat káravé řeči. Avšak zřejmě si z toho nedělal víc než z letního potápění.

Se Zachmuřeným dnem přicházely do osamělé vsi u Bobří řeky také novinky. S takovými zprávami se strýc vyťasil vždycky pomaloučku, většinou až druhého nebo třetího večera své návštěvy, ale věděl téměř vždycky něco, zvláště o sporech mezi Angličany a Francouzi.

Válka teď už trvala několik let a naplňovala stále ještě zemi neklidem. Do hlubokých lesů tady na povodí horní Alleghany sice dosud nikdy neproniklo hřmění děl, jen ozvuk vzdálených, často nesrozumitelných zvěstí. Běloši procházeli neustále sem a tam, stavěli pevnosti, vyhazovali je pak do vzduchu a stříleli se navzájem. Zdálo se, že jejich nepokoj nakazil i rudé lidi, kteří se s nimi stýkali. Bylo to vidět na Lenapech. Necítili se nikde doma, táhli s každým jarem k hranicím a ještě zvyšovali zmatek.

Do odlehlých vesnic Bobří řeky z toho všeho dolehlo jenom málo. Co vyprávěli lenapští válečníci, se poslouchalo jako pověsti z nějakého jiného ostrova. Ale právě letos, kdy Modrý pták dostal své pasti, vykládal strýc něco, co se zdálo být lidem Želvy pochopitelnější: francouzská pevnost na Ohiu byla dobyta Angličany. V této pevnosti ležel kdysi Modrý pták v lazaretu; odtud jej Zachmuřený den odvedl a přivezl na Luční břeh. Teď tam už nebyli Francouzi, nýbrž angličtí červenokabátníci.

Do chlapcova vědomí opět pronikaly dávno zapomenuté

obrazy: pennsylvanská milice, Fort du Quesne, generál Braddock, Monongahela. Tyto vzpomínky by byly zapadly, kdyby se o tom byl Zachmuřený den zase nezmínil.

Stalo se to na lovu s pochodněmi. Modrý pták chtěl strýci dokázat své střelecké umění a na to se noční lov s ohněm obzvlášť dobře hodí. Strýc s tím ihned souhlasil.

Večer, když nad lesem ještě tkvěla červeň zapadnuvšího slunce a zrcadlo řeky ztemnělo stínem stromů, pádlovali proti proudu. Každý úder vesla zanechával na hladině malý oblouk třpytících se bublin, který se v proudu leskl jako půlka stříbrného náramku. Člun plul téměř neslyšně a zanechával za sebou dvojitou řadu rychle zanikajících stříbrných vln.

Z pobřežního sítí zaléhalo poslední ospalé káchání kachen; odevšad zazníval sborový koncert žab, a od lesa dolétal cvrkot kobylek. Bzuket komárů a tiplíc se dal snést, neboť je zaháněl chladný van vody.

Jak přicházela noc, potemněl na západě poslední záblesk červánků. Strýc zašeptal: „Tady začneme.“ Modrý pták šeptem odpověděl: „Musíme ještě na pravou stranu řeky, protože tam roste méně rákosí a dostaneme se blíže ke břehu.“

Zatím co Zachmuřený den řídil člun napříč proudem k druhému břehu, zapálil Modrý pták pochodň z březové kůry a zastrčil ji do otvoru malého prkna na přídi. Za pochodň stálo svisle druhé větší prkno a zastiňovalo světlo odzadu jako odrazová lucerna. Jiskry z pochodně padaly do mokrého písku, aby nezapálily kanoe.

Lovci seděli ve tmě a paprsky světla pronikaly temnotu před člunem. Jakmile se pochodň řádně rozhořela, obrátil strýc kanoe a nechal je nést proudem těsně při břehu, bez hlesu, jako kráčí bojovník po válečné stezce. Pádla použil Zachmuřený den jenom chvílemi a nikdy při tom nebylo slyšet ani dopadání kapek řinoucích se s jeho listu.

Modrý pták se krčil s lukem a šípem za svítilnou a pozoroval míjející břeh, který pomalu, kousek po kousku, vcházel do okruhu světla a za kanoí se opět nořil do tmy. Tu a tam obepluli rákosový trs, jindy sestoupil úzký pruh louky mezi lesem a řekou až k samé vodě.

Chlapec ucítil najednou slabé zahoupání, umluvený signál

pro „pozor!“ Z břehu zaznívalo lehké podupávání a funění. Lovec napnul luk — právě včas, neboť vtom se v pomalu putujícím světle pochodně objevil veliký jelen.

Zvíře upřeně hledělo se zdviženou hlavou na tiché světlo, které se vznášelo na řece. Zvědavě přistoupilo ještě o kousek blíže. Chlapec spatřil, jak se v očích překvapeného živočicha zrcadlily paprsky pochodně, potom vypustil z pevně napjaté tětiny šíp. Zasvištělo to, jelen udělal skok a zmizel ve tmě.

Strýc zabručel uznané „ho-ho“, popohnal kanoe ke břehu a uložil je na písek. Pak vystoupil a sehnutý se plížil po travnatém svahu nahoru. Chlapec ho následoval s trochou úzkosti, neboť si nebyl svým střeleckým uměním zcela jist. A co chtěl vůbec strýc v té temnotě poznat?

Ale blízko u kraje lesa se Zachmuřený den zastavil; tady ležel jelen. Šíp mu vězel velmi hluboko v hrudi.

Odnesli zvíře ke břehu a strýc konečně řekl: „To byla opravdu dobrá rána. Je-li ti to vhod, zůstaneme chvíli tady a upečeme si játra a srdce. Noc je dlouhá a máme dost času poohlédnout se po nějakém dalším jelenovi.“

Chlapec překvapeně souhlasil. Zachmuřený den se ho dosud nikdy neptal na souhlas. Vždyť starší se mladšího nikdy na souhlas ptát nemusil.

Na ohni se brzo opékaly kusy masa. Chlapec dostal srdce. Šíp zasáhl jeho dolní hrot; bylo nepochopitelné, jak mohl jelen s takovou ranou utéci ještě až k okraji lesa.

Oba pohodlně jedli. Strýc nakonec otřel nůž o legginy, zastrčil ho do kožené pochvy u opasku a začal hovořit.

„Synovce můj, v minulých letech jsem tě pozoroval a shledal jsem, že máš srdce rudého muže. Jsi teď štásten nad úspěšným lovem a veselí lidé jsou spíše než mrzutí nakloněni naslouchat slovům jiných. Chtěl bych ti proto sdělit myšlenky svého srdce, o kterých vím, že jsou pravdivé.“

Modrý pták pozorně naslouchal. Strýc hovořival rád poněkud nadneseně jako náčelník na poradním shromáždění.

„Bydlel jsi dříve v zemi na východě a snad jsi nevěděl, jako to víme my, že se naše vlast stále zmenšuje. Teď si už jistě uvědomuješ, jak rychle kráčí rudý muž po stezce vedoucí k západu slunce. Kdysi bydlely naše kmeny u východního

moře, teď už sedí Angličané na Ohio, v pevnosti, kterou znáš. Kdybychom byli tehdy na Monongahele neporazili generála Braddocka, byli by tu seděli už po mnoho zim.“

Chlapcova tvář se zachmuřila. Opět se tu zjevil ten věčný stín, který zatemňoval život Indiánů v celé zemi na Ohio. Modrý pták byl dosti stár, aby pochopil starosti svého rudého příbuzného.

Jak často mluvil o pronikání bělochů otec; od pobřeží k řekám, od řek k předhořím, od předhoří k Alleghanám — stále dál na východ, po celé dlouhé cestě od Filadelfie až nahoru k Raystownu. A teď pronikli Angličané opět o kus kupředu: od Alleghanských hor k Ohio.

Strýcův hlas znovu zazněl: „Synovce,* tys žil dlouhé zimy ve východním kraji a znáš jej lépe, než jej známe my. Můžeš mi říci, zda má rudý muž naději, že vyžene bělochy z tohoto ostrova a zeje donutí, aby se vrátili do své vlasti? Řekni mi, co si o tom myslíš? Nic nezakrývej a mluv svobodně a otevřeně.“

Chlapec zápasil s velikým zmatkem. Takovou otázku nejméně očekával. Vzpomínal na děly vyzbrojenou pevnost du Quesne, na množství obyvatel v zázemí a na obrovské město Filadelfii. „Já, strýčku, nevěřím, že by bylo možno bělochy vyhnat. Je jich už příliš mnoho. Na hranicích jich bydlí jen málo, ale čím dále na východ, tím je osad více. Jsou tam vesnice stokrát větší než Úrodná země.“

Tvář Zachmuřeného dne pohasla. Zešedla a pokryla se vráskami pod smytým, dávno neobnoveným pomalováním. Pod rozrytým čelem však vířily myšlenky.

„Lenapové říkají, že se musíme spojit s Francouzi a společně s nimi vyhnat Angličany. Myslíš, že ve spojení s Francouzi můžeme zvítězit nad červenokabátníky?“

„To já, strýčku, nevím. Ale otec se domnívá, že Francouzi jsou stejně špatní jako ostatní běloši.“

„Lenapové říkají, že se s nimi dá lépe vyjít. Kdyby prý s jejich pomocí vyhnali Angličany, bylo by to prý pro nás lehčí.“

Zachmuřený den se tvrdošijně vracel k této myšlence, upínal se k té představě jako k poslední naději. Chlapec vzpomínal na otcova slova: „Mají všichni srdce z kamene, ať hovoří

keroukoli řečí," avšak nechtěl strýci odporovat a pocítil ulehčení, když se Zachmuřený den dále netázal.

Naložili jelena do kanoe a zase odrazili. Ale k druhému výstřelu už té noci nedošlo. Strýc už neřídil kanoe bez hluku, byl asi v myšlenkách kdoví kde. Když se na východním obzoru objevilo první mdlé světlo, pověsili jelena u dveří Želvího domu.

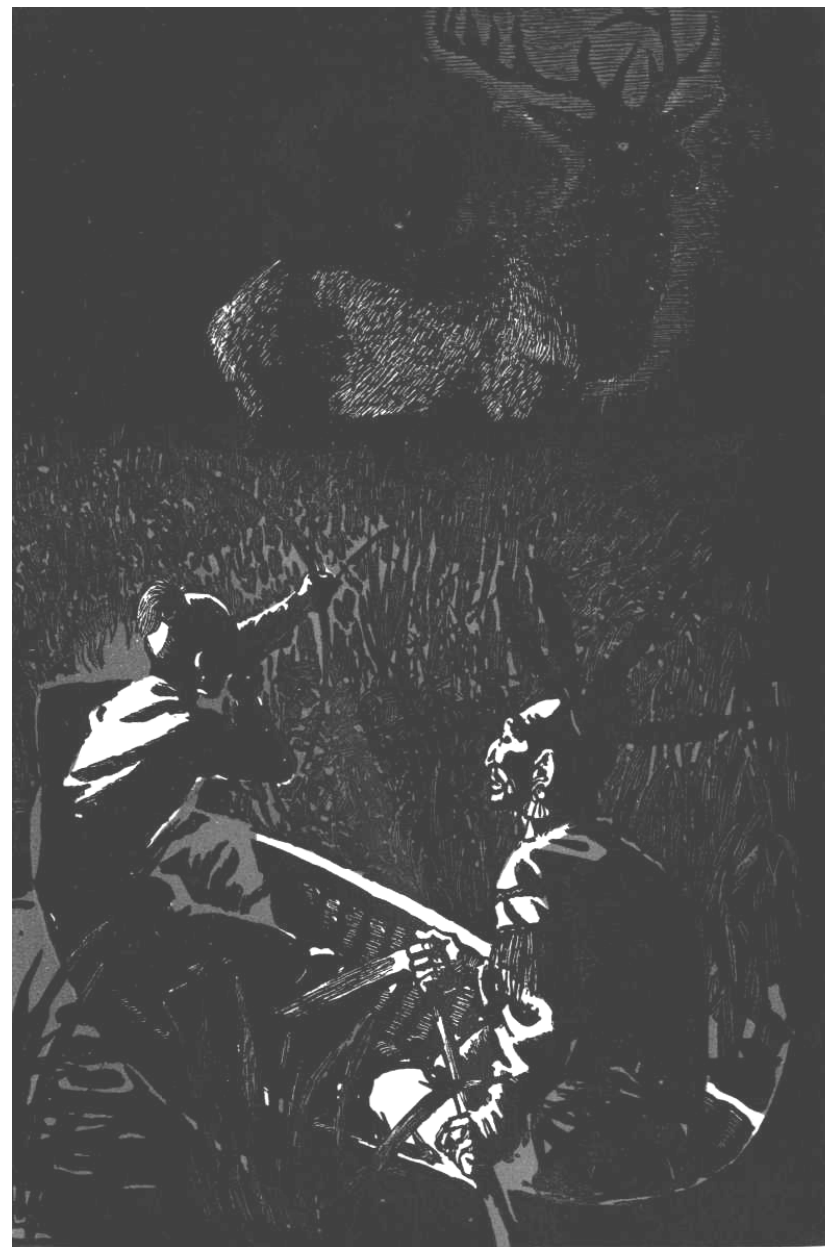
Zachmuřený den chválil synovcovu jistotu ve střelbě, jenom s nočním rozhovorem u ohně se nespokojil, neboť se večer ptal Malého medvěda na tytéž věci, jako by se nemohl toho hovoru nasytit. Chlapec pozorně přihlížel. Zdalipak se otci podaří odvést strýce od jeho utkvělých myšlenek?

Náčelník se zvedl ze své rohože, pokynul Modrému ptákovi a pomohl mu vylézt na půdu. Chlapec musel vyhrabat starou odřenou koženou brašnu, která ležela až vzadu. Otec ji vzal, posadil se opět k Zachmuřenému dnu, otevřel chlopeň a vyndal nůžky. Tento nástroj se sem kdoví kdy dostal a putoval na půdu, protože si nikdo nemohl na ten zvláštní sklapovací nůž zvyknout.

Strýc dosud takovou věc neviděl a sotva zatajil údiv. Otec otevřel nůžky oběma rukama. „Tady vidíš dva nože, které se pohybují proti sobě jako dva bojovníci. Člověk si zprvu myslí, že na sebe narazí a navzájem se zničí, ale“ — Malý medvěd nůžky sevřel — „jenom se o sebe otírají; minou se a neudělají si vůbec nic. Jakmile se ale mezi ně něco vloží, rozstříhnou to na malé kousky.“

Otec vložil mezi rozevřená ostří kukuřičný list, nůžky stiskl a upustil rozdělené poloviny do strýcova klína. Zachmuřený den po rozdělení listu sáhl, složil jej dohromady, opět jej oddělil, prohlížel ostré okraje řezu a potřásl hlavou. Vyžádal si nůžky a rozstříhl kusy listu ještě jednou. Němě nástroj vrátil.

Tu se otec opět ujal slova: „Ty nože jsou Francouzi a Angličané. Stojí proti sobě, ale nezničí se. Rozstříhnou pouze kukuřičný list, který se mezi ně dostane, a kukuřičný list, to jsme my, rudé kmeny. My budeme zničeni oběma stranami bělochů. Máme jim k tomu pomáhat a podporovat jednu stranu?“

Zachmuřený den už neřekl nic. Jeho dlouhý supí nos ještě více zešpičatěl. Příštího dne se rozloučil, mlčenlivější než kdy jindy.

Zpráva o dobytí pevnosti du Quesne proběhla krajem Ohia jako préríjní požár. Lenapové upadli do tupé nečinnosti a poprvé za dlouhá léta zůstali doma. Udělali dobře, protože na podzim došly nové zprávy jako vzdálené hřmění valící se bouře; zprávy o velikých bitvách a pádu Quebecu, hlavního města Kanady. Dopadlo to obráceně, než jak doufal Zachmuřený den; nebyli vyhnáni červenokabátníci, nýbrž Francouzi, spojenci Lenapů. Válka se chýlila ke konci.

Tentokrát pocítili i obyvatelé vesnic na Bobří řece změnu v neklidném světě bílých. Neboť když se náčelník na jaře vrátil z Presque Ile, přinesl téměř neuvěřitelnou zprávu, že tam také jsou Angličané. Francouzští obchodníci a vojáci že zmizeli a zeje slyšet jen anglickou řeč.

Okolo úst Malého medvěda to ironicky zaškubalo. „Bylo to vidět nejen na červených kabátech a cizí řeči, nýbrž především na cenách. Nové bílé tváře jsou ještě dražší a nestydatější než staré. Jeden žádal za pušku svazek bobřích kozí tak vysoký, jak je puška dlouhá. Půjde-li to takhle dál, budou mít nakonec pravdu Lenapové se svým tvrzením, že Francouzi byli snesitelnější.“

Válečná pochodeň pomalu uhasínala. Postupně padly do rukou Angličanů všechny obchodní stanice, dokonce Detroit na západním konci Erijského jezera. Běloši se asi bojováním unavili.

Avšak zdálo se, že se jejich nepokoj teď přenesl na rudé lidi. Vesnicemi probíhaly různé zvěsti: po západních kmenech prý kolují vampumové opasky z černých perel a rudé tomahavky. Prý se připravuje povstání proti Angličanům. Spolu s Francouzi má prý být dobyto nazpátek Kanady a všech obchodních stanic až k Ohiu.

Ze záplavy nejistých zpráv se stále častěji vynořovalo jméno Pontiac. Na Bobří řece věděli málo o tomto indiánském Napo-

leonovi, jehož poslové se plavili po všech řekách mezi kanadskými lesy a ústím Mississippi, a který trpělivě splétal obrovskou síť, která se po porážce Francouzů stahovala kolem nic netušících Angličanů. Byl to prý náčelník kmene Ottawu¹⁴ a sídlil prý daleko na západě na konci Erijského jezera.

Když se začalo o tomto muži hovořit, prohlásil Malý medvěd: „Neposlouchám, co cvrlikají poletující ptáci“, nebo „Nic jsem neslyšel“. Dokud otec nebyl zpraven do jisté míry úředně, poslem, nevěřil ničemu. Ale uprostřed zimy krátce před Novým rokem objevil se na Bobří řece Pontiacův vyslanec a hovořil u vesnických poradních ohňů. Přišel i na Úrodnou zemi. Zatímco odpočíval v místnosti pro hosty, obcházel domy hlasatel a zval všechny muže na večer do rady, „aby vyslechli slovo Pontiacovo“. Když se na zasněžené střechy snesl soumrak, velká síň se naplnila. Uprostřed plápolal mohutný oheň; kolem dokola seděli v hustých řadách bojovníci. Seděl tu Malý medvěd s oběma náčelníky Lenapů — Lenapové měli vlastní náčelníky stejně jako Irokézové — za nimi seděli starší a pak mladší bojovníci a docela vzadu v temnu větší chlapci.

Modrý pták seděl tiše jako myška vedle Koloucha a pohlížel napjatě do kruhu. Plápol plamenů přebíhal po nehybných tvářích. Jenom rty sály dýmky a vypouštěly do výše bílé obláčky, které se tam rozplývaly v modrém kouři ohně. Když se otevřely dveře, vnikl dovnitř studený průvan.

Konečně tu byli všichni a Pontiacův posel se zvedl. Modrý pták otevřel úžasem ústa: takového Indiána dosud nikdy nespatriil. Muž měřil téměř dva metry. Místo per mu na temeni trčel pronikavě červený kartáč — konec jeleního ocasu, a v uších se mu leskly stříbrné kruhy. Mohutné údy měl zahaleny do tmavomodré příkrývky, která musela být zevnitř zabarvena stejnou červení jako ozdoba na hlavě, neboť tam kde se látka nad pravou paží zřasila, zasvítily ohrnuté okraje pronikavým šarlatem. Obr držel v ruce široký opasek z nespočetných vybroušených mušliček. Umělecky zpracovaný vzor vampumu téměř splýval s přítím místnosti, neboť po opasku se táhlo množství černých postav, mezi nimiž se téměř ztrácelo několik bílých perel.

Posel hleděl chvíli na shromáždění mlčky, jako by chtěl očima proniknout každého jednotlivce. Bylo slyšet jen praskání a syčení ohně. Pak začal mluvit.

Opasek klouzal pomalu mezi jeho prsty; každý znak měl nějaký význam a všechny dohromady tvořily obsah Pontiacova poselství.

„Bratři — patříme všichni k jedné rodině; jsme všichni děti Velikého ducha; kráčíme všichni po stejné stezce a hasíme svou žízeň z téhož pramene. Teď nás vedou velmi důležité záležitosti k tomu, abychom vykourili dýmku u téhož ohně.

Bratři — když běloši poprvé vstoupili na naši půdu, byli hladoví; neměli místa, kde by rozprostřeli svou příkrývku a zapálili oheň. Naši otcové se smilovali nad jejich bídou a rozdělili se s nimi štědře o vše, co Veliký duch svým rudým dětem daroval. Nakrmili cizince, když hladověli, léčili je, když byli nemocní, rozprostřeli jim kožišiny, když chtěli spát, a darovali jim zemi, aby mohli lovit a pěstovat kukuřici.

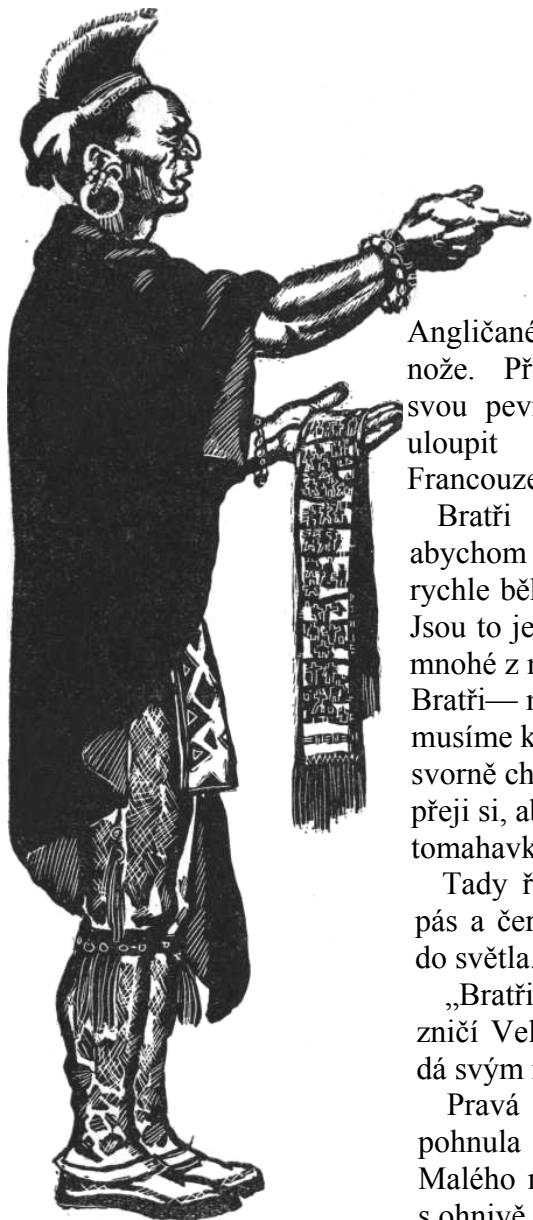
Bratři — běloši se podobají jedovatým hadům; ztuhnou-li zimou, jsou slabí a neškodní; ale zahřeješ-li je a obživíš, kousnou své dobrodince. Běloši byli slabí, když k nám přišli, ale teď naší zásluhou zesílili. Chtějí nás ubít nebo vyhnat jako vlky a pantery.

Bratři — bílí lidé nejsou přáteli Indiánů. Požadovali nejprve jenom tolik země, kolik by stačilo, aby si na ní postavili chýši. Teď je ale neuspokojí nic než všechna naše loviště od východu slunce až k jeho západu.

Bratři — před mnoha zimami nebylo země, slunce nevycházelo a nezapadalo, všechno leželo ve tmě. Tu vytvořil Veliký duch zemi. Daroval bílému člověku domov na druhé straně vody. Tento náš ostrov zabydlil zvěří a daroval jej svým rudým dětem. Propůjčil jim sílu a odvalu, aby svou zem ubránili.

Bratři — můj lid si přeje mír; všichni rudí lidé si přejí mír, avšak kde jsou běloši, nemůže pro nás být míru ani na samých nadrech naší matky země.

Bratři — vy víte, že běloši se dělí na dva národy. Nejprve přišli Francouzi. Žili jsme s nimi v míru, neklamali nás a jedli s námi z jedné mísy. Potom se objevili červenokabátníci —

Angličané a jejich příbuzní, Dlouhé nože. Překročili hory, vystavěli svou pevnost a chtějí nám i zde uloupit naše loviště. Vyhнали Francouze a chtějí vyhnat také nás.

Bratři — kdo jsou to běloši, abychom se jich měli bát? Neumějí rychle běhat a jsou dobrým terčem. Jsou to jen lidé a naši otcové zabili mnohé z nich.

Bratři— musíme být jednotni, musíme kouřit z téže dýmky a svorně chránit svou zem. Bratři — přeji si, abyste se s námi chopili tomahavku."

Tady řečník obrátil vampumový pás a černé figury rubu vystoupily do světla.

„Bratři — budeme-li jednotní, zničí Veliký duch naše nepřátele a dá svým rudým dětem Štěstí."

Pravá paže řečníka se maličko pohnula kupředu a na zem před Malého medvěda dopadl tomahavk s ohnivě červeným

toporem. Modrý pták zíral bez dechu přes hlavy na otce. Řeč vzrušila chlapce až do duše. Samozřejmě, že Malý medvěd musí ihned válečnou sekeru zvednout.

Avšak náčelník zůstal nehybně sedět a nepohnul ani prstem. Nastalo dlouhé ticho. Pak přistoupil k řečníkovi jeden z Lenapů, vzal černý vampumový pás a uchopil tomahavk. „Lenapové slyšeli Pontiacovo slovo a budou ho následovat." Tento slib potvrdilo hlasité, hrdelní „huch".

Teď se teprve zvedl Malý medvěd. Také on hleděl chvíli na shromážděné, než začal mluvit.

„Bratři — slyšeli jsme Pontiacova slova. Viděl bych raději, kdybychom se rozhodli teprve za dva dny, ale naši lenapští příbuzní se rozhodli okamžitě.

Bratři — nechceme bránit Lenapům, aby šli za myšlenkou svého srdce, avšak synové Dlouhého domu nemohou učinit co oni.

Bratři — naši předkové pravili před mnoha věky, že z východu přijde netvor s bílými očima a bude žrát naši zemi. Že si budeme musít vyžebrot tu milost, abychom mohli obdělávat svá pole, pít ze svých pramenů a složit své kosti ke kostem svých otců.

Bratři — zdá se, že naši předkové měli pravdu. Jsem zajedno s Pontiacovým poselstvím, pokud jde o první část jeho slov. Ale s druhou částí souhlasit nemohu.

Bratři — dosud nikdy jsem neslyšel, že by onen netvor s bílými očima měl dvě hlavy a že jedna z těch hlav je příznivě nakloněna nám, rudým kmenům. Říká-li se, že nás Francouzi neoklamali a že s námi jedli z jedné mísy, nemohou s tím synové Dlouhého domu souhlasit. My jsme byli často s Francouzi ve válce a oni s námi jednali právě tak špatně jako ostatní běloši.

Bratři — my nemůžeme přijmout tomahavk a bojovat s vámi na straně Francouzů. Neboť krev rudých mužů poteče potokem a na konci vyměníme jen jednoho bílého pána za druhého/4

Starší irokézští muži stvrdili slova svého náčelníka, mládež a Lenapové nepromluvili. Slova se ujímali jiní vážení válečníci, avšak všechna další slova nezměnila výsledek, se kterým

se shromáždění rozešlo: Dlouhé domy černé vampum odmítly. Tak jako Malý medvěd rozhodli i ostatní irokézští náčelníci na území horní Alleghany: nezúčastnili se rovněž Pontiacovy války.

Když na jaře tajemný neklid v zemi zesílil, slavily Dlouhé domy „javorový dík“ i „tanec setby“ jako vždy, zatím co ve dne v noci se nad lesy neslo hřmění lenapských vodních bubnů. Irokézové se nestarali o tajné přípravy, které do sebe zapadaly jako trámce padací pasti; nevěděli nic o ústních poselstvích, která se rozlétla do všech stran a řídila podle promyšleného plánu výzvy indiánských kmenů.

Jednoho dne se závoj tajemství rozptýlil — alespoň pro Želví lid; protože na počátku měsíce „Slunce putuje dlouhé dny“ se z ničeho nic objevil strýc, svěžejší a vzpřímenější než loni. Měl tentokrát naspěch a hovořil dlouho s Malým medvědem mezi čtyřma očima. Pak zavolali Modrého ptáka.

„Synu, doprovodíš strýce na cestě na sever. Vezmi si s sebou ještě jeden pár mokasinů a nůž. Všechno ostatní nech zde, jenom by ti to překáželo.“

„Slyšel jsem, otče,“ odpověděl chlapec skromně a ihned odešel. Další rozhovor mezi Malým medvědem a Zářícím poledním sluncem nezaslechl.

„Tvůj bratr by přece jenom tuze rád obohatil svou nádhernou ozdobu hlavy o orlí péro a žene se všude, kde by mohl ulovit nějaký skalp,“ řekl otec matce. Ale Polední slunce jenom pravila: „Doufejme, že dá na našeho syna pozor.“

„Slíbil, že jej použije jenom jako tlumočnicka.“

Modrý pták vzrušením z té tajuplné cesty ani nezavřel celou noc oka. Strýc se vytašil se svými úmysly teprve druhého dne cesty.

„Jdeme na pevnost u jezera, kde jsou teď červenokabátníci.“

„Cože, na Presque Ile? Ta bude přece určitě napadena Pontiacovými válečníky.“

„To uvidíš.“

Čtvrtého dne dorazili do velikého indiánského tábora. Modrý pták viděl všude černě pomalované tváře a váčky plné střeliva. Rozeznával veliké kožené toulce kmene Odžibwa.

ozdoby z jeleních ocasů kmene Šóní a trsy per Lenapů. Jen kožené čepičky Irokézů byly sotva zastoupeny. Odnikud neslyšel buben; všechno se dělo potichu a tlumeně.

Na louce ležela ještě mlha, když bojovníci příštího rána vyrazili. Trvalo snad polovinu dopoledne, než les prořídil. Strýc vylezl na mírný svah pahorku, Modrý pták za ním.

Nahoře na vrcholku, který se vpředu příkře svažoval/chlapec málem vykřikl. Před ním se s tichým šuměním lámal příboj Erijského jezera. Ohromné modré zrcadlo pokrývaly ještě potrhané cáry mlhy, ale louka a les už vystoupily ze svých závojů. A tady na pobřeží: to musela být Presque Ile!

Na výběžku země mezi břehem jezera a malým potokem se zvedala řada temně hnědých srubů. Na vnější špičce stála jako kvočna před svými kuřaty veliká dvoupatrová budova. Horní poschodí přesahovalo daleko dolní. Z těžkých trámových zdí shlížely hrozivě střílny. Těsně pod hřebenem probíhaly napříč po šindelové střeše dlouhé fošny. Všechno bylo na dosah ruky.

Mezi domy přecházel strážný. Chlapec viděl, jak zívá. Posadil se na pařez a protahoval se v paprscích vycházejícího slunce. Jeho červený kabátec svítil jako krvavá skvrna. Vpravo a vlevo od pahorku, skryt křovím a stromy, se uzavíral kruh útočníků.

Modrý pták zatajil dech — cožpak voják nic nepozoroval? Neviděl opeřené postavy, které se plížily podrostem?

Teď si zřejmě strážný něčeho povšiml. Zvedl hlavu, zadíval se do křovin na příkrém svahu, najednou vyskočil a řítit se k nejbližšímu malému domu. Pažbou zabušil hlasitě do dveří a za okamžik nato práskl poplašný výstřel.

Jako ozvěna se ozvalo od lesa stohlasé „vúup“. Z podrostu vyrazily ve skupinách Indiáni a pokoušeli se prudkým během přelétnout louku. Nedostali se ještě k potoku, když ze střílen dřevěné pevnosti vylétly dlouhé, červené ohnivé jazyky a vrhly útočníky nazpátek. Současně se zbytek posádky, oblečený jen v kalhotách a košilích, vyřítit z menších budov a vběhl do velkého srubu. Bylo slyšet, jak se brána s prásknutím zavřela — překvapení se nezdařilo. Angličané zřejmě vydali v plen všechny stavby až na silnou citadelu vpředu na ostrohu.

Modrému ptákovi zahřměla do uší silná rána. Zachmuřený den vedle něho vypálil, jako většina Indiánů, s pažbou špatně zasazenou do ramene a bez velkého míření. Odpověď na sebe nedala čekat; obležení vzali na mušku okraj pahorku, který tak hrozivě čněl nad jejich postavením. Olověný déšť trhal křoviny. Indiáni museli vyvýšeninu opustit a skrýt se za svahem.

Ale hlavní náčelník, který přepadu velel, pokládal přesto pahorek za rozhodující bod. Mohli odtud, téměř ze stejné výšky, jakou měla střecha, pohodlně ostřelovat veliký srub. Útočníci mohli s výhodou využít značného nedostatku celého rozmístění pevnosti, že totiž dvouposchoďová citadela byla posunuta tak blízko ke stráni pahorku.

Modrý pták spatřil, jak bojovníci káceli stromy a valili je na výšinu. Rychle byla navržena silná barikáda, zachycující oheň červenokabátníků. Na pahorek se teď vyšplhali indiánští odstřelovači a zahájili znovu palbu.

Modrý pták a strýc se odplížili nalevo k okraji lesa.

„Podívej/4 promluvil Modrý pták na Zachmuřený den, „co budou dělat s těmi otepmi rákosí?“

Strýc neodpověděl. Bojovníci sebrali otepi a rozběhli se k citadele. Těžká palba z pušek z vrcholu pahorku přitiskla obležené k zemi, nosiči rákosu se dostali přes louku a přes mělký potok a odhodili své břemeno ke stěně přízemku. Za okamžik vylétly plameny. Rudé jazyky olizovaly na troud vyschlé trámův.

Avšak hned nato se oheň udusil v černém dýmu. V patře, které daleko přečnívalo, se otevřely střílny, kudy se na hořící rákosí vylily proudy vody.

Uplynula chvíle naprostého ticha. Nebylo slyšet nic než šumění příboje. Pak vzlétla nad dům v oblouku hořící hvězdička a uvízla mezi šindeli střechy — a pak druhá a třetí. Chlapec se otřásl: ohnivě šípy! Ty znal. Ted nezbyvalo červenokabátníkům než polévat střechu vodou, vodou a opět vodou! A hned také, jako vyvolán jeho letnou myšlenkou, vylil se na hořící šindele pěnivý příval. Vytryskl právě pod fošnami, které se táhly podél hřebenu a sloužily jako ochrana proti střelám.

Do hloubi vzrušený chlapec pochopil: Bylo to přesně takové jako tehdy při přepadení srubu u Raystownu... na temné půdě... pod praskajícími plameny... když mu matka podávala nahoru vědra vody...

Déšť olova z okraje pahorku nemohl zabránit prskám vody. Ohnivě šípy uhasly právě tak rychle jako vzplanuly. Ještě chvíli se boj rozvíjel, potom hořící hvězdičky, které v obloucích vzlétaly z okraje lesa, zmizely.

Slunce už téměř dostoupilo poledního bodu a vzrůstající horko, stěží ztlumené chladem jezerní vody, uspávalo nápor útočníků. Nekonečná, stříbřitě modrá plocha se nesnesitelně blýskala. Od pobřeží doléhal tvrdý křik volavek a hvízdání bahňáků-ústřičníků, kteří se nedali vyrušit bubnováním ojedinělých výstřelů.

Náhle vypukl znovu ohnivý příval zápalných šípů, avšak tentokrát dopadaly na chatu těsně u velkého srubu. Tato malá budova byla prázdná; k její obraně se nepozvedla ani ruka. Šindele se ohýbaly a křivily, tu a tam se objevovaly jazyky ohně a nakonec se spojily v hučící plamen, který vyrazil kolmo do výše. Stěna velkého srubu, vzdálená sotva na čtyři kroky, se začala připékat a uhelnatět. Z otvorů horního patra tryskaly pršky vody a znovu a znovu uhasely žhnoucí trámův, avšak Modrému ptákovi se zdálo, jako by se voda objevovala řídkěji, jako by posádka vyčkávala do poslední chvíle, než džber vylila. Červenokabátníci měli jistě v citadele pouze jedinou studnu, která se ponenáhlu vyprazdňovala.

Ale ze střelen blýskaly bez ustání muškety; odpor zřejmě nebyl podlomen. Útočníci zastavili palbu a nad loukou a pobřežím se znovu rozhostilo ticho.

Z indiánské strany se ozval hlas. Modrý pták mluvčímu nerozuměl, ačkoli naslouchal velmi pozorně. Ale potom jeho vzrušení vyvrcholilo: z otvoru horního poschodí se ozvala odpověď. Chlapec se musel držet, aby nevyskočil — jeho sluchu se dotkla anglická řeč: „Je tam tlumočník?“

„Co říká?“ ptal se Zachmuřený den.

Chlapec překládal. Nevšiml si, že velící hlavní náčelník se připlazil ke strýci.

„Vystup kupředu a odpověz!“

Modrý pták vstal a vystoupil na louku. „Já umím anglicky.“ „Zeptej se, co se s námi stane, když se vzdáme.“ Modrý pták se napolo obrátil a volal na strýce svůj překlad. Nastala delší přestávka. Pak se ozvala odpověď Zachmuřeného dne. „Řekni, že jestliže se okamžitě vzdají, budou jejich životy ušetřeny, ale při dalším odporu budou zabiti všichni.“ „Můžeme mluvit se samotnými náčelníky?“ Opět trvalo chvíli, než se ozvala odpověď: „Náčelníci souhlasí. Půjdou bělochům naproti až doprostřed mezi okrajem lesa a srubem a tam s nimi budou hovořit.“

Chlapec provázel indiánské vyjednavče. Z obležené pevnosti vyšli dva muži. Jejich kabátce byly rozedrané a jednomu prosakovala z obvazu na ruce krev. Na obličejích bylo vidět vyčerpání.

Náčelníci znovu potvrdili svůj slib.

„Jestliže se okamžitě vzdáte, budou všichni ušetřeni,“ překládal Modrý pták a sám ještě připojil: „Nic se vám nestane.“ To mu také řekla Malia tenkrát při koupeli v řece.

Byl to jasný zvuk chlapeckého hlasu anebo pohled na známý plavý vlas, co rozptýlilo pomyšlení na zradu? Angličané souhlasili a posádka vyšla z domu.

Indiáni slovo dodrželi. Zajatci byli odvedeni k břehu jezera, kde leželo množství člunů; chtěli je odvézt do Pontiacova tábora na západním konci Erijského jezera, u Detroitu. Opuštěné budovy byly vyra-

bovány a zapáleny a indiánské vojsko se rozptýlilo, pokud neodjelo kanoemi na západ. Modrý pták putoval se strýcem opět na Bobří řeku. Ještě dlouho viděl, jak se nad lesem vznášel temný mrak dýmu.

Visel tam jako veliký smuteční prapor. Ano, smuteční: Ne proto, že strýc musel nosit nadále svá vraní péra — nebylo totiž skalpů — nýbrž proto, že se rozhodující úder proti Detroitu, hlavní anglické pevnosti, nezdařil. Tam velel sám Pontiac, a právě jemu se nepodařilo pevnosti dobýt. Všech ostatních obchodních stanic Indiáni dobyli, avšak tato jediná se udržela. Ani měsíce trvajícím obležením nevedlo k cíli. Ještě než přišla zima, musel se Pontiac svého podniku vzdát a zahrabat válečnou sekeru.

Bylo tomu tak, jak otec řekl: Krev rudých kmenů tekla nadarmo a Angličané zůstali. Pronikli opravdu o veliký kus kupředu.

LESY ZNOVU ZAŠELESTILY V NOVÉM LÉTĚ.

Soví potok se pomalu vlekl k Bobří řece, unaven dlouhou poutí mezi lesy a loukami. V polích se z něho stala pod žhoucím sluncem malá stružka; jen v ohybech se leskly pod ojedinělými vrbami a lískovým houštím tůně, nejnádhernější schovávачky a koupaliště pro děti ze vsi.

Modrý pták se blaženě protahoval v čisté zelenavé vodě. Ležel v chladivé tůni až po ramena a hleděl do listoví nad hlavou, kde tančily slunečné jiskry. Cítil, jak mu do prstů u nohou ťukají střevle. Když otočil hlavu, viděl, jak z temné hlubiny vystupují žluté ryby jako proudem nesené malé měsíčky.

Chlapec zamhoural větvemi ořeší k loukám. Ve starých dřách stromů přebývali kuliši, jejichž houkání a naříkání bylo za jarních nocí slyšet. Ale nyní byl jasný a k tomu slunečný den, sýčkové spali a nebylo po nich ani slechu. Vítr dýchl do chládku listnatého přístřešku závanem teplého vzduchu. Chlapec se zhluboka nadechl vůně máty a bílého jetele, která sem vála z luk.

Ode vsi se ozvalo protáhlé volání: „Modrý ptáku! Modrý ptáku!“ To byl otec. Chlapec spěšně vylezl ze svého úkrytu, setřásl se sebe kapky a utíkal po lukách při břehu k Želvímu domu.

Pod velikým bukem u jižního vchodu stálo pět nákladních koní; mezi kořeny ležela sedla a náklady.

Tady také stál otec; držel v ruce modrou pokrývku a prohlížel si její červený rub.

V chlapci zatrnulo. Snad dostane stejnou přikrývku, jakou

nosil Pontiacův posel; koně asi patří obchodníkům, obchodníci snad přivezli nové příkrývky, a snad... Modrý pták utíkal ještě rychleji.

Bylo tomu opravdu tak. Ve vesnici se zastavili dva Angličané a prodali náčelníkovi modročervenou látku za dvě bobří kůže. Návštěvníci teď leželi v komoře, která sloužila za místnost pro hosty.

Chlapec si přehodil nový oděv přes ramena a běžel úprkem do domu, ukázat ten poklad matce a Malii.

K večeru se obchodníci probudili, jejich hromové chrápání zmlklo, hlasitě zívali, chrchlali a odplivovali. Potom se hluční návštěvníci objevili u ohně. Poprvé od obléhání Presque Ile spatřil Modrý pták opět bílé tváře. Ale obchodníci nevypadali o mnoho líp než napolo uhořelí červenokabátníci; nemyté, nečesané vlasy a špinavé kožené kabátce chlapce odpuzovaly.

Cizinci se vrhli beze slova na jídlo. Matka si s ním dala zvláštní práci. Pokrájela bobří a jelení maso, namazala sádlem teplý kukuřičný chléb a podala i čerstvý cukrový puding. Hostům chutnalo; polykali každé jídlo už napřed očima, a Sagodakwus by měl dost důvodů, aby si je vzal. Když si cpali dýmky, neřekli ani „díky“.

Chlapec si prohlížel tváře sedících. Matka byla přívětivá jako vždycky, otec nehnul ani brvou, ale Modrému ptákovi to připadalo, jako by pod jeho klidem hrála ironická pobavenost; u Malého medvěda si tím člověk nebyl nikdy jist!

Obchodníci konečně přestali říhat a drbat se ve vlasech; objevili Modrého ptáka a začali spolu horlivě hovořit. Chlapec porozuměl jenom jednotlivým úryvkům z jejich šepotu. Bylo mu to nepříjemné a odešel ven ke koním, které právě ostatní chlapci znalecky oceňovali.

Slunce se už chýlilo ke stromům, když menší z obou obchodníků vyšel ven, aby prohlédl koním pouta. Spatřil Modrého ptáka a posuňkem ho přivolal. Chlapec váhavě přistoupil, celé hejno kamarádů za ním.

„Ty nejsi Indián, odkud ses sem dostal?“

„Z Raystownu.“

„Chceš jít s námi, pryč od těch indiánských psů?“

Tázaný couvl. „Ne,“ vydralo se mu z hrdla a otočil se. Ale

na útěku jej ještě dostihlo obchodníkovo volání. „Plukovník Bouquet si tě stejně jednoho dne odvede.“

V noci nemohl chlapec usnout a převaloval se na své kožešině. Nadávka ho mučila. Viděl oba chlapy, jak hltají jídlo, aniž poděkovali za pohostinství, kterého se každému cizinci v každém indiánském domě dostane. A pak použili takových výrazů! A proč mluvili o plukovníku Bouquetovi? To jméno neznal; věděl něco jen o generálu Braddockovi a pak ještě o kapitánovi Christie, který hájil minulého léta Presque Ile. Kdopak to asi byl ten Bouquet, který si ho měl odvést? Ten by se dlouho nahledal! V hlubokých tůních Sovího potoka pod hustými větvemi lískového ořeší by ho nikdo nenašel. Ten úkryt znali nanejvýš sýčkové.

Druhého dne táhli obchodníci dále, ale Modrému ptákovi se zdálo, že tu po nich zbyl mrak, který visel hrozivě nad jeho životem. A přitom žhnulo dosud léto, temné věžovité mraky bouří mizely ihned, jakmile se s šumotem spustil déšť, a ponechávaly opět pole azurově modrému nebi...

Chlapec se styděl zeptat rodičů, ale jednou přece jen ústa přetekla.

Bylo to uprostřed sklizně kukuřice. Žnečky vytvořily dlouhou řadu a postupovaly pomalu vlníci se stvoly. Olamovaly jednotlivé palice a odhazovaly je přes rameno do nůší. Větší chlapci vláčeli plné koše k mezi, kde se zlatá žeň kupila ve vysokých hromadách.

Modrý pták sundal matce náklad; dával pozor, aby si nenabírala mnoho. Mezitím vytrhával stvoly ovinuté úponky bobů. Malia s ostatními děvčaty odnášela tykve. Nad poli se vznášel lehký modrý závoj kouře, děti si všude opékaly čerstvé klasy.

Na čele se jim perlil pot. Matka se na chvíli zastavila a pohládila chlapce pohledem. Tušila, že stísněná nálada Modrého ptáka nepramení z horka.

„Zdál se mému synovi nějaký zlý sen?“

Chlapec k ní vzhlédl. Zářícímu polednímu slunci nic neušlo. Uchopil ji za ruku jako dítě, které hledá ochranu, a zeptal se bez úvodu: „Slyšela už někdy má matka něco o plukovníku Bouquetovi?“

„Ne, takové jméno neznám. Kdo to má být?“

„Kupci, kteří tu posledně byli, říkali, že prý si mne Bouquet odvede. A teď si stále myslím, že je to jeden z červenokabátníků, kteří nedávno přešli přes hory a sedí v pevnosti na Ohiu. Jestlipak přijdou až k nám? Budu potom muset odtud jít?“

Matka si všimla, jak na ni chlapec nejistě a tázavě upírá oči. „Jsi náš syn, přijali jsme tě za svého a stal ses masem z našeho masa a krví z naší krve. Nikdo si tě neodvede. Podívej se,“ hnědá ruka ukázala na horu se zvláště skrojeným vrcholkem na druhé straně pohřebiště, „z onoho pahorku vzešli na počátku času naši předkové. Od těch dob žili lidé Dlouhých domů tady na Bobří řece, jinak než Lenapové. Ti putovali stále z místa na místo; ze země Želv do země Rudé jedle, ze země Rudé jedle do země Hada a odtud na pobřeží východního moře, odkud pak byli vyhnáni bělochy. Naproti tomu my jsme měli pouze tuto zem, a“ — měkký hlas se přitlumil, jako by prozrazoval tajemství — „nemůžeme také nikde jinde žít. Zemřeme, opustíme-li lesy kolem velikého pahorku. A ty teď patříš rovněž k lidem velikého pahorku. Ne, tebe si nikdo odvést nemůže.“

Chlapec pohlížel do tmavých očí, které se na něho teple usmívaly, a byl upokojen. Nerozuměl úplně tomu, co vlastně matka mínila; cítil jen, že se mezi ním a Bouquetem vztyčila ochranná, neproniknutelná hráz, hráz hor a lesa.

Ulehčené utíkal zas s plným košem k mezi. Nad prašným oparem poletoval smích, volání a výkřiky. Teď zavýsklo jedno děvče a zvedlo křivý klas. Ozval se příval hlasů: „Zloděj kukuřice! Zloděj kukuřice!“

Modrý pták si setřel pot. O zloději kukuřice vyprávěla sestra: Takový křivý klas znamenal, že pole plnil potajmu nějaký skřítek. Slyš, už zpívaly:

„Zloději zloději, kradeš v noci klasy!“

Samotný hlas začal příští sloku. Chlapec jej ihned poznal: byl to hlas matky, který stoupal jako racek nad vlnami:

*Otrhá listí,
tak poznáš ho hned,*

*a tiše se plíží
jak podzemní skřet.
Když narval si směle
co hrdlo ráčí
svou kořist si odnést
sám sotva stačí.*

Opět se ozval refrén a chlapec přizvukoval:

„Zloději zloději, kradeš v noci klasy!“

a opět vzlétl zářivý hlas:

*Řehťačku nenosí,
ani buben,
však jak on — tančit zná
kouzelník jen!
Hled! Ted se zastavil
a rve klasy!
Kradmo se rozhlíží,
má strach asi!*

Sbor nasadil po třetí, a po třetí kolébal chlapce matčin hlas jako vzdálený zářící oblak.

*Pročpak jsi zaváhal,
rozhlížel se?
Neviděl té nikdo
krom hvězd z nebe!
Rozběhni se jen dál
a pospěš si,
jak jelen před lovcem,
když ho štvou psi.*

Tak pomalu pohasl den. Žnečky spěchaly k vodě, odhodily šat a vrhly se do proudu, aby smyly prach a ochladily se.

Chlapec váhal. Viděl spleť tmavých těl, slyšel výskání nadšených dětí a slyšel šumění rozstříkující se vody. Zavrtával prsty nohou do písku.

Ale tu slyšel výskavé zavolání; zahlédl vrkoč černých vlasů a hnědou ruku, která na něho mávala. Bez rozmyšlení strhl svůj šátek a vrhl se do vln. Vždyť sem přece patřil a nebyl tu cizincem.

Když končila sklizeň a přicházel podzim se svými sprškami, tu se léto jednoduše přestěhovalo do domů a ověsilo je nádhernými zlatými tapetami. Pod střechou, na stěnách, na každé tyči se kývaly pletence kukuřice, dvacet či třicet palic se spletenými listy, podobné tlustým žlutým střapcům. Pod tímto zlatým třepením mizely úplně tmavé stěny a do černá okouřené stropy. Celý dům voněl slámou a čerstvým chlebem.

Ještě krásnější než nové tapety ve světnicích byly večery. Tu sedávali do půlnoci venku a loupali společně kukuřici. Kolík na loupání se připevnil koženou páskou na prostřední prst, pak se nasadil špičkou na horní konec palice, pevně zatlačil dolů a pak se jím naráz trhlo zlatožlutou rýhou, až zrna přšla do koše v klíně. Uprostřed pilného kruhu plápolal jasný oheň, který barvil spodní větve buku mihotavými světélky. Od lesa s nočním chládkem vanula silná podzimní vůně smrků.

„Pro toho, kdo pilně pomáhá, máme něco zvláštního,“ slíbila matka a sklidila spokojené zabručení. Každý totiž věděl, že Zářící polední slunce skvěle vaří a že v domě visí nad ohněm veliký kotel.

Smích, vyprávění a zpěv sem přilákal i starší muže. Mnoho práce sice nenadělali, ale přesto dostali nakonec miskou medvědího pudingu. Nejprve tu seděli vážně a důstojně jako náčelníci v poradním domě, ale pak je nakazila všeobecná veselost a začali vyprávět: různá dobrodružství, lovecké příběhy, pohádky — co právě komu napadlo.

Někteří si s sebou přinesli chřestidla a bubny a odkašlává-ním si čistili hrdlo ke zpěvu. Když jim nohy ztuhly sedě-ním, vyskočili a zatančili několik kol kolem ohně, ruce opřeli do boků, pomalými, kolébavými kroky, nejprve zvedli pravou nohu a přidupli patou, pak zase levou, přesně v rytmu bubnů a chřestidel.

Při zpěvu vedl matčin hlas. Bez matky se vlastně nesvedlo nic. Byla také jediná, kdo přiměl náčelníka k vyprávění.

„Nikdo ještě neslyšel ten příběh o dvou medvědích bratrech,“ říkala a sama se usmívala nad tím přehnaným tvrzením. Ale všichni slyšali tento příběh vždycky rádi znovu, neboť Malý medvěd dovedl opravdu vyprávět.

„Jednou si vyšli dva bratři na lov do lesa, každý jiným směrem. Strhl se nečas a oba napadlo, že na pokraji javorového háje stojí domek pro vaření cukru, kde by se mohli schovat. Dali se do běhu, aby tam co nejdříve byli. Starší tu byl dřív a udělal si v temné chatrči pohodlí. Brzo na to zaslechl zvenčí těžké, tápavé kroky a spatřil, jak dvěma vchází něco tmavého, nezřetelného. Medvěd, pomyslně si s hrůzou a strachy bez sebe se přimáčkkl ke stěně. Druhý zaslechl něco hlomozit a zahlédl stín jakéhosi netvora, který dřepěl v koutě. Medvěd! bleško mu hlavou. Kolena se mu rozklepala a vlezl do protějšího kouta. Jak jej uviděl starší lézt, umíral téměř strachy. Je to doopravdy medvěd — a ještě k tomu jaký, dokonce snad grizzly, chvěl se strachem. Vyzýval snažně svého ducha snů a loučil se se životem. Mladší bratr zatím očekával útok domnělého netvora, ale když viděl, že zůstává vězet ve svém koutě, pomyslně si: snad je to přece jen něco jiného. Chtěl se zeptat: Jsi člověk nebo medvěd? ale hrdlo jako by mu sešněroval, a vyrazil jen jakési zabručení a zachrčení.

Starší zaslechl to mručení a jeho legginy strachem zvlhly. Zuby mu cvakaly. Hrabal se ke dveřím, aby upláchl, ačkoliv venku lilo jako z konve. Mladší si myslel, že jde na něho, aby ho sežral, a jeho legginy zvlhly také. Ale jak se ten starší objevil ve dveřích, poznal ho mladší v silném světle blesku. „Ach, to jsi ty,“ zavolal. Druhý nevěřil svému sluchu. „Cože, ty nejsi medvěd?“ vykřikl s úlevou. Oba měli radost, že se navzájem nesežrali, ale legginy jim uschly až za tři dny.“

Mužům málem vypadla dýmka z úst, také ženy se nemohly smíchy udržet, ale Modrý pták se smál, až mu spadl s klína koš a zrna se rozsypala kolem dokola. Tomu se zase smáli ostatní, a smích se odrážel od stěny domu, kolébal se ve větvích buku a vzlétl pak do noční tmy, odkud zaznívalo volání táhnoucích hejn husí.

S těmito hezkými večery se daly srovnat vlastně jenom lovy, na které chodil na podzim otec, ihned, jakmile začalo spřádat

svá vlákna indiánské léto. V posledních letech s sebou bral starší chlapce, nejprve Koloucha, potom Modrého ptáka. Letos na podzim měli s ním jít oba. Otec zamýšlel jít lovit až k buvolímu lizu na jihozápadě a navštívit přítom příbuzné na Lučním břehu, Zachmuřený den a Okrouhlý mrak.

Jakmile to zaslechl Šilhavý lišák, hučel náčelníkovi do uší: také on prý by rád jednou navštívil svůj starý domov. Malý medvěd svolil a nelitoval toho, Lišák byl totiž na cestě příjemný společník, vodil soumary, nosil dříví na táborový oheň a pilně čistil kožišiny.

Modrý pták se těšil z pomalého, pohodlného loveckého putování a z jeho denních radostí. Bylo to jako tenkrát na první pouti s Malií a s otcem; v jasném, sluncem prozářeném vzduchu plula dlouhá vlákna, nebe chvílemi potemnělo hejny holubů a do večerních rozprávek zaléhalo troubení jelena vapiti.

Malý medvěd se vyhnul daleké, ale pohodlné oklice po pobřeží Erijského jezera a dal se přímou stezkou, které používali také obchodníci. Vedla k hornímu ohbí řeky Jelení oko. Tam ležela vesnice Tuscarawas. Odtud se dalo dojít bez zvláštního spěchu za dva dny na Luční břeh.

Okolí Tuscarawas se od lesnatého kraje nápadně odlišovalo: řeka Jelení oko tu protékala širými bařinatými a močálovitými lukami, kde rostly sítiny a kde si pižmové krysy stavěly svá okrouhlá obydlí.

„To je zvláštní, jaké je tu ticho,“ divil se Modrý pták. Život indiánské vesnice zaléhal jindy daleko do polí, štěkot psů, hukot bubnů, rány hmoždířů na kukuřici, zvuk sekery, křik dětí. Ale tady v Tuscarawas nebylo slyšet nic, ba ani kouř nevystupoval z otvorů ve střeších.

Chlapec pohlédl tázavě na otce a všiml si, že Malý medvěd, Kolouch a Šilhavý lišák už dávno zpozorovali to, co jemu bylo nápadné teprve teď. Přivírali oči a Šilhavý lišák pohyboval dokonce ušima, aby zachytil i ten nejtišší zvuk.

Modrý pták chtěl hovořit a ptát se, ale Malý medvěd mu naznačil, aby mlčel. Náčelník zanechal tři chlapce s koňmi za křovím a plížil se bez hlesu k tiché vesnici. Chlapci jej spatřili, jak zmizel mezi chatami, jak se opět objevil a zamával

prudce pravou paží v kruhu nad hlavou. Znamenalo to: „Rychle za mnou!“

Koně se dali do klusu a chlapci utíkali vedle nich.

„Obydlí jsou opuštěná — nevím proč. Lidé zřejmě utíkali o překot. Zůstat tu nesmíme; proběhneme vesnicí k okraji lesa a tam se utáboříme. Odtud můžeme pozorovat, co se tu děje.“

Modrý pták byl rád, když byly chaty za nimi. Opuštěná Tuscarawas vyzařovala něco příšerného, jakýsi dech hrozby a nebezpečí. Mezi prvními stromy zavedl otec koně do podrostu a spoutal jim přední nohy krátkým provazem, aby zvířata nemohla odběhnout.

„Můžeme rozdělat oheň?“

„Ne, dnes budeme jíst studenou stravu. Máme přece ještě pečené maso. Ale musíte zalézt do houští, protože vás nesmí nikdo ze vsi spatřit.“

Za okamžik vypadal okraj lesa opět opuštěně. Ani nejpátravější pohled by byl nerozeznal těsně u země mezi býlím a křovinami několik tmavých tváří; úplně se ztrácely ve stínech listí. Náčelník přiměl jen stěží chlapce k jídlu. „Jedna hlídka stačí. Kdyby se něco dělo, však to zpozorujeme.“

Ale nic se nedělo. Nad dlouhou řadou domů se stmíval podvečer, jako by jej ukolébával neustávající zpěv cikád. Vzrušení Modrého ptáka mizelo; byl unaven a hlava mu klesla do trávy. Chvíli pozoroval brouka ve zlatém pancíři, který se šplhal mezi stébly, ale stále klouzal dolů. Oči se mu klížily a víčka se zavřela. V uších mu šuměla jenom jemná hudba pozdního letního dne, bzučení much, čmeláků a komárů.

Najednou bzučení zesílilo. Modrý pták v polospánku poslouchal, pak se vztyčil. To byl přece ten neviditelný buben, který slyšel na svém útěku. V dálce se ozývalo jeho rytmické víření, tlumené a vytrvalé, ne tak hlasité, ale přece dosti zřetelné. Údery bubnu se nezesilovaly a neslábly jako tenkrát, nýbrž rozechvívaly vzduch pravidelným duněním: rum-tum-tum — rum-tum-tum.

Sotva postřehnutelné zachvění větví chlapci prozradilo, že se otec s kamarády plížili na pokraj křovin. Tedy se mu to nezdálo, protože druzí slyšeli buben rovněž. Zvuk se nesl od

protějšího okraje lesa, který se modral daleko za strnisky a mokřinami. Zdálo se, že se blíží. Z údolí vystupoval lehký mlžnatý mrak, ale trvalo dlouho, než pozorovatelé rozeznali v prachu záblesky zbraní.

Z mlžného mraku se vyloupl oddíl mužů, který spěchal po sklizených polích ke vsi a vnikl do domů. Modrý pták se chvěl: ty bobří čepice a vysoké kamaše už jednou viděl; tenkrát u Solného pramene, když byli přepadeni.

Za hraničářským průzkumem následovaly dlouhé řady pravidelných oddílů. Ve slunci svítily šarlatově červené kabátce, uprostřed jelo na koních několik důstojníků s pestrými šerpami. Vynořovaly se nové hraničářské oddíly, stáda telat a prasat, vozy tažené volskými spřeženími — průvod bez konce. Když červenokabátníci dostihli vesnice, rachot bubnu ustal, přední se zastavili a kolona se rychle seřadila.

Chlapec strnul. Objevily se před ním zase staré obrazy z pevnosti du Quesne; viděl, jak vojáci skládali ručnice v kozly, jak zaplály ohně, jak byly rozestavovány stráže. Zavalil ho zmatený hluk tábora.

Teď se rozešly do všech směrů malé oddíly průzkumníků; také po svahu se vydali dva téměř rovnou k jejich úkrytu. Aha, chtějí prohledat les, není-li tam něco podezřelého.

Na náčelníkův pokyn vklouzli chlapci do křoví, vztyčili se, naložili rychle zavazadla na koně a pak se dali hlouběji do zeleného přítmí, táhnouce koně za sebou.

„Můžeme přece použít zbraní," šeptal Kolouch. Malý medvěd však potřásl hlavou. „Měli bychom pak na krku celý tábor. Je jich nejméně patnáct set a určitě si sem zdaleka nepřišli zatancovat."

„Odkudpak jsou?"

„Myslím, že z pevnosti na Ohiu, protože tam se přece červenokabátníci nedávno usadili. Lidé tady v Tuscarawas už předem zpozorovali jejich příchod; běloši přece nadělají rámusu jako splašené stádo buvolů."

„A co vlastně červenokabátníci chtějí?"

„Platí to všem kmenům tady v kraji, zvláště Lenapům a Šóniům. Je to odplata za Pontiacovu válku."

Po usilovném pochodu zamířil náčelník k úzkému potoku.

„Vy teď půjdete s koňmi korytem potoka proti proudu co možná nejrychleji. Já se zdržím. Než se setmí, budu zase zpátky." Koutky úst Malého medvěda trhl ironický úsměv. „Možná, že k nám přijde návštěva a já bych chtěl hostům ušetřit dlouhé cestování."

Když pokračovali v cestě v úzké roklině, lemované listím, na jejímž dně šplouchal potok, přepadla chlapce nejasná úzkost. Tam dole krápala studená, vlhká, kluzká mokrota, prýštila z kalných bažin, potáhla zeleně porostlé kameny na břehu a hnila v obrovských padlých kmenech. Jen ve výšce, na vrcholcích stromů utkvíval odlesk zapadajícího slunce.

„Zastavme se přece," pronesl nakonec polohlasem Šilhavý lišák. Kolouch i Modrý pták ulehčeně souhlasili. Koně zafrkali a začali se ihned pást na trávě a listí.

Tu padla rána a hned nato druhá. Jako z nekonečné dálky se nesl zvuk potoční roklí. Rozčilení chlapci hovořili o překot; Modrý pták se chtěl vrátit, jít otcí naproti, ale Kolouch a Šilhavý lišák radili počkat. Hovořili stále hlasitěji a Šilhavý lišák nakonec téměř křičel.

Ale zmlkl, jako by mu dal někdo přes pusou, když se náhle vynořil z houští Indián. Muž udělal pravou rukou znamení míru. Poznali v něm okamžitě Lenapa, protože neměl irokézskou čepičku, nýbrž vlasy spletené v uzel.

Jaké štěstí, že s nimi byl Šilhavý lišák! Modrý pták i Kolouch lámali s námahou jen několik lenapských vět, vždyť v Želvím domě se hovořilo irokézsky. Pokoušeli se sledovat rozhovor, ale nerozuměli ničemu.

Najednou stál vedle nich Malý medvěd; přeslechl v rozčilení jeho příchod. Otec se okamžitě obrátil na cizince, dlouho s ním hovořil a pak vysvětloval: „Tento Lenap je zvěd lidí z Tuscarawas. Dovede nás k jejich táboru a odtamtud vyrazíme zítra ráno k domovu. K buvolímu lizu se už letos asi nedostaneme."

Malá kolona se dala do pohybu. Náčelník a cizí bojovník si vyměňovali polohlasem poznámky. Náhle uvázlo v sluchu Modrého ptáka jedno slovo, a pak ještě a ještě znovu. Chlapec se přitiskl vzrušen k otcí: „Co říká ten muž? Jak se jmenuje náčelník červenokabátníků ?"

„Bouquet.“

„Ne Braddock?“

„Ne, Bouquet, plukovník Bouquet.“

Jméno nepřátelského velitele letělo zemí jako žravý préríjní požár. Ještě než Malý medvěd dorazil s chlapci k Bobří řece, donesli poslové z jižních vesnic strašlivou novinu o vpádu Angličanů až nahoru k Erijskému jezeru. Na odpor nebylo ani pomyslení, neboť protivník měl dvakrát tolik vojáků než všechny kmeny, až po ty nejzápadnější, dohromady.

Ani útěk do lesů nebyl nic platný. Bouquet se opevnil v táboře u řeky Jelení oko a hrozil, že vypálí všechny vesnice, zničí veškeré zásoby kukuřice a vykácí ovocné stromy, jestliže se náčelníci nedostaví k vyjednávání. Tak pravila pověst.

Žen se zmocnilo zděšení. Kdyby červenokabátníci opravdu podpálili domy a jámy se zásobami, pak by Indiáni museli pomřít hladu. Zima byla přede dveřmi a jen lovem se žádná vesnice neuživí. V trýznivé hrůze čekali všichni na další zprávy. Dostavily se brzo spolu se Zachmuřeným dnem.

Když se vynořil úzký supí strýcův obličej, byl Modrý pták ještě sklíčenější. Báł se nejhoršího. Dosud nikdy tak netrpělivě nečekal na konec obširných pozdravných ceremonií. Rodiče, tety, celá ves prahla po zprávách, které host přinesl, avšak nikdo to na sobě nedal znát.

Nejprve nacpali a nabídli hostovi dýmku — otec dokonce ani nezapomněl položit na tabák kousek uzeného bobřího tuku. Pak přinesla matka na stůl jídlo. Zachmuřený den se do něho pustil pomalu a s rozmyslem, protože měl málo zubů a musel si dát na čas. Dával si do úst stále nová malá sousta. Zřejmě vyhladověl, jak cestou spěchal. A zatím co pohodlně žvýkal, seděli lidé Želvy na svých rohožích aniž hnuli brvou, jako by se ve světě nedělo nic nového.

Konečně, konečně otřel strýc nůž o legginy, podobně jako si teta otírala ruce o psí srst. Pak otevřel ústa a Modrý pták hltal každé slovo s jeho rtů.

„Ano, tetě se vede dobře, a také tetiným sestrám, až na nejstarší, která si nedávno vyvrtila nohu. Dosud nepomohla žádná

medicína, zrovna jako by čarodějnice to býlí poplivaly. Určitě se tady v Úrodné zemi najde nějaký účinnější lék."

Slabé „ho-ho" posluchačů dotvrdilo tuto naději; lék na nemocnou nohu nejstarší tetiny sestry by se jistě našel.

Modrý pták vyletěl netrpělivostí málem z kůže: Zachmuřený den přece nepřišel kvůli medicíně. Ale teď ještě ke všemu strýc vstal a ukazoval, jak si nemocná nohu vyvrtla. Byla to zlá náhoda, že právě uprostřed cesty, kudy se chodilo na dříví, si vyhrabal díru hraboš a že do ní tetina sestra šlápla... Ať všechny hraboše a tetiny sestry vezme Sagodakwus! Bude-li Zachmuřený den takhle vykládat dál, nedovědí se dnes už nic. Konečně probrali celé příbuzenstvo a strýc zavedl svou rozvážlivou řeč na nejnovější události.

„Už asi víte, že povstal černý mrak a zatahl od východu nebe nad naši zemi. Červenokabátníci zbudovali jeden denní pochod na jih od Lučního břehu na pravém břehu řeky velikou palisádovou pevnost a tam zapálili poradní oheň. Když se dostavili náčelníci Lenapů a Šóniů, dal plukovník Bouquet nastoupit všem svým bojovníkům a bodáky na jejich puškách se tyčily hustě jako rákos při břehu; tolik jich bylo. Náčelníci nechtěli oheň udusit a přijali podmínky bělochů. Válečná sekera má být zakopána hluboko pod kořeny stromu míru a červenokabátníci chtějí odejít touže cestou, po které přišli, ale zato musíme,“ strýc se na okamžik odmlčel a zakašlal, „vydat všechny zajatce, i ty, které jsme adoptovali."

Modrému ptákovi zahučelo v uších: Tady bylo to, co jej pronásledovalo od návštěvy obchodníků, ta hrozivá věta: „Plukovník Bouquet si tě odvede!" Obchodníci zřejmě už na sklonku léta slyšeli o přípravách Angličanů k tomuto válečnému tažení.

Chlapec visel pohledem na otci. Jako tonoucí stébla se chytal slov, když náčelník klidně rozebíral nicotnost takových dohod.

„Synové Dlouhého domu nezdvihli proti červenokabátníkům válečné sekery, mohou si před takovými řečmi zacpat uši,"

„To je snad pravda," odpověděl Zachmuřený den, „ale Bouquet výslovně požadoval všechny bývalé bělochy, i ty, kteří žijí pod Dlouhými střechami."

Hovořilo se ještě o mnohém. Nakonec se muži shodli. Strýc měl vzít s sebou chlapce na Luční břeh, zatím co by Malý medvěd vyzvěděl zprávy z nepřátelského tábora.

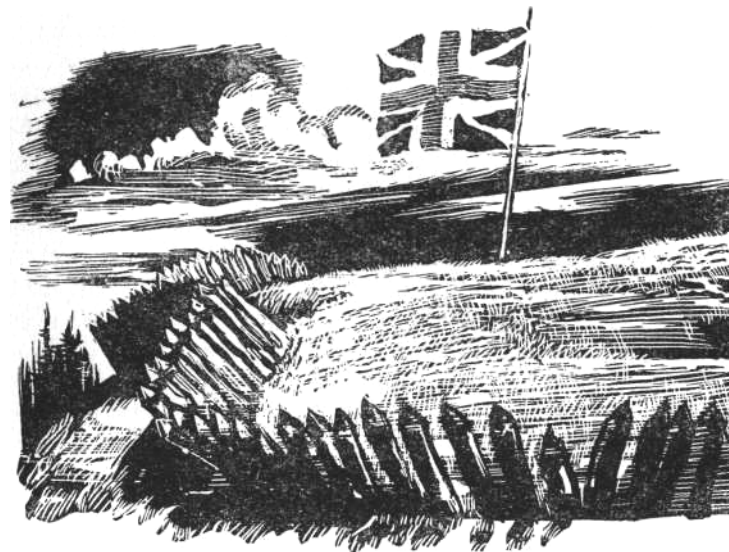
Chlapec visel druhého dne napolo v mdlobách v matčině náruči. Pokusil se zadržet slzy, ale podařilo se mu to jen zčásti. Malia plakala nahlas. Matka byla naopak zcela klidná a pomáhala mu obléknout nové zimní šaty. Její měkký hlas tiše šeptal: „Já vím, že se vrátíš. Patříš také k velikému pahorku a my na tebe budeme čekat.“

Příští dny spěšné a mlčenlivé cesty prožíval chlapec jako v mátohách. Bylo tu opět široké zrcadlo řeky Jelení oko, starý Želví dům a švestkový sad. A tady také stála Okrouhlý mrak, ještě o něco ušpiněnější než dříve, ale jinak ta stará, dobro-srdečná teta. Skrývala své rozčilení za nekonečné vaření, ale Modrý pták nemohl pozřít ani polovinu z toho, co mu nanosila. Doprovázel v myšlenkách otce po řece k anglickému táboru.

Ale místo otce se vrátil posel se zprávou: „Červenokabátníci náčelníka Malého medvěda zajali a propustí ho teprve tehdy, až bude přiveden bílý chlapec.“ Tak pohasla i poslední jiskřička naděje.

Zachmuřený den jel sám s Modrým ptákem kanoí k anglickému sídlišti. Bylo vidět už z dálky: na lukách u řeky se pásala telata, svahy pokrývaly stany, z ohňů vystupovaly do klidného vzduchu stupy kouře a nahore u okraje lesa trůnila veliká palisáda, hrubě a narychlo sbitá, ale dosti vysoká a odolná vůči všem útokům. Nad údolím se vznášel neustávající hluk tábora. Křik, volání, skřípot kol, rány bičů a údery seker se mísily v hlasitý šum, který přehlušovaly jasným zaprásknutím ojedinělé výstřely.

Oba příchozí ihned obklopili vojáci; chlapce s plavým vlasem a modrýma očima odvedli, kdežto hrubě odstrčený Zachmuřený den zůstal smutně na břehu. Když Modrý pták zvedl zrak, stál u rozevřeného stanu před mužem ve zlatem lemovaném třírohém klobouku... Důstojník seděl na hrubém sedátku v rozepnutém kabátě s dlouhými šosy, které mu visely

po obou stranách dolů. Díval se na chlapce přátelsky a položil mu několik otázek.

Modrý pták neodpovídal. Věděl i bez vysvětlení, kdo před ním sedí: plukovník Bouquet. To tedy byl ten, kdo jej vyrval ze Želvího domu, od rodičů, Malie, Koloucha a od Bobří řeky.

Zdálo se, že důstojník byl na takový odpor zvyklý. Dal chlapce odvést do palisády k ostatním bělochům, které Indiáni vydali, a Malého medvěda ihned propustil na svobodu.

Když chlapce vedli táborem, sbíhali se sem muži a civěli na něho. Modrý pták si připadal jako lapené divoké zvíře, vystavené na odiv, a díval se na zvědavce nepřátelsky. Štítil se těch bledých tváří zarostlých chundelatými vousy a těch nízkých čel pod bobřími čepicemi. Oškřivil si je ještě od Solného pramene, ale teď je nenáviděl. Běloši se vtiskli svými širokými zády mezi něho a Bobří řeku a zakryli celý Želví dům.

Modrý pták neměl tušení, že mnozí příslušníci hraničářské milice hledají své děti uloupené Indiány, že si muži prohlíželi každého příchozího zajatce a že mnozí z nich opět našli své syny, sestry, bratry či dcery. Chlapec pouze cítil, že je vydán přesile, proti které nezmohl nic ani otec.

V palisádě se odehrávaly nejrůznější scény. Dospělým zářila z očí radost z osvobození, kdežto děti volaly a plakaly po svých adoptivních rodičích. Většina z nich žila jako Modrý pták léta v indiánských vesnicích, mezi Lenapy na řece Jelení oko, mezi Šónii u Sciota, mezi Wyandoty u zátoky Divokého ptáka, a zapomněli na svůj starý domov. Vzpomínka na první rodný dům zešedla jako stín, láska nových příbuzných změnila adoptované v Indiány a odcizila je světu bílých.

Teď tu seděli, vyrváni z prostředí, na které si zvykli. Stráž měla co dělat, aby jim zabránila v útěku. Potulovali se u východu a pokoušeli se dostat ven, jakmile se těžká trámová vrata otevřela třeba jen na píd'.

Také indiánští rodiče se snažili dostat se ke svým adoptivním dětem. Přicházeli neustále se zvěřinou a drůbeží a chtěli je podstrčit svým bílým synkům a dcerkám. Neustále docházelo k bouřlivým výstupům, když jim stráž bránila v přístupu. Modrému ptákovu se jen jedinkrát podařilo zahlédnout otce skulinou v palisádě, ale Malý medvěd se díval jinam a chlapcovo volání nezaslechl.

Mnozí rudí rodiče měli v úmyslu doprovodit děti až k Ohiu. Plukovník Bouquet to nakonec povolil, když předtím Indiáni slíbili, že budou pro své bílé děti lovit a zásobovat je masem. Malý medvěd rovněž využil tohoto dovolení, aby co možná oddálil konečné rozloučení.

Les se už halil do plápolavě žluté a červené nádhery, když se malá armáda vydala na cestu. Vpředu pochodovalo řadové vojsko, vzadu šla veškerá pennsylvánská milice s dlouhými, těžkými puškami, uprostřed osvobození zajatci. Menší děti se vezly na dvou vozech tažených voly, větší musely jít pěšky. S ohledem na složení průvodu vedla cesta nazpátek k Ohiu po malých denních pochodech — vojáci a milicionáři se vraceli domů, děti však odváděli do ciziny...

Každého dne pozdě ráno se ozval signál k nástupu, brzo odpoledne byla zastávka a byl rozbit tábor. Potom se objevili Indiáni a přinášeli, co za ten den ulovili: krocany, mývaly, zajíce. Stráž je k dětem nepustily; rozloučení se mohli na sebe jen dívat a volat.

Hluk pochodu doléhal k sluchu Modrého ptáka jako

ztlumen dálkou. Očekával toužebně odpoledne, kdy se tábořilo a kdy se objevoval otec. Malý medvěd přicházel tak blízko, jak jen stráž dovolily* Přesto všechno žil chlapec vlastně jenom tu hodinu, která mu alespoň v dálce dovolila spatřit známou tvář.

Jediným spojením mezi nimi byl věrný Raf, který po celý den s otcem lovil a v noci spal s chlapcem. Modrý pták se zabořil do kamarádovy srsti, jako by chtěl splynout s tím posledním kouskem domova. Když jej Raf oblízal jazykem po tváři, ovinul zvířeti okolo krku paže a dlouho mu šeptal. A Raf vrčel tak uklidňujícím hlasem, jako by spolu šli z lovu rovnou nazpátek do Želvího domu.

Také řeka Jelení oko zůstala chlapci věrná a doprovázela ho. Třetího dne pochodu se objevil Luční břeh, vynořila se a zmizela Tuscarawas, až konečně kolona odbočila lesem a bažinami přímo na východ k Ohiu.

Dny pomalého pochodu plynuly — příliš rychle pro chlapce, který by byl nejraději prodloužil poslední okamžiky do nekonečna. Věděl, že indiánští rodiče — i Malý medvěd — se budou muset nejspíše od Fort du Quesne vrátit.

Sedmnáctého dne se objevila v dohledu pevnost. Jmenovala se teď Fort Pitt. Pod jejími valy se tísnily domy a po svazích pahorků se táhla pole. Chlapec z toho všeho nic neviděl. Oči mu zastřel závoj pláče.

Otec se zdržel až do setmění a rysy jeho tváře se poznenáhlu rozplývaly v padajícím soumraku. Dlouho sem ještě zaléhal nářek indiánských matek, které se z dálky loučily se svými bílými dětmi.

Chlapec obejmul ještě pevněji Rafá, který k němu jako vždy večer zalezl a přikrýval jej svou srstí. Teprve když druhého dne ráno utekl i tento kamarád, opuštěný chlapec se zhroutil.

Zvíře kňučelo a vracelo se. Nechápal, proč už náčelník nedoprovází průvod. Pes proběhl ještě několikrát od stojícího otce k chlapci, stále zmateněji a stále větší kus cesty, až jej nakonec odehnal kopnutím nějaký milicionář.

Průvod pochodoval dál a dále po silnici k Raystownu. Hluboko vyježděné koleje se střídaly s hatěmi, ztrouchnivělé pařezy stromů s děrami plnými rákosin. Průsek se vinul s kopce

do kopce mezi zelenými stěnami lesa kolem pevnosti Fort Ligonier přes hřbet Alleghan dolů do údolí Juniaty.

Chlapce přepadla opravdová bázeň před budoucností. Snažil se křečovitě vynést z nehlubších šachet svých vzpomínek na povrch obrazy svých bílých rodičů a sourozenců, tety v Raystownu a starého srubu. Hle, tu byl otec. Matka mu vždy říkala „Johne“, ale tím bylo vyčerpáno vše, na co si usilovně vzpomínal. Upamatoval se ještě, jak se jednou díval ze dveří na otce, který oral. Ale víc vzpomínek neměl; stále znova však viděl vysokou postavu, jak s vlasy vlajícími ve větru kráčí za koňmi a s námahou řídí spřežení okolo pařezů čerstvě vy klučeného lesa.

Matka žila vlastně jen v obrazech poslední noci, jak stála na žebříku a podávala mu vědra. Obě sestry, malý Petr a bratr Ondřej, to byly jen matné stíny bez obrysů — až na rány, které za nejmladšího dostal. Jakmile se jeho vzpomínky chtěly těchto stínových postav chopit, mizely v neznámé hlubině.

Bylo to jako ledová sprška, když mu jednoho dne kdosi řekl: „Zítřka budeme v Bedfordu.“

„V Bedfordu? Co je to?u

„Vesnice u Juniaty, jmenovala se dříve Raystown.“

Tato změna jména dopadla na chlapce jako úder; bylo mu, jako by se země převrátila, obrátila naruby. Svět se změnil; místo pevnosti Fort du Quesne tu byla Fort Pitt u Ohia, uprostřed cesty k Juniatě ležela nová pevnost Ligonier, a nyní zmizel i starý Raystown. Chlapci se totiž zdálo, že se jménem se proměnilo i místo, vysoké palisády, dlouhé střechy kasáren a kolem dokola obytné domy.

Přesto se příštího dne odpoledne na vysokém skalisku nad Juniatou objevil dřívější obraz. Zvláštní krytá trámová chodba stále ještě sbíhala s valů dolů ke břehu — chodba, kterou chodili vojáci pro vodu — spousta komínů vysílala stále ještě k nebi prapory kouře a domy se tísnily za hradbami. Ovšem, palisády byly nižší — anebo se to chlapci jenom zdálo? A kdepak byla ta spousta kachen — anebo si to spletl s Bobří řekou?

Za dolním brodem Juniaty byly vozy vypraženy. Množství lidí už čekalo na své osvobozené příbuzné. Netrpělivci křičeli

a volali, někdejší indiánské děti — téměř všechny dosud v mokašínch, legginách a příkrývkách — byly zaplaveny bouří vítání. Modrý pták stál zmateně v té spleti, prohlížel si stovky neznámých obličejů a náhle spatřil, že před ním stojí statný mladý muž. Uvědomil si jen pomalu, že to je asi Ondřej. Bratra sem dovedl milicionář. „To je Jiří Ruster,“ opakoval halasně dvakrát, a Ondřej mechanicky přikyvoval, jako by musel uvěřit něčemu, co bylo nepochopitelné. Mladý muž si prohlížel navrátilce: tmavou plet' obličeje, která získávala po červeném medvědím sádle poznenáhlu měděné, hnědavé

zabarvení, krátké vlasy, spletené na temeni do uzlu, medvědí náhrdelník na červené košili, kožené legginy s třapci a modrou přikrývku.

Stejně rozpačitě stál před bratrem Modrý pták. Také on viděl před sebou nového, neznámého člověka, kterého nikdy nespatriil — člověka, který se naprosto lišil od posledního slabého záblesku vzpomínky.

Pomalou se rozproudil rozhovor, pro Modrého ptáka dosti obtížný, protože odvykl zvuku anglických slov. Ale přesto pochopil, že rodiče spali na hřbitově. Otcí se stalo neštěstí při kácení stromů a matku sklátil zármutek do hrobu. Domácnost teď vedly obě sestry. A Petr také již řádně pomáhal v hospodářství. Bydleli zase ve vlastním domě. Odstěhovali se tam opět před třemi lety, neboť od té doby, co Angličané obsadili Fort Pitt, Indiáni se už neobjevovali.

Oba bratři šli k tetě Ráchel. Ondřej popisoval po cestě mnohmluvně Bedford. Chtěl asi zakrýt rozpaky, které mezi nimi jako mezi odcizenými lidmi byly. „V posledních letech se město rozrostlo na dvojnásobek/“ říkal. A opravdu, také vedle domu tety Ráchel bylo vidět novou střechu a naproti dokonce stavení s kamennou podezdívkou, což bylo mezi hraničářskými obydlími nevídané. Předě dveřmi se vzpínal kůň, uvázaný u železného zábradlí. „To je Dunkerova příprěž, tady se vždycky zastavují vozy na cestě do Fort Pitt.“

Ale mezi Dunkerovými a tetou Ráchel probíhala stále ještě stará, špinavá, nedlážděná ulice s hlubokými stopami kol, která se při každé bouřce proměňovala v jezero; u malých oken stále ještě visely těžké dřevěné okenice, které se navečer zavíraly; stále ještě si tu v travnatých příkopech pod palisádami hrály děti na schovávanou.

Teta přivítala navrátilce hlasitými radostnými výkřiky a obejmula ho v potocích slz. „Můj ubohý Jiří, můj ubohý Jiří,“ vzlykala. Znovu slyšel chlapec to jméno. Je tím Jiřím snad opravdu on sám? Ale všichni mu tak říkali.

Modrého ptáka přitlačili na lavici, která mu připadala velmi nepohodlná; nebyl už na takové vysoké sedačky zvyklý. Teta se o to nestarala, nevšímala si ani indiánského šatstva a jen zářila štěstím, že opět synovce vidí. „Jak jsi podobný

matce! Ne, jak bys matce z oka vypadl,“ vykřikovala neustále, zatím co rámusila pánví a opékala slaninu.

Chlapec vycítil, jak ho ta stará žena má ráda, ale přesto sotva vpravil jídlo do úst. Chutnalo zatuchle, úplně jinak než v Želvím domě, a k tomu ještě jako by mu někdo sešněroval hrdlo.

Rychle povstal, když se Ondřej zvedl. „Musíš mne brzo navštívit a vyprávět,“ prosila teta a Modrý pták jí to slíbil. „Musíme si pospíšet, protože jsme prodali koně a koupili za ně voly,“ sděloval mu na ulici Ondřej. „Voli se k mýcení stromů lépe hodí.“

Cesta se nezměnila. Nejprve vedla kousek podél Juniaty, mezi pobřežním křovím a bedfordskými poli a potom lesem, kde stála v hlubokých kolejích temná tlející voda. Uprostřed lesa vedla přes velikou, ostružiním zarostlou mýtinu, kde poletovalo plno červenek. Za mýtinou byla cesta velmi úzká, podobala se dlouhé, úzké jeskyni, protože se nad ní téměř spojovaly větve stromů. A nakonec se les opět otevřel. Hluboké stopy kol přetínaly louku, vedly okolo Rusterova domu kukuřičnými poli a potokem až k dalšímu lesu, kde se ztrácely v zeleném houští.

Modrý pták šel za bratrem. Jako z nezměrné hluboké studny vystoupila na povrch vzpomínka a smísila se s tím, co oči viděly. Když vystoupili z lesa a zahlédli dům, chlapec užasl. Na štítové straně čněl jako dříve topol, avšak veliký buk, rejdiště vrabců, už tu nestál. „Vysával půdu, proto jsem ho porazil,“ řekl Ondřej.

Modrý pták si vzpomněl na buk na Úrodné zemi. „Chrání před bleskem,“ říkala vždy Polední slunce a po každé bouřce přivazovala na větev balíček tabáku jako dík stromu. Z prázdného místa, kde kdysi rozprostíral buk svou korunu, do které tak často šplhával, zavál na chlapce jakýsi neurčitý smutek.

Ondřej opět začal vykládat. „Starý srub jsem zbouřil. Nový dům má tři světnice. Ta dlouhá střecha vedle, to je stáj a stodola. A podívej se tady!“ Ondřej ukazoval prstem mimo dům přes pole. „Celou minulou zimu jsme mýtili les, nejméně na půldruhého hektaru. Před několika dny jsme začli znova; přicházíš na pomoc právě vhod.“ Při tom si se

zřejmým zalíbením bratra prohlížel. „Takový velký, silný kluk, jako jsi ty, už kus práce udělá.“

Modrý pták uviděl na druhé straně holého pole vysoko nakupené větvoří poražených lesních obrů. Před touto dřevěnou hradbou navál vítr pestrý koberec podzimního listí; zdálo se, jako by padlí leželi na purpurově červené pokrývce. Ale dlouho o tom chlapec uvažovat nemohl. U plotu zahrady čekali sourozenci, dvě vysoká děvčata a vytáhlý, šlachovitý chlapec. Při shledání se ostýchavě pozdravili.

Pomaloučku zase nacházeli řeč, nejdřív sestry. Smály se bratrovu způsobu řeči, jeho uzlu vlasů na temeni a jeho indiánskému oděvu. „Copak je to za věci?“ ptaly se a ohmatávaly medvědí náhrdelník. „S takovýmihle pazoury tu běhat nemůžeš.“

Chlapec jim to vysvětloval, ale sestry jeho slov nedbaly. „Vždyť vypadáš jako divoch. Musíš se ihned převléknout.“ Přinesly staré kalhoty a bundu po Ondřejovi a nedaly pokoj, dokud nebyl navlečen do odložených bratrových šatů. Uzel vlasů na temeni padl za oběť nůžkám.

Na chlapce se sypala spousta otázek, ale sourozenci zřejmě odpověď nečekali, protože ještě než byla otázka zodpověděna, už chtěli vědět něco nového. Spěšné, překotné otázky chlapce mátl; v Želvím domě nikdo nikomu do řeči neskákal, každý nejprve domluvil, než začal hovořit jiný.

Modrý pták začal vyprávět o Bobří řece, o indiánských rodičích, o Malii a Kolouchovi. Vyprávěním by si byl alespoň trochu ulevil, ale stále mu vpadali do řeči, a tak se k tomu nedostal.

Konečně zakončil mučivou rozmluvu Ondřej. „Teď jsi rád, že jsi od té indiánské pakáže pryč. Zítra začneme mýtit nová dvě pole.“ Chlapec na bratra pohlédl; podceňující tón řeči jej zasáhl do hloubi duše. Večer nemocný steskem po domově plakal pod příkrývkou, dokud neusnul.

Druhý den jím časně ráno někdo zatřepal. „Musíme se do toho dát, jinak nic neuděláme.“ Chlapec šel ještě v pólo-spánku za bratrem k lesu. Sotva si všiml cizího muže, kterého vzal Ondřej na výpomoc, neboť ho všechno ještě bolelo únavou z týdenního pochodu.

Dali se všichni tři do práce. První řada stromů, tyčící se jako sloupoví, byla už naseknuta ve výši boků nad zemí. V temné hnědi kmenů se zablýskly hluboké vruby. „Dneska porazíme tenhle strom,“ řekl Ondřej a ukázal na mohutný buk, který by tři muži neobejmuli. „Musíme jej porazit tak, aby s sebou strhl všechny ostatní.“

Sekery brzo odklepávaly svůj pravidelný takt. Ale chlapec nemohl udržet tempo. Takovou těžkou prací neuměl; sekání suchých větví na oheň byla hračka pro děti proti tomuto sekání živého, tuhého dřeva kmene. K tomu nemohl pořádně obejmout topůrko sekery, které mu téměř rozdíralo dlaň. V Úrodné zemi si každý opracovával topůrko tak dlouho, až se mu přesně vešlo do ruky.

Na chlapce se sypaly výtky: „Musíš sekat lip,“ „Nedržíš topůrko správně,“ „Ty se k tomu ale nešikovně stavíš.“ Ondřej se tvářil nespokojeně a několikrát zabručel: „Ty ses ale nic nenaučil; hraničář se přece musí umět ohánět sekerou.“

Pozdě odpoledne začal kmen prskat, proběhlo jím chvění až po nejzazší špičky větví, strom se pomalu naklonil a klesl do koruny sousedního. Rachot se šířil po celé řadě, buky se do sebe s praskotem a tříštěním zaklesávaly a strhávaly se navzájem k zemi.

Večer šel chlapec, potáčeje se únavou, domů za Ondřejem a jeho pomocníkem. Z dálky k němu přistoupila vzpomínka na Želví dům. Tam teď jistě seděli pod bukem přede dveřmi a loupali kukuřici.

Ale takové večery tady nebyly. Dny uplývaly v usilovné práci, jako by tu vládl jen stálý spěch a nic nešlo dostatečně rychle.

Nakonec začali odtahovat s volským spřežením staré, suché loňské kmeny k potoku.

„U lesa to spálit nemůžeme, nebo by se to všechno kolem vznítilo a uhořeli bychom sami.“

Dva volí mezi sebou vlekli silný železný řetěz. Petr vodil zvířata, Modrý pták s cizím pomocníkem ovazovali řetězem kmeny. Volí odvlékali silné kmeny s obrovským větvořím jeden po druhém k potoku. Tam se kupila vysoká hradba

chrastí a roští a mezi tím několik kupek opadaného listí jako zbytky odraného věnce.

Právě když vlekli poslední kmen, dostala se Modrému ptákovi pod řetěz ruka; jeho pozornost byla zřejmě otupena tě* lesným vyčerpáním, k němuž se ještě družilo neustálé plísnění. Dlaň byla těžce pohmožděna. „To jsi měl štěstí, že nejsou pryč prsty," těšil ho dělník.

„Ochlad' si ruku v potoce," radil Ondřej. Na takové maličkosti neměl nikdo čas a hojivý balzám tu také neměli.

Chlapec seděl pak u vody téměř v mdlobách, chladil si zranění a hleděl na ostatní, jak zapalují stromy. Bratři a cizí muž obskakovali kolem nich s pochodněmi, které strkali pod suché větve. Chvilku tančily s praskáním v roští plaménky a pak s hukotem vylétl velký plamenný jazyk. Zakrátko hořela celá řada.

Chlapci vnikl do nosu a do úst štiplavý dým. Hleděl do zběsilého ohniště, kde hynul les. Slyšel, jak bratři křičí a jak kmeny s praskotem pukají.

Přepadl jej skličující smutek. Byl vyvolán umírajícími stromy, anebo jej přivolalo zranění na ruce? Nevěděl. Cítil jen, že tu zuřila ohněm a sekerou jakási cizí moc proti něčemu, co tu bylo dávno před příchodem této moci.

Druhého dne zůstal Modrý pták doma. Ondřej se tvářil nespokojeně, ale bratr nemohl poraněnou rukou ani pohnout. Chlapec se bez cíle potuloval po domě a po zahradě a jeho myšlenky zalétly k Bobří řece. Stesk po domově se vrátil s dvojnásobnou silou od té chvíle, co nebyl až k mdlobám ubíjen těžkou prací. Viděl ustavičně indiánské rodiče, neboť tváře bílých se mu ztratily ve věčné temnotě. Vzpomínal na Želví dům a na klidný, neuspěchaný život v něm. Tam se při práci zpívalo, tady nezpíval nikdo.

„Kde je vlastně starý Raf?" ptal se sestry. Sestry se musely rozpomínat, než si uvědomily, co se se psem stalo. „Ano, ten onemocněl, a tak ho Ondřej zabil."

Chlapec se zděsil, protože starý Raf mu byl blízký málem stejně jako sourozenci, a bratr mu připadal horší než Šilhavý lišák. Ale běloši přece sahalí po pušce rychle, sám to zažil — při vaření soli.

Příštího rána šel s bratry ke spáleništi. Podél potoka se táhl široký holý pruh. Zuhelnatělé pařezy, zpopelněné zbytky a zápach kouře označovaly místo zkázy. „To bude dobrá zem na pšenici," řekl Ondřej.

„Popel hnojí lip než všechno ostatní," doplnil Petr.

„Ale stromy jsou mrtvé," řekl Modrý pták. Bratři vzhledli, protože v chlapcově hlase se ozývalo něco zvláštního, ale neodpověděli.

Když šel Modrý pták nazítří opět k potoku, zahlédl najednou Ondřeje stát u plotu zahrady s nějakým černě oděným člověkem. Cizinec právě přivazoval svého koně. Chlapec chtěl utéci, ale bratr už volal: „Jirí! Jirí!"

Chlapec vstoupil váhavě za návštěvníkem do světnice. „Jsem pastor Godsbrod z Bedfordu," prohlásil muž s otcovským a blahosklonným pohledem. Potom položil svou velkou ruku Modrému ptákovi na hlavu a řekl slavnostně: „Bud' věrný až do smrti, daruji ti korunu života."

Chlapec zaraženě přešlapoval z nohy na nohu. Co mu to chtěl cizinec dát? Pastor si sedl na lavici. „Ty jsi, milý synu, ztratil své drahé rodiče..."

Modrý pták horlivě přikývl, protože muž řekl pravdu. Polední slunce a Malého medvěda postrádal opravdu na všech stranách.

Povzbuzen tímto souhlasem pastor pokračoval: „Ale boží milost tě zachránila z rukou Amalekitů, a já vím, jak jsi za toto vysvobození vděčen. Doufám, že sis svou víru ochránil a uchoval. Bohužel, musel jsem udělat u mnohých dřívějších zajatců opačnou zkušenost. Ale ty jistě ještě budeš umět Otčenáš."

Modrý pták na něho vyděšeně pohlédl. Vynořil se v něm sice temný odlesk dřívější modlitby, ale slovy ho vyjádřit nedovedl. Pastor vytušil, že chlapec musí mít alespoň začátek, a předříkával první slova. Modrý pták zaraženě mlčel. Duchovní je opakoval silnějším hlasem, jako by měl před sebou hluchého, ale bez výsledku.

„Cožpak už nic neumíš? Zapomněl jsi docela na jméno všemohoucího boha?" „Ne, to znám." „Jak se tedy jmenuje Pán nebe a země?"

„Owaniyo.“

„Cože?“ Pastor zmaten potřásl hlavou a odstrčil chlapce od sebe. „Bojím se, že tě má v drápech ďábel. Ale my uděláme všechno, abychom tvou duši zachránili před peklem.“

Pak poslal Modrého ptáka ven a dlouho hovořil s Ondřejem. Duchovní odjel teprve za hodnou dobu.

Ještě téhož večera odvezl bratr chlapce do Bedfordu. „Nejsi zatím s tou pohmožděnou rukou v hospodářství nic platný, tak můžeš hned navštívit tetu, jak jsi jí slíbil.“

Chlapec se bez zármutku rozloučil se svým někdejšími rodnými domem a se svými sourozenci, kteří mu zůstali cizí.

Také v Bedfordu, starém Raystownu, se mnoho věcí změnilo. V neděli šel s tetou do kostela. Ocítl se v dlouhém sále s lavicemi. Lidé zpívali a černě oblečený muž dlouho hovořil — tak dlouho, že chlapec málem usnul. Ale ke konci se zase probudil, protože pastor Godsbrod se začal modlit.

„Milý bože, prosíme tě, ochraňuj stavbu domu Torna Dusbera. Krovky už jsou hotové, chybějí jenom šindele. Nedopust', aby přšelo, než bude střecha úplně pokryta, aby místnosti nenavlhly. Pomož, prosím, také Kateřině Noseové. Její už osmdesát let a velmi trpí reumatismem a žádný lék jí nepomáhá. Dále tě prosíme za Jiřího Rustera, syna Johna Rustera, kterého nedávno vysvobodil plukovník Bouquet z rukou krvavých Amalekitů a Amonitů. Stal se z něho v srdci pohan; ukaž mu správnou cestu a osviť jej svou milostí a milosrdenstvím.“

Ano, tak se modlil pastor Godsbrod a to neměl dělat, i když to snad myslel dobře. Protože ačkoli jinak Modrý pták mnoha věcem nerozuměl, ty poslední věty pochopil. Krvaví Amalekité, to byla jeho matka Zářící polední slunce a jeho otec Malý medvěd, sestra Malia, Kolouch, tety... Veliký duch Owaniyo, kterému se v Želvím domě denně odsypával tabák, byl tady něčím zlým. Také on sám byl zřejmě docela špatný, protože všichni lidé se ohlíželi a civěli na něho. Nejraději by byl zalezl pod lavici, anebo se octl na druhém konci světa. Ještě horší bylo, že na něho děti na ulici pokřikovaly „krvavý pohan“. Chlapec si krok za krokem připamatoval první týdny indiánských dob. Přesto se mu však v Bedfordu líbilo

víc než v novém srubu. Tetina láska se tolik lišila od chladného vztahu sourozenců k němu, od neustálého chichotání sester a od činorodé důkladnosti bratrů.

A především tu byla Dunkcrova přípravná stanice, veliký kamenný dvorec se vzpínajícími se koňmi, který stál šikmo naproti domu tety Ráchel. Minul sotva den, kdy by se tam nezastavil nějaký vůz. Teď na sklonku podzimu zesílil provoz na Fort Pitt. Ještě než zima znemožní sjízdnost silnic, valilo se k Ohio množství nákladů. Chlapce to stále a stále táhlo k Dunkerovým: stanice byla pro něho branou do ztraceného světa, který byl rovněž na západě — ještě dál než Fort Pitt.

Chlapec jako by byl spadl z nebe, když teta jednoho dne řekla: „Vzkázal Ondřej, že se máš zase vrátit domů.“

„Nemohu zůstat u tebe?“

„Měla bych tě tu ráda, ale asi tě potřebují na nějakou práci. Ruku už máš zase zdravou.“

Chlapec nespal a převaloval se v noci ze strany na stranu. Zvykl si u tety, a teď měl zase jít odtud. Zmizí také Dunkerova stanice, to poslední, co jej spojovalo s Bobří řekou. Vzpomněl si na hlučný spěch sourozenců a na jejich nepřetržité napomínání. Zavalila jej dusivá tíže.

Příštího rána Modrý pták nepokojně obcházel řadu krytých vozů. Stály před Dunkerovou stanicí a vypravovaly se právě na cestu. Spřežení přijížděla z vnitrozemí a měla jet do Fort Pitt. Přes noc se zastavila v Bedfordu a teď opět vozkové zapřahali.

Chlapec se na ně toužebně díval. „Nu, chceš jet s námi?“ zeptal se jej žertem jeden kočí. Modrý pták zazářil: „Ano, hned!“

„Jen toho pěkně nechme, nebo nám rodiče napohlavkují.“

„Já tady rodiče ani nemám, jsem tu jen na návštěvě u tety.“

„Tvoji rodiče bydlí ve Fort Pitt?“

„Ne, ale blízko. Jak se dostanu tam, dostanu se také k nim. Cestu znám.“

„Tak, tak, to je něco jiného. Řekni honem tetě sbohem. Takového obratného, velkého chlapce, jako jsi ty, můžeme vždycky na cestě potřebovat.“

Modrý pták zmizel. Spěšně vešel k tetě Ráchel do kuchyně. „Jedu zase domů.“

„Co? Pročpak najednou tak honem? Na jednom nebo dvou dnech přece nezáleží.“

Teta obracela na pánvi slaninu a zlostně se kuckala kouřem. Pak si všimla chlapcova rozzářeného obličeje a divila se.

„Bůh sám ví, co to do tebe vjelo. Počkej chvíličku, udělám ti uzlíček. Takový vytáhlý čahoun jako ty má hlad pořád. Zatím se dej do jídla.“

Modrý pták se chvěl netrpělivostí. „Pozdravuj sestry!“ volala za ním teta. Potřásala hlavou nad tím náhlým spěchem, ale brzy se uklidnila.

Rodný dům je a bude vždycky to nejlepší. Jistě po něm za tak dlouhý čas zatoužil, pomyslí si.

Modrý pták se opatrně blížil k vozu.

„Nu, tady jsi!“ volal vozka, „hned vyrazíme. Vlez nahoru!“ Chlapec se rozhlédl; ostatní děti se vztekaly a křičely vpředu, kde se právě první povozy rozjížděly. Rychle vklouzl přes přední prkno pod obloukovou plachtu a lehl si na balíky. Řadou vozů se neslo práskání bičů a skřípot kol, a teď se opřeli do postraňků i koně jeho vozky. Těžký povoz se otřásl a dal se pomalu do pohybu.

Když byl Bedford za nimi, vykoul chlapec přes povozní-kovu hlavu. Snad ho nikdo neviděl. A už vjeli do lesa, který se otevřel vpravo i vlevo od cesty jako dveře otcovského domu.

O dvanáct dní později chlapec spatřil, jak mizejí střechy Fort Pittu, šťastného i nešťastného místa jeho života. Kočí mu daroval sekeru, křesadlo a ocílku. Tyto poklady si Modrý pták nesl spolu se dvěma chleby ve starém pytlí, který si vyžebal u vrchního zásobovatele pevnosti.

Nikdo se ho na nic neptal, protože hraničářské chlapce, kteří tam něco obstarávali a pak se zase vraceli k rodičům, vídali ve Fort Pittu denně. Tady na hranicích bělošského světa na tom nebylo nic nápadného.

Modrý pták putoval po stopách Bouquetovy výpravy: po vyježděných kolejkách, okolo vývratů plných rákosí, po vykácených průsecích, po ušlapané trávě. Reka Ohio tekla opět po jeho boku. Podél tohoto proudu táhli s Bouquetem čtyři dny, ale teď stál chlapec už odpoledne druhého dne pochodu u veliké zátočiny, kde cesta opouštěla Ohio a vcházela přímo na západ do lesů.

Tady také ústil přítok, který tenkrát přebrodili, aby se dostali na východní břeh velkého toku. Chlapec se chtěl právě posadit, vyzout si boty a vykasat kalhoty, aby se přebrodil, když spatřil vpředu vpravo tenký sloup kouře. Šel blíže a objevil dva lenapské lovce, jak seděli u ohně a pekli si krocana.

Modrý pták se dlouho nerozmýšlel, přistoupil k nim a pronesl irokézskou pozdravnou formuli: „Jsem váš přítel.“

Nedůvěřivý pohled rudých mužů ustoupil úsměvu. Jeden z nich pozval chlapce lánanou irokézštinou, aby se posadil. Modrý pták tak učinil a využil dlouho postrádaného indiánského pohostinství. Plápolající oheň, tmavé tváře, chuť masa pečeného na rožni — to všechno bylo tak důvěrně známé. Náhle si uvědomil, že je v bezpečí, že ho nikdo nemůže odvést zpátky, že už mezi ním a Želvím domem neleží žádné pohoří. Jenom s námahou zakryl své pohnutí.

Po jídle se ho zeptal Lenap, který uměl trochu irokézsky: „Kam jde náš malý bratr?“

„K rodičům na Bobří řeku.“

„Nu, to jsi tedy na správné cestě.“

„Ano, chci nejprve do Tuscarawas a odtud na Úrodnou zemi.“

„Proč děláš takovou okliku? Vždyť jsi přece na Bobří řece!“

„Kde že jsem?“

„Voda, na jejímž břehu sedíme, je Bobří řeka. Ústí tady do Ohia.“

Modrý pták překvapeně mlčel. Nikdy se nezajímal o to, kde se Bobří řeka vlévá. Teď mu důvěrný přítel přišel naproti. Bylo jen třeba, aby putoval proti proudu a jednou musel přece jen spatřit drahé Dlouhé střechy.

Po tomto setkání chlapec pospíchal. Sotva si dopřál času, aby si nasbíral několik jahod. Boty roztrhané, obličej pohublý a vlasy rozčuchané. Běžel den za dnem, až do vyčerpání sil.

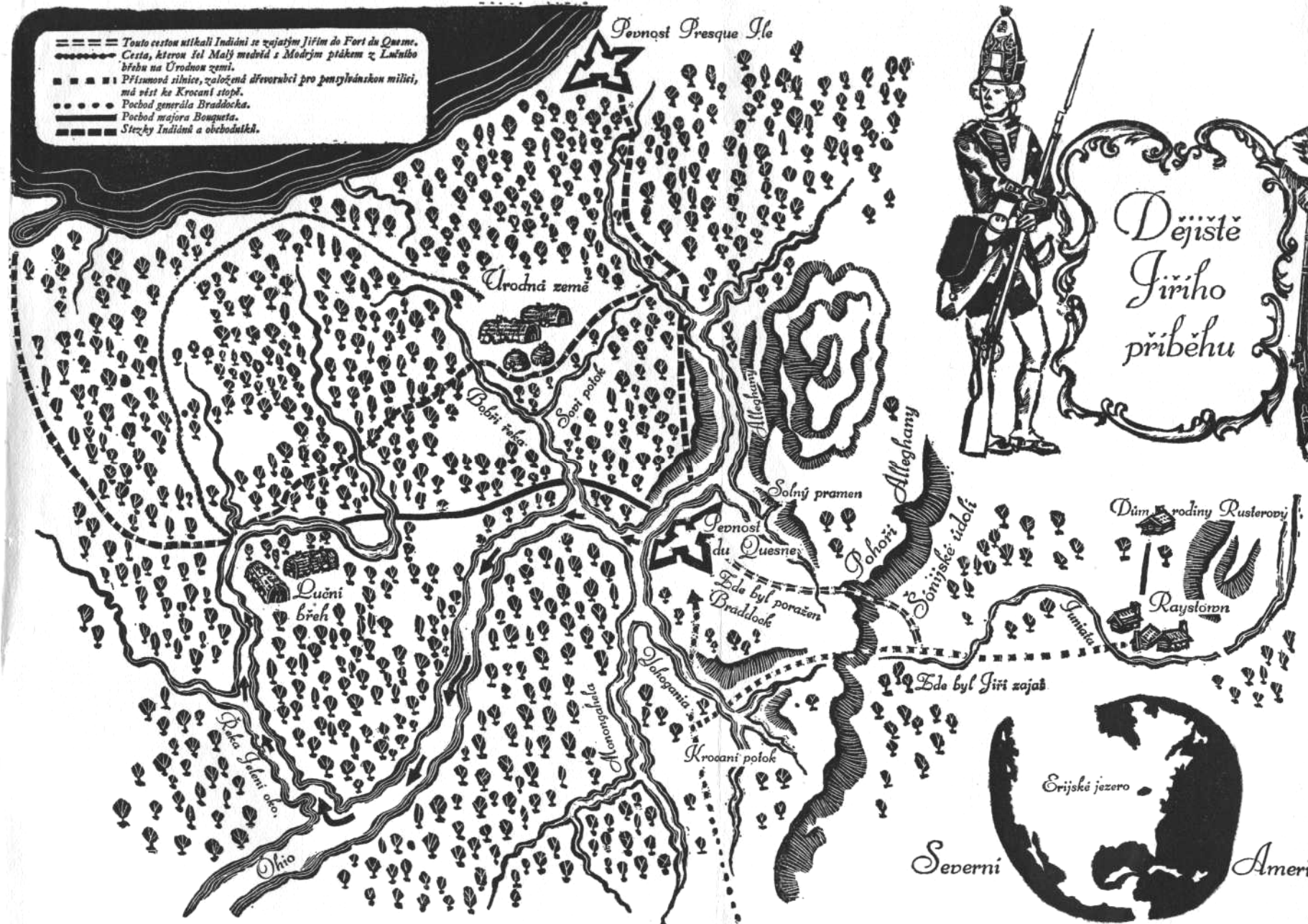
Slunce už se chýlilo k západu, když jednoho večera přeskočil Soví potok. Upadl, zvedl se a utíkal dál přes louky. Hnědé střechy se vynořily a zvětšovaly se.

Malý medvěd právě vystupoval z kanoe, když k němu dorazil zbědovaný Modrý pták a klesl před ním skoro v bezvědomí. Náčelník vzal vyčerpaného chlapce do náručí jako malé děcko a odnesl jej do Želvího domu, jako to udělal už jednou, po útěku z Lučního břehu.

Modrý pták neslyšel jáсот dětí a zuřivý štěkot Rafá, ale zato uslyšel matku, která se nad ním se zářícíma očima sklonila: „Spi dobře, mé dítě. Vždyť jsi zase doma.“

- ==== Touto cestou utkali Indiáni se vojáky Jirím do Fort du Quesne.
- Cesta, kterou šel Malý medvěd s Modrým plávkem z Lučného břehu na Úrodnou zemi.
- ■ ■ ■ Příkopová sílnice, založená důvěřivci pro pensylvánskou milicii, má vstět ke Krocáním stopám.
- ● ● ● Pochod generála Braddocka.
- Pochod majora Bouqueta.
- ■ ■ ■ Stezky Indiánů a obchodníků.

POZNÁMKY

Z německého originálu „Blauvogel — Wahlsohn der Irokesen“, vydaného r. 1950 nakladatelstvím Neues Leben v Berlíně, přeložil Břetislav Chrtěk. Odbornou revizi provedl a poznámkami opatřil dr. Václav Šolc.

1 Kůru navazovali Irokézové k trámům rozštípanými smrkovými nebo borovými kořínky změkčenými v horké vodě.

2 Název Irokézové (z algonkinského výrazu Irinakhoiw s francouzskou koncovkou -ois, což značí „Opravdoví spojenci“), jinak též Pět Národů označoval spolek pěti indiánských příbuzných kmenů, usedlých v okolí Velkých jezer, a to: Kayugů, Mohawků, Oneidů, Onondagů a Seneků. Irokézové byli obávanými bojovníky a znamenitými cestovateli, hlavně po jezerech a řekách. V roce 1750 obývali 50 vesnic s asi 12 000 obyvatel.

8 Irokézský kmen se dělil na rody nesoucí jména zvířat nebo ptáků, jež ten který rod považoval za své předky.

4 Leni-Lenapové (krátce jen Lenapové) jsou známi spíše pod jménem Delawareů (Gooperův Poslední Mohykán). Lenape značí „Opravdoví muži**“. Francouzi jim říkali Vlci (les Loups). Původně obývali s příbuznými kmeny mořské pobřeží a skládali se ze tří hlavních kmenů: Munsí, Unami a Unalačtígo. Bylo jich asi 3000. Wyandotové, známější pod jménem, vlastně přezdívkou Huroni, což značí „Nedůstojní lidé“, byli příbuznými Irokézů, obývali několik vesnic sousedících s Irokézy a čítali asi 1200 osob.

* Rovné pruty keře, z nichž si Indiáni vyráběli šípky.

8 Vydlabaný špalek naplněný vodou a potažený jelení kozí, na niž se bije paličkou. Kůže je připevněna a napínána dřevěnou obručí.

7 Indiáni sbírají dikobrazí ostny, vaří je s barvivem ve vodě tak dlouho, až změknou a pak je nehty nebo nožem štípají na dlouhé úzké proužky podobné ptačím brkům. Jimi pak vyšívají své mokašiny a oděv.

8 Fantastické masky irokézské, tzv. „Společnosti nepravé tváře**“.

9 Rámy ze dřeva oválného tvaru, směrem dozadu se zužující, vypletené koženými řemínky (zhruba tvaru tenisové rakety s kratičkou rukojetí). Asi na hranici první a druhé třetiny je vázání pro nohu. V oblasti lesů, kde leží sypký, kyprý sníh, se zhotovují sněžnice větší než pro vánicemi upěchovaný sníh plání.

10 Název značí „lidé z jihu“ (šón — jih). Býval to vedoucí kmen Jižní Karoliny, Tennessee, Pensylvánie a Ohia. Z tohoto kmene vzešel nej větší bojovník za svobodu Indiánů, náčelník Tekumseh (1768—1813). Bylo jich asi 2000.

11 Lékař, který ovládá podle víry ;Indiánů nadpřirozené síly, pomocí jichž rozpoznává a léčí choroby.

12 Indiáni označují měsíce (podle měsíce, ne slunce jako my) podle nej charakterističtějších jevů přírodních, např. měsíc padajícího listí, měsíc zelené trávy, měsíc vran atd.

13 Nejdůležitější z východních dakotských kmenů, obývajících část Virgínie a Karoliny, později zatlačených na západ. Zabývali se hojně zemědělstvím, byli však i znamenitými lovci. Bylo jich asi 5000.

14 Název vznikl z výrazu „adawe“ — obchodovati, protože tento kmen vynikal svým obchodováním mezi jednotlivými kmeny. Obchodovali hlavně s kukuřicí, slunečnicovým olejem, kožemi a kožišinami, rohožemi, tabákem a léčivými bylinami. Bylo jich asi 4700.

15 Jeden z největších kmenů Severní Ameriky, sídlem po obou březích jezera Hurónského a Hořejšího, a odtud přes Minnesotu k Želvím horám v Sev. Dakotě. Bylo jich asi 25 000.

16 Stan z buvolích kozí, tvaru kužele, 3 až 6 m vysoký. Staví se na kostru z 8 až 10 tyčí, sestavených v kruhu a nahoře svázaných. Je to jediný stan, v němž lze rozdělát oheň, protože lze výborně regulovat tah kouře pomocí dvou dlouhých tyčí a kouřových křidel (cípů stanu) na vrcholu kužele.

ANNA JURGENOVÁ
MODRÝ PTÁK

Z německého originálu Blauvogel — Wahlsohn der Irokesen, vydaného nakladatelstvím Kinder-buchverlag v Berlíně, přeložil Břetislav Chrtěk. Odbornou revizi provedl a poznámkami opatřil dr. Václav Šolc. Ilustroval, obálku a vazbu navrhl Jan Javorský. Graficky upravila Věra Beránková. Vydání II. (v MF II.). Praha 1961.

Vydala Mladá fronta, nakladatelství ČSM, jako svou 1714. publikaci edice Vpřed. Svazek 120. Počet stran 126 a 16 stran příloh. Odpovědná redaktorka Klára Vachulová. Vytiskl Mír, novinářské závody, n. p., závod 2, provozovna 22, Legerova 22, Praha 2. 12,63 AA, 12,84 VA.D-14* 10184. Náklad 20.500 výtisků. Tem. skupina 14-5. Cena váz. výtisku Kčs 16,50—63/VII-5.